

FSMA

AUTORITEIT
VOOR
FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

JAARVERSLAG 2021

INHOUD

Voorwoord	3
De FSMA en haar toezichtsuniversum	11
De blikvangers in 2021	21
Begrijpelijke en betrouwbare financiële producten	33
Gedragsregels beschermen consumenten	57
Actie tegen onregelmatige activiteiten	67
Transparantie van de financiële markten	77
Toezicht op de financiële dienstverleners	91
Bescherming van het aanvullend pensioen	107
Bestrijding van financiële inbreuken	125
Financiële educatie	133
Internationale activiteiten	143
Wetgeving en regelgeving	153
De organisatie van de FSMA	165
Jaarrekening van het boekjaar 2021	185
Lijst van de afkortingen	196

VOORWOORD

Geachte lezer,

Ook in 2021 was de COVID 19-pandemie nog alom aanwezig en had die een impact op onze maatschappij, onze manier van leven en onze economie. En nieuwe economische uitdagingen dienen zich aan, gevoed door de onzekere geopolitieke situatie na de Russische inval in Oekraïne, de stijging van de energieprijzen en de opstoot van de inflatie.

Deze tijd is dus gekenmerkt door onvoorspelbare veranderingen die elkaar in een snel tempo opvolgen. In een dergelijke situatie is het onze rol als toezichthouder om wendbaar en vastberaden in te spelen op de nieuwe

evoluties en terzelfdertijd te zorgen voor de nodige standvastigheid en houvast voor zowel de consumenten als de sector.

Bijdragen tot de wereldwijde aanpak van de klimaatproblematiek

De klimaatverandering en het energievraagstuk zijn door de pandemie en de oorlog in Oekraïne niet van de politieke agenda verdwenen, wel integendeel. In 2021 werden tijdens de 26ste Conference of Parties (COP) van de Verenigde Naties in Glasgow verbintenissen aangegaan om de milieuschade en de klimaatverandering te beperken. De financiële wereld verklaarde zich bereid om daaraan mee te werken en heeft daar een belangrijke rol in te spelen.

De belangrijkste beslissing op deze conferentie was voor mij de oprichting van de *International Sustainability Standards Board (ISSB)*. Dit orgaan gaat internationale standaarden ontwikkelen voor duurzaamheidsrapportering. De oprichting van de ISSB is enorm belangrijk om de duurzaamheidsrapportering te stroomlijnen en zo bij te dragen tot een betere informatieverstrekking aan de markt en de beleggers.

De FSMA heeft in dit verband op internationaal niveau een bevorrechte positie. Als ondervoorzitter van IOSCO, de wereldwijde organisatie van beurstoezichthouders, zit ik ook de *Monitoring Board* van de IFRS-stichting voor. Deze *Monitoring Board* oefent toezicht uit op de *International Sustainability Standards Board*.

Ook Europa zet duurzaamheid centraal

Ook op Europees niveau stond duurzaamheid centraal in 2021. Meer dan ooit wordt een beroep gedaan op de financiële sector om het Europese streven naar een koolstofneutrale economie te helpen realiseren. Er werd een nieuw plan rond duurzame financiering voorgelegd om bij te dragen tot de vergroening van de economie, onder meer via regels voor duurzaamheidslabels. In afwachting van algemene reglementering over dergelijke labels, worden op Europees niveau twee nieuwe initiatieven besproken: de oprichting van de *EU Green Bond Standard* voor de uitgiften van obligaties en de uitbreiding van het EU-Ecolabel naar de financiële producten.

Sinds maart 2021 verplicht de transparantieverordening de meting van de duurzaamheidsimpact van beleggingen. Actoren in de financiële sector moeten bekendmaken hoe zij rekening houden met de risico's die milieu, sociaal klimaat en governance inhouden voor het rendement van beleggingen. De FSMA publiceerde in 2021 een mededeling die haar verwachtingen inzake de transparantieverordening verduidelijkt.

Het voorstel van *Corporate Sustainability Reporting Directive* (CSRD) voert voor veel ondernehmen een algemene verplichting in om duurzaamheidsinformatie te publiceren. De bedoeling is onder meer de kwaliteit en de granulariteit van de duurzaamheidsinformatie te verbeteren. Dit draagt ertoe bij dat er tegemoet wordt gekomen aan de bekommernissen van de beleggers en de andere betrokken partijen over de betrouwbaarheid van de gepubliceerde duurzaamheidsinformatie. De FSMA zetelt in de Belgische delegatie bij de onderhandelingen die tot een grondige, evenwichtige en toegankelijke hervorming moeten leiden van wat de richtlijn over de publicatie van duurzaamheidsinformatie voor de vennootschappen moet worden.

Beleggers kiezen voor duurzame fondsen

Beleggers zijn vragende partij voor duurzame investeringen. Dat blijkt uit de evoluties bij de beleggingsfondsen onder ons toezicht. Fondsen die onder andere ecologische of sociale kenmerken, of een combinatie van die kenmerken, promoten, vormen met 58 procent de grootste categorie binnen de Belgische sector.

Fondsen die uitsluitend duurzame beleggingen tot doel hebben waren in 2021 nog maar goed voor 5 procent van het netto-actief, maar deze categorie groeit heel snel aan: hun netto-actief nam tijdens 2021 toe met 58 procent, grotendeels als gevolg van nieuwe inschrijvingen.

Fondsen die geen duurzame beleggingen tot doel hebben en geen ecologische of sociale kenmerken promoten, verliezen dan weer terrein, onder meer omdat er meer uittredingen waren.

Waakzaamheid voor *greenwashing*

Criteria inzake milieu, maatschappij en governance (ESG) zijn dus steeds belangrijker voor de belegger. De productontwikkelaars en de commerciële strategieën van aanbieders van beleggingsproducten spelen dan ook steeds meer in op het ESG-karakter van producten. Dat is op zich een positieve trend, maar het betekent ook dat de FSMA en haar buitenlandse tegenhangers bijzonder waakzaam moeten zijn om *greenwashing* te voorkomen. Een duurzaam financieel product moet meer zijn dan loutere marketing.

De verschillende internationale initiatieven, zoals de stroomlijning van de duurzaamheidsrapportering via de ISSB en de Europese regels hierover, dragen daartoe bij. En ook op het terrein toetsen we dagelijks productinformatie aan de duurzaamheidscriteria om te helpen voorkomen dat er sprake is van *greenwashing*.

De beurs als één van de kanalen voor de financiering van de reële economie

Naast een grotere interesse voor duurzame fondsen stelden we ook, net als in veel andere landen, een ander fenomeen vast: een grotere interesse in de beurs, vooral van nieuwe en jongere beleggers. Tijdens de eerste periode van lockdown bij het begin van de COVID-pandemie, hadden we dit al vastgesteld. De Belgen verhandelden toen tot vijfmaal meer Bel20-aandelen dan in de periode voor de crisis. Er werden ook veel meer aandelen gekocht dan verkocht. Jonge en niet-frequente beleggers waren veel actiever, bleek uit een eerste studie van mei 2020.

Uit twee opvolgingsstudies is gebleken dat deze vaststelling geen eenmalig of kortstondig fenomeen was. De meeste recente studie werd begin 2022 gepubliceerd. Daaruit bleek dat de beurs nieuwe en jonge retailbeleggers blijft aantrekken. We stelden ook vast dat jongeren internationale beleggen en graag beleggen via beursgenoteerde fondsen. Bovendien lijkt het erop dat die jonge beleggers niet uit zijn op speculatie op korte termijn: ze zijn vooral actief aan de aankoopzijde en houden beleggingen langer aan.

Strijd tegen online-beleggingsfraude via sociale media

Die grotere interesse voor beleggen trekt vanzelfsprekend ook de aandacht van mensen met minder goede bedoelingen. Online-beleggingsfraude blijft dan ook een wereldwijd probleem. Fraudeurs gebruiken de sociale netwerken onder meer om beleggingsaanbiedingen te verspreiden die erg aantrekkelijk ogen. Die aanbiedingen kunnen allerlei vormen aannemen en komen doorgaans erg professioneel over. Ze zijn vaak aanlokkelijk maar steeds te mooi om waar te zijn. Bovendien passen de oplichters hun aanbiedingen aan aan de gangbare trends en de jongste hypotheses.

De strijd tegen deze fraude was de voorbije jaren een prioriteit voor de FSMA en blijft dat ook. Een sterke onlineaanwezigheid is een van de actiemiddelen waarop de FSMA meer dan ooit inzet. Op die manier kan ze haar preventieboodschappen precies daar verspreiden waar de oplichters actief zijn om nieuwe slachtoffers te verleiden.

In 2021 hield de FSMA een uitgebreide digitale campagne op Facebook, Instagram en Google om haar sensibiliseringsvideo's tegen onlinefraude te verspreiden. De digitale campagne was een groot succes: de posts werden 22 miljoen keer bekeken en er werd 180.000 keer doorgeklikt naar de FSMA-website. In 2022 gaan we verdere mogelijkheden verkennen om onlinefraude via sociale media te bestrijden.

Financiële educatie wint nog aan belang

Alle thema's die tot nog toe aan bod kwamen in dit voorwoord, zij het de preventie van online-beleggingsfraude, de nieuwe generatie beleggers op de beurs, of de aldaar groeiende interesse voor duurzame investeringen, hebben één grote gemene deler. Ze illustreren dat niet alleen regelgeving en toezicht van groot belang zijn, maar dat ook financiële educatie een grote rol te spelen heeft. Financiële educatie vervangt natuurlijk niet het toezicht, maar is wel complementair ermee.

De FSMA kreeg van de wetgever de missie om een bijdrage te leveren aan de financiële educatie in België en lanceerde daartoe het programma 'Wikifin'. Dit telt drie pijlers. De eerste pijler is gericht op het grote publiek, onder meer via de website www.wikifin.be. Deze website werd in 2021 volledig vernieuwd om nog beter in te spelen op de nood aan betrouwbare en begrijpbare informatie over geldzaken. Ieder jaar wordt de website naar schatting 4 miljoen keer bezocht.

De tweede pijler is gericht op het onderwijs. Dit is erg belangrijk, enerzijds omdat je best zo vroeg mogelijk begint te praten over financiële educatie, en anderzijds omdat blijkt dat er een grote vraag en behoefte is bij de leraren naar pedagogisch materiaal rond geldzaken. Het bewijs daarvan is de grote aandacht vanuit het onderwijs voor en het herhaalde succes van 'De Week van het Geld', die in maart 2022 aan zijn zevende editie toe was. Meer dan 75.000 leerlingen namen deel aan een van de activiteiten tijdens deze themaweek. Activiteiten die zowel fysiek als virtueel plaatsvonden.

De derde pijler is het Wikifin Lab, een uniek educatief centrum in Brussel. Het Lab ontvangt leerlingen van het middelbaar onderwijs uit heel België voor een digitaal en interactief parcours rond geldzaken. Telkens we de inschrijvingen openen, is het Lab volgeboekt. Het succes van het Lab blijkt ook uit de enthousiaste reacties van leraren die u verder in dit verslag kunt lezen. En ook de internationale bezoekers die het Lab mocht ontvangen, zijn onder de indruk. We werken voortdurend aan verdere verbeteringen en uitbreidingen van het aanbod in het Wikifin Lab, zoals een module rond crypto-activa.

Internationale samenwerking essentieel

Een andere gemene deler van de hier beschreven thema's, is het feit dat het gaat om fenomenen met een internationale dimensie. Ze benadrukken het steeds toenemende belang van internationale samenwerking. Die samenwerking kan vele vormen aannemen: informatie uitwisselen, goede praktijken identificeren, gemeenschappelijke normen en regels uitvaardigen, samen optreden, ...

De FSMA heeft zich steeds in die logica en Belgische traditie van internationale samenwerking ingeschreven en daar de nodige middelen in geïnvesteerd. De betrokkenheid van de FSMA in de internationale samenwerking blijkt duidelijk uit de verschillende functies die ze bekleedt in een aantal wereldwijd actieve organisaties. Zo is de FSMA al sinds 2016 ondervoorzitter van IOSCO, dat de beurstoezichthouders vanuit de hele wereld bijeenbrengt, en is ook voorzitter van het Europees Regionaal Comité van IOSCO en van het in 2021 opgerichte IOSCO-netwerk inzake *Special Purpose Acquisition Companies* (SPAC's).

In 2021 werd de FSMA herverkozen als voorzitter van de *Monitoring Board* van de *IFRS Foundation*. Deze kreeg er in 2021 een belangrijke missie bij aangezien binnen de *IFRS Foundation* de ISSB werd opgericht, die internationale normen zal opstellen die ondernemingen wereldwijd zullen hanteren voor hun verslaggeving over duurzaamheid. Eveneens in 2021 werd de FSMA – samen met de Amerikaanse SEC – verkozen tot co-voorzitter van de *Monitoring Group*, die is samengesteld uit internationale instellingen en financiële toezichthouders die het algemeen belang behartigen bij het vaststellen van internationale auditstandaarden.

Deze functies geven de FSMA de opportuniteit om vanop de eerste rij de internationale werkzaamheden te kunnen volgen en mee te kunnen sturen. Om deze werkzaamheden efficiënt te organiseren en de informatie vlot te laten doorstromen binnen de organisatie, creëerde de FSMA een nieuwe dienst die zich specifiek toelegt op internationale relaties en op duurzaamheid. Deze dienst bundelt de knowhow en ervaring die binnen het huis reeds aanwezig waren om deze optimaal te kunnen benutten.

Grotere inzet van data-analyse

Ook onze knowhow inzake data-analyse hebben we samengebracht in een aparte cel die als expertisecentrum fungeert voor de hele FSMA. Over de opportuniteiten die data-analyse biedt voor onze toezichtswerkzaamheden kan geen twijfel bestaan. De studies naar de beleggers op de beurs spreken voor zich. Voor deze studies gebruikte de FSMA de transactierapportering die zij ontvangt op basis van de Europese verordening inzake markttransacties. Die rapportering omvat alle transacties die Belgische banken of beleggingsondernemingen uitvoeren, alle transacties uitgevoerd op een Belgische gereguleerde markt en alle transacties die betrekking hebben op een financieel instrument waarvoor de FSMA de bevoegde autoriteit is. Het gaat met andere woorden om miljoenen aan gerapporteerde data waaruit de FSMA informatie puurt voor de studies.

De FSMA gaat die rekenkracht en analysemogelijkheden ook intensiever inzetten op andere domeinen. Het nieuw opgerichte expertisecentrum zal samen met de verschillende diensten van de FSMA nagaan welke data we op welke manier kunnen exploiteren om te komen tot vaststellingen en inzichten die nuttig zijn voor onze toezichtsopdrachten.

Efficiënte communicatie via digitale weg

Zoals reeds aangehaald: in deze tijden van vaak snelle evoluties en veranderingen, is het onze taak om een houvast te bieden aan de sector. Dat betekent onder meer een efficiënte doorstroming van informatie over regelgeving en het geven van een duidelijke boodschap over onze verwachtingen.

Om de communicatielijnen zo kort en helder mogelijk te houden en rechtstreeks een zo groot mogelijk doelpubliek te bereiken, opteerden we voor digitale communicatie via webinars. Zo gaven we een vormingssessie voor verzekeringstussenpersonen over de praktijkgids die we publiceerden over verzekeringsdistributie. Dit was een groot succes. Meer dan 2.300 personen namen deel en hun reacties achteraf waren enthousiast. We gaan deze formule dus zeker herhalen.

Administratieve sancties werken ontradend

Communicatie is een essentiële tool om duidelijk te maken wat de regels zijn. Maar als die regels niet gevolgd worden, moet een toezichthouder ook sanctionerend optreden. Een dergelijke sanctie is in de eerste plaats een straf voor de overtreden, maar sancties hebben ook een ontradend effect op andere potentiële overtreders. Niet alleen de geldboete werkt ontradend; dit wordt aanzienlijk versterkt door een nominatieve publicatie.

In 2021 waren er ook 19 minnelijke schikkingen met de FSMA wegens inbreuken op regelgeving in erg verschillende domeinen. De schikkingen hadden betrekking op zowel de regelgeving over reclame voor financiële producten, over de openbaarmaking van voorwetenschap, over het ontbreken van een adequaat systeem voor het opsporen van verdachte transacties, als over de regels inzake pensioentoezeggingen. De boodschap is duidelijk: inbreuken op om het even welke regelgeving waarop de FSMA toeziet, zijn onaanvaardbaar.

Focus op positieve werkbeleving en duurzaamheid

Tot slot sta ik graag even stil bij onze interne organisatie. Ook daar stellen we duurzaamheid centraal. Op alle vlakken proberen we een bijdrage te leveren tot minder en duurzamer verbruik. Enkele voorbeelden zijn de omschakeling op led-verlichting, de installatie van zonnepanelen op het dak van het gebouw, het fors verminderde papierverbruik, onder meer als gevolg van digitalisering en telewerk, ...

De invoering van een permanente combinatie van telewerk met werk op kantoor heeft veel voordeelen, zoals meer duurzaamheid en minder woon-werkverkeer. Het zorgt ook voor de uitdaging om een goed evenwicht te vinden tussen de digitale werkomgeving en het nog steeds noodzakelijke contact ter plaatse met collega's en tussen efficiëntie en welzijn.

Die evenwichten lijken we te vinden, zeker als we afgaan op de zeer positieve resultaten van de werkbelevingsenquête die we in 2021 hielden bij de FSMA-medewerkers. Deze resultaten zijn ook een grote troef bij het aantrekken van nieuw talent om onze missies te kunnen blijven uitoefenen op het hoge en kwalitatieve niveau dat van de FSMA verwacht wordt.

Dit voorwoord is natuurlijk te beperkt om in te gaan op alle thema's die de FSMA in 2021 behandelde. Daarom nodig ik u graag uit om kennis te nemen van dit verslag, dat een schat aan informatie bevat over de werkzaamheden van de FSMA in het verslagjaar. En ik nodig u graag uit om binnenkort deel te nemen aan de online-evenementen die we de komende tijd nog gaan organiseren rond bepaalde thema's.

Ik wens u een interessante lectuur.

Jean-Paul SERVAIS

Voorzitter

DE FSMA EN HAAR TOEZICHTSUNIVERSUM

Missie en visie	13
De bevoegdheden van de FSMA	14
De FSMA in 2021	15
Enkele kerndata	16
Kort overzicht in cijfers	18

Missie en visie

De FSMA streeft naar een financieel systeem waarin consumenten kunnen vertrouwen op correcte financiële dienstverlening en op transparante en open markten, waarin consumenten financiële producten kopen die afgestemd zijn op hun noden en wensen, en waarin de financiële actoren ten dienste staan van de samenleving en bijdragen tot een gezonde financiering van de reële economie.

De FSMA stelt het belang van de consument centraal. Daarom identificeert ze voortdurend trends en risico's en zet ze maximaal in op toezichtstaken. Ze spant zich ook in om de financiële geletterdheid te vergroten. Op die manier wil ze bij consumenten een kritisch vertrouwen in de financiële sector ontwikkelen.

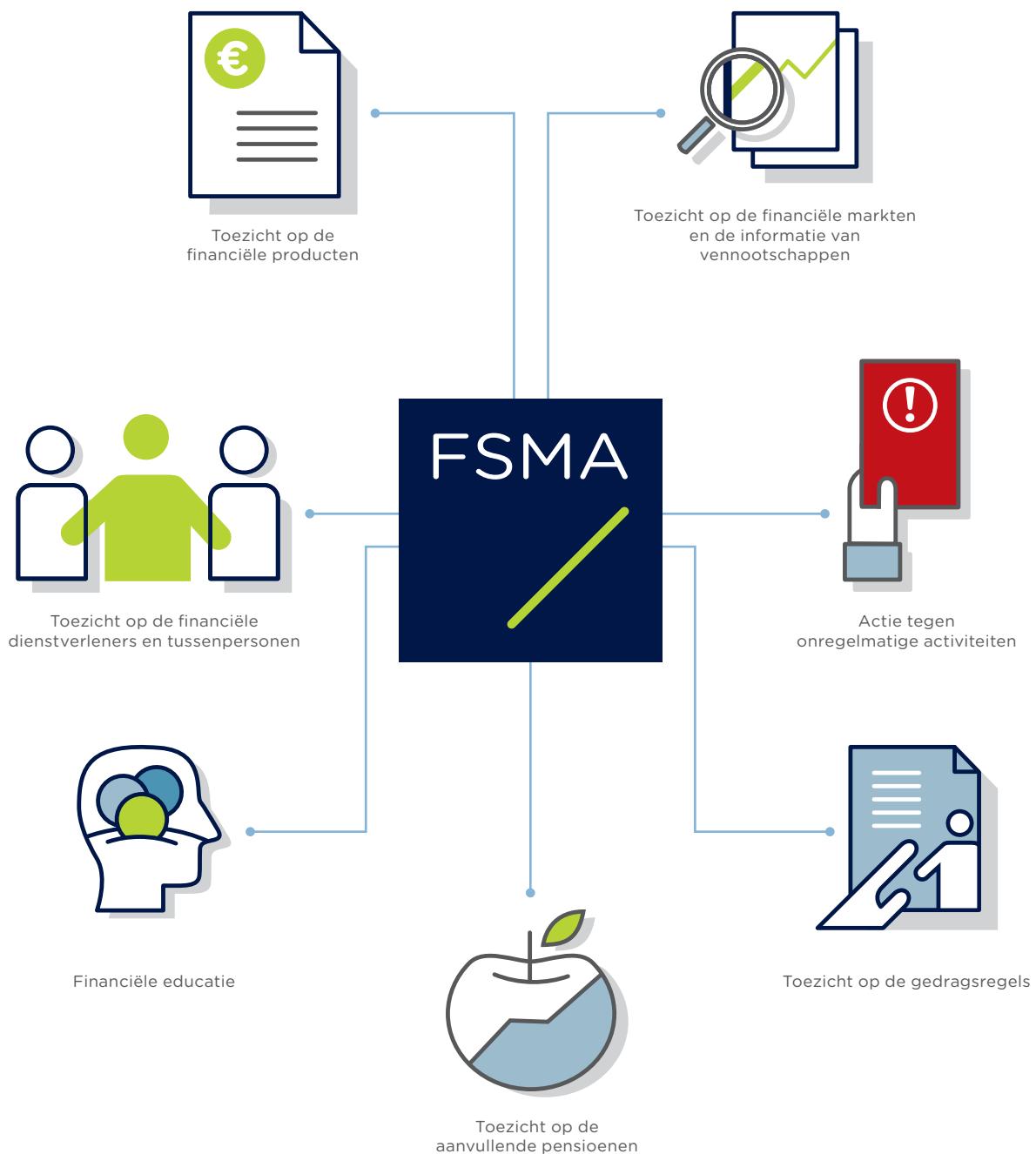
Daarnaast zet de FSMA zich in om de actoren onder haar toezicht bij te staan met transparante en tijdige informatie en zo een toegevoegde waarde te bieden voor hun correcte werking.

Om haar missie te vervullen, identificeerde de FSMA vijf prioriteiten als organisatie:

- het engagement ten aanzien van de financiële consument versterken, onder meer door bij te dragen tot financiële educatie;
- zoveel mogelijk middelen inzetten op toezichtstaken;
- de risico's sneller detecteren, de prioriteiten scherpstellen en de uitvoering en resultaten opvolgen;
- een moderne organisatie uitbouwen;
- het beheer en gebruik van de beschikbare informatie optimaliseren.

Jaarlijks legt de FSMA in een actieplan vast op welke manier ze deze prioriteiten ten uitvoer gaat brengen. Het actieplan wordt goedgekeurd door de raad van toezicht en bepaalt de focus voor het komende jaar. De FSMA brengt in haar jaarverslag ook verslag uit over haar activiteiten.

De bevoegdheden van de FSMA

De FSMA in 2021

Toezicht

108

kredietinstellingen,
verzekeringsondernemingen
en beursvennootschappen
naar Belgisch recht

196

genoteerde vennootschappen

21.181

ingeschreven
tussenpersonen

161

pensioenfondsen

4,03 miljoen

werknamers en zelfstandigen,
aangesloten bij een Belgisch pensioenplan

Financieel landschap

Deposito's bij
kredietinstellingen naar
Belgisch recht¹:
754,3 miljard euro

Balanstotaal van de
pensioenfondsen:
46,8 miljard euro

Bedrag onder beheer bij
fondsen naar Belgisch recht:
212,5 miljard euro

Marktwaarde van
Euronext Brussels:
487 miljard euro

Balanstotaal van de
kredietinstellingen²:
1.186,9 miljard euro

Bedragen van de ontvangen
premies op de Belgische
verzekeringsmarkt³:
30,1 miljard euro

1 September 2021.

2 September 2021.

3 Schatting van Assuralia voor 2021.

Enkele kerndata

— 27 januari 2021

De voorzitter van de FSMA wordt co-voorzitter van de Monitoring Group. Deze is samengesteld uit een aantal internationale instellingen en financiële toezichthouders die het algemeen belang behartigen bij de vaststelling van internationale auditstandaarden.

— 10 maart 2021

Nieuwe Europese wetgeving verplicht financiële ondernemingen om beter te communiceren over de duurzaamheid van beleggingen. De FSMA zal toeziens of bedrijven hierover correct rapporteren. Daarmee krijgt ze een belangrijke opdracht erbij.

— 1 april 2021

De FSMA werd opgericht op 1 april 2011 en viert dus haar tiende verjaardag. In deze tien jaar stond de bescherming van de financiële consument steeds centraal, werd financiële educatie op de kaart gezet en kreeg de FSMA er een groot aantal bevoegdheden bij.

— 10 juni 2021

De FSMA publiceert een studie over de niet-financiële rapportering door de Belgische genoteerde vennootschappen. Deze studie helpt hen de kwaliteit van hun niet-financiële rapportering te verbeteren. Ze toont ook dat de vennootschappen beter rapporteren dan twee jaar geleden, hoewel er nog aandachtspunten en marge voor verbetering blijven.

— 11 juni 2021

De FSMA lanceert een reeks video's met getuigenissen en animatiefilms over beleggings- en kredietfraude. Ze wil zo een nog breder publiek bereiken en zoveel mogelijk mensen opnieuw wijzen op de belangrijkste voorzorgsmaatregelen om niet het slachtoffer te worden van de verschillende soorten financiële onlinefraude.

— 21 juni 2021

De FSMA publiceert de resultaten van een uitgebreide studie naar het gedrag van de Belgische retailbeleggers. De studie toont dat vele nieuwe beleggers de weg naar de beurs hebben gevonden, en dat het verhandelde volume Bel 20-aandelen fors is gestegen.

— 21 juni 2021

Na een publieke consultatie publiceert de FSMA een standpunt over de minimumstandaarden die een omkadering bieden voor SPAC's (*Special Purpose Acquisition Companies*). SPAC's worden speciaal opgericht om geld op te halen, een beursnotering aan te vragen en dan binnen een strak tijdsbestek een fusie of overname te financieren.

— 27 juli 2021

IOSCO stelt de voorzitter van de FSMA aan als voorzitter van het IOSCO-netwerk over SPAC's.

— 27 juli 2021

De FSMA treft een minnelijke schikking van 500.000 euro met een Belgisch biotechbedrijf waarvan de aandelen op de markten Euronext Brussel en Euronext Paris noteren. Volgens de FSMA had de vennootschap de markt in verschillende communicaties een vertekend beeld gegeven, en informatie verspreid die valse of misleidende aanwijzingen gaf of kon geven.

— 2 september 2021

De FSMA publiceert de resultaten van een consumentenbevraging over aanvullende pensioenen. Daaruit blijkt dat de consument vooral toegankelijke, duidelijke en beknopte informatie over de uitbetaling van zijn aanvullend pensioen wil ontvangen.

— 4 oktober 2021

Tijdens de *World Investor Week* van IOSCO lanceert de FSMA een belangrijke sensibiliseringscampagne voor onlinebeleggingsfraude op sociale media. Ze verspreidt er sensibiliseringsvideo's voor fraude alsook getuigenissen van slachtoffers. Met haar aanwezigheid op sociale media, het geliefde werkterrein van fraudeurs, helpt de FSMA de consumenten om niet in de fraudeval te trappen.

— 3 november 2021

De *International Sustainability Standards Board* (ISSB) wordt opgericht in het kader van de klimaatconferentie van Glasgow. Deze Board zal wereldwijde normen opstellen voor de duurzaamheidsverslaggeving van ondernemingen. FSMA-voorzitter Jean-Paul Servais verwelkomt de oprichting van de ISSB. Als voorzitter van de IFRS Foundation Monitoring Board zal hij mee toezicht houden op haar werkzaamheden.

— 10 november 2021

Door haar vele inspanningen om energie te besparen, behaalt de FSMA een EPC-certificaat B. Dat label toont dat de energieprestaties van de FSMA-gebouwen er voortdurend op vooruitgaan.

— 13 december 2021

De FSMA organiseert een informatiedag voor complianceofficers. Dat gebeurt via een webinar. De FSMA zet meer en meer in op digitale communicatie.

Kort overzicht in cijfers

De FSMA startte **89 (pre-) analyses** op over mogelijk marktmisbruik. Ze legde 50 maal de handel in een aandeel stil.

De FSMA onderwierp **20 gestructureerde producten met nieuwe kenmerken** aan een grondig onderzoek. De FSMA oordeelde dat vier producten bijzonder complex waren. Deze producten werden bijgevolg niet op de retailmarkt verkocht.

Dankzij de meldingen van de FSMA kon het parket de toegang blokkeren tot **128 fraudeuze websites** met illegale beleggingsaanbiedingen.

De FSMA ontving **3.101 meldingen** van consumenten over diverse financiële onderwerpen. Twee derde van de meldingen ging over fraude en onregelmatige aanbiedingen van financiële producten en diensten. Een op de acht meldingen ging over pensioenen. Bijna één op de tien betrof beleggingen.

De publiciteitsdossiers in verband met fondsen, geregellementeerde spaarrekeningen en verzekeringsproducten hadden betrekking op **2.416 reclame-uitingen**.

In 2021 zijn **628.540 afdrukken en fotokopieën** gemaakt bij de FSMA. Dat cijfer daalt constant sinds 2014, toen nog 5.142.974 afdrukken en fotokopieën werden gemaakt. De inspanningen van de FSMA om steeds meer in te zetten op duurzaamheid, werpen dus hun vruchten af.

628.540

In 2021 is het aantal bezoeken op www.wikifin.be, de portaalsite voor financiële educatie van de FSMA, geraamd op **4 miljoen**.

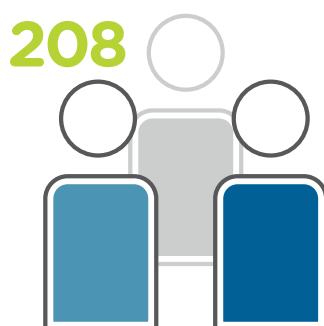
De FSMA publiceerde **156 waarschuwingen**. Die publicaties waarschuwen het publiek voor de gevaren van (mogelijk) onwettige aanbiedingen.

De FSMA heeft **19 minnelijke schikkingen** aanvaard in het kader van administratieve sanctieprocedures. Deze schikkingen voorzien in de betaling van een geldboete en een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA. De minnelijke schikkingen brachten in totaal **1.110.367 euro** op voor de Schatkist.

De FSMA verwerkte **1.796 meldingen** van transacties van bedrijfsleiders.

De FSMA schrapte de inschrijving van **208 tussenpersonen**.

29.825.716

Dit is het aantal **beurstransacties** dat Belgen tussen begin 2018 en maart 2021 uitvoerden, voor alle financiële instrumenten samen (aandelen, obligaties, opties, ...). Het totale aantal **unieke Belgische retailbeleggers** bedroeg 830.000.

De digitale campagne tegen fraude die de FSMA in oktober op Google, Facebook en Instagram voerde, is niet minder dan **22 miljoen keer bekeken** en zorgde ervoor dat de FSMA-website 180.000 keer werd aangeklikt, wat een uitstekend resultaat is.

DE BLIKVANGERS IN 2021

De financiële sector in volle evolutie om de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling mee te helpen verwezenlijken	22
De FSMA versterkt haar onlineaanwezigheid in de strijd tegen beleggingsfraude	26
Lockdownbelegger doet intrede op de beurs	28

De financiële sector in volle evolutie om de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling mee te helpen verwezenlijken

Duurzaamheid staat volop in de schijnwerpers en neemt, zowel in de samenleving als geheel als in de financiële sector, een steeds prominentere plaats in. Meer dan ooit wordt de financiële sector als volwaardige partner ingeschakeld in de transitie naar een duurzamere wereld.

In 2021 deden zich, zowel mondiaal als in België, ongeziene ecologische gebeurtenissen voor. In Antarctica werd met 18,3 graden Celsius⁴ de hoogste temperatuur ooit gemeten. In het Amazonegebied nam de ontbossing in de eerste maanden van het jaar met 33 procent toe⁵. Tijdens de COVID-19-pandemie werd veel niet-herbruikbaar materiaal gebruikt en steeg de afvalproductie⁶.

Toch namen in 2021 staatshoofden, internationale organisaties en academici ook deel aan de 26ste Conference of Parties (COP) van de Verenigde Naties in Glasgow, en dit vijf jaar na de goedkeuring van het Akkoord van Parijs. Daar zijn tal van verbintenissen aangegaan om de milieuschade en de klimaatverandering te beperken. De financiële wereld verklaarde zich nogmaals bereid en vastbesloten om aan die transitie mee te werken.

Tijdens de conferentie kondigden de Trustees van de IFRS-stichting de oprichting aan van een raad die nieuwe internationale rapporteringsstandaarden inzake duurzaamheid voor de vennootschappen zal uitwerken. De FSMA en haar medewerkers hebben in internationale werkgroepen ook actief meegeworkt om een snelle goedkeuring te garanderen van de vereiste maatregelen voor de invoering van een gedegen financieel kader dat bijdraagt tot de verwezenlijking van ambitieuze doelstellingen op het vlak van milieu, sociaal beleid en governance.

De sterke ontwikkeling op mondialvlak

De laatste jaren wordt op internationaal vlak steeds intensiever over de invloed van financiën op klimaat, milieu, maatschappij en governance gediscussieerd.

De FSMA heeft zich, bij monde van haar voorzitter, aangesloten bij het initiatief van de IFRS-stichting en haar steun toegezegd aan de ontwikkeling van internationale standaarden voor de niet-financiële rapportering van al dan niet genoteerde, grote en kleinere vennootschappen. Als ondervoorzitter van IOSCO zit Jean-Paul Servais immers de *Monitoring Board* van de IFRS-stichting⁷ voor. Deze *Monitoring Board* zal toezicht uitoefenen op de *International Sustainability Standards Board*, die belast is met de ontwikkeling van de toekomstige standaarden voor de duurzaamheidsrapportering.

4 Wereld Meteorologische Organisatie, 'WMO verifies one temperature record for Antarctic continent and rejects another', 1 juli 2021; de temperatuur werd bevestigd na een eerste vaststelling in 2020.

5 CNN, 'Deforestation in the Amazon increased by 33 % in first 10 months of 2021, analysis shows', 18 november 2021.

6 MIT News, 'The environmental toll of disposable masks', 20 juli 2021.

7 Zie ook dit verslag, p. 146.

De producenten van financiële producten zullen de door de vennootschappen gepubliceerde informatie over de verschillende duurzaamheidsaspecten kunnen gebruiken om de beleggers over de nagestreefde doelstellingen te informeren, en om een juiste waardering van de ondernemingen te garanderen. Een geuniformiseerde rapportering zal bijdragen tot een efficiënte informatiedoorstroming over en een grotere vergelijkbaarheid van de duurzaamheidsprestaties van de ondernemingen en van de producten die in die ondernemingen beleggen.

Bij de ontwikkeling van die standaarden zal de nieuwe *International Sustainability Standards Board* onder meer kunnen voortbouwen op het prototype van klimaatstandaard dat de IFRS-stichting naar aanleiding van de COP26 publiceerde. Ook IOSCO was nauw bij de voorbereiding van dat prototype betrokken. De voortdurende betrokkenheid van IOSCO biedt bovendien een grotere garantie dat die standaarden door een groot aantal toezichthoudende autoriteiten, die lid zijn van IOSCO, ten uitvoer zullen worden gelegd.

De toekomstige standaarden zullen echter coherent moeten zijn met de boekhoudkundige informatie die op basis van de huidige internationale standaarden wordt verstrekt. Er is dus een nauwe coördinatie vereist tussen de nieuwe *International Sustainability Standards Board* en de *International Accounting Standards Board* (IASB), die de IFRS-standaarden uitwerkt. Die IFRS-standaarden worden al decennialang door de grote ondernemingen en grote groepen toegepast in hun geconsolideerde jaarrekeningen. Dit initiatief is enorm belangrijk, omdat het dezelfde duurzaamheidsindicatoren wil aanbieden op internationale basis en zo wil bijdragen tot een betere informatieverstrekking aan de marktactoren en de beleggers. Bovendien zal het *greenwashing* voorkomen. Via geconsolideerde wereldwijde standaarden zal immers het best kunnen worden ingespeeld op de behoeften van de beleggers en de kapitaalmarkten inzake de vergelijkbaarheid van informatie, en zullen tegelijkertijd overlappingen en onnodige kosten tot een minimum kunnen worden beperkt.

De consumentenbescherming op dat vlak is een van de hoofdbekommernissen van IOSCO. De FSMA heeft meegeworkt aan de opstelling van het IOSCO-verslag over de informatieverstrekking en de consumentenbescherming in de sector van het vermogensbeheer⁸. Naast de voorkoming van *greenwashing*, die een belangrijke bekommernis blijft, zullen de regelgevers er ook op moeten toezien dat de voor particuliere beleggers bestemde informatie duidelijk, toegankelijk en een exacte weerspiegeling van de door het product verrichte beleggingen is.

De opmars van Europa

In 2021 stond duurzaamheid ook op Europees niveau opnieuw centraal. Meer dan ooit wordt een beroep gedaan op de financiële sector om de door de Europese Commissie vastgestelde doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling te verwezenlijken, inzonderheid de doelstelling om van de Europese Unie de eerste koolstofneutrale economie te maken tegen 2050. Er werd een nieuw plan rond duurzame financiering voorgelegd. Dat plan benadrukt de integratie van de meest controversiële sectoren in de vergroening van de economie, inclusief onder meer de voorwaarden waaronder de kernenergie- en de gassector geacht kunnen worden tot de energietransitie bij te dragen. Verder ligt de nadruk op een mogelijke interventie om te reglementeren hoe duurzaam-

⁸ Zie IOSCO, *Recommendations on Sustainability-Related Practices, Policies, Procedures and Disclosure in Asset Management*, november 2021, te raadplegen op de website www.iosco.org.

Wat zijn producten ‘artikel 8’ en ‘artikel 9’?

Krachtens de transparantieverordening moet het prospectus van financiële producten die een duurzaam karakter promoten, informatie verstrekken over hun duurzaamheid. Artikel 8 van de verordening vermeldt welke informatie moet worden gepubliceerd voor de producten met ESG-kenmerken (milieu, sociaal beleid en governance), terwijl artikel 9 van toepassing is op duurzame beleggingen. Duurzame beleggingen, die onder artikel 9 vallen, zijn niet noodzakelijk duurzamer dan producten met ESG-kenmerken. Ze zijn echter thematisch, dragen

bij tot de verwezenlijking van specifieke sociale of milieudoelstellingen, en verantwoorden, wanneer ze de klimaatverandering willen beperken, waarom ze al dan niet een benchmark volgen.

Statistisch gezien stelt de FSMA vandaag vast dat ongeveer 10 procent van de fondsen zichzelf als duurzame beleggingen voorstelt en informatie publiceert met toepassing van artikel 9 van de transparantieverordening, terwijl 40 procent van de fondsen beweert ESG-kenmerken te hebben en op basis van artikel 8 publiceert hoe die kenmerken worden nageleefd.

heidslabels in hun criteria rekening houden met een strikte selectie van de activiteiten die door de gelabelde producten worden gefinancierd. Doelstelling is de consument beter tegen *greenwashing* te beschermen en hem een reeks minimumgaranties in verband met de bestemming van zijn belegging te bieden.

Sinds maart 2021 moeten de actoren van de financiële markten en de financieel adviseurs bekendmaken hoe zij rekening houden met de risico's die milieu, sociaal klimaat en governance inhouden voor het rendement van hun producten en voor hun adviezen. Vandaag veroorzaakt de klimaatopwarming bijvoorbeeld meteorologische fenomenen die de resultaten van een sector of een onderneming kunnen beïnvloeden. De transparantieverordening⁹ verplicht de meting van de impact van de beleggingen op het milieu, het klimaat, de arbeidsrelaties en het goede bestuur van de ondernemingen. De beleggers zullen de evolutie kunnen volgen van de indicatoren die de prestaties van de belegging meten. De emissies van broeikasgas of van afvalwater zullen op jaarrichting kunnen worden vergeleken voor elk product dat een duurzaam karakter promoot. Dankzij de inwerkingtreding van de taxonomie¹⁰ van de milieuactiviteiten op 1 januari 2022 zal het ook mogelijk worden om het exacte percentage te kennen van de beleggingen die voor de strijd tegen of de aanpassing aan de klimaatverandering zullen worden gebruikt.

In maart 2021 publiceerde de FSMA een mededeling waarin zij haar verwachtingen in verband met de transparantieverordening verduidelijkt. Door de Europese agentschappen gepubliceerde richtsnoeren, waaronder een modelbrochure over de duurzaamheid van financiële producten, zullen de manier harmoniseren waarop die informatie vanaf 1 januari 2023 zal moeten worden voorgesteld. De FSMA heeft een open en eerlijke dialoog met de sector gevoerd via de organisatie van opleidingsseminaries en de deelname aan evenementen waar ze toelichting gaf bij haar visie op de nieuwe verplichtingen en bij haar verwachtingen. Producnten en adviseurs moeten bijzondere aandacht besteden aan de verzameling van de nodige gegevens en de voorbereiding van de duurzaamheidsinformatie voor de consumenten. Door de belegger kwaliteitsinformatie te verstrekken over de impact van zijn aankoop, wordt het voor de producent mogelijk om die aankoop aantrekkelijker te maken en aan te tonen hoe die bijdraagt aan de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling.

9 Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiëledienstensector, PBEU, L 317 van 9 december 2019, p. 1.

10 Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen, PBEU, L 198 van 22 juni 2020, p. 13.

Vanaf 2022 zal de *Corporate Sustainability Reporting Directive* (CSRD)¹¹ op EU-niveau voor de grote ondernemingen, ongeacht of ze al dan niet genoteerd zijn, een algemene verplichting invoeren om duurzaamheidsinformatie te publiceren¹². De huidige richtlijn, die in de publicatie van niet-financiële informatie voorziet¹³, is onvoldoende nauwkeurig en ambitieus om op de nood aan meetbare marktindicatoren in te spelen. Daarom heeft de Europese Commissie beslist om de richtlijn te herzien, om het toepassingsgebied ervan uit te breiden tot nieuwe vennootschappen, en om de kwaliteit en de granulariteit van de duurzaamheidsinformatie te verbeteren. Mede door die beslissing zal de juistheid en de betrouwbaarheid kunnen worden gegarandeerd van die informatie, die bovendien aan een interne audit zal worden onderworpen. Ze zou in ruime mate moeten tegemoetkomen aan de huidige bekommernissen van de beleggers en de andere betrokken partijen over de betrouwbaarheid van de door de ondernemingen gepubliceerde duurzaamheidsinformatie. De FSMA zetelt in de Belgische delegatie bij de onderhandelingen die tot een grondige, evenwichtige en toegankelijke hervorming moeten leiden van wat de richtlijn over de publicatie van duurzaamheidsinformatie voor de vennootschappen moet worden.

In het licht van de hoeveelheid informatie die ter beschikking zal worden gesteld van de beleggers, zullen de vrijwillige certificaties en labels een cruciale leidraad vormen. In afwachting van een algemenere reglementering van de duurzaamheidslabels, worden twee nieuwe initiatieven besproken op Europees niveau: de oprichting van de *EU Green Bond standard* en de uitbreiding van het EU-Ecolabel tot de financiële producten. De oprichting van een *EU Green Bond standard* strekt ertoe, voor de uitgiften van obligaties, een vrijwillig model voor de afstemming op de taxonomie voor te stellen. De private actoren en de openbare entiteiten mogen *EU Green Bonds* uitgeven en zullen dan een documentatie moeten publiceren met daarin een beschrijving van de gefinancierde milieuprojecten. Door de uitbreiding van het EU-Ecolabel tot de financiële producten kunnen de producenten van producten certificeren dat hun producten aan strenge duurzaamheidseisen voldoen. De documentatie van de beleggingen die aan de toekomstige criteria van het EU-Ecolabel voldoen, zal hetzelfde logo dragen als de andere producten en diensten die kunnen worden gecertificeerd, zoals papierwaren of cosmetica.

De verschillende initiatieven moeten een kwaliteitsvolle informatieverstrekking aan de belegger en een kristalheldere transparantie over de bestemming van de beleggingen garanderen. De bijdragen tot de oplossing van de ESG-problemen van alle producten zullen kunnen worden getoetst. De duurzaamheidsvoordeuren van de beleggers zullen vanaf medio 2022 ook in aanmerking moeten worden genomen bij de aankoop van een product, de aanbieding van vermogensbeheer of de verstrekking van advies. Voor de particulier zal de aankoop van een product dus de gelegenheid zijn om een ESG-project te ondersteunen dat hem aanspreekt, en tegelijkertijd aandacht te blijven besteden aan de financiële voorwaarden van de belegging.

Het plan inzake duurzame financiering op Belgisch niveau

België besliste in 2021 om een plan rond duurzame financiering op te stellen. Doelstelling is de ontwikkeling van een strategie om de openbare en particuliere beleggingen af te stemmen op de klimaat-, milieu- en sociale verbintenissen van België. De energietransitie, de verbetering van

¹¹ Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Verordening (EU) nr. 537/2014 betreffende duurzaamheidsrapportage door ondernemingen, COM(2021) 189 final van 21 april 2021.

¹² Zie ook dit verslag, p. 83-84.

¹³ Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad, PBEU, L 182 van 29 juni 2013, p. 253-310.

de levenskwaliteit van de burgers en de vergrijzing van de bevolking zullen grote infrastructuurveranderingen en veranderingen in de dienstverlening aan personen vereisen. Het private spaargeld zal moeten worden aangesproken om een snelle implementatie te garanderen van de oplossingen die zich opdringen om de milieuschade te beperken, en de Belgische en mondiale sociale vraagstukken snel en duurzaam op te lossen.

De FSMA werkt mee aan de ontwikkeling van dat plan, waarbij zij een volledige, duidelijke en gemakkelijk te begrijpen informatieverstrekking aan de belegger over de verschillende initiatieven onderschrijft. Er zal bijzondere aandacht moeten worden besteed aan de beschrijving van de projecten die door de verschillende producten zullen worden gefinancierd om elke vorm van *greenwashing* te voorkomen. De definitieve versie van het plan zou in de loop van 2022 moeten worden voorgesteld.

In 2021 publiceerde de FSMA ook haar tweede studie over de niet-financiële informatie die de genoteerde vennootschappen onder haar toezicht publiceren¹⁴. Uit de studie blijkt dat vele vennootschappen hun niet-financiële verklaring, inzonderheid hun milieurapportering, hebben verbeterd. Er zijn goede praktijken vastgesteld, en er worden tips gegeven om de kwaliteit van de verklaringen te verbeteren. De via deze analyse verzamelde informatie vormde de basis voor de besprekking op Europees vlak van het CSRD-initiatief en de toekomstige ESG-rapporteringsstandaarden.

De FSMA versterkt haar online-aanwezigheid in de strijd tegen beleggingsfraude

Oplichters zitten overal en het internet is hun favoriete werkterrein. Ook de beleggingssector ontsnapt niet aan dat fenomeen. De FSMA opteert daarom voor een sterke onlineaanwezigheid in de strijd tegen frauduleuze aanbiedingen van financiële producten en diensten.

Online oplichtingspraktijken nemen soms de vorm aan van phishingaanvallen: oplichters proberen de persoonsgegevens van internetgebruikers in handen te krijgen om ze op frauduleuze wijze te gebruiken. Soortgelijke oplichtingspraktijken zijn ‘smishing’ of sms-aanvallen die zich ook op gevoelige consumentengegevens richten, valse aankondigingen van goederen of diensten, vriendschapsfraude en tal van andere fraudetechnieken. Het actieterrein van fraudeurs is dus erg breed en de coronacrisis heeft daar helaas weinig goed aan gedaan. Geen enkele sector ontsnapt aan die oplichtingspraktijken, ook de beleggingssector niet. Fraudeurs gebruiken de sociale netwerken onder meer om beleggingsaanbiedingen te verspreiden die erg aantrekkelijk ogen. Die aanbiedingen kunnen allerlei vormen aannemen. Ze zijn vaak aantrekkelijk maar steeds te mooi om waar te zijn. Frauduleuze onlinetradingplatformen, illegale kreditaanbiedingen, piramidesystemen of cryptobeleggingen: voorzichtigheid is geboden. Oplichters passen hun aanbiedingen immers aan de gangbare trends aan en kunnen zeer professioneel overkomen.

¹⁴ FSMA, ‘Niet-financiële rapportering: Opvolgstudie en leidraad voor Belgische genoteerde vennootschappen’, juni 2021. Zie ook dit verslag, p. 83-84.

Een van de opdrachten van de FSMA is precies de bestrijding van beleggingsfraude. Ze neemt tal van initiatieven in dat verband, die tegelijkertijd preventief en repressief kunnen zijn¹⁵. In een wereld waarin digitalisering een steeds prominentere rol speelt, is een sterke onlineaanwezigheid een van de actiemiddelen waarop de FSMA meer dan ooit inzet. Op die manier kan ze haar preventieboodschappen immers precies daar verspreiden waar de oplichters actief zijn om steeds meer nieuwe slachtoffers te verleiden. Door die onlineaanwezigheid maakt bovendien een alsmaar breder publiek kennis met de FSMA, de bondgenoot bij uitstek in de strijd tegen beleggingsfraude.

Het publiek sensibiliseren via de verspreiding van video's

In 2021 produceerde en verspreidde de FSMA tien sensibiliseringsvideo's over beleggings- en kredietfraude. Het ging meer bepaald om drie video's met getuigenissen en zeven animatie-video's. In de video's met getuigenissen staan de ervaringen van drie consumenten centraal die het slachtoffer zijn geworden van respectievelijk kredietfraude, een frauduleus onlinetrading-platform en een frauduleuze aanbieding van vermogensbeheer. De animatievideo's leggen uit hoe beleggings- en kredietfraude kan worden herkend, en wat consumenten moeten doen als zij het slachtoffer worden van zo'n praktijken. Die video's zijn een belangrijke didactische tool, en maken het mogelijk een breder en gediversifieerder publiek te bereiken via verschillende kanalen.

Een digitale campagne op Facebook, Google en Instagram wordt 22 miljoen keer bekeken

Voor de FSMA is het cruciaal dat ze campagnes kan voeren om consumenten te sensibiliseren voor het frauderisico. Dankzij die campagnes ontwikkelen steeds meer slachtoffers de reflex om de FSMA te contacteren als ze beseffen dat ze hun geld kwijt zijn. De campagnes zorgen er ook voor dat de consumenten de FSMA vaker contacteren voor ze een belegging doen, zodra ze twijfelen over het al dan niet frauduleuze karakter van de aanbieding die ze ontvangen.

Naar aanleiding van de *World Investor Week 2021*, een themaweek die in oktober werd georganiseerd door IOSCO, de internationale organisatie van beurstoelzichthouders waarvan de FSMA al enkele jaren het vicevoorzitterschap waarneemt, lanceerde de FSMA een uitgebreide digitale campagne op Facebook, Instagram en Google. Met die campagne wilde ze het publiek verder blijven sensibiliseren door haar video's te verspreiden onder drie doelgroepen: gepensioneerden (60 jaar en ouder), jonge beleggers (tussen 26 en 39 jaar) en meer ervaren beleggers (tussen 40 en 59 jaar). Een van de doelstellingen bestond erin die doelgroepen aan te sporen om te klikken op de posts/aankondigingen met beelden uit haar animatievideo's en video's met getuigenissen. Het gebruik van verschillende kanalen – Google, Facebook en Instagram – bleek zeer pertinent in deze campagne en ook erg nuttig om alle doelgroepen te bereiken. De digitale campagne is immers niet minder dan 22 miljoen keer bekeken en zorgde ervoor dat de FSMA-website 180.000 keer werd aangeklikt, wat een uitstekend resultaat is.

15 Zie het hoofdstuk van dit verslag over de 'Acties tegen illegale activiteiten', p. 67-72.

Volg de tips van de FSMA om beleggingsfraude te voorkomen

Altijd

- Weet met wie u zakendoet.
- Let op als u ongevraagd wordt gecontacteerd.
- Vraag gedetailleerde informatie over wat de verkoper u aanbiedt.
- Controleer het e-mailadres dat uw contactpersoon gebruikt. Het moet een professioneel e-mailadres zijn en geen adres dat bijvoorbeeld eindigt op hotmail.com, gmail.com of yahoo.com.
- Wees op uw hoede voor aanbieders uit het buitenland of als u wordt gevraagd geld op een buitenlandse rekening te storten.
- Contacteer de FSMA bij de minste twijfel.

Nooit

- Ga nooit in op een beleggings- of kredietvoorstel via telefoon of e-mail.
- Neem geen overhaaste beleggingsbeslissingen, zeker niet als er druk wordt uitgeoefend. Denk eerst altijd rustig na.
- Ga nooit in op een voorstel dat te mooi is om waar te zijn.
- Geef nooit privégegevens, zoals rekeningnummer, kredietkaartgegevens of geboortedatum.

Lockdownbelegger doet intrede op de beurs

Niet-professionele beleggers zijn tijdens de coronacrisis actiever geworden op de beurs. Vanaf de eerste lockdown toonden vooral nieuwe of slapende beleggers belangstelling in de handel van aandelen. Dat blijkt uit een studie over de beurstransacties van retailbeleggers in corona-tijden, die de FSMA in 2021 heeft gepubliceerd.

De studie bouwde voort op een eerdere studie over het gedrag van Belgische retailbeleggers tijdens de eerste lockdown begin 2020. De coronacrisis joeg toen een schokgolf doorheen de financiële markten. De volatiliteit op de beurzen steeg naar een niveau dat voor het laatst was gezien tijdens de wereldwijde financiële crisis van 2008. De Bel 20, de referentie-index van Euronext Brussel, maakte een duikvlucht en verloor 39,8 procent van zijn waarde tussen 17 februari en 17 maart, het dieptepunt van de pandemie op de beurs.

De Belgen verhandelden tijdens de eerste lockdown tot vijfmaal meer Bel 20-aandelen dan in de periode voor de crisis. Er werden ook veel meer aandelen gekocht dan verkocht. Jonge en niet-frequente beleggers waren tijdens de crisisperiode veel actiever, zo bleek uit de eerste studie die in mei 2020 werd gepubliceerd.

Een opvolgingsstudie¹⁶ die in juni 2021 werd voorgesteld ging dieper in op die resultaten en bracht nieuwe informatie aan het licht. Ze stelde vast dat het totale volume van retailtransacties – aankopen en verkopen van niet-professionele beleggers – aanzienlijk toenam tijdens de eerste lockdown en tijdens verschillende periodes daarna. Het aantal unieke beleggers nam tijdens deze periode sterk toe. Deze toename werd mee aangedreven door nieuwe of slapende beleggers die Bel 20-aandelen op de markt kochten of verkochten.

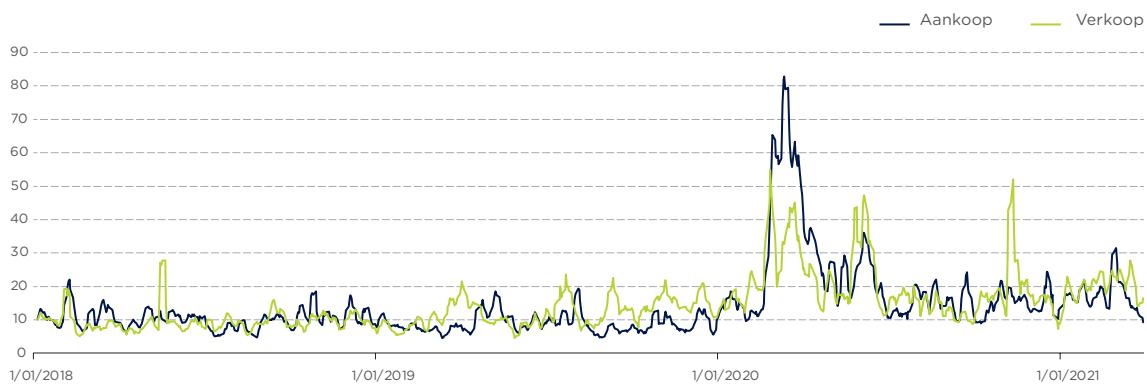
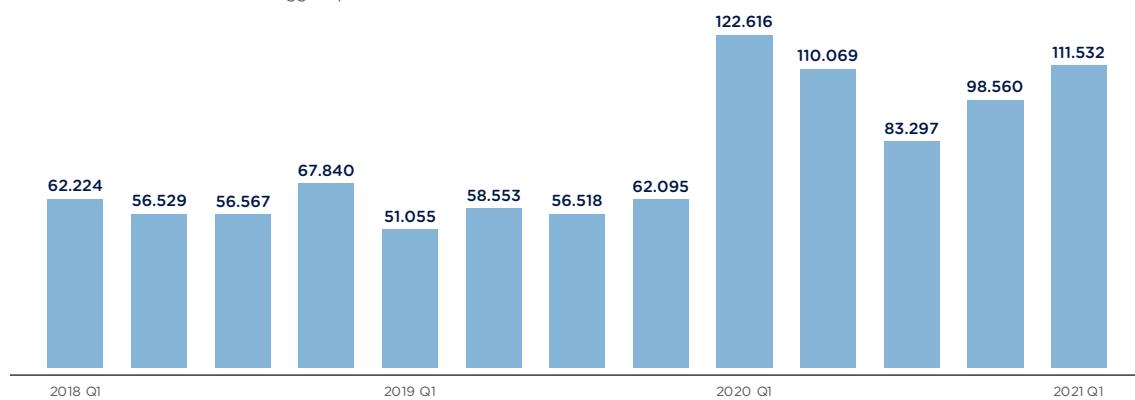
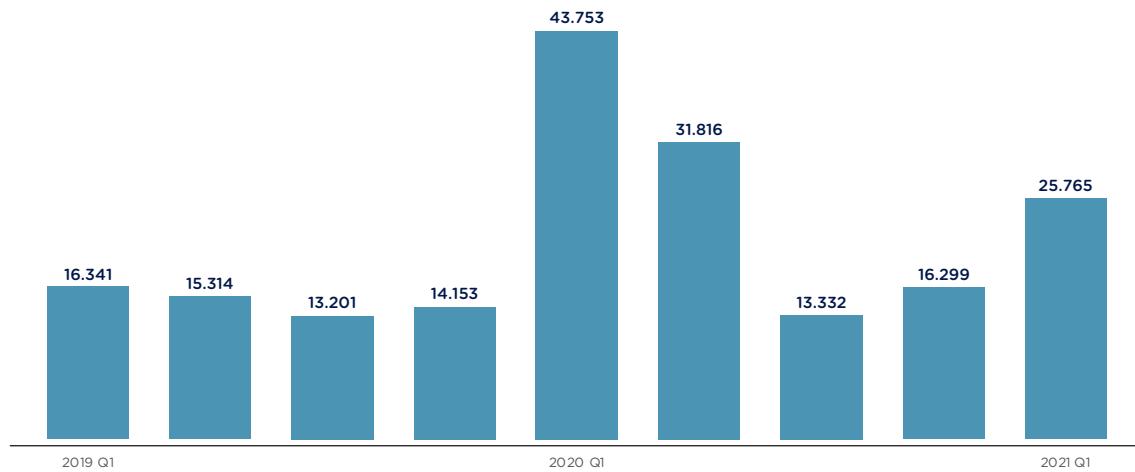
Deze nieuwe of slapende beleggers belegden echter kleinere bedragen dan de retailbeleggers die al actief waren vóór de eerste lockdown in België. In totaal vertoonde het volume van de transacties van de retailbeleggers die tijdens de eerste lockdown zijn begonnen beleggen, een zeer gelijkaardig patroon als dat van de andere retailbeleggers. Het aandeel van relatief jonge (onder de 50) en mannelijke retailbeleggers is tijdens de eerste lockdown toegenomen en is sindsdien teruggevallen tot het niveau van vóór de eerste lockdown.

De studie stelde ook vast dat het aandeel van de grootste retailbeleggers in het totale verhandelde volume van het begin van de eerste lockdown tot december 2020 is toegenomen. Dit is weer teruggezakt naar hetzelfde niveau van totale handel dat deze beleggers vóór de eerste lockdown hadden. Het werd duidelijk dat het segment beleggers dat een jaar lang geen transacties had verricht, aan het begin van de eerste lockdown een groot deel van het totale verhandelde volume voor zijn rekening nam. Nadien werd geen soortgelijke activiteitspiek van niet-actieve beleggers vastgesteld.

Wat de relatief jonge en mannelijke retailbeleggers ertoe dreef om tijdens de eerste lockdown zeer actief te zijn, viel niet te achterhalen uit de kwantitatieve gegevens die de FSMA verzamelde. Het is evenwel aannemelijk dat deze groep zich voor haar beleggingen liet leiden door kuddegedrag. Om meer duidelijkheid te verkrijgen over wat hen dreef, vult de FSMA haar kwantitatieve gegevens aan met kwalitatieve gegevens. Een nieuwe studie moet duidelijk maken waarop de beleggers zich baseren bij het maken van een beleggingskeuze. Die nieuwe studie voorziet hiervoor een ondervraging van beleggers.

Voor haar studie gebruikte de FSMA de transactierapportering die zij ontving op basis van de Europese verordening inzake markttransacties. Die rapportering omvat alle transacties die Belgische banken of beleggingsondernemingen uitvoeren, alle transacties uitgevoerd op een Belgische gereguleerde markt en alle transacties die betrekking hebben op een financieel instrument waarvoor de FSMA de bevoegde autoriteit is. Uit die rapportering puurde de FSMA informatie over Bel 20-aandelen en de transacties die werden uitgevoerd voor of in naam van mensen met de Belgische nationaliteit.

16 Breemersch, K., Wauters, M., 2021, *Retail Investment Activity in Belgian stocks in times of COVID-19*. Revue bancaire et financière/Bank- en financiewezien. Special anniversary edition.

Grafiek 1: Monetair verhandeld volume aankopen en verkopen van Belgische retailbeleggers (in miljoen euro)**Grafiek 2:** Aantal unieke retailbeleggers per kwartaal**Grafiek 3:** Aantal nieuwe beleggers in Bel 20-aandelen nam toe tijdens de coronacrisis

De blikvangers van deze studie zijn de volgende:

- **Verhandelde volume in Bel 20-aandelen steeg tijdens de eerste lockdown**

Van januari 2018 tot midden februari 2020 bedroegen de gemiddelde dagelijkse verkopen en aankopen van Bel 20-aandelen door retailbeleggers respectievelijk 11,5 miljoen euro en 10,2 miljoen euro. Van medio februari 2020 tot medio juni 2020, wat ruwweg overeenkomt met de eerste lockdown-periode in België, is het gemiddelde bedrag van de verkopen van Bel 20-aandelen bijna verdrievoudigd tot 30 miljoen euro, terwijl het gemiddelde bedrag van de aankopen bijna verviervoudigd is tot 39,1 miljoen euro. Sinds medio juni 2020 tot eind maart 2021 keerden deze gemiddelden terug naar hun vroegere niveaus, maar bleven desalniettemin hoger. De gemiddelde dagelijkse aankopen daalden sindsdien tot 17,7 miljoen euro. De gemiddelde dagelijkse verkopen zakten tot 15,9 miljoen euro, met een opmerkelijke piek in de verkopen aan het begin van de tweede lockdown.

- **Aantal unieke beleggers in Bel 20-aandelen verdubbelde tijdens de coronacrisis**

Tussen begin 2018 en eind maart 2021 investeerden 330.000 unieke beleggers in Bel 20-aandelen. Het aantal unieke beleggers steeg van 136.000 in 2019 tot 217.000 in 2020 (+59,6 procent). Een vergelijking van het eerste kwartaal van 2019 met het eerste kwartaal van 2020 toont een stijging van het aantal unieke beleggers van 51.000 naar 123.000 (+140 procent). Het aantal unieke beleggers dat minstens één transactie in een BEL 20-aandeel uitoefende, steeg dus enorm tijdens de eerste lockdown. In het eerste kwartaal van 2021 was het aantal unieke beleggers meer dan het dubbel van dezelfde periode in 2019 (+118 procent). Dit toont aan dat na het einde van de meest tumultueuze periode retailbeleggers actief bleven handelen in Bel 20-aandelen.

- **Aantal nieuwe beleggers in Bel 20-aandelen nam toe tijdens de coronacrisis**

De groep van unieke beleggers bevat retailbeleggers die nooit eerder hadden belegd of slapende beleggers die als gevolg van de marktevolutie actief werden in de aankoop of verkoop van Bel 20-aandelen. Het aantal van deze ‘nieuwe’ beleggers bedroeg bijna 45.000 in het eerste kwartaal van 2020, bijna drie keer meer dan het gemiddeld aantal nieuwe beleggers dat actief werd in 2019. Een groot deel van de toename in het aantal unieke beleggers viel bijgevolg te verklaren aan de hand van de intrede van nieuwe of slapende beleggers. In de tweede helft van 2020 daalde het aantal nieuwe of slapende beleggers terug naar het niveau van 2019, gevolgd door een nieuwe toename in het eerste kwartaal van 2021. Begin 2021 vonden opnieuw meer nieuwe beleggers hun weg naar de markt. In vergelijking met begin 2019 was er een toename van meer dan 50 procent.

BEGRIJPELIJKE EN BETROUWBARE FINANCIËLE PRODUCTEN

Om te vermijden dat consumenten het moeilijk hebben om financiële producten te begrijpen en zich daardoor niet bewust zijn van de financiële risico's die ze nemen, controleert de FSMA financiële producten. Ze neemt initiatieven om problemen te voorkomen en het vertrouwen van de consument in financiële producten te vergroten. Haar toezicht wil ertoe bijdragen dat de aangeboden producten begrijpelijk, veilig, nuttig en kostentransparant zijn.

Publiciteitstoezicht	34
De FSMA controleert meer dan 2.416 reclame-uitingen	34
Bijzondere aandacht voor reclame op trading apps	34
Toezicht op beleggingsproducten	35
Minder en eenvoudigere gestructureerde producten	35
Q&A's verduidelijken reclameregels	38
KID informeert over retail- en verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten	39
Toezicht op fondsen	40
Gemeenschappelijke beleggingfondsen, beveks en pensioenspaarfondsen	40
Minder zelfbeheerde ICB's en ICB's met Belgische beheervennootschap	41
Verdere daling van aantal compartimenten van Belgische ICB's	42
Belgische openbare ICB's	43
Meerderheid fondsen heeft liquidity management tools	48
Datagedreven en risicogebaseerd toezicht	49
Asset management en niet-bancaire financiële intermediatie	50
Toezicht op spaarrekeningen	51
Gereglementeerde spaarrekeningen blijven groeien	51
Controleactie voor niet-gereglementeerde spaarrekeningen	51
Toezicht op verzekeringsproducten	52
Verzekeringsproducten die aansluiten bij de behoeften, doelstellingen en verwachtingen van de doelmarkt	52
Vertraging bij uitbetaling levensverzekering	53
Transparante en volledige informatie bij de afkoop van tak 21-contracten	54
Intrekking van de vergunning KB 69 van Integrale	54

Publiciteitstoezicht

De FSMA controleert meer dan 2.416 reclame-uitingen

In 2021 analyseerde de FSMA 2.416 reclame-uitingen voor fondsen, gereglementeerde spaarrekeningen en verzekeringsproducten. Een reclame-uiting is elke vorm van informatieverstrekking met een wervend karakter voor een financieel product. De FSMA verzond 1.750 mails met opmerkingen over publiciteit voor fondsen, gereglementeerde spaarrekeningen en verzekeringsproducten. In 2021 waren er 1.146 publiciteitsdossiers voor fondsen, gereglementeerde spaarrekeningen, verzekeringsproducten en gestructureerde schuldinstrumenten en derivaten. De meeste van de door de FSMA onderzochte publiciteitsdossiers – 743 – betroffen fondsen.

Tabel 1: Publiciteitstoezicht in cijfers in 2021

	Aantal dossiers	Dossiers over internetsites	Aantal reclame-uitingen	Aantal mails met opmerkingen van de FSMA
Fondsen	743	206	1.955	1.404
Gereglementeerde spaarrekeningen	49	35	109	69
Verzekeringsproducten	146	54	352	277
Gestructureerde schuldinstrumenten en derivaten	208	niet beschikbaar	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Totaal	1.146	295	2.416	1.750

Bijzondere aandacht voor reclame op trading apps

De FSMA voerde in 2021 een controle uit naar de informatieverstrekking bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele klanten via verschillende mobiele trading apps. Via zo'n apps kunnen niet-professionele beleggers aankoop- en verkooporders in verband met financiële producten plaatsen met behulp van beveiligde software op hun smartphone of tablet.

De regels over de reclame bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele klanten zijn van toepassing ongeacht de drager die bij de commercialisering wordt gebruikt. Volgens de reglementering mag bepaalde informatie worden weggelaten als het technisch niet mogelijk is om ze te vermelden, maar die uitzondering geldt niet voor mobiele apps.

Bovendien hangen de informatieverplichtingen¹⁷ af van de uitgevoerde commercialisering. Ze zijn niet van toepassing als een reeds uitgegeven financieel product wordt gecommercialiseerd in het kader van een dienstverlening die bestaat uit het ontvangen en doorgeven van orders of het uitvoeren van orders. Voorwaarde is dat diegene die de commercialisering verricht, daarbij geen andere vergoeding ontvangt dan de vergoeding die de niet-professionele klant betaalt, en hij geen openbare aanbieding verricht. Bij dit soort commercialisering wordt de betrokken informatie dus niet vooraf ter goedkeuring voorgelegd aan de FSMA.

¹⁷ Waarvan sprake in het koninklijk besluit van 25 april 2014 betreffende bepaalde informatieverplichtingen bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten.

De situatie is anders bij ICB's die niet tot de verhandeling op een gereglementeerde markt of een MTF zijn toegelaten. De mobiele trading app die de verwerving van rechten van deelneming bij Belgische klanten promoot, handelt – voor de routering van de inschrijvings- of inkooporders naar de ICB – in beginsel voor rekening van de betrokken ICB's. Het gaat hier dus om een openbare aanbieding en dan zijn de wettelijk voorziene informatieverplichtingen van toepassing. De informatie over die commercialisering wordt vooraf wel ter goedkeuring aan de FSMA voorgelegd.

Toezicht op beleggingsproducten

Minder en eenvoudigere gestructureerde producten

Gestructureerde producten zijn complexe beleggingsproducten. Via afgeleide producten zoals opties zijn ze onrechtstreeks aan een of meer activa gekoppeld. Gestructureerde producten verschillen van klassieke beleggingsproducten omdat ze de koersbewegingen van de onderliggende activa niet altijd volgen. Dat maakt gestructureerde producten moeilijk te begrijpen voor retailbeleggers, waardoor deze de risico's slecht inschatte.

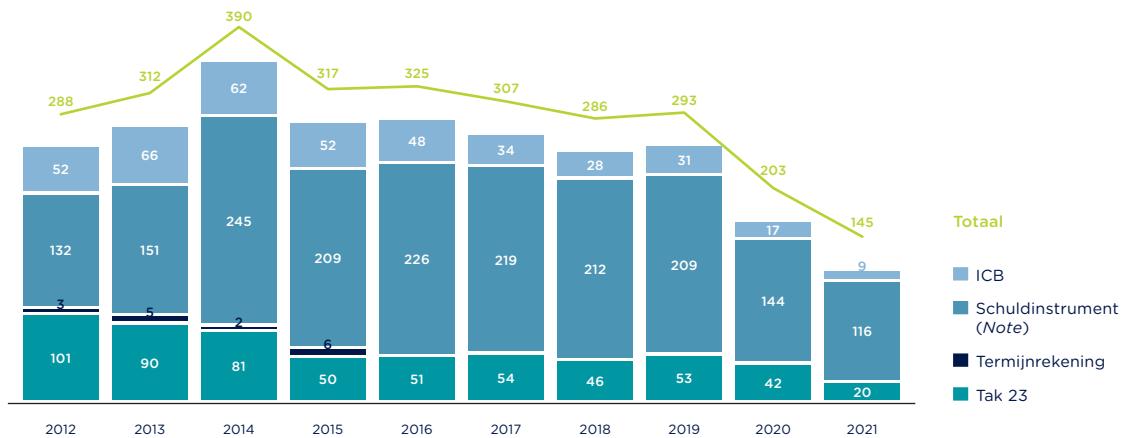
Om de beleggers te beschermen, lanceerde de FSMA in 2011 een moratorium op de commercialisering van bijzonder ingewikkelde gestructureerde producten. Dat moratorium legt de criteria vast op basis waarvan de commercialisering van gestructureerde producten die te complex in elkaar zitten, kan worden verboden. Daarnaast wil het moratorium beleggers een beter inzicht bieden in de kosten, het kredietrisico en de marktwaarde van gestructureerde producten.

In België hebben bijna alle distributeurs van gestructureerde producten het moratorium ondertekend. Daarmee hebben ze zich ertoe verbonden om aan retailbeleggers geen producten te commercialiseren die, volgens de criteria van het moratorium, als bijzonder complex worden beschouwd. De FSMA screent de markt voortdurend om te zien of die distributeurs zich aan het moratorium houden.

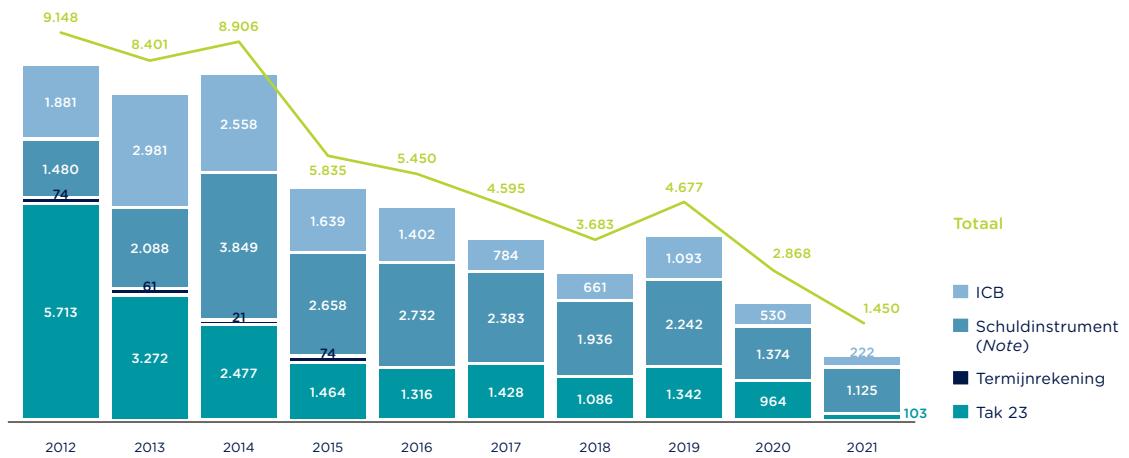
Als er twijfels bestaan over de vraag of een gestructureerd product al dan niet als bijzonder complex moet worden beschouwd, wordt dit product grondig geanalyseerd. In 2021 werden 20 producten met nieuwe kenmerken waarvan de berekeningsformule veelal op grond van een zogenaamde ‘huisindex’¹⁸ werd bepaald, aan zo'n grondige analyse onderworpen. Uiteindelijk werden vier van die producten als bijzonder complex beoordeeld. Zij zijn dus niet op de retailmarkt gebracht. In het kader van die analyse is de toegankelijkheid van 14 nieuwe ‘huisindexen’ onderzocht.

¹⁸ Doorgaans verwijst ‘huisindex’ naar een index die niet aan de volgende cumulatieve voorwaarden voldoet: 1° hij bestaat sinds minstens één jaar, 2° zijn koers kan via een toegankelijke bron worden geconsulteerd, en zijn berekeningswijze en samenstelling worden op passende wijze bekendgemaakt, 3° hij wordt door meerdere andere professionele en niet-verwante marktpartijen gebruikt, 4° hij heeft één duidelijke beleggingsdoelstelling om voldoende representatief te zijn voor de markt waarop hij betrekking heeft, 5° hij is voldoende gediversifieerd, 6° zijn herijkingsfrequentie is maximum driemaandelijks.

Grafiek 4: Evolutie van het aantal gecommercialiseerde gestructureerde producten (per jaar)

Grafiek 5: Evolutie van het uitgiftevolume van gecommercialiseerde gestructureerde producten (in miljoen euro per jaar)

Sinds de lancering van het moratorium in 2011 zijn in België 6.033 gestructureerde producten gecommercialiseerd (zie tabel 2). Iets meer dan de helft daarvan – 3.134 gestructureerde producten – vallen onder het moratorium. De overige – 2.899 gestructureerde producten – vallen onder de opt-outregeling¹⁹.

19 De opt-outregeling biedt aanbieders de mogelijkheid om het moratorium niet toe te passen op klanten van wie de deposito's en de financiële instrumenten bij die aanbieders, op het moment van de commercialisering, een roerend vermogen van minstens 500.000 euro vertegenwoordigen. De opt-out geldt enkel voor het deel van het vermogen boven de drempel van 500.000 euro.

Tabel 2: Sinds de lancering van het moratorium gecommercialiseerde gestructureerde producten (1 augustus 2011 – 31 december 2021)

	Aantal producten uitgegeven sinds de lancering van het moratorium	Uitgiftevolume (in miljoen euro) met uitzondering van <i>Private Notes</i> en producten onder de opt-outregeling
Tak 23	602	19.794,42
Conform het moratorium	601	19.794,42
Opt-out	1	niet beschikbaar
Schuldinstrument (Note)	2.016	22.478,34
Conform het moratorium	1.918	22.478,34
Opt-out	98	niet beschikbaar
Termijnrekening	18	245,48
Conform het moratorium	18	245,48
ICB	440	14.142,76
Conform het moratorium	427	14.142,76
Opt-out	13	niet beschikbaar
Private Note	2.957	niet beschikbaar
Conform het moratorium	170	niet beschikbaar
Opt-out	2.787	niet beschikbaar
Totaal	6.033	56.661,00

De bedragen die Belgische beleggers in gestructureerde producten belegden, daalden fors in 2020. In 2021 versterkte die trend zich nog, vooral voor gestructureerde tak 23-producten en gestructureerde ICB's.

Ook de trend om producten te commercialiseren die recht geven op terugbetaling van minstens 90 procent van het kapitaal, zette zich in 2021 voort, zowel qua aantal producten als qua uitgiftebedrag. Gestructureerde producten die deels recht geven op terugbetaling van minstens 90 procent van het kapitaal, waren in 2021 goed voor de helft van het uitgegeven bedrag. Ook werden meer producten gecommercialiseerd die geen kapitaalbescherming bieden.

Historisch gezien waren aandelenkorven de meest voorkomende onderliggende activa. Sinds 2013 verkozen de producenten van gestructureerde producten, als onderliggend actief, steeds meer huisindexen met daarin vaak mechanismen²⁰ die hun volatiliteit minimaliseren of een vast dividend aftrekken, en die vaak inspelen op actuele thema's (zoals ESG). In 2021 tekende die trend zich nog scherper af en waren de huisindexen het meest voorkomende onderliggende actief bij de producenten van gestructureerde producten, zowel qua uitgiftebedrag als qua aantal producten. Bovendien beletten de nog steeds erg lage rentevoeten de producenten niet om gestructureerde producten aan te bieden met het renteverschil als onderliggend actief.

20 Bij die huisindexen gaat, bij de selectie en/of de weging, de voorkeur vaak uit naar aandelen met een historisch lage volatiliteit.

Sinds 2018 worden meer producten in Amerikaanse dollar uitgegeven. In 2021 zijn alle gestructureerde ICB's in Amerikaanse dollar uitgegeven. Die toename, zowel qua aantal producten als qua uitgiftebedrag, werd echter niet opgetekend bij tak 23-producten en schuldinstrumenten.

Gelet op het aanhoudende klimaat van lage rentevoeten in 2021, hadden de gecommercialiseerde gestructureerde producten langere looptijden. In 2021 bedroeg de looptijd van de meeste gelanceerde gestructureerde producten meer dan acht jaar. Die trend deed zich niet voor bij de gestructureerde fondsen, die allemaal een looptijd tussen vijf en acht jaar hadden.

Q&A's verduidelijken reclameregels

Sinds de inwerkingtreding van de prospectusverordening²¹ is reclame bij een aanbod van effecten aan het publiek of een toelating van effecten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt Europees geregeld. Die reclame moet beantwoorden aan de vereisten van de prospectusverordening²². Zo mag de reclame niet inaccuraat of misleidend zijn of een onevenwichtig beeld geven van de informatie in het prospectus.

De Belgische wetgever heeft de toepassing van deze Europese reclameregels uitgebreid. Een eerste uitbreiding in de prospectuswet²³ betreft de reclame bij zogenaamde niet-geharmoniseerde aanbiedingen aan het publiek en toelatingen tot de verhandeling. Dit zijn verrichtingen waarvoor Europees geen prospectus wordt vereist maar waarvoor de wetgever in België een prospectus of informatiedocument toch zinvol vindt. Een tweede uitbreiding betreft de reclame bij de commercialisering van beleggingsinstrumenten. Deze uitbreiding is gerealiseerd door een aanpassing van het transversaal besluit²⁴. De inhoudelijke reclameregels van dat besluit zijn niet langer van toepassing op beleggingsinstrumenten.

Aangezien de Europese reclameregels vrij algemeen van aard zijn, vond de FSMA het zinvol om via Q&A's het reclamekader toe te lichten en goede praktijken weer te geven die, onder voorbehoud van Europese verduidelijking, kunnen bijdragen tot de naleving van deze inhoudelijke reclameregels.

De FSMA heeft een openbare raadpleging gehouden over deze Q&A's. De respons was positief. De Q&A's vergroten de voorzienbaarheid van het optreden van de FSMA. Deelnemers aan de raadpleging benadrukkten het belang om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de Europese regelgeving en om rekening te houden met de toepasbaarheid in een digitale omgeving en met de reeds opgebouwde praktijk. Met deze bezorgdheden is waar mogelijk rekening gehouden. De Q&A's werden gepubliceerd op 1 april 2021.

²¹ Verordening (EU) 2017/1129 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2017 betreffende het prospectus dat moet worden gepubliceerd wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel op een gereglementeerde markt worden toegelaten en tot intrekking van Richtlijn 2003/71/EG.

²² Artikel 22 van de prospectusverordening.

²³ Artikel 22 van de wet van 11 juli 2018 op de aanbieding aan het publiek van beleggingsinstrumenten en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt.

²⁴ Artikel 9, § 3 van het koninklijk besluit van 25 april 2014 betreffende bepaalde informatieplichten bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten.

De Q&A's bestaan uit drie delen.

- Het eerste deel gaat dieper in op het algemene prospectus- en reclamekader dat van toepassing is in België. Dit behandelt thema's zoals het toepassingsgebied van de Europese prospectusregels in België, de inhoudelijke reclameregels van de prospectusverordening, de *a priori* goedkeuring door de FSMA van de reclame en de andere documenten en berichten en de relevantie van deze Q&A's voor bepaalde verrichtingen waarvan de reclame niet onderworpen is aan de *a priori* goedkeuring door de FSMA.
- Het tweede deel richt zich via enkele algemene Q&A's tot iedereen die reclame maakt in het kader van een aanbieding aan het publiek, toelating tot de verhandeling of commercialisering aan niet-professionele klanten.
- Het derde deel omvat goede praktijken voor kredietinstellingen en beleggingsondernemingen die effecten zonder aandelenkarakter, zoals gestructureerde beleggingsinstrumenten, aanbieden aan het publiek of commercialiseren bij niet-professionele klanten.

KID informeert over retail- en verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten

Aanbieders van verpakte retail- en verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten (PRIIP's) moeten een document met essentiële informatie ter beschikking stellen van niet-professionele klanten. Dit informatiedocument heet KID (*Key Information Document*). De KID is een kort document dat de essentiële informatie van een PRIIP in een begrijpelijke taal moet uiteenzetten. Naast informatie over de aard en kenmerken van de PRIIP bevat de KID onder meer verschillende prestatiescenario's en informatie over de risico's en kosten ervan. De inhoud en vorm van de KID moeten op uniforme wijze worden vastgelegd. Dat biedt consumenten de mogelijkheid om de KID's van verschillende PRIIP's te vergelijken.

De FSMA onderzocht een representatieve steekproef van de KID's die haar tussen 1 januari 2018 en 28 februari 2021 werden bezorgd, om de kwaliteit ervan te beoordelen. De controle wees uit dat de naleving van de PRIIP's-verordening een uitdaging vormt voor de sector.

Ontwikkelaars passen de PRIIP's-verordening niet altijd naar behoren toe. Dit is bijvoorbeeld dikwijls het geval bij de beschrijving van het doel van het product. Dit gebeurt niet altijd in eenvoudige taal. In plaats daarvan hanteren sommige ontwikkelaars een abstracte en juridische omschrijving van het beleggingsdoel die moet gecombineerd worden met een tabel met definities. Dit maakt het lezen van een KID lastig. De kwaliteit van de KID's is dan ook niet altijd toereikend om echt nuttig te zijn voor de retailbeleggers. Bepaalde ontwikkelaars lijken veel energie en middelen te stoppen in de opstelling van hun reclame, maar minder aandacht te besteden aan de kwaliteit van hun KID's.

De FSMA verwacht dat de sector inspanningen levert om onder meer de duidelijkheid en de begrijpelijkheid van de KID's te verbeteren en om aan de klanten een nuttig document te bezorgen dat hen in staat stelt de kenmerken van verschillende producten te vergelijken en een doordachte beleggingsbeslissing te nemen. Om de sector daarbij te helpen heeft de FSMA een *feedback statement* gepubliceerd op 17 juni 2021. In dit *feedback statement* licht de FSMA de meest voor-komende problemen toe en stelt ze oplossingen voor. De FSMA zal zich blijven inzetten om de kwaliteit van de KID's te verbeteren zodat ze werkelijk nuttig zijn voor de retailbelegger.

Om een PRIIP in België te commercialiseren, moet de KID op voorhand gemeld worden aan de FSMA. In 2021 ontving de FSMA 181 aanmeldingen van KID's voor verpakte retailbeleggingsproducten. Het leeuwendeel van deze KID's betrof gestructureerde producten (136). De aanmeldingen kwamen uit België (72), het Groothertogdom Luxemburg (47), het Verenigd Koninkrijk (22), Frankrijk (20), Duitsland (15) en Zwitserland (5).

In 2021 ontving de FSMA voor de verzekeringsproducten 32 KID's voor nieuwe contracten; 158 KID's werden aangemeld in het kader van een update. In 2021 ontving de FSMA eveneens 14 documenten over nieuwe investeringsopties en 270 documenten in verband met een update van bestaande investeringsopties. Naast Belgische ontwikkelaars hebben voornamelijk Luxemburgse ontwikkelaars KID's en documenten aangemeld.

Toezicht op fondsen

Gemeenschappelijke beleggingfondsen, beveks en pensioenspaarfondsen

Beleggingsfondsen of instellingen voor collectieve belegging (ICB's) verzamelen kapitaal bij beleggers en beheren dat geld collectief volgens een vastgelegd beleggingsbeleid. De FSMA houdt toezicht op openbare ICB's. Deze onderscheiden zich van institutionele en private ICB's doordat zij een openbaar aanbod doen. Openbare ICB's richten zich voornamelijk op particuliere beleggers.

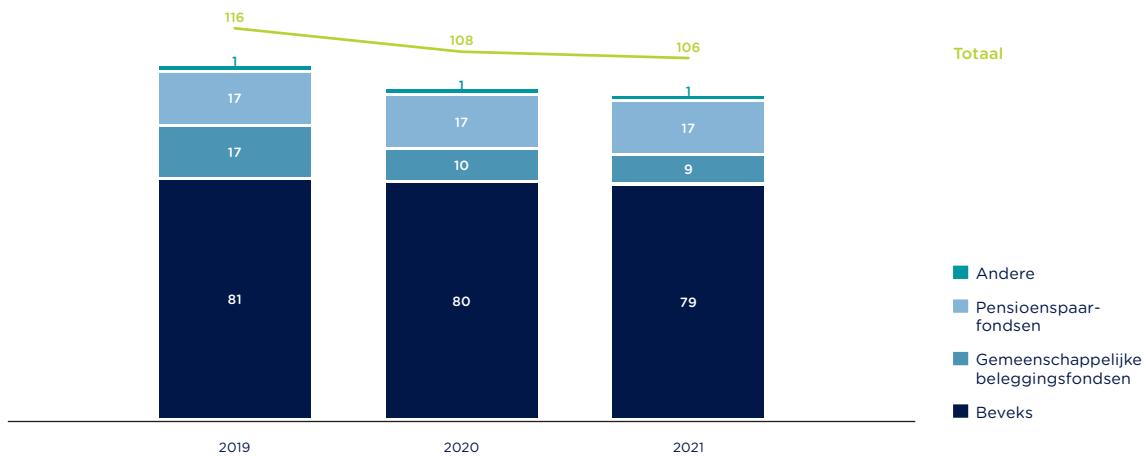
De FSMA controleert de kwaliteit van informatie die ICB's geven aan beleggers wanneer zij een openbaar aanbod doen. Het gaat bijvoorbeeld om het prospectus, de essentiële beleggersinformatie en publiciteit. De goedkeuring door de FSMA van het merendeel van deze informatie is een voorwaarde voor de commercialisering van de ICB's. De FSMA ziet ook toe op de organisatie en werking van de Belgische openbare ICB's.

Belgische openbare ICB's hebben bijna allemaal een veranderlijk aantal rechten van deelneming. Dat betekent dat hun eigen vermogen hoger of lager wordt naarmate beleggers toe- of uittreden. Deze ICB's komen hoofdzakelijk voor in de vorm van gemeenschappelijke beleggingsfondsen en van beleggingsvennootschappen met veranderlijk kapitaal, ook wel beveks genoemd (zie grafiek 6)²⁵.

Een specifiek type van openbaar gemeenschappelijk beleggingsfonds zijn pensioenspaarfondsen. Via een dergelijk fonds wordt individueel een aanvullend pensioen opgebouwd, de zogenaamde derde pijler. Wie belegt in een pensioenspaarfonds, geniet bepaalde fiscale voordelen.

Er werden in 2021 zowel bestaande ICB's vereffend als nieuwe ICB's opgericht. Het totale aantal ICB's daalde licht, van 108 tot 106.

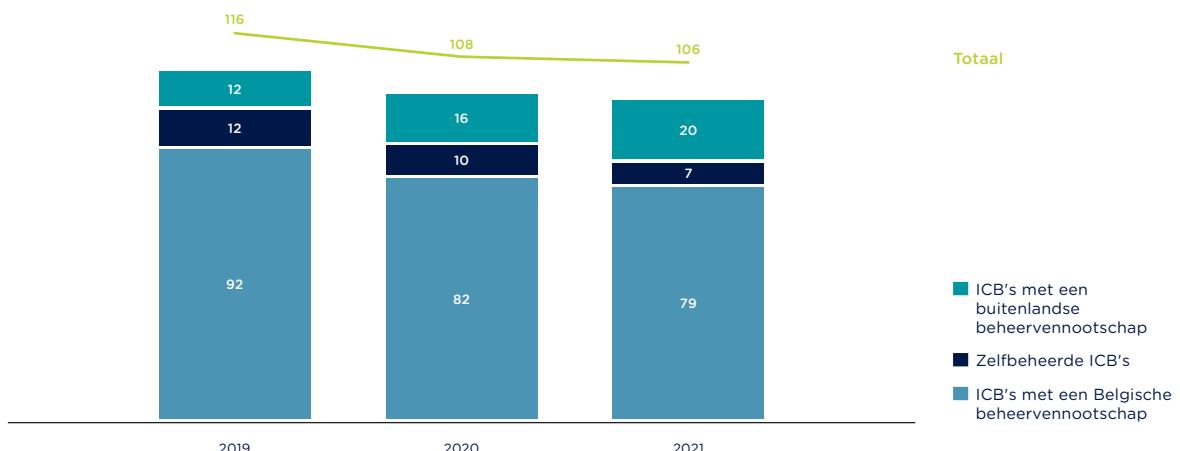
²⁵ De statistieken over de ICB's kunnen in de toekomst wijzigen wanneer een ICB of een compartiment van een ICB op een bepaalde datum wordt geschrapt, met ingang van deze schrapping op een eerdere datum of wanneer een ICB aan de FSMA op een latere datum een correctie van bepaalde statistieken bezorgt.

Grafiek 6: Evolutie van het aantal Belgische openbare instellingen voor collectieve belegging opgedeeld volgens juridische vorm

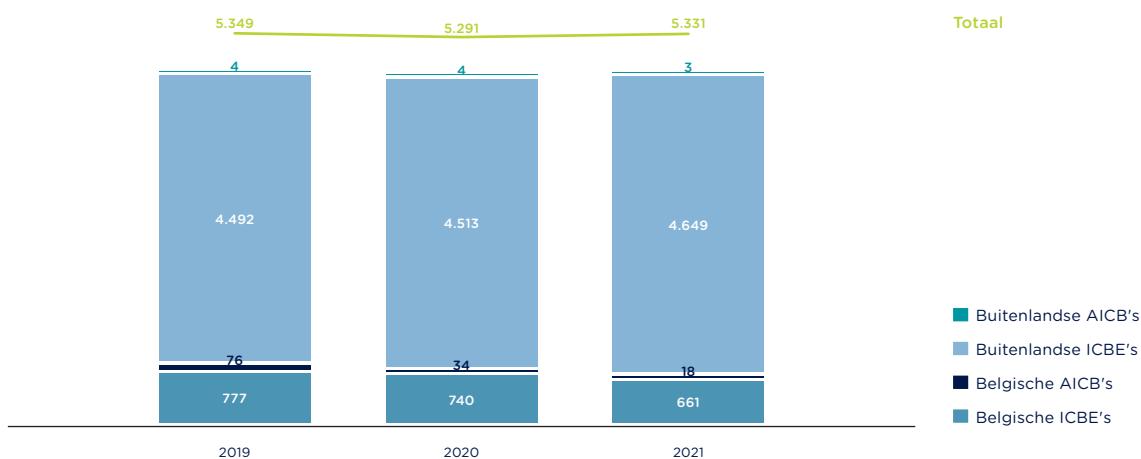
Minder zelfbeheerde ICB's en ICB's met Belgische beheervennootschap

De ruime meerderheid van de Belgische openbare ICB's wordt beheerd door een beheervennootschap. Dat is steeds het geval voor gemeenschappelijke beleggingsfondsen, die geen rechtspersoonlijkheid hebben. Ook ICB's onder de vorm van een beleggingsvennootschap kunnen een beheervennootschap aanstellen. In dat geval staat de beheervennootschap in voor het beheer van de beleggingsportefeuille, de administratie en de verhandeling van de rechten van deelneming. Beleggingsvennootschappen zonder beheervennootschap, zijn zelfbeheerde ICB's. Zij moeten zelf beschikken over een beleidsstructuur die past bij hun werkzaamheden.

Belgische ICB's kunnen zowel een Belgische als een buitenlandse beheervennootschap hebben. Duidelijke trends de laatste jaren zijn de toename van het aantal ICB's met een buitenlandse beheervennootschap en de daling van het aantal zelfbeheerde ICB's (zie grafiek 7). Einde 2021 hadden 20 van de 106 ICB's een buitenlandse beheervennootschap, terwijl er nog zeven zelfbeheerde ICB's zijn.

Grafiek 7: Evolutie van het aantal Belgische openbare instellingen voor collectieve belegging opgedeeld volgens het beheertype en de nationaliteit van de beheervennootschap

Grafiek 8: Evolutie van het aantal compartimenten van openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming

Verdere daling van aantal compartimenten van Belgische ICB's

De meeste openbare ICB's bestaan uit verschillende compartimenten. Een compartiment is een afgescheiden gedeelte van een ICB met een eigen beleggingsbeleid. De rechten van deelneming in compartimenten kunnen worden beschouwd als de feitelijke ‘producten’ die worden aangeboden aan de beleggers²⁶.

Eind 2021 waren er bij de FSMA 5.331 compartimenten van openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming geregistreerd. Daarvan waren er 4.652 compartimenten van buitenlandse ICB's en 679 compartimenten van Belgische openbare ICB's²⁷ (zie grafiek 8).

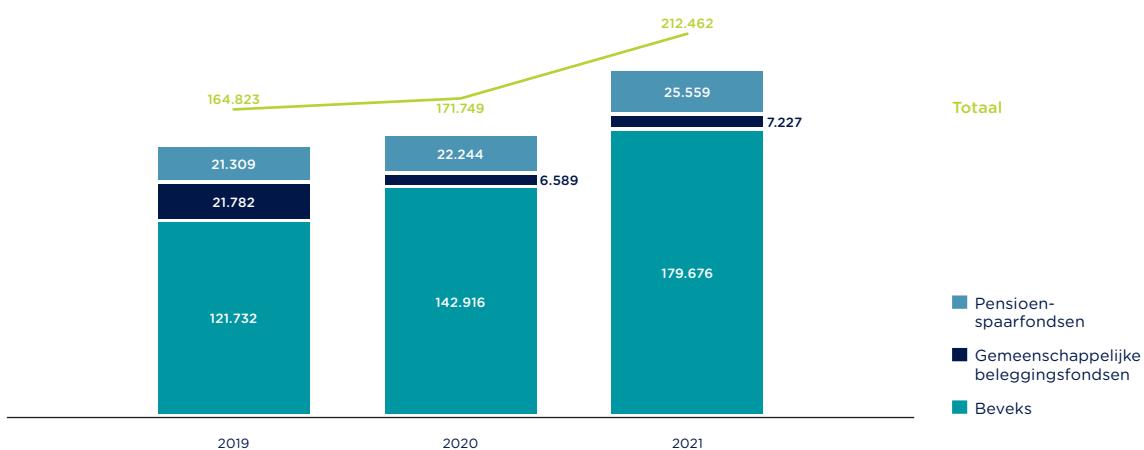
Bijna alle buitenlandse compartimenten die openbaar aangeboden kunnen worden in België, zijn compartimenten van ICB's die voldoen aan de voorwaarden van de UCITS-richtlijn. Ze worden ook wel instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) genoemd. Deze ICBE's beschikken over een Europees paspoort, waardoor ze vrij verhandeld kunnen worden binnen de EER.

Er bestaan ook openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's), waarvoor geen geharmoniseerd Europees toezichtsregime en paspoortregeling bestaat. Buitenlandse AICB's die in België openbaar worden aangeboden, vallen onder het toezicht van zowel de bevoegde autoriteit van hun land van herkomst als de FSMA.

²⁶ Binnen een ICB of een compartiment kunnen, onder voorwaarden, ook zogenaamde klassen van rechten van deelneming worden gecreëerd, die bijvoorbeeld zijn uitgedrukt in verschillende munten, of waarop verschillende kosten van toepassing kunnen zijn. De verschillende klassen van rechten van deelneming kunnen worden aangeboden aan een verschillend doelpubliek.

²⁷ Sommige van deze Belgische of buitenlandse ICB's zijn niet ingedeeld in compartimenten. Voor deze ICB's wordt de ICB zelf als een compartiment beschouwd voor deze statistieken.

Grafiek 9: Evolutie van het totaal nettoactief van de Belgische openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming (in miljoen euro)

Het aantal geregistreerde compartimenten van buitenlandse ICBE's steeg in 2021 verder tot 4.649. Het aantal compartimenten van Belgische ICBE's daalde tot 661. Ook het aantal geregistreerde compartimenten van Belgische openbare AICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming daalde opnieuw, tot 18 compartimenten. Deze evolutie is deels te verklaren doordat er de laatste jaren diverse gestructureerde compartimenten op eindvervaldag kwamen, terwijl er in deze periode veel minder nieuwe gestructureerde compartimenten gecommercialiseerd werden. Ook het feit dat een aantal voormalige AICB's werden vergund als ICBE speelt een rol.

Belgische openbare ICB's²⁸

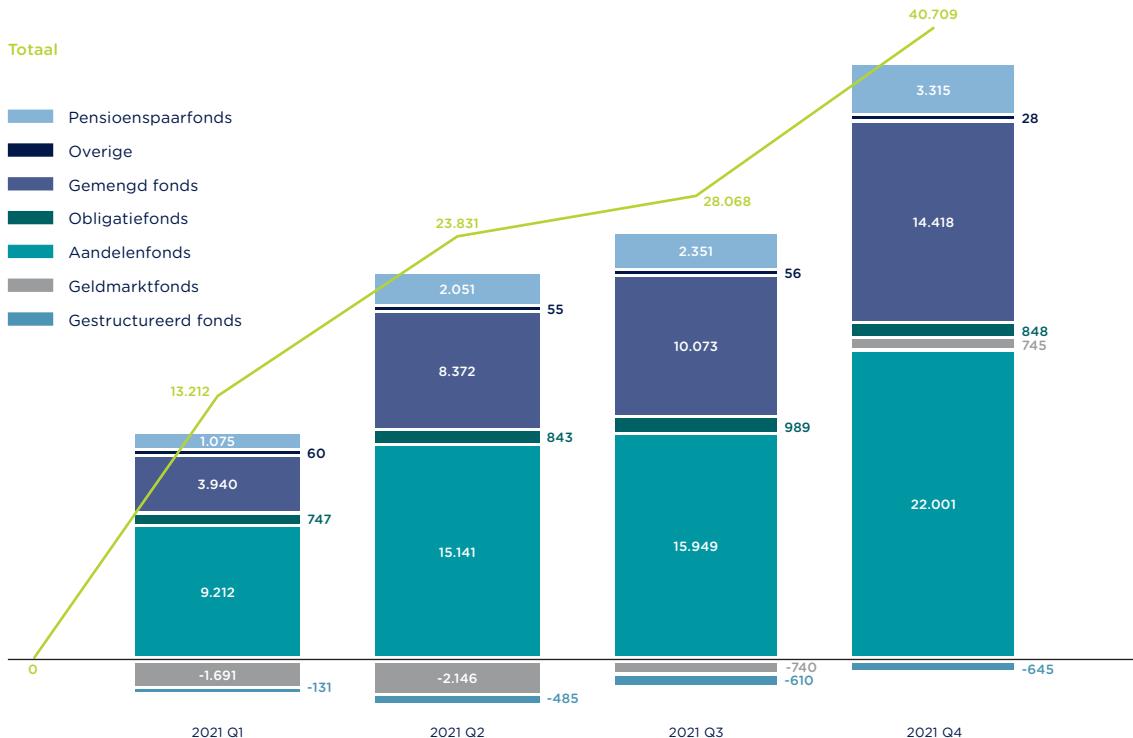
Activa van de fondssector kenden een verdere groei

De totale waarde van het netto-actief²⁹ van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming groeide in 2021 verder aan tot 212,5 miljard euro (zie grafiek 9). Deze uitzonderlijke groei is een gevolg van opeenvolgende periodes van koersstijgingen in de financiële markten, die zorgden voor positieve rendementen op de financiële instrumenten die de ICB's in portefeuille hadden. Dit was met name het geval voor de aandelenmarkten en de ICB's die in aandelen beleggen. Ook het feit dat er meer inschrijvingen waren dan uittredingen, droeg bij tot de groei.

28 Dit deel van het jaarverslag bevat een selectie van statistieken over de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming. De FSMA publiceert op haar website op kwartaalbasis ook een dashboard met een ruimer aanbod aan statistieken over de evolutie van deze sector.

29 Het totaal netto-actief is de waarde van de activa van de ICB's na aftrek van hun eventuele schulden.

Grafiek 10: Evolutie van het netto-actief van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, ingedeeld volgens beleggingsbeleid (in miljoen euro)

Op het einde van het eerste kwartaal van 2021 was het totale netto-actief van de ICB's reeds met 13 miljard euro toegenomen. Einde december 2021 bedroeg de toename ten opzichte van einde 2020 bijna 41 miljard euro, een ongekende aangroei van bijna één vierde ten opzichte van einde 2020 (zie grafiek 10).

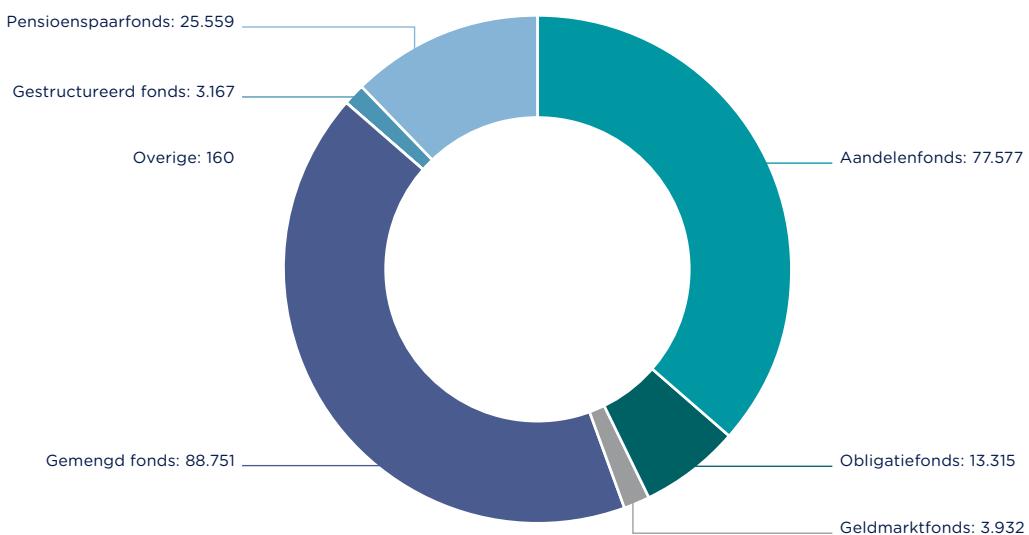
Gemengde fondsen en aandelenfondsen zijn grootste categorieën

Op basis van het gevolgde beleggingsbeleid telt de Belgische openbare-fondsensector zeven verschillende categorieën: aandelenfondsen, obligatiefondsen, gemengde fondsen, gestructureerde fondsen, geldmarktfondsen, pensioenspaarfondsen en de overige fondsen³⁰ (zie grafiek 11).

De gemengde fondsen zijn veruit de grootste categorie, goed voor bijna 42 procent van het totale netto-actief. Gemengde fondsen beleggen vooral in aandelen en obligaties. Ook de pensioenspaarfondsen zijn gemengde fondsen, maar door hun specifieke beleggingsbeleid en toegelaten activa worden zij als een aparte categorie beschouwd. Zij vormen de derde grootste categorie, goed voor 12 procent van het totale netto-actief.

³⁰ De indeling hierbij gebeurt hierbij op het niveau van de compartimenten. Hier verwijst de term 'fonds' dan ook naar een compartiment van een instelling voor collectieve belegging, voor zover deze is ingedeeld in meerdere compartimenten. De indeling in categorieën gebeurt op basis van het meest recente gekende beleggingsbeleid. De evolutie van het netto-actief houdt geen rekening met veranderingen van categorie tijdens het jaar. Bepaalde compartimenten maakten het voorwerp uit van een statistische herclassificatie in de loop van 2021.

Grafiek 11: Totaal netto-actief van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, ingedeeld volgens beleggingsbeleid (in miljoen euro, op 31 december 2021)

Aandelenfondsen en obligatiefondsen zijn de tweede en vierde grootste categorieën. Zij vertegenwoordigen respectievelijk 37 procent en 6 procent van het totale netto-actief van de sector. Samen zijn de vier grootste categorieën goed voor bijna 97 procent van het totale netto-actief.

De fondsen met een belangrijke blootstelling op aandelen - de aandelenfondsen, de gemengde fondsen en de pensioenspaarfondsen - kenden een sterke groei van het netto-actief als gevolg van de uitzonderlijke koersstijgingen in de aandelenmarkten. Bovendien tekenden deze fondsen stelselmatig een significant surplus aan inschrijvingen op. Het gecombineerde effect zorgde voor een toename van het netto-actief van 40 procent voor de aandelenfondsen, 19 procent voor de gemengde fondsen en 15 procent voor de pensioenspaarfondsen op het einde van het vierde kwartaal.

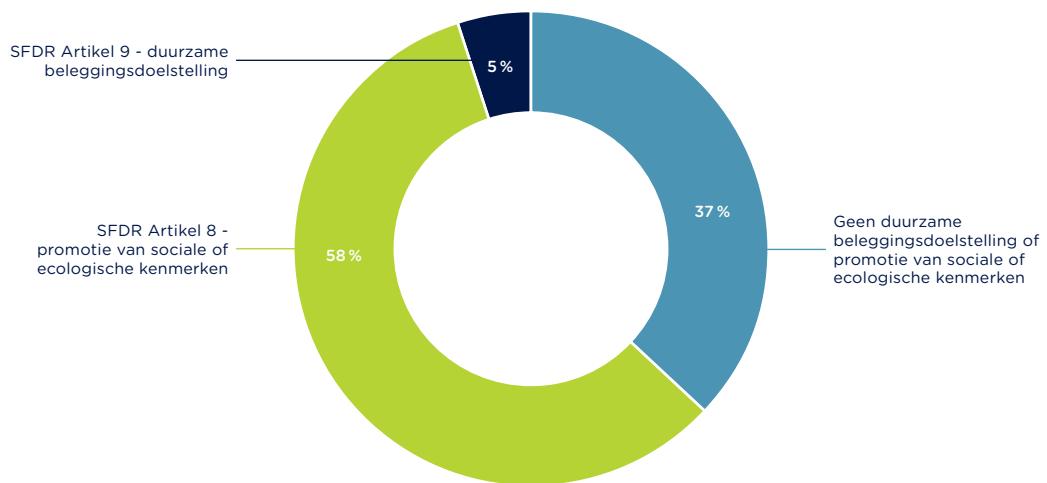
Fondsen kunnen ervoor opteren om rechtstreeks in bepaalde activa te beleggen. Ze kunnen dat ook onrechtstreeks doen door te beleggen in andere fondsen. De fondsen die ervoor opteren om voornamelijk in andere fondsen te beleggen, worden dakfondsen genoemd. De Belgische dakfondsen waren eind 2021 goed voor 39 procent van het totale netto-actief van de sector en behoren voornamelijk tot de categorie van de gemengde fondsen.

Geldmarkt- en gestructureerde fondsen blijven kleine broertjes

Geldmarktfondsen zijn goed voor 1,9 procent van het totale netto-actief van de sector. Deze fondsen trachten een rendement te bieden dat dicht bij het rendement van de geldmarkt aanleunt en beleggen overwegend in geldmarktinstrumenten. Ze trekken beleggers aan die waarde hechten aan een relatief stabiele belegging en aan de mogelijkheid om dagelijks uit te treden.

De evolutie van de geldmarktfondsen is vooral toe te schrijven aan inschrijvingen en uittredingen. De dalende trend van de eerste twee kwartalen werd omgezet in een stijgende trend tijdens de daaropvolgende kwartalen. De geldmarktfondsen sloten 2021 af met een stijging van het netto-actief met 23 procent ten opzichte van einde 2020.

Grafiek 12: Totaal netto-actief van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, ingedeeld volgens een classificatie op basis van de SFDR (in %)

Gestructureerde fondsen bieden beleggers op vooraf bepaalde data, op basis van een formule, een rendement dat verband houdt met de evolutie van bepaalde onderliggende financiële activa, indexen of referentieportefeuilles. Deze categorie bevat onder meer de fondsen die een kapitaalbescherming vooropstellen. Het aantal gestructureerde fondsen en hun netto-actief zijn de jongste jaren gedaald. Deze trend zette zich voort tijdens elk kwartaal van 2021. Dat komt omdat er gedurende deze periode meer gestructureerde fondsen op vervaldag kwamen dan er nieuwe fondsen gelanceerd werden. Op het einde van 2021 bedroeg de daling 17 procent ten opzichte van eind 2020. De gestructureerde fondsen waren eind 2021 goed voor 1,5 procent van het totale netto-actief van de sector.

Duurzame fondsen populair

Op 10 maart 2021 werden nieuwe Europese regels van kracht inzake informatieverschaffing over duurzaamheid³¹. Fondsen kunnen in verschillende categorieën worden ingedeeld op basis van de informatie die zij volgens deze regels over duurzaamheid moeten geven³².

Fondsen die onder andere ecologische of sociale kenmerken, of een combinatie van die kenmerken, promoten, vormen met 58 procent de grootste categorie binnen de Belgische sector (zie grafiek 12). Deze categorie wordt ook ‘artikel 8 fondsen’ genoemd. Fondsen die duurzame beleggingen tot doel hebben zijn goed voor 5 procent van het netto-actief. Deze ‘artikel 9 fondsen’ vormen de kleinste, maar snelst groeiende, categorie. Hun netto-actief nam tijdens 2021 toe met 58 procent, grotendeels als gevolg van een aanzienlijk surplus aan inschrijvingen.

Fondsen die geen duurzame beleggingen tot doel hebben en geen ecologische of sociale kenmerken promoten, vertegenwoordigen 37 procent van het netto-actief. Het belang van deze categorie slinkt, onder meer omdat het bedrag van de uittredingen groter was dan het bedrag van de inschrijvingen.

³¹ Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiëldienstensector, of ‘SFDR’.

³² De indeling in categorieën is op basis van het meest recente beleggingsbeleid. De evolutie van het netto-actief houdt geen rekening met veranderingen van categorie tijdens het jaar.

VEERLE DE SCHRYVER OVER DE BELGISCHE MARKT

VOOR DUURZAME BELEGGINGSPRODUCTEN

'Waakzaam over duurzaamheidscriteria'

'ESG-kenmerken van een financieel product moeten meer zijn dan een gemakkelijk marketingpraatje', zegt directeur Veerle De Schryver over het duurzaamheidskarakter van een financieel product aan de hand van criteria inzake milieu, maatschappij en governance (ESG).

Hoe evolueert de Belgische markt voor duurzame beleggingsproducten?

'Deze markt is de voorbije jaren bijzonder snel gegroeid. Asset managers en andere productfabrikanten integreren steeds meer ESG-elementen in hun productaanbod. Commerciële strategieën zijn meer en meer gericht op het ESG-karakter van de producten. Dit is een positieve trend die helemaal past in de *Green Deal* van de Europese Commissie en haar Actieplan voor Duurzame Financiering. Het is ook een antwoord op een groeiende vraag van investeerders.'

De evolutie houdt niettemin risico's in, voornamelijk op het vlak van de beleggersbescherming en meer bepaald *greenwashing*. Het snelle tempo van de veranderingen, de verscheidenheid aan beleggingsstrategieën op het vlak van duurzaamheid, zowel op bedrijfs- als productniveau, en de mogelijke verwarring rond bestaande terminologieën spelen hierbij een rol.'

Hoe speelt de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) hierop in?

'Uiteraard versterkt SFDR de informatieverstrekking over de duurzaamheid van beleggingsproducten. SFDR beoogt in grote mate een transversale benadering: de beleggersinformatie moet gelijkwaardig zijn, ongeacht de juridische verpakking van het beleggingsproduct. SFDR is nog niet helemaal ten uitvoer gelegd. De technische standaarden of RTS, die de transparantieverwachtingen verduidelijken, moeten nog worden gepubliceerd en zullen pas vanaf 1 januari 2023 van toepassing zijn.'

Wat doet de FSMA om greenwashing te bestrijden?

'We zien dat voor steeds meer producten ESG een uiterst belangrijk marketingargument is, terwijl in sommige gevallen de invloed van ESG-factoren op het productontwerp of de productinvestering zeer beperkt is. Het valt op dat de drempel om als artikel 8

SFDR-product te worden bestempeld, niet zeer hoog is: 'promotie' van ESG-aspecten is hiervoor reeds voldoende. Het risico dat beleggers worden misleid en in sommige gevallen denken dat ESG-factoren een materieel element zijn in het productontwerp of de belegging is reëel. De FSMA is waakzaam en toest de productinformatie steeds aan de SFDR-criteria en streeft er zo naar onjuiste verklaringen te voorkomen en te waken over de invoeging van passende disclaimers over de limieten van de ESG-benadering in de juridische documentatie en de reclame.'

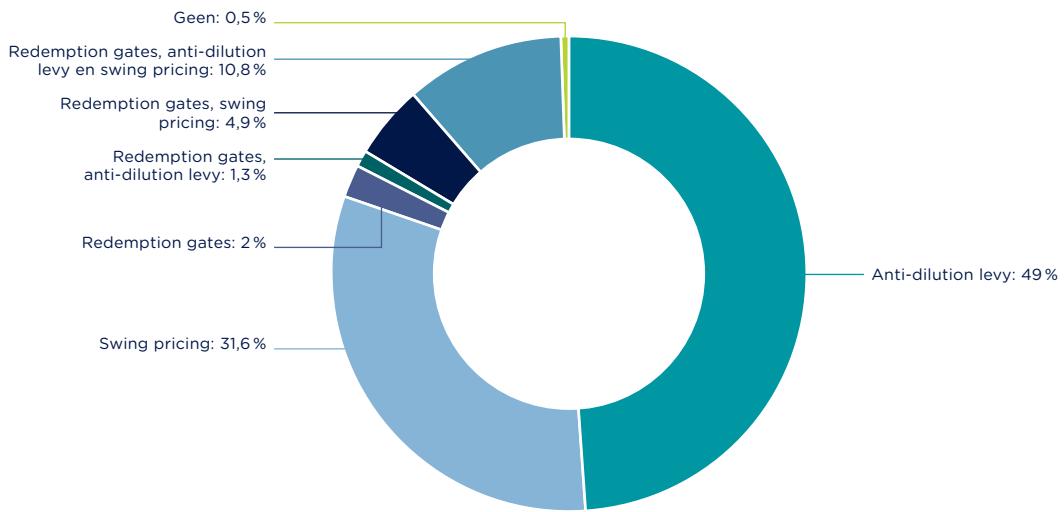
'Voor steeds meer producten is ESG een uiterst belangrijk marketingargument '

Geeft u voorbeelden?

'Een ICBE sloot in haar beleggingsbeleid investeringen in overheids papier van niet-democratische staten uit. Die uitsluiting sloeg enkel op 80 procent van de portefeuille. In de praktijk kon de ICBE dus tot 20 procent van de portefeuille beleggen in overheids papier van niet-democratische staten. De FSMA heeft een aanpassing van het beleggingsbeleid geëist.'

Een ander voorbeeld betreft het rendement van gestructureerde producten. Dat kan gekoppeld zijn aan een onderliggend actief dat aan duurzaamheids criteria voldoet, zonder dat de ingezamelde gelden worden gebruikt voor de financiering van activiteiten of ondernemingen die op basis van duurzaamheidscriteria zijn geselecteerd. De FSMA vraagt dat de publicitaire documenten voor die producten het volgende vermelden: "Het geld dat u aan de emittent stort/leent, wordt niet specifiek belegd in activa die aan duurzaamheidscriteria voldoen. Enkel het rendement is gekoppeld aan een index met daarin onder meer duurzaamheidscriteria."

Grafiek 13: Totaal netto-actief van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming waarvoor de FSMA het aangewezen acht dat zij LMT's ter beschikking hebben, ingedeeld volgens de beschikbare LMT's (in %)

Meerderheid fondsen heeft liquidity management tools

De Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming beschikken sinds 2018 over de mogelijkheid om de mechanismen van *swing pricing*, *anti-dilution levy* en *redemption gates* in te voeren. Deze *liquidity management tools* (LMT's) kunnen erg nuttig zijn bij gespannen marktomstandigheden en mogelijke liquiditeitsproblemen. In deze omstandigheden kan het gebruik van LMT's de gelijke behandeling van beleggers bevorderen en het risico van een gedwongen verkoop van minder liquide activa beperken. Omdat LMT's de eventuele kloof tussen de liquiditeit van de beleggingsportefeuille van de ICB en de liquiditeit die de ICB aan beleggers biedt, verminderen, bevorderen ze ook de financiële stabiliteit.

De FSMA heeft er bij de sector van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming sterk op aangedrongen om het gebruik van LMT's mogelijk te maken. Inmiddels werd bij 98,6 procent van alle compartimenten waarvoor de FSMA de invoering van dergelijke tools heeft aanbevolen, minstens één LMT ingevoerd, goed voor 99,5 procent van het totale netto-actief van dit deel van de sector (zie grafiek 13).

De meeste van deze compartimenten beschikken over de mogelijkheid om gebruik te maken van een *anti-dilution levy* (61 procent) of *swing pricing* (47 procent). *Redemption gates*, die kunnen worden toegepast voor 19 procent van deze compartimenten, worden frequent gecombineerd met *swing pricing*, een *anti-dilution levy*, of beide. De ICB's moeten er nu op toezien dat deze tools ook op doeltreffende wijze gebruikt kunnen worden.

Datagedreven en risicogebaseerd toezicht

Sinds 2017 verzamelt de FSMA meer risicogoriënteerde gegevens over de openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, onder meer gegevens over belangrijke blootstellingen in de portefeuille, het liquiditeitsprofiel, tegenpartijrisico's en het gebruik van hefboomfinanciering.

Deze gegevens geven de FSMA een beter inzicht in de activiteiten van de sector en de daarmee verbonden risico's. Ze laten de FSMA toe om haar risicogebaseerd en datagedreven toezicht te ondersteunen, de belangrijkste evoluties in de sector te monitoren, en thematische studies uit te voeren.

De gegevens vormen ook de input van een geautomatiseerd risicobeoordelingsmodel dat de FSMA ondersteunt bij het bepalen van de prioriteiten van haar toezicht. Het model kent onder meer een score toe op diverse risicofactoren. Het risicobeoordelingsmodel is een tool die de FSMA gebruikt om fondsen te selecteren die aan een doorgedreven onderzoek worden onderworpen.

De kwaliteit van de data die de FSMA ontvangt, is dan ook van cruciaal belang. Daarom heeft de FSMA, op basis van een geautomatiseerde procedure, de datakwaliteit gecontroleerd. Ze controleerde de gegevens uit meerdere velden van het rapporteringsschema op hun consistentie, volledigheid en plausibiliteit. De controle werd uitgevoerd op basis van vooraf gedefinieerde datakwaliteitstests, die een signaal genereren wanneer er een mogelijk probleem is met de kwaliteit van de gegevens.

Op basis van deze signalen contacteerde de FSMA de betrokken ICB's om de resultaten van de tests voor te leggen en een verklaring te vragen. Voor ongeveer 80 procent van de signalen ging het om duidelijke fouten bij het invullen van de rapportering. De FSMA heeft de ICB's waarvoor fouten werden vastgesteld, verzocht om de datakwaliteit van de betrokken velden te verbeteren vanaf de eerstvolgende rapporteringsdatum. De FSMA zal blijvend aandacht besteden aan de datakwaliteit van deze gegevens, en waar nodig bijkomende acties ondernemen om de datakwaliteit verder te verbeteren.

FOCUS 2022

Ontwikkelaars en beheerders van financiële producten zoals ICB's moeten het consumentenvertrouwen waard zijn. Klanten moeten erop kunnen vertrouwen dat ze het klantenbelang centraal stellen bij de ontwikkeling en het beheer van een financieel product.

De sector van het asset management wordt geconfronteerd met nieuwe wetgeving, die doortastende aanpassingen van de precontractuele informatie en de verslaggeving zal vergen. Grote uitdagingen vormen de inwerkingtreding van de voorschriften over de *Cross Border Distribution of Funds* (CBDF), de technische normen van de *Sustainable Finance Disclosure Regulation* en de taxonomieverordening evenals de PRIIP's-verordening.

Deze nieuwe wetgeving doet uiteraard geen afbreuk aan het permanent toezicht op de sector. Hierbij zal de FSMA volop inzetten op twee cruciale thema's: delegatie van activiteiten en de bestrijding en deegelijke omkadering van belangconflicten.

De FSMA zal haar verwachtingen ten aanzien van de sector en de individuele spelers zoveel mogelijk duidelijk maken, onder meer aan de hand van *feedback statements* naar aanleiding van concrete toezichtsacties. Bij inbreuken zal de FSMA niet aarzelen om ontraden op te treden.

Asset management en niet-bancaire financiële intermediatie

In 2017 publiceerden de FSMA en de NBB een eerste gezamenlijk verslag over asset management en niet-bancaire financiële intermediatie. In 2021 werd een derde updateverslag gepubliceerd³³. Dit verslag bevat geactualiseerde gegevens en een analyse van de nationale en internationale ontwikkelingen op het vlak van asset management en niet-bancaire financiële intermediatie.

Deze verslagen kaderen binnen de evolutie naar een meer marktgeoriënteerd financieel systeem. Marktgeoriënteerde financiering kan een alternatief bieden voor het ophalen van geld door ban-ken en helpt zo de economie te ondersteunen. Maar het kan ook bepaalde risico's met zich mee brengen, zowel voor de financiële stabiliteit als voor beleggers.

De FSMA en de NBB berekenden op basis van de definitie van de Financial Stability Board (FSB) de omvang van de entiteiten die actief zijn in de sector van de niet-bancaire financiële interme-diatie in België. Eind september 2020 bedroeg de omvang van deze sector 138 miljard euro. De sector bestaat hoofdzakelijk uit geldmarktfondsen en andere beleggingsfondsen die niet kwalificeren als aandelenfondsen, waarvan de grote meerderheid onder toezicht van de FSMA staat. Volgens de definitie die de EBA hanteert, bedroeg de omvang van deze sector 14 miljard euro. Deze EBA-definitie neemt beleggingsfondsen niet in aanmerking indien zij aan bepaalde voorwaarden voldoen.

Het verslag identificeerde geen wezenlijke systemische risico's die geassocieerd worden met asset management en niet-bancaire financiële intermediatie. De ontwikkelingen in beide activi-teiten en de verbanden met de andere sectoren van de economie moeten wel nog nauwlettend in de gaten worden gehouden, inclusief mogelijke reputatierisico's bij financiële dienstengroe-pen. Het gaat daarbij om het zogenaamde 'step-in' risico waardoor deze groepen zich de facto verplicht zouden voelen om cliënten te vergoeden voor risico's verbonden aan bijvoorbeeld beleggingsfondsen gecommercialiseerd door deze groepen, zonder dat ze daar contractueel toe gehouden zijn.

³³ Update on Asset Management and Shadow banking, May 2020. Zie de website van de FSMA.

Toezicht op spaarrekeningen

Gereglementeerde spaarrekeningen blijven groeien

Ondanks het lagerenteklimaat zijn de kredietinstellingen in België hun klanten gereglementeerde spaarrekeningen³⁴ blijven aanbieden, vaak met een minimumvergoeding: 0,01 procent basisrente en 0,10 procent getrouwheidspremie. Die minimumvergoeding heeft overigens niets afgedaan aan het succes van deze spaarrekening bij de spaarders: eind 2021 hadden zij 300 miljard euro op gereglementeerde spaarrekeningen staan.

Verschillende kredietinstellingen hebben in 2021 echter een maximumbedrag gedefinieerd dat op een gereglementeerde spaarrekening mag worden gezet. Bij de commercialisering van gereglementeerde spaarrekeningen bij spaarders mag, volgens de wetgeving, aan de basisrentenvoet en aan de rentevoet van de getrouwheidspremie effectief een voorwaarde worden gekoppeld in verband met het minimum- of maximumspaardeposito.

Controleactie voor niet-gereglementeerde spaarrekeningen

In 2020 had de FSMA 26 kredietinstellingen³⁵ in kaart gebracht die niet-gereglementeerde spaarproducten aanboden aan retailbeleggers in België. Dat jaar heeft ze zich over het aanbod van 18 van de 26 kredietinstellingen gebogen.

In 2021 boog de FSMA zich over het aanbod van de acht resterende kredietinstellingen. Daarbij onderzocht ze twee aanbiedingen van kasbons en zes aanbiedingen van termijndeposito's. Ze analyseerde daarvoor acht webpagina's en vijf andere reclameboodschappen (brochures, e-mails en artikels).

Dit onderzoek toonde aan dat de kredietinstellingen, op een paar uitzonderingen na, hun reclame voor niet-gereglementeerde spaarproducten na publicatie niet uit eigen beweging ter controle aan de FSMA voorlegden. Er zijn echter ook instellingen die hun reclame voor niet-gereglementeerde spaarproducten wel voor voorafgaande analyse aan de FSMA voorleggen.

De tekortkomingen die de FSMA bij haar analyses heeft vastgesteld, vormden inbreuken op de bepalingen van het KB Pub. Meestal werd er onvoldoende informatie verstrekt of was de informatie niet begrijpelijk geformuleerd. Deze bevindingen liggen in lijn met wat wordt vastgesteld bij de controle van reclame voor andere financiële producten, zoals verzekeringsproducten, die a posteriori wordt gecontroleerd.

³⁴ De spaarrekeningen die voldoen aan de voorwaarden van artikel 2 van het koninklijk besluit tot actualisering van het Wetboek van de inkomenstbelastingen 1992 (KB/WIR 92).

³⁵ Waaronder een aantal bankmerken zonder afzonderlijke rechtspersoonlijkheid.

Toezicht op verzekeringsproducten

De FSMA ziet erop toe dat verzekeringsproducten die aan Belgisch recht onderworpen zijn, in overeenstemming zijn met de wet. Het toezicht heeft zowel betrekking op de productvoorwaarden als op de precontractuele en contractuele informatieverstrekking over deze producten. Daarnaast streeft de FSMA ernaar om bij te dragen tot de bescherming van de verzekерingsnemers, onder meer door bepaalde thema's toe te lichten of voor bepaalde risico's te waarschuwen.

Het toezicht op verzekeringsproducten is risicogericht en omvat twee pijlers. De eerste pijler zijn onderzoeken rond een bepaald thema. De tweede pijler is reactief toezicht, dat wordt opgestart naar aanleiding van een bepaalde gebeurtenis of de vaststelling van een probleem.

Verzekeringsproducten die aansluiten bij de behoeften, doelstellingen en verwachtingen van de doelmarkt

De FSMA besteedt bijzondere aandacht aan de implementatie van de vereisten inzake producttoezicht en -governance (*Product oversight and governance* – POG). De POG-regels dienen vooral om te garanderen dat de kenmerken van een verzekeringsproduct aansluiten bij de behoeften, doelstellingen en verwachtingen van de doelmarkt waarop het product zich richt, zowel bij de ontwikkeling van het product als tijdens zijn volledige looptijd of commercialiseringsduur³⁶.

In 2021 stuurde de FSMA verschillende Belgische verzekeringsondernemingen een vragenlijst om de impact van de COVID-19-crisis op de implementatie van de POG-regels te evalueren, en in het bijzonder op:

- de veranderingen in de risicotyperijen van producten als gevolg van de veranderingen in de gewoonten en gedragingen van de verzekeringnemers door de gezondheidscrisis; en
- de uitsluitingen in de verzekeringsovereenkomsten (dekking van de pandemie, duidelijkheid van de clausules, enz.).

Op de datum van dit verslag loopt het onderzoek nog steeds. De FSMA heeft de analyseresultaten aan de betrokken verzekeraars voorgelegd om haar verwachtingen ter zake in detail toe te lichten. Zo nodig, zal ze hun bijkomende aanbevelingen bezorgen. Ook zal de FSMA de manier beoordelen waarop gevolg wordt gegeven aan haar aanbevelingen.

In 2022 en 2023 zal de FSMA verder onderzoek doen naar de implementatie van de POG-regels door de sector, en in het bijzonder naar de thema's die de Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen (EIOPA) als 'belangrijk' kwalificeert. Het gaat daarbij onder meer om de thema's *value for money* en *exclusions* (zowel voor levensverzekeringen- als niet-levensverzekeringsactiviteiten). Die verschillende controles kaderen in een POG peer review van EIOPA.

³⁶ De POG-regels zitten hoofdzakelijk vervat in Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie (IDD-richtlijn) (die in de Belgische wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen zijn geïmplementeerd) en Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/2358 van de Commissie van 21 september 2017 tot aanvulling van Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot vereisten inzake producttoezicht en -governance (POG) voor verzekeringsondernemingen en verzekeringsdistributeurs.

Doelstelling is te controleren of de verzekeraars alle organisatorische POG-maatregelen voldoende en correct hebben geïmplementeerd, zodat zij:

- alle gebeurtenissen of omstandigheden kunnen identificeren met mogelijke negatieve gevolgen voor de consumenten (inclusief *value for money*-aspecten), en
- acties kunnen ondernemen of passende en proportionele maatregelen kunnen nemen als zij met bepaalde gebeurtenissen/omstandigheden worden geconfronteerd (*product testing, monitoring, review, ...*).

De definitieve resultaten van de verschillende uitgevoerde onderzoeken en controles zullen later worden gepubliceerd.

Vertraging bij uitbetaling levensverzekering

In 2020 nam een onderneming een verzekeringsonderneming over die in levensverzekeringsproducten was gespecialiseerd. Na die overname besliste de nieuwe directie van de overgenomen verzekeringsonderneming om in 2021 bij de NBB een verzoek tot intrekking van de vergunning in te dienen en de onderneming in vereffening te stellen. In het licht daarvan drukten een aantal verzekeringnemers de wens uit om hun lopende levensverzekeringsovereenkomst te beëindigen en de volledige afkoop van die overeenkomst te vragen.

De FSMA ontving klachten van verzekeringnemers over vertragingen bij de afhandeling van hun verzoeken tot volledige afkoop van hun levensverzekeringsovereenkomsten. Sinds mei 2020 bevat de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen echter een nieuwe afdeling over de uitbetalingstermijnen van de prestaties van een levensverzekeringsovereenkomst³⁷. Een nieuw artikel³⁸ bepaalt de procedure, de modaliteiten en de uitbetalingstermijnen van de verzekerde prestatie bij een aanvraag tot uitbetaling van een levensverzekeringsovereenkomst. Dat artikel bepaalt dat de verzekeraar binnen één maand na de ontvangst van alle aan te leveren documenten en informatie, moet overgaan tot uitbetaling van de uit te keren verzekeringsprestatie. Bij niet-naleving van deze termijnen begint de wettelijke interestvoet van rechtswege en zonder ingebrekestelling te lopen op de uit te keren verzekeringsprestatie.

Naar aanleiding van de informatie waarvan zij via de klachten kennis kreeg, contacteerde de FSMA de betrokken verzekeraar om hem te bevelen zijn verplichtingen op grond van dit nieuwe artikel na te leven. De FSMA is van oordeel dat de naleving van de verplichtingen in deze bepaling onder meer impliceert dat de verzekeraar op eigen initiatief – en dus zonder dat de verzekeringnemer dat moet vragen – de eventuele wettelijke interesses stort aan de verzekeringnemers die daar recht op hebben.

³⁷ Deze afdeling geldt voor alle manieren waarop een Belgische levensverzekeringsovereenkomst, met uitzondering van de in het kader van de tweede pensioenpijler gesloten overeenkomsten, kan worden beëindigd.

³⁸ Artikel 197/2 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

Transparante en volledige informatie bij de afkoop van tak 21-contracten

Verschillende verzekeraars hebben de jongste jaren acties ondernomen om de bestaande portefeuilles met tak 21-producten verder af te bouwen. Deze portefeuilles bevatten nog heel wat contracten waarvoor hoge intresten moeten worden betaald, en wegen dus zwaar door voor de betrokken verzekeraars. Deze acties bieden de consument meestal de mogelijkheid om uit het tak 21-contract te stappen in ruil voor een aanzienlijke premie op de afkoopwaarde van het contract.

Een van die verzekeraars heeft verschillende commerciële acties opgezet om levensverzekeringsovereenkomsten vervroegd af te kopen. Verzekeringnemers die hun overeenkomst vervroegd beëindigden, ontvingen een tijdelijke ‘uittredingspremie’ die, naargelang het geval, 25 of 30 procent van de afkoopwaarde van het contract bedroeg.

De FSMA heeft erop toegezien dat de berichten die in het kader van die acties werden verspreid, aan alle voorwaarden voldeden om een heldere en efficiënte informatieverstrekking te garanderen. De betrokken verzekeringnemers moeten immers transparant en volledig worden geïnformeerd over de redenen waarom verzekeraars zo’n acties opzetten, de keuzemogelijkheden die ze hun klanten bieden, en de gevolgen van de betrokken actie. Enkel dan kunnen de verzekeringnemers met kennis van zaken een beslissing nemen.

Intrekking van de vergunning KB 69 van Integrale

In mei 2021 kondigden Integrale NV en Monument Assurance Belgium NV (MAB) een overeenkomst aan over de overdracht van alle verzekeringsactiviteiten van Integrale aan MAB.

De portefeuille van Integrale bestond in hoofdzaak uit zogenaamde ‘KB 69/2003’-overeenkomsten³⁹. Dat koninklijk besluit bevat regels voor het beheer van extralegale pensioenen, uitgaande van de beginselen van billijkheid en gelijke behandeling. Kenmerkend voor de regeling van KB 69/2003 is dat ze een aantal solidariteitselementen bevat⁴⁰.

In beginsel moet een portefeuille die uit ‘KB 69/2003’-overeenkomsten bestaat, worden overgedragen aan een andere instelling met een vergunning om die activiteiten te verrichten. Omdat Integrale niet (langer) voornemens was om die activiteiten, en meer algemeen tak 21-activiteiten, te verrichten, besliste zij echter om, voorafgaand aan de overdracht van die portefeuille, afstand te doen van haar tak 21-vergunning.

³⁹ Die overeenkomsten worden zo genoemd omdat ze worden beheerst door het ‘KB 69/2003’, i.e. het koninklijk besluit van 14 november 2003 betreffende de toekeuring van buitenwettelijke voordelen aan de werknemers bedoeld bij koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en aan de personen bedoeld in artikel 32, eerste lid, 1^e en 2^e van het Wetboek van Inkomstenbelastingen 1992, tewerkgesteld buiten een arbeidsovereenkomst.

⁴⁰ Tot die solidariteitselementen behoort onder meer het feit dat het batige saldo van de resultatenrekening van het boekjaar voor de vestiging van een reservefonds en een omslagfonds wordt aangewend. De samenstelling van die fondsen wordt nauwkeurig geregeld door het KB 69/2003. Zo wordt onder meer voorzien in een minimum- en een maximumbedrag voor het reservefonds. Het gedeelte van de jaarlijks winst dat niet in het reservefonds wordt gestort, wordt als dotatie voor winstdeelname in het omslagfonds gestort. Bovendien verplicht de verzekeringsinstelling die extrawettelijke voordelen verzekert, zich daardoor elke aanvraag om aansluiting in te schrijven en de verrichte betalingen in ontvangst te nemen die met het oog op de verzekering van deze extrawettelijke voordelen worden gedaan. Tot slot moeten de verzekeringsinstellingen dezelfde technische grondslagen gebruiken voor alle verzekeren.

Na de intrekking van die vergunning voor tak 21 voldeed Integrale de facto niet meer aan de voorwaarden om de in KB 69/2003 bedoelde activiteiten⁴¹ te mogen verrichten. Bijgevolg werd de ‘KB 69/2003’-vergunning van Integrale ingetrokken⁴². Dat gebeurde bij koninklijk besluit⁴³, dat met name de noodzakelijke voorwaarden vermeldt om de rechten van de aangeslotenen te garanderen. De overdracht van de betrokken portefeuille vond bijgevolg buiten het kader van KB 69/2003 plaats. De cessionaris, MAB, beheert die portefeuille buiten dat kader. De rechten van de aangeslotenen zullen echter worden gegarandeerd door de maatregelen die ter zake in het koninklijk besluit tot intrekking van de ‘KB 69/2003’-vergunning van Integrale zijn ingeschreven.

Bij die overdracht heeft de FSMA toegezien op de goede informatieverstrekking aan de verzekeringnemers over die portefeuilleoverdracht en de daaruit voortvloeiende verandering van verzekeraar. De FSMA controleerde of de verzekeringnemers degelijk over de eventuele gevolgen van die overdracht zijn geïnformeerd.

- 41 Vergund zijn voor tak 21 is een van de voorwaarden waarvan sprake is in artikel 2 van het koninklijk besluit van 14 november 2001 tot vaststelling van de erkenningsvoorraarden van de verzekeringondernemingen en -instellingen met het oog op het uitoefenen van de verzekeringsvirrichtingen bedoeld in het koninklijk besluit van 14 november 2003 betreffende de toekenning van buitenwettelijke voordelen aan de werknemers bedoeld bij het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en aan de personen bedoeld in artikel 32, eerste lid, 1^e en 2^e van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992, tewerkgesteld buiten een arbeidsovereenkomst ('KB vergunning').
- 42 Conform artikel 5 van het 'KB vergunning').
- 43 Dat koninklijk van 26 november 2021 is op 27 november 2021 in werking getreden en op 7 december 2021 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd.

GEDRAGSREGELS BESCHERMEN CONSUMENTEN

Ondernemingen onder toezicht van de FSMA moeten consumenten op loyale, billijke en professionele wijze behandelen. Ze moeten beschikken over een passende organisatie en volgen bepaalde procedures zodat ze consumenten een correcte en zorgvuldige behandeling kunnen verzekeren bij het verlenen van financiële diensten. De FSMA doet onder meer inspecties om te controleren of de ondernemingen onder haar toezicht deze gedragsregels naleven.

Naleving van de gedragsregels	58
Gedragsregels in de banksector: bepaalde MiFID-regels blijven een uitdaging in de praktijk.....	59
Gedragsregels in de verzekeringssector: toezichtsacties over de IDD-gedragsregels.....	60
Praktijkgids IDD-gedragsregels.....	60
De erkende complianceofficers vervullen een sleutelfunctie bij de toepassing van de gedragsregels.....	63
De inspecties in 2021	63

Naleving van de gedragsregels

Gedragsregels beschermen consumenten door te voorkomen dat ze financiële producten kopen die niet passen bij hun risicoprofiel of beleggingsdoelstellingen en door te vermijden dat de belangen van financiële ondernemingen boven hun belangen gaan.

Gedragsregels zijn er niet enkel om consumenten te beschermen. Bepaalde gedragsregels gelden ook voor professionele klanten van ondernemingen.

Afhankelijk van de activiteiten zijn er verschillende gedragsregels. Voor banken en beleggingsondernemingen zijn er de MiFID-gedragsregels⁴⁴. Voor het verzekeringswezen zijn er de IDD-gedragsregels⁴⁵. Andere gedragsregels zijn van toepassing voor activiteiten op het vlak van crowdfunding, financiële planning en kredietverlening aan kleine en middelgrote ondernemingen.

Bij iedere aanvraag voor het bekomen van een vergunning of een bijkomende vergunning controleert de FSMA of ondernemingen beschikken over een passende organisatie en duidelijke beleidslijnen hebben om de naleving van de gedragsregels te verzekeren.

Daarnaast doet de FSMA inspecties om na te gaan of ondernemingen de voor hun geldende gedragsregels naleven. Bij die inspecties controleert ze ook of de ondernemingen passend georganiseerd zijn om deze regels na te leven. Als de FSMA overtredingen op de gedragsregels vaststelt, pakt ze die aan zodat zwakke punten of tekortkomingen in de organisatie van ondernemingen worden weggewerkt.

Ondanks de COVID-pandemie bleef de FSMA in 2021 nauwgezet controleren of de ondernemingen de MiFID- en IDD-gedragsregels naleven.

Ze onderzocht de aanvragen voor een vergunning of een uitbreiding ervan, als die een impact konden hebben op de naleving van de gedragsregels.

Daarnaast zette de FSMA zich in voor een grotere convergentie bij de interpretatie van de gedragsregels. Zij voerde zowel op Europees als op Belgisch niveau gesprekken over de interpretatie van sommige bepalingen van de MiFID II- en IDD-richtlijn. Zij nam deel aan gezamenlijke toezichtsacties van het Europese agentschap ESMA⁴⁶. Zij publiceerde een Praktijkgids over de IDD-gedragsregels en een standpunt over de passendheids- en geschiktheidsbeoordeling bij vruchtgebruik.

In 2021 lanceerde de FSMA een inspectiecampagne in het kader van haar toezichtsbevoegdheden op de wet over de financiering van kmo's. Centraal daarbij stond de kredietverlening aan kmo's sinds het begin van de COVID-19-crisis. De FSMA onderzocht de naleving door de gecontroleerde kredietgevers van de wettelijke bepalingen over:

1. de zoektocht naar de meest geschikte kredietsoort voor de onderneming, gelet op haar financiële situatie op het moment waarop ze de kredietovereenkomst sluit, en het doel van het krediet; en

44 MiFID staat voor *Markets in Financial Instruments Directive*.

45 IDD staat voor *Insurance Distribution Directive*.

46 Gezamenlijke toezichtsacties van *Common Supervisory Actions* streven naar meer convergentie van het financieel toezicht in de Europese Unie.

2. de verstrekking van correcte, duidelijke en niet-misleidende informatie aan ondernemingen in het licht van de informatie en de nuttige instrumenten die bedoeld zijn om de toegang tot financiering van de onderneming te verbeteren, alsook de mogelijkheden voor het verkrijgen van overheidsgaranties.

Verder onderzocht de FSMA de manier waarop de kredietgevers de tweede garantieregeling die de Belgische Staat in 2020 activeerde, in hun kredietgamma hebben geïntegreerd.

Na afloop van de inspectiecampagne evalueerde de FSMA de wet over de financiering van de kmo's. De resultaten van die evaluatie bezorgde ze aan de minister van Financiën, de minister van Justitie, de minister van KMO's en de FOD Economie.

Gedragsregels in de banksector: bepaalde MiFID-regels blijven een uitdaging in de praktijk

In 2021 rondde de FSMA een inspectie af in het kader van een gezamenlijke actie op initiatief van ESMA. Bedoeling was te controleren of de ondernemingen die beleggingsadvies verstrekken aan retailklanten, hun verplichtingen rond de beoordeling van de geschiktheid van transacties naleefden. De FSMA stelde haar steekproefgroep zo samen dat deze 64 procent van het betrokken segment van de Belgische markt dekte. In 2021 gaf zij gedetailleerde feedback aan de gecontroleerde ondernemingen over de acties die zij moeten ondernemen om hun verplichtingen na te komen. De FSMA blijft de uitvoering van deze maatregelen nauwgezet opvolgen.

In 2021 startte de FSMA daarnaast een nieuwe gezamenlijke actie over de productgovernance-verplichtingen voor ontwikkelaars en distributeurs van financiële instrumenten. De actie was gericht op kredietinstellingen en beleggingsondernemingen die beleggingsadvies of diensten van loutere uitvoering van orders verstrekken aan retailklanten. De focus lag daarbij op gestructureerde effecten, actief beheerde UCITS-aandelenfondsen en warranten op Europese aandelen.

De FSMA ging na of de ondernemingen in hun hoedanigheid van ontwikkelaar of distributeur op passende wijze de (mogelijke) doelmarkt en de distributiestrategie voor elk productvoorstel bepalen en de cliëntenbehoeften voldoende identificeren en in acht nemen. Ze keek verder na of ondernemingen in staat waren om de kostenstructuur van hun producten te verantwoorden in functie van de behoeften, kenmerken en doelstellingen van de doelmarkt. Ten slotte analyseerde ze de informatie-uitwisseling tussen ontwikkelaars en distributeurs en de evaluatie van het productgoedkeuringsproces door de betrokken ondernemingen. Met haar steekproef van ondernemingen dekte de FSMA 52 procent van het betrokken segment van de Belgische markt af.

De FSMA identificeerde op basis van deze gezamenlijke actie opnieuw een aantal goede en te verbeteren praktijken die in een sectorrapport zullen worden toegelicht. Daarnaast zette de FSMA zich in voor de verdere verduidelijking en interpretatie van de bestaande MiFID II-regels.

De vaststellingen in verband met de gedragsregels blijven in het algemeen genuanceerd: ruim tien jaar na de invoering van de MiFID-gedragsregels heeft de banksector een grote vooruitgang geboekt. De sector is zich bewust geworden van het belang en de relevantie van de gedragsregels. De meeste marge tot verbetering doet zich voor bij een aantal nieuwere thema's die in werking traden of aangescherpt werden onder MiFID II, zoals productgovernance, *inducements* en de kostenrapportering.

Gedragsregels in de verzekeringssector: toezichtsacties over de IDD-gedragsregels

De zorgplicht is een sleutelelement van de gedragsregels in de verzekeringssector, net als in de banksector. De FSMA zette in 2021 de eerder gestarte inspecties rond dat thema voort. Zij controleerde daarbij of de geschiktheidstest correct werd uitgevoerd bij de adviesverstrekking over spaar- of beleggingsverzekeringen.

De FSMA heeft ook verschillende digitale processen voor de aankoop van verzekeringsproducten onderzocht en bepaalde aanpassingen gevraagd.

In verband met de distributie van niet-levensverzekeringen stelde de FSMA vast dat bepaalde distributeurs niet voldeden aan de wettelijke vereisten inzake de verlangens- en behoeftentest.

Samen met verschillende andere toezichthouders nam de FSMA deel aan een gezamenlijke actie, gecoördineerd door EIOPA, rond het thema ‘productgovernance’ in verband met een op het grondgebied van verschillende lidstaten gecommercialiseerd product⁴⁷.

Praktijkgids IDD-gedragsregels

In januari 2022 stelde de FSMA haar Praktijkgids over de IDD-gedragsregels voor. Het gaat om een pedagogische tool die de actoren van de sector duidelijke, praktische en toegankelijke toelichtingen geeft bij een soms complex onderwerp. De gids vormt een aanvulling op de andere publicaties van de FSMA.

De FSMA koos er bewust voor om deze keer geen circulaire maar een praktijkgids op te stellen. De IDD-gedragsregels zijn immers van toepassing op een zeer diverse groep van actoren, gaande van de eenmans-verzekeringsstussenpersoon tot de verzekeringsonderneming met honderden werknemers. Om de regels goed toe te kunnen toepassen, moet elk van hen de draagwijdte ervan begrijpen, ook als hij of zij niet over een team van juristen beschikt.

De Praktijkgids over IDD-gedragsregels doet op dit vlak bijzondere inspanningen:

- Het toepassingsgebied van elk onderdeel wordt visueel voorgesteld aan de hand van een kleurenschema.
- Kernbegrippen zijn ‘aanklikbaar’: met een muisklik komt de lezer terecht bij toelichting over het begrip.
- De Praktijkgids bevat stroomschema’s die complexere situaties stapsgewijs weergeven.
- Checklists helpen de verzekeringsdistributeurs om na te gaan of ze alle relevante punten in aanmerking hebben genomen. Waar relevant bevat de Praktijkgids aparte checklists voor verzekeringsstussenpersonen en voor verzekeringsondernemingen.

Deze didactische insteek doet geen afbreuk aan de juridische accuratesse van de tekst. De Praktijkgids verwijst voor elk onderdeel naar de algemene wettelijke basis. Juristen kunnen hun gading vinden in omstandige voetnoten, met onder meer informatie over de historiek van de regelgeving en verwijzingen naar de specifieke wettelijke basis van specifieke regels.

47 Zie dit verslag, p. 52.

De Praktijkgids behandelt de volgende onderwerpen:

1. De fundamentele gedragsregel - de verzekerdingsdistributeur moet zich steeds op loyale, billijke en professionele wijze inzetten voor de belangen van zijn klanten.
2. De informatieverplichtingen - zowel het algemene beginsel dat alle informatie correct, duidelijk en niet misleidend moet zijn, als de specifieke regels.
3. De zorgplicht - van de behoeftanalyse tot de aanvullende regels voor verzekeringen met een beleggingscomponent, waar een passendheids- of geschiktheidsbeoordeling moet gebeuren.
4. De belangenconflicten – het beleid, de identificatie, het beheer, de registratie, de informatie voor de klanten.
5. De *inducements* - met bijzondere aandacht voor de verzekeringen met een beleggingscomponent.
6. Het klantendossier en de bewaring van gegevens.

De Praktijkgids bevat geen volledig overzicht van de gedragsregels. Zo komt de koppelverkoop niet aan bod. In deze materie is naast de FSMA immers ook de FOD Economie bevoegd, bijvoorbeeld voor de combinatie van een verzekering met een hypothecair krediet. Over deze materie verkiest de FSMA om samen met de FOD Economie te communiceren.

De Europese regelgeving is bovendien nog steeds in evolutie. Over enkele maanden treden de regels over de duurzaamheidsvoorkeuren in werking. Die zullen een impact hebben op de zorgplicht voor verzekeringen met een beleggingscomponent. De FSMA kan de praktijkgids dus aanvullen of wijzigen, onder meer naar aanleiding van nieuwe ontwikkelingen.

Naast de Praktijkgids publiceert de FSMA nog andere documenten die nuttig kunnen zijn voor verzekerdingsdistributeurs. Zo stelde zij in 2021 op haar website een reeks werkprogramma's over de IDD-gedragsregels ter beschikking. Deze bevatten, per onderwerp, alle relevante regels in de vorm van een Exceltabel. Ze zijn bedoeld als steun voor de verzekerdingsdistributeurs bij de uitwerking van controleprogramma's die zijn aangepast aan de aard, de omvang en de complexiteit van hun activiteiten. Er bestaan aparte werkprogramma's voor verzekeringsondernemingen en verzekeringstussenpersonen. De Praktijkgids bevat voor elk onderdeel een link naar het werkprogramma over hetzelfde onderdeel.

Zowel de Praktijkgids als de werkprogramma's zijn terug te vinden onder het thema 'gedragsregels' op de website van de FSMA. Die bevat daarnaast ook sectorrapporten, waarin de FSMA op anonieme basis haar belangrijkste bevindingen beschrijft na een reeks inspecties over een bepaald onderwerp.

Al deze initiatieven om het regelgevend kader toe te lichten, veranderen niets aan de basis van de toezichtspraktijk van de FSMA: als zij sancties of maatregelen neemt, neemt zij uitsluitend de regelgeving zelf als juridische basis. Dat belet niet dat de Praktijkgids een uitstekende manier is om vertrouwd te geraken met deze regelgeving.

ELS DE KEYSER OVER HET FINANCIËEL TOEZICHT

IN CORONATIJDEN

'Met webinars kunnen we iedereen bereiken'

De coronacrisis heeft de FSMA verplicht om meer in te zetten op digitale communicatie en de organisatie van webinars. 'Webinars laten ons toe om een grote groep van ondernemingen makkelijk te bereiken,' zegt directeur Els De Keyser.

Webinars zijn een nieuwe tool in de communicatiekit van de FSMA. Waarom deze keuze?

'Als gevolg van de coronapandemie hebben we onze contacten moeten beperken. We zijn noodgedwongen overgeschakeld op thuiswerk en communiceren via digitale applicaties zoals Teams en Zoom. We leven in een nieuwe digitale omgeving. Die heeft nadelen, maar ook voordelen. We hebben intussen geleerd om digitale kanalen te benutten voor communicatie met ondernemingen onder ons toezicht. Via webinars kom je bij grote groepen mensen die je anders nooit rechtstreeks kan bereiken.'

Hoe gaat dat in zijn werk?

'Begin 2022 organiseerden we bijvoorbeeld een webinar voor verzekeringstussenpersonen. Een recordaantal van maar liefst 2.344 mensen nam deel aan deze vormingssessie, die opgesplitst was in een Nederlandstalig en Franstalig deel. Als je zo'n grote

groep mensen fysiek wil bijeenbrengen, moet je het Antwerpse Sportpaleis, Vorst National of een van de Brusselse Heizelpaleizen afhuren. Dat ligt moeilijk. Dankzij het gebruik van Teams bereikt de FSMA voor het eerst de groep van verzekeringstussenpersonen rechtstreeks en dat op een relatief makkelijke wijze.'

Hoe reageerden de deelnemers?

'De tussenpersonen waren enthousiast. Ze waren niet verplicht om deel te nemen en toch hebben ze massaal ingeschreven en het webinar van achter hun computer gevuld. Dat betekent dat ze de vormingssessie belangrijk vonden.'

Hoe evalueert de FSMA het webinar?

'De FSMA is meer dan alleen politieagent die sancties oplegt aan ondernemingen onder haar toezicht. Het is belangrijk dat we ook toelichten hoe we in de praktijk ons toezicht organiseren en welke de regels zijn die de tussenpersonen moeten respecteren. Dat doe je niet alleen door een praktijkgids of FAQ te publiceren, maar ook door concrete toelichting te geven en door deelnemers de mogelijkheid te bieden om vragen te stellen. Voor de FSMA was het webinar voor de verzekeringstussenpersonen daarom een groot succes. Dat moedigt ons aan om op deze weg verder te gaan.'

'We hebben geleerd om digitale kanalen te benutten voor communicatie met ondernemingen onder ons toezicht'

De erkende complianceofficers vervullen een sleutelfunctie bij de toepassing van de gedragsregels

De FSMA erkent de complianceofficers. In 2021 ontvingen 29 kandidaten een erkenning. Alvorens te worden erkend, heeft elke kandidaat een gesprek met de FSMA (soms samen met de Nationale Bank van België). Tijdens dat gesprek, dat een aanvulling vormt op het erkenningsdossier, kan worden nagegaan of de kandidaat aan bepaalde erkenningsvoorwaarden voldoet, zoals de voorwaarde inzake passende ervaring. Bovendien is dat gesprek de gelegenheid voor een eerste contact met de toekomstige complianceofficer.

De complianceofficers bij gereglementeerde ondernemingen vervullen een sleutelfunctie. Zij maken het immers mogelijk bepaalde garanties te bieden in verband met de naleving van de gedragsregels. Zij dragen zo bij tot de bescherming van de consument.

De complianceofficers zijn de bevorrechte gesprekspartners van de FSMA bij de gereglementeerde ondernemingen. Doorgaans zijn zij haar aanspreekpunt tijdens inspecties. De FSMA is zich terdege bewust van hun cruciale rol. Ze organiseert daarom, op basis van een risicogebaseerde benadering, gesprekken met complianceofficers die hun functie bij een onderneming neerleggen. Tijdens die gesprekken kunnen de complianceofficers de balans opmaken van hun ervaring.

FOCUS 2022

Een grotere convergentie bij de interpretatie van de gedragsregels op zowel Belgisch als Europees vlak is voor de FSMA ook in 2022 een prioriteit. Dat doet ze door haar bijdragen in Europese werkgroepen en door de publicatie van nieuwe mededelingen en sectorrapporten rond de gedragsregels.

Zij neemt deel aan nieuwe Europese initiatieven om inspecties uit te voeren rond de gedragsregels, in het bijzonder rond de kostenrapporteringen aan retailklanten (MIFID) en de productgovernance (IDD). Zij neemt initiatieven om de nieuwe regels inzake duurzaamheid te verduidelijken, zowel voor de ondernemingen onder toezicht als voor de financiële consument.

De FSMA maakt werk van een efficiënt beleid inzake administratieve sancties voor de ernstigste gevallen van niet-naleving van de gedragsregels, vanuit zowel ontradend als repressief oogpunt.

De inspecties in 2021

Het Centraal Inspectieteam staat in voor alle inspecties in de domeinen waarop de FSMA toeziet en voor inspecties voor rekening van het College van Toezicht op de Bedrijfsrevisoren⁴⁸. Ze voerde in 2021 inspecties uit op de naleving van de MiFID- en IDD-gedragsregels. Ze deed ook inspecties over de naleving van de vergunnings- of registratievoorwaarden, onder meer door de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening, de onafhankelijk financieel planners en de wisselkantoren, over de naleving van de witwasregels door kredietgevers en verzekeringstussenpersonen en over de kwaliteitscontrole van bedrijfsrevisoren.

De FSMA hanteert doorgaans een risicogebaseerde benadering bij de selectie van de ondernemingen waar ze inspecties doet. Daarbij houdt ze rekening met verschillende factoren, zoals de impact van de activiteiten van de ondernemingen op het vlak van het aantal retailklanten of professionele klanten, het soort producten en diensten dat ze aanbieden, hun marktaandeel en de waarschijnlijkheid dat een risico zich zal voordoen.

De inspecties hebben onder meer als doel te beoordelen of de activiteiten van deze ondernemingen de consument schade kunnen berokkenen of een negatieve impact kunnen hebben op het vertrouwen in het financiële stelsel. In de meeste gevallen probeert de FSMA ook een zo breed mogelijke marktdekking te garanderen wanneer zij de ondernemingen onder haar controle voor een inspectie selecteert.

48 Voor meer informatie over het College van Toezicht op de Bedrijfsrevisoren: www.ctr-csr.be.

Tabel 3: Aantal inspecties per thema

Thema	Aantal inspecties
MiFID Zorgplicht - geschiktheidstoetsing (<i>suitability</i>)	5
IDD Zorgplicht	16
Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening Beleggingsproces Actuariele functie	2 3
Onafhankelijk financieel planners	1
Wisselkantoren Witwassen (AML)	2
Tussenpersonen AML	36
Kredietgevers AML	3
Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies AML	1
Marktmisbruik	1
Wetgeving KMO's	5
Auditkantoren Monitoring en Acceptance & Continuance	3

ACTIE TEGEN ONREGELMATIGE ACTIVITEITEN

Financiële consumenten kunnen een doelwit zijn van oplichters. De FSMA heeft als taak consumenten te waarschuwen voor onregelmatige activiteiten zoals fraude via boiler rooms, binaire opties, virtuele munten of piramidespelen. Zij onderzoekt aanwijzingen van verdachte aanbiedingen. Ze doet dat op basis van informatie van derden, meldingen van consumenten of eigen vaststellingen. Naast de publicatie van waarschuwingen kan haar onderzoek leiden tot sancties of tot maatregelen om de onregelmatige activiteiten te stoppen.

Onregelmatige activiteiten	68
Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en publicatie van waarschuwingen	68
Datingapps leiden soms tot onaangename verrassingen	70
<i>Multi-level marketing (MLM) mikt op een jonger publiek .....</i>	70
Sommige banken zijn slachtoffer van identiteitsdiefstal	71
Invoering van een ‘webscraping’-systeem voor informatienota’s	72
Behandeling van klokkenluidersmeldingen	72
Meldingen van consumenten	74

Onregelmatige activiteiten

Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en publicatie van waarschuwingen

Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en blokkering van de toegang tot 128 frauduleuze websites

Als de FSMA vermoedt dat financiële producten of diensten op onregelmatige wijze aangeboden worden, kan ze besluiten om een onderzoek in te stellen. Komen er tijdens dat onderzoek strafbare feiten aan het licht, dan maakt ze het dossier over aan de gerechtelijke autoriteiten. Als een gerechtelijk onderzoek effectief leidt tot een vervolging voor de strafrechter, kan die strafrechter, in tegenstelling tot de FSMA, ook uitspraak doen over de burgerlijke belangen en een schadevergoeding toekennen aan de gedupeerden die zich burgerlijke partij hebben gesteld.

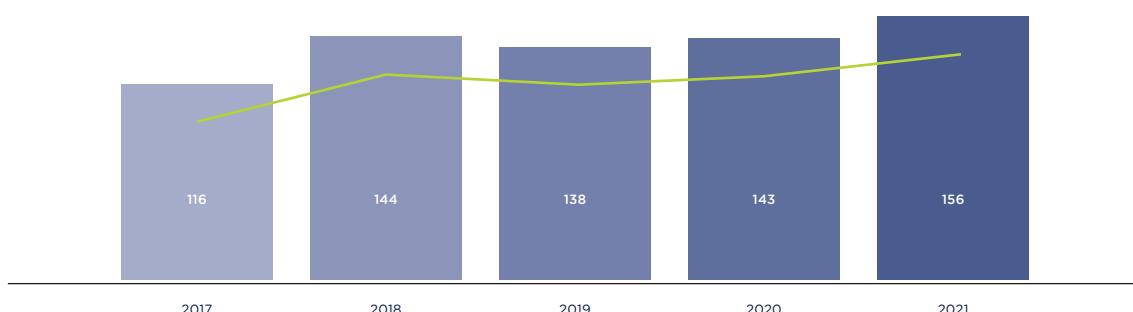
Veelal gaat het om aanwijzingen van beleggingsfraude, vaak in een internationale context. Hier voor zijn verregaande onderzoeksmaatregelen vereist die bij voorkeur leiden tot strafrechtelijke vervolging. Als de FSMA een dergelijk dossier overmaakt aan de gerechtelijke autoriteiten, stelt ze daarbij telkens voor om de toegang tot de frauduleuze websites te blokkeren. Dankzij de dossiers die de FSMA in 2021 heeft doorgegeven aan het parket, kon de toegang vanuit België tot 128 frauduleuze websites worden geblokkeerd.

Publicatie van 156 waarschuwingen

Naast haar samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten, publiceert de FSMA zelf waarschuwingen op haar website waarin ze het publiek attent maakt op de gevaren van bepaalde aanbiedingen. In 2021 heeft ze 156 waarschuwingen gepubliceerd.

Naast haar eigen waarschuwingen publiceert de FSMA ook de waarschuwingen van haar Europese collega-toezichthouders. Die krijgt ze via ESMA. In 2021 heeft de FSMA 993 dergelijke waarschuwingen gepubliceerd. Voorts plaatst ze op haar website de hyperlink naar de waarschuwingen van toezichthouders buiten de Europese Unie die lid zijn van IOSCO.

Grafiek 14: Waarschuwingen

MICHAEL ANDRÉ OVER FRAUDULEUZE ONLINETRADINGPLATFORMEN

'Bijzondere waakzaamheid is vereist voor fraudeurs die alle mogelijke middelen inzetten om consumenten te overtuigen'

In 2021 kreeg de FSMA opnieuw vele klachten van consumenten over frauduleuze onlinetradingplatformen. 'Die platformen maken volop gebruik van sociale media waar ze soms heel agressief te werk gaan om slachtoffers geld afhandig te maken', waarschuwt auditeur Michael André.

Wat is dit fenomeen van frauduleuze onlinetradingplatformen precies?

'Deze vorm van beleggingsfraude is voor het eerst opgedoken in 2019. Ondertussen blijven er hoe langer hoe meer klachten over binnenstromen. Ongeveer 40 procent van alle meldingen over beleggingsfraude die de FSMA ontvangt gaan over onlinetradingplatformen. Geraamd wordt dat Belgische consumenten tussen mei 2019 en december 2021 op dergelijke platformen meer dan 50 miljoen euro zijn verloren, een torenhoog bedrag, vooral als je bedenkt dat niet alle slachtoffers hun verliezen melden.'

'De FSMA spoort consumenten aan om haar te contacteren voor ze ingaan op een online-aanbieding, vooral als die erg aantrekkelijk is!'

Hoe gaan die platformen concreet te werk om hun slachtoffers te misleiden?

'Ze volgen nagenoeg altijd dezelfde werkwijze. Vaak publiceren ze valse reclame op sociale media, soms met bekende personen die, buiten hun medeweten, getuigen hoe snel rijkdom vergaard kan worden. Ze promoten allerhande beleggingen, gaande van

beleggingen in aandelen of alternatieve beleggingsproducten tot virtuele munten. Meestal gaan ze heel agressief te werk en zetten ze hun slachtoffers zwaar onder druk. Soms slagen ze er zelfs in om een gedupeerde te overtuigen zijn computer vanop afstand door hen te laten overnemen.'

Wat is de rol van de FSMA bij een dergelijk fenomeen?

'De FSMA heeft als opdracht preventief de strijd aan te gaan tegen illegale beleggingsaanbiedingen. Ze helpt consumenten na te gaan of een aanbod al dan niet bedrieglijk is. Ze voert online sensibilisatiecampagnes⁴⁹, verricht onderzoek, publiceert nominatieve waarschuwingen over frauduleuze bedrijven en werkt actief samen met de gerechtelijke autoriteiten, die als enige gemachtigd zijn om fraudeurs strafrechtelijk te vervolgen. Daarnaast vraagt de FSMA de parketten systematisch om vanuit België de toegang te blokkeren tot platformen die frauduleus blijken.'

Wat raadt de FSMA consumenten aan zodat ze niet in de val van oplichters zouden lopen?

'Slachtoffers zien hun geld meestal nooit terug. De FSMA raadt beleggers aan om de identiteit van het bedrijf dat een belegging aanbiedt altijd zorgvuldig te controleren. Lukt dat niet, dan valt dat bedrijf niet te vertrouwen. Bij de FSMA kunnen beleggers nagaan of een bedrijf over de vereiste vergunningen beschikt zodat ze niet in de val trappen.'

49 Zie dit jaarverslag, p. 26-28.

Datingapps leiden soms tot onaangename verrassingen

Het voorbije jaar heeft de FSMA een nieuwe vorm van beleggingsfraude opgemerkt waarbij gebruik wordt gemaakt van datingapps en -sites. Hoewel oplichters die al vaak misbruiken voor allerlei oplichtingspraktijken, zoals vriendschapsfraude, worden ze nu ook gebruikt voor beleggingsfraude.

In de praktijk maken de frauduleuze onlinetradingplatformen gebruik van datingapps en -sites zoals Tinder of Facebook Dating om in contact te komen met consumenten. De oplichters maken nepprofielen aan om consumenten te contacteren. Ze doen zich voor als zeer welgestelde personen op zoek naar een relatie. Vrij gauw vragen ze om verder te communiceren via een chatapp, vaak WhatsApp. De gesprekken gaan al snel over geld. Ze pronken met hun zogezegde rijkdom en delen graag hun geheim om snel en zonder enig risico rijk te worden op onlinetradingplatformen. Ze moedigen hun slachtoffer aan om een welbepaald platform te gebruiken. Die platformen beschikken uiteraard niet over de vereiste vergunning om beleggingsproducten aan te bieden in België.

Aanvankelijk zijn de meeste slachtoffers wel achterdochtig. Maar de oplichters blijven wekenlang geduldig contact houden om zo hun vertrouwen te winnen en een fictieve relatie op te bouwen. Ze aarzelen niet om misbruik te maken van de gevoelens die een slachtoffer ontwikkelt voor de nepperson. Om aan te tonen dat hun aanpak om rijk te worden geen enkel risico inhoudt, brennen de oplichters hun slachtoffer vaak in contact met een vermeend financieel expert die hun beleggingstips geeft. De meeste slachtoffers beginnen dan met kleine bedragen te beleggen. Die beleggingen werpen altijd vruchten af. Wanneer een argwanend slachtoffer een klein bedrag terugvraagt om te controleren of het platform wel degelijk betrouwbaar is, verloopt ook dat probleemloos. Langzamerhand worden de gedupeerden aangespoord om alsmaar grotere bedragen te beleggen tot ze uiteindelijk al hun spaargeld investeren en zelfs schulden gaan maken om nog meer te kunnen investeren. Welnu, consumenten die hun geld op zulke onlinetradingplatformen beleggen, krijgen het nooit terug. Voorzichtigheid is meer dan ooit geboden.

Multi-level marketing (MLM) mikt op een jonger publiek

Zoals aangegeven in het vorige jaarverslag⁵⁰, commercialiseren bepaalde bedrijven trading- en opleidingssoftware waarmee de consument leren *traden* in forexproducten, CFD's en cryptomunten. Dat zijn risicovolle modellen.

Ten eerste beschikken die bedrijven niet over de vereiste vergunning om in België financiële diensten en producten aan te bieden. Ten tweede wordt deze tradingsoftware gecommercialiseerd via een piramide structuur, beter bekend als 'netwerkmarketing' of '*multi-level marketing*' (MLM). Dat is een constructie waarbij consumenten aangespoord worden om zelf nieuwe leden aan te brengen. In ruil daarvoor krijgen ze een vergoeding in de vorm van een commissie of korting op de prijs van het softwarepakket of het abonnement. Deze netwerken worden vaak gepromoot

op sociale media via talrijke privégroepen. Ze richten zich vooral tot een jong publiek. Ze wekken de indruk dat het fortuin binnen handbereik ligt voor iedereen die voldoende nieuwe leden aanbrengt en de juiste keuze maakt door te investeren in de software die ze promoten. Ten derde is het op grond van een reglement van de FSMA⁵¹ in België verboden om bepaalde financiële instrumenten te commercialiseren die via deze software toegankelijk zijn, zoals forexproducten, CFD's en cryptomunten.

In de loop van 2021 heeft de FSMA herhaaldelijk waarschuwingen gepubliceerd voor deze praktijken. Ze blijft dit soort aanbiedingen nauwgezet opvolgen en meldt ze systematisch aan de gerechtelijke autoriteiten zodra ze aanwijzingen heeft van fraude of onregelmatigheden. Daarnaast spoort de FSMA de consumenten aan om zich de juiste vragen te stellen vóór ze ingaan op een dergelijke aanbieding. Staat de prijs voor de tradingsoftware werkelijk in verhouding tot de dienst die wordt aangeboden? Is de consument bereid om de risico's te lopen die inherent zijn aan bepaalde soorten financiële instrumenten waarin wordt belegd? Het loont om hierover na te denken alvorens te investeren.

Sommige banken zijn slachtoffer van identiteitsdiefstal

In 2021 heeft de FSMA vastgesteld dat consumenten, soms ongevraagd, benaderd werden door bedrijven die de naam van een gekende bank misbruiken om hun een spaarformule voor te stellen met een uitzonderlijk hoog rendement. Achter die aantrekkelijke aanbiedingen gaan evenwel oplichters schuil die er enkel op uit zijn om beleggers spaargeld af te troggelen. Daartoe worden slachtoffers telefonisch of via e-mail gecontacteerd, soms zonder dat ze hierom gevraagd hebben, soms nadat ze hun contactgegevens op een onlineformulier hebben ingevuld. Er wordt hun een spaarformule voorgesteld met een hogere interest dan op de markt en, meestal, met kapitaalwaarborg. Maar het eindresultaat is altijd hetzelfde: de gedupeerden zien hun geld nooit terug.

Om de slachtoffers te misleiden, aarzelen fraudeurs niet om de naam te gebruiken van banken of andere financiële instellingen.

Identiteitsdiefstal komt voor bij alle vormen van beleggingsfraude. Deze frauduleuze praktijk valt overigens moeilijk te herkennen en te voorkomen. De FSMA raadt consumenten daarom aan om altijd na te gaan of hun contactpersoon wel degelijk is wie hij beweert te zijn. Daartoe moet worden nagegaan of de contactgegevens van de onderneming dezelfde zijn op haar website als op de FSMA-website. Vaak gebruiken oplichters ook het postadres van de onderneming die over een vergunning beschikt. Een juist postadres betekent dus nog niet dat de identiteit van de contactpersoon correct is. Beleggers moeten online opzoeken verrichten en, bij twijfel over de identiteit van de contactpersoon, de FSMA contacteren.

Meer dan ooit volgt de FSMA deze problematiek op de voet en vraagt zij de instellingen die ermee geconfronteerd worden om haar te contacteren en klacht in te dienen bij de gerechtelijke autoriteiten.

51 Reglement van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten tot omkadering van de commercialisering van bepaalde financiële derivaten bij consumenten, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 21 juli 2016.

Invoering van een ‘webscraping’-systeem voor informatienota’s

De Belgische prospectuswet⁵² stelt dat een informatienota moet worden gepubliceerd voor aanbiedingen van beleggingsinstrumenten aan het publiek waarvan de totale tegenwaarde minder bedraagt dan of gelijk is aan vijf miljoen euro (berekend over een periode van twaalf maanden). Zo’n informatienota is slechts één jaar geldig. De FSMA maakt gebruik van een webscrapingsysteem dat maandelijks automatisch een controle verricht van de website van ondernemingen waarvan de informatienota’s vervallen zijn, dus na één jaar. Zo wordt nagegaan of bepaalde aanbiedingen nog lopende zijn zonder dat er een geldige informatienota beschikbaar is.

In 2021 heeft het nieuwe webscrapingsysteem 43 aanbiedingen opgemerkt die nader onderzocht moesten worden. Voor 19 ervan heeft de FSMA maatregelen getroffen.

Behandeling van klokkenluiders-meldingen

Sinds 28 september 2017 heeft de FSMA een ‘Contactpunt Klokkenluiders’ voor meldingen van daadwerkelijke of potentiële inbreuken op de financiële wetgeving. Die meldingen helpen haar mogelijke tekortkomingen op te sporen en op gepaste wijze aan te pakken.

Een klokkenluider is een persoon die bij de FSMA een melding doet van een door hem vastgestelde inbreuk op de financiële wetgeving onder haar toezicht. Klokkenluiders werken veelal in de financiële sector. Als zij te goeder trouw een inbreuk melden, krijgen zij bescherming tegen eventuele vergeldingsmaatregelen van hun werkgever.

FOCUS 2022

In 2022 gaat de FSMA haar aandacht toespitsen op eventuele inbreuken die verband houden met een nieuw statuut dat weldra van kracht wordt. Om hun activiteiten te mogen uitoefenen, zullen bepaalde Belgische aanbieders van diensten met virtuele munten zich namelijk moeten inschrijven bij de FSMA⁵³. Dat houdt in dat ze moeten voldoen aan een aantal verplichtingen inzake witwassen van geld en financiering van terrorisme. Als een betrokken Belgische dienstverlener na afloop van de wettelijk vastgelegde termijn zijn activiteiten voortzet zonder te zijn ingeschreven, zal hij illegaal actief zijn in België. Hij dreigt dan straf- en bestuursrechtelijk te worden vervolgd, net als buitenlandse entiteiten die het verbod om dergelijke activiteiten te verrichten op Belgisch grondgebied naast zich zouden neerleggen. De FSMA zal niet aarzelen om op te treden tegen dergelijke marktdeelnemers die illegaal actief zijn.

Daarnaast gaat de FSMA haar strijd voortzetten tegen frauduleuze beleggings- en kreditaanbiedingen die vooral via sociale media of onlinereclame worden verspreid. Aansluitend op de stappen die ze de voorbije jaren heeft ondernomen, gaat ze onderzoeken of er bijkomende actiemogelijkheden zijn, onder meer op het vlak van influencers die financiële producten en diensten promoten op sociale media.

⁵³ Zie dit verslag, p. 99-100.

52 Wet van 11 juli 2018 op de aanbieding van beleggingsinstrumenten aan het publiek en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt.

Grafiek 15: Overzicht van de klokkenluidersmeldingen per communicatiekanaal (van september 2017 tot september 2021)

					Totaal
	Brief/e-mail	Website	Telefoon	Persoonlijke ontmoeting	
Jaar 1	17	54	1	1	73
Jaar 2	16	55	0	0	71
Jaar 3	20	76	3	1	100
Jaar 4	30	66	1	0	97

Het contactpunt analyseert alle meldingen. Klokkenluiders hebben vier mogelijke kanalen om een misstand te melden: via het formulier op de FSMA-website, per brief, tijdens een persoonlijke ontmoeting of telefonisch. Grafiek 15 toont dat de meeste meldingen elektronisch en, in mindere mate, per brief gebeuren.

Het aantal meldingen is stabiel gebleven in het vierde werkingsjaar van het Contactpunt Klokkenluiders, dat op 30 september 2021 is afgesloten: er werden 97 meldingen gedaan, tegenover 100 in het derde werkingsjaar.

Vorig jaar waren er meer nominatieve dan anonieme meldingen, terwijl die verdeling in de twee voorgaande jaren evenwichtiger was (zie grafiek 16).

Door haar beroepsgeheim kan de FSMA geen individuele feedback geven over de onderzoeken die zij instelt of over eventuele maatregelen die zij treft naar aanleiding van een melding.

Grafiek 16: Verhouding tussen anonieme en nominatieve klokkenluidersmeldingen per communicatiekanaal (van september 2017 tot september 2021)

					Totaal
	Brief/e-mail	Website	Telefoon	Persoonlijke ontmoeting	
Anoniem jaar 1	7	21	1	0	29
Nominatief jaar 1	10	33	0	1	44
Anoniem jaar 2	8	28	0	0	36
Nominatief jaar 2	8	27	0	0	35
Anoniem jaar 3	8	38	3	0	49
Nominatief jaar 3	12	38	0	1	51
Anoniem jaar 4	9	31	1	0	41
Nominatief jaar 4	21	35	0	0	56

Meldingen van consumenten

De FSMA beschikt over een meldpunt. Consumenten kunnen er terecht met vragen, klachten, informatie en suggesties.

Twee derde van de meldingen betreft fraude en onregelmatige aanbiedingen

De FSMA ontving in het verslagjaar 3.101 meldingen van consumenten over diverse financiële onderwerpen. Dat is 4 procent meer dan in 2020. In dat jaar registreerde de FSMA 2.974 vragen en klachten.

Twee derde van de meldingen ging over fraude en onregelmatige aanbiedingen van financiële producten en diensten. In 2021 ontving de FSMA in totaal 2.007 meldingen in deze categorie, bijna een kwart meer dan het jaar voordien. Het gros van deze meldingen handelde over frauduleuze onlinehandelsplatformen, valse kredietaanbiedingen en fraude met cryptomunten. Er zaten ook meldingen bij over andere vormen van fraude zoals *phishing*.

Vooral meldingen over frauduleuze onlinehandelsplatformen zaten in 2021 in de lift. Deze categorie telde 724 meldingen, een stijging met 53 procent. Het betreft klachten over oplichting, maar ook vragen over de correctheid van een financiële aanbieding. De FSMA gebruikt deze informatie om consumenten te waarschuwen voor oplichting en om in samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten op te treden tegen fraudeurs.

De FSMA ontving daarnaast honderden meldingen over andere thema's

Consumenten stuurden 277 vragen en klachten over pensioenen. Ze deden een beroep op de expertise van de FSMA als toezichthouder op de aanvullende pensioenen. Hun vragen en klachten hadden voornamelijk betrekking op de uitbetaling van het aanvullend pensioen bij pensionering en over hun pensioengegevens die ze kunnen raadplegen op de website Mypension.be.

De FSMA kreeg 235 meldingen over beleggen. Die sloegen op vragen en klachten over effecten, beleggingsfondsen, beleggingsverzekeringen, vermogensbeheer en de toepassing van de MiFID- en IDD-regelgeving ter bescherming van beleggers.

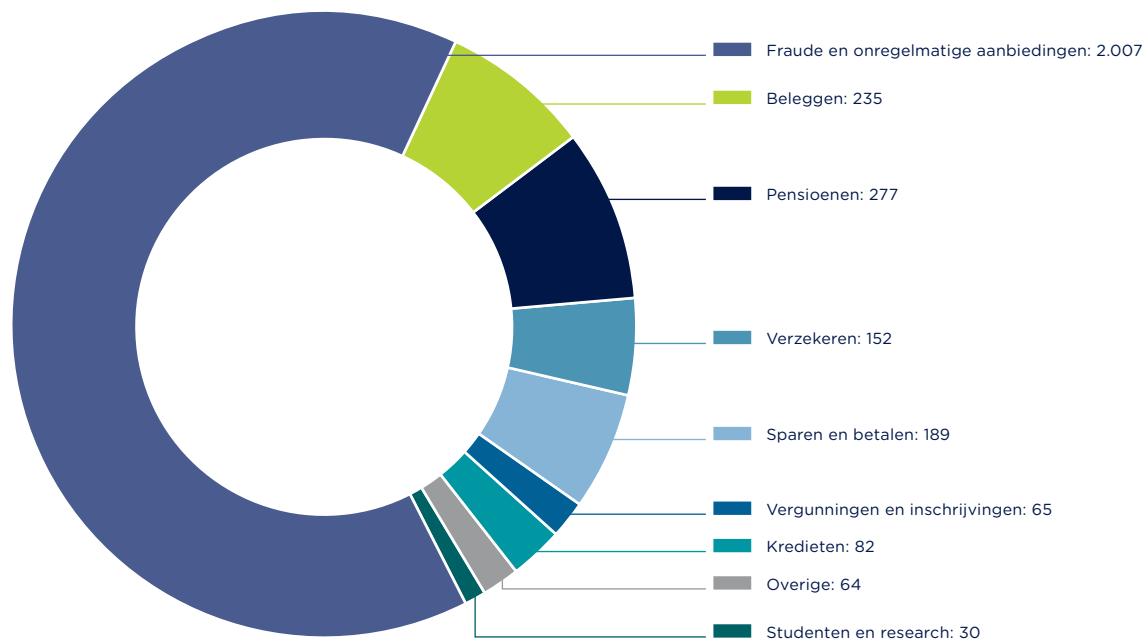
Meldingen bevatten belangrijke signalen voor de FSMA

Meldingen van consumenten zijn een belangrijke bron van informatie voor de FSMA. Ze bieden inzicht in problemen over financiële producten en diensten. Op die manier zijn ze belangrijke signalen voor het toezicht van de FSMA op de financiële sector.

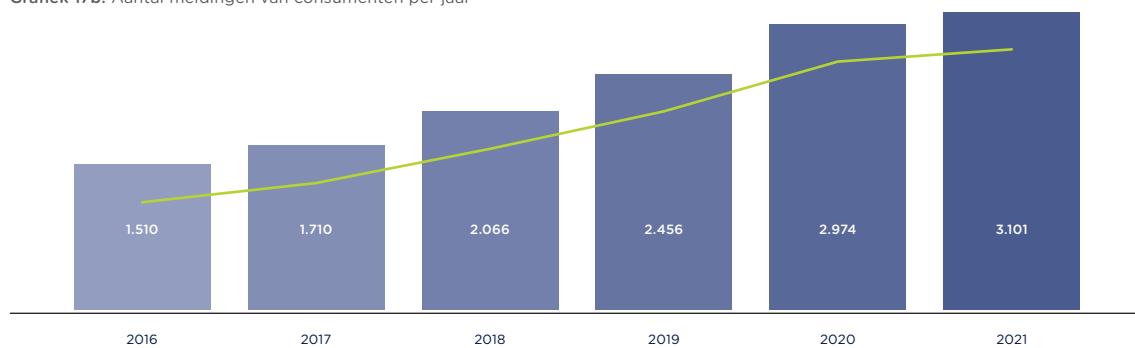
De FSMA mag niet bemiddelen indien een consument een klacht heeft over een financieel product of een financiële dienst. Bemiddeling is de taak van de Ombudsman voor financiële geschillen en de Ombudsman van Verzekeringen.

Sinds 2016 verdubbelde het aantal meldingen aan de FSMA. Sommige meldingen gaan over onderwerpen die buiten de bevoegdheid van de FSMA vallen, bijvoorbeeld over vergunningen van verzekeraars, fiscale kwesties of betalingstransacties. In dat geval verwijst de FSMA consumenten door naar andere instellingen zoals de Nationale Bank van België, de FOD Financiën en de FOD Economie. De FSMA is partner van het Meldpunt voor fraude van de FOD Economie.

Grafiek 17a: Aantal meldingen van consumenten per categorie

Grafiek 17b: Aantal meldingen van consumenten per jaar

TRANSPARANTIE VAN DE FINANCIËLE MARKTEN

Beleggers hebben correcte informatie nodig over ondernemingen om met kennis van zaken een beleggingsbeslissing te nemen. De FSMA ziet erop toe dat de informatie van beursgenoteerde ondernemingen getrouw, nauwkeurig en oprecht is en tijdig en op een correcte manier ter beschikking wordt gesteld van het brede publiek. De FSMA ziet eveneens toe op de correcte en transparante werking van de markten waarop deze ondernemingen genoteerd zijn. Daarnaast controleert de FSMA de informatie van niet-beursgenoteerde ondernemingen op het ogenblik dat zij een openbare uitgifte van effecten doen om geld op te halen bij beleggers.

Toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen	78
Uitgiften en noteringen	78
Verschillende dossiers over openbare overnameaanbiedingen	78
Toezicht op de geregelmenteerde informatie van genoteerde vennootschappen	81
196 emittenten	81
Toezichtsbenadering	81
Duurzaamheidsrapportering door de Belgische genoteerde vennootschappen: vooruitgang maar ruimte voor verbetering	83
Toepassing van het <i>European single electronic format</i> (ESEF)	85
De FSMA legt minimumstandaarden vast voor de beursintroduction van SPAC's	85
Toezicht op de verrichtingen van niet-genoteerde vennootschappen	87
15 uitgifteprospectussen in 2021	87
De informatienota's	87
Toezicht op de financiële markten	87

Toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen

Bij een openbare aanbieding van haar beleggingsinstrumenten of bij de toelating van haar beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt, moet een genoteerde vennootschap in beginsel een prospectus publiceren dat door de FSMA is goedgekeurd. De informatie in dat prospectus moet volledig, begrijpelijk en consistent zijn.

Uitgiften en noteringen

Net als het jaar voordien, was 2021 een uitzonderlijk jaar aangezien er vier prospectussen werden goedgekeurd voor de introductie van aandelen op de gereglementeerde markt van de beurs van Brussel (IPO's). Het ging om de beursgang van Azelis, een verdeler van chemicaliën en fijnchemicaliën, Biotalys, een onderneming die zich toelegt op landbouwtechnologie (AgTech), Club Brugge, een onderneming actief in de voetbalwereld, en Ekopak, een ESG-gerichte onderneming die innovatieve oplossingen aanbiedt voor waterrecyclage. Club Brugge heeft uiteindelijk besloten om af te zien van de geplande beursgang omwille van de marktomstandigheden.

Daarnaast lanceerde de vennootschap MG RE Invest haar eerste aanbod van obligaties die genoteerd worden op *Euronext Growth*.

Voorts was er een openbare aanbieding van aandelen van een genoteerde vennootschap en zeven prospectussen voor een beursnotering van privaat geplaatste aandelen, drie openbare aanbiedingen van genoteerde obligaties en vijf prospectussen voor de notering van obligaties. Er werden ook acht universele registratielijnen ingediend bij de FSMA en ze ontving twee registratielijnen ter goedkeuring.

Bij haar toezicht op de prospectussen heeft de FSMA zich vooral laten leiden door de richtsnoeren van de Europese Autoriteit voor Effecten en Markten (ESMA) omtrent de informatieverplichtingen die de prospectusverordening oplegt. Die richtsnoeren moeten marktdeelnemers helpen om zich te conformeren aan de informatieverplichtingen die zijn opgelegd door Gedelegeerde Verordening 2019/980 van de Commissie, met de bedoeling in de gehele Unie te komen tot een coherentere interpretatie van de bijlagen bij deze verordening.

Verschillende dossiers over openbare overnameaanbiedingen

Tijdens de laatste twee maanden van 2020 brachten de controlerende aandeelhouders van Sioen Industries, Zenitel en Orange Belgium de FSMA op de hoogte van hun voornemen om een vrijwillig bod uit te brengen, telkens op de reeds door hen gecontroleerde onderneming. Deze biedingen hebben hun beslag gekend in 2021 en hebben uiteindelijk geleid tot de schrapping uit de notering van Sioen Industries en Zenitel.

Het overnamebod dat in 2021 het meeste stof deed opwaaien, was het vijandig bod op schuimrubberproducent Recticel. Op 14 mei 2021 maakte Recticels Oostenrijkse sectorgenoot Greiner bekend dat hij de deelname van Bois Sauvage in Recticel (ca. 27 procent van het kapitaal) zou kopen tegen 13,50 euro per aandeel en tegen dezelfde prijs een vrijwillig en voorwaardelijk bod zou uitbrengen op de overige Recticel-aandelen. Aan het bod waren onder meer de voorwaarden verbonden dat Greiner genoeg Recticel-aandelen zou verwerven voor een 50 procent plus één

meerderheid, alsook dat de overname groen licht zou krijgen van de bevoegde mededingingsautoriteiten in fase I van hun onderzoeken.

Recticel verzette zich tegen het bod, met name omdat de biedprijs volgens haar een aanzienlijke onderwaardering inhield. In haar memorie van antwoord⁵⁴ ging Recticel hier uitvoerig op in. Ter wille van de twee bestuurders die Bois Sauvage vertegenwoordigden in de raad van bestuur van Recticel maakte de memorie van antwoord toepassing van de regeling voor afwijkende stellingnames.

Recticel ging op zoek naar strategische alternatieven en verraste de markt met een aankondiging over een bindend bod van de Amerikaanse sectorgenoot Carpenter op haar soepselschuimdivisie. Recticel zou zich voortaan uitsluitend focussen op haar isolatiedivisie, aangezien de divisie slaapcomfort ook zou verkocht worden, zoals reeds vóór het bod aangekondigd. De transactie met Carpenter werd voorgelegd aan en goedgekeurd door de aandeelhoudersvergadering van Recticel, overeenkomstig de specifieke vennootschapsrechtelijke regels tijdens overnamebiedingen voor dergelijke ingrijpende verrichtingen. Toen de verkoop van de divisie slaapcomfort zijn beslag kreeg, werd deze vanwege het lopende bod eveneens ter goedkeuring voorgelegd aan de aandeelhoudersvergadering, hetgeen krachtens de overnamereglementering leidde tot een verlenging van de aanvaardingsperiode van het bod.

Tijdens de aanvaardingsperiode van het bod publiceerde Greiner een aanvulling op haar overnameprospectus om de impact op het bod toe te lichten van de transactie van Recticel met Carpenter, alsook van de beslissing van de Europese Commissie om een fase II mededingingsonderzoek te openen naar het overnamedossier.

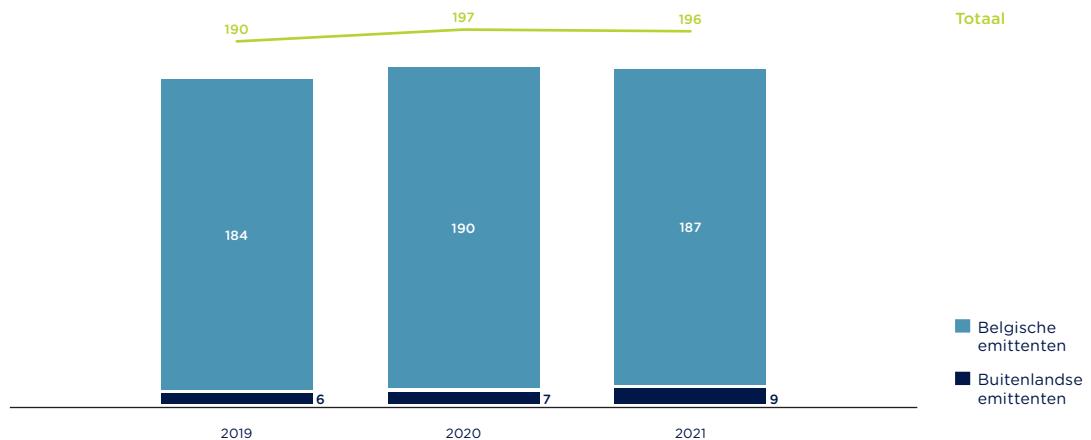
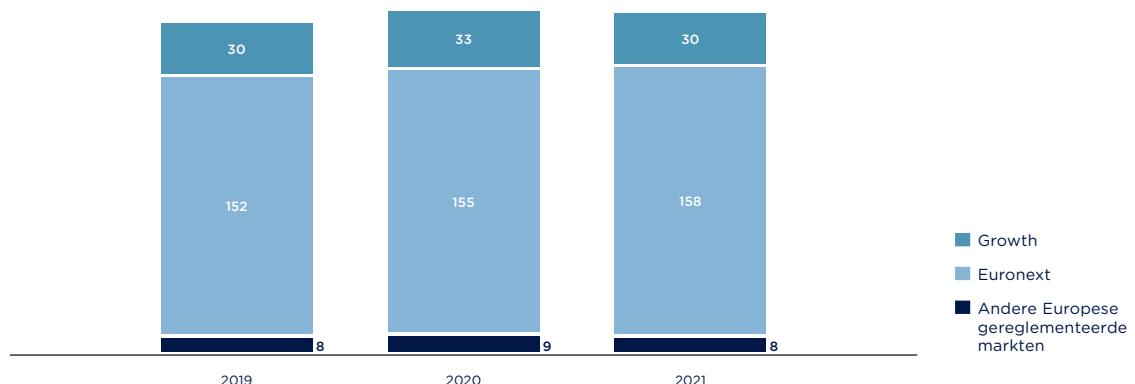
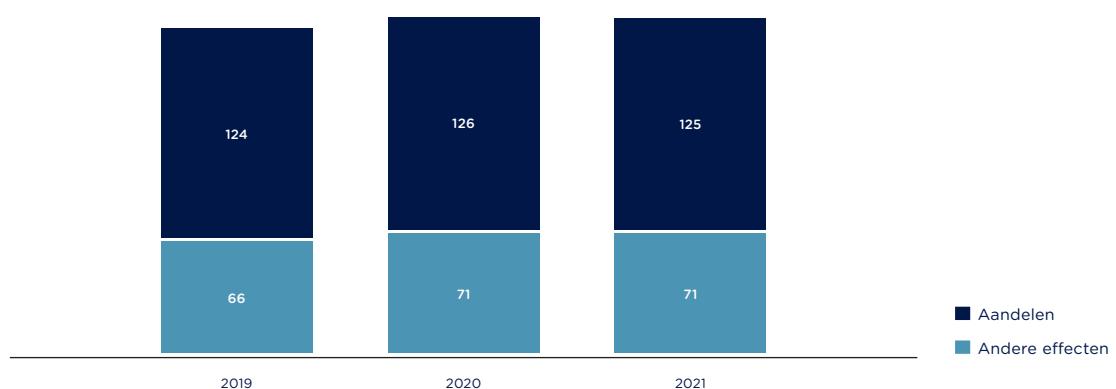
Gedurende de hele biedperiode noteerde het aandeel Recticel gevoelig hoger dan de prijs van het bod. Tijdens de aanvaardingsperiode van 14 oktober tot 7 januari 2022 werd slechts 0,17 procent van het totaal aantal aandelen in het bod ingebracht. Op 11 januari 2022 deelde Greiner mee dat zij vanwege niet-vervulde voorwaarden haar bod niet gestand zou doen en derhalve deze aandelen niet zou verwerven. Kort daarna verkocht Greiner het grootste deel van haar deelname in Recticel door aan het private investeringsfonds Baltisse.

Daarnaast waren er openbare overnamebiedingen op de op Euronext Growth genoteerde ondernemingen Emakina en Evadix. Emakina verdween na het bod uit de koerstabellen, Evadix bleef genoteerd en wijzigde haar naam in Whitestone Group.

In juli 2021 kondigde de groep ADECCO aan dat ze een akkoord had bereikt met de controlerende aandeelhouders van AKKA Technologies om hun aandelen in AKKA Technologies te verwerven. De closing van deze transactie in februari 2022 deed voor de groep ADECCO een biedplicht ontstaan.

In november 2021 kondigde Quva aan dat zij een overeenkomst had gesloten met de referentie-aandeelhouders van Resilux, de producent van PET-verpakkingen, om, via een nog op te richten dochtervennootschap, alle aandelen in Resilux gehouden door de referentieaandeelhouders te verwerven. De closing van deze transactie in februari 2022 deed voor Quva een biedplicht ontstaan.

⁵⁴ Een memorie van antwoord is het document waarin de raad van bestuur van een doelwitvennootschap volgens de voorschriften van de overnamereglementering haar standpunt over het overnamebod moet uiteenzetten. De memorie van antwoord wordt gepubliceerd ná goedkeuring door de FSMA.

Grafiek 18a: Emittenten waarvan de FSMA de geregelmenteerde informatie controleert**Grafiek 18b:** Emittenten per markt**Grafiek 18c:** Emittenten per type instrument

Toezicht op de gereglementeerde informatie van genoteerde vennootschappen

De FSMA controleert niet alleen de verrichtingen van genoteerde vennootschappen, maar ook de gereglementeerde informatie die ze ter beschikking stellen van het publiek. Dat is zowel de informatie die ze op regelmatige basis publiceren als de informatie die wordt beschouwd als voorwetenschap.

196 emittenten

Het aantal genoteerde emittenten waarvan de FSMA de gereglementeerde informatie controleert, is in 2021 stabiel gebleven met 196 emittenten tegenover 197 in 2020.

Voor 146 van die emittenten controleert de FSMA zowel de periodiek als de doorlopend verstrekte informatie, terwijl ze voor 50 van hen enkel bepaalde doorlopend verstrekte informatie controleert.

187 van die emittenten zijn Belgische emittenten, 9 zijn buitenlandse emittenten. 158 van hen zijn genoteerd op *Euronext Brussels*, 30 op *Euronext Growth Brussels* en 8 op andere Europees gereglementeerde markten. 125 van hen zijn emittenten van aandelen en 71 emittenten van andere effecten.

De volledige lijst van emittenten staat op de website van de FSMA.

Toezichtsbenadering

Genoteerde vennootschappen doen voor hun financiering een openbaar beroep op de markt. Hun effecten worden dagelijks verhandeld op de beurs. Hun waarde schommelt naargelang de gang van zaken. Beleggers lopen dan ook het risico om hun belegging volledig of gedeeltelijk te verliezen, maar daartegenover staat de hoop op een hoger rendement dan bij een vrij risicoloze belegging. Om dat risico te beperken, is het voor beleggers van essentieel belang dat ze hun beleggingen spreiden over verschillende effecten.

Het is normaal dat er aan een belegging in aandelen een aanzienlijk risico verbonden is. Voor een marktdeelnemer is het dus uitermate belangrijk om altijd en zonder enige vertraging over alle informatie te beschikken zodat hij met kennis van zaken een beslissing kan nemen over zijn belegging, zijnde effecten kopen, verkopen of in portefeuille houden. Wettelijke bepalingen regelen de periodieke en occasionele informatieverplichtingen van de genoteerde emittenten. Ze bepalen welke informatie moet worden gepubliceerd, hoe vaak en binnen welke termijn. Voor aandeelhouders houden die informatieverplichtingen voor genoteerde vennootschappen evenwel geen absoluut recht op informatie in, noch rechtstreekse toegang tot informatie die de vennootschappen niet hoeven te publiceren.

Een belegging in aandelen houdt onvermijdelijk een risico op waardeverlies in als een genoteerde vennootschap slecht presteert. Dat waardeverlies kan ook het gevolg zijn van een waardeverschuiving ten voor- of nadele van een bepaalde aandeelhouder(sgroep) of van andere stakeholders.

ders. Om zo'n situatie te vermijden, bevat het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen een reeks maatregelen die moeten zorgen voor de nodige *checks and balances* bij een genoteerde vennootschap. Het gaat dan om beschermingsmechanismen zoals de aanwezigheid van onafhankelijke bestuurders, de rol van de commissaris en het auditcomité, het verplichte beroep in bepaalde situaties op onafhankelijke deskundigen, het opstellen van bijzondere verslagen, de gekwalificeerde meerderheden voor belangrijke beslissingen, ... Bedoeling van die bepalingen is de genoteerde vennootschap een besluitvormingsproces te laten hanteren dat rekening houdt met de belangen van alle aandeelhouders.

De belangrijkste rol van de FSMA in dat verband is erop toezien dat de genoteerde vennootschap haar informatieverplichtingen naleeft. Dat betekent dat de vennootschap het publiek de nodige informatie moet verstrekken om de transparantie, integriteit en goede werking van de markt te waarborgen. Die informatie moet getrouw, nauwkeurig en orecht zijn, zodat het publiek zich een oordeel kan vormen over de invloed van die informatie op de positie, het bedrijf en de resultaten van de vennootschap. Bovendien moet de informatie de aandeelhouders in staat stellen om hun rechten op basis van die informatie uit te oefenen, onder meer tijdens de algemene vergadering. Tot slot moet de informatie het, in voorkomend geval, voor een aandeelhouder die zich benadeeld voelt, mogelijk maken om bij de bevoegde rechtsinstantie een gerechtelijke procedure in te stellen.

Wanneer de FSMA signalen ontvangt die wijzen op concrete risico's bij emittenten onder toezicht zal zij onmiddellijk proactief actie nemen, bijvoorbeeld door in dialoog te gaan met de onafhankelijke bestuurders en hen te wijzen op hun verantwoordelijkheden in materies die belangenconflicten inhouden, door verduidelijking te vragen aan de commissarissen die ook een signaalfunctie hebben ten aanzien van de FSMA, of door de informatie te onderzoeken die onafhankelijke deskundigen verstrekken in het kader van verrichtingen, onder meer verrichtingen die een belangenconflict inhouden.

Naast deze ad hoc controles legt de FSMA éénmaal per jaar een controleplan vast voor het komende controlejaar op basis van een selectiemodel gebaseerd op risico, rotatie en steekproef. Tijdens deze controles zal de FSMA de informatie gepubliceerd door de emittent aan een onderzoek onderwerpen. Tijdens dit onderzoek heeft de FSMA bijzondere aandacht voor de *European Common Enforcement Priorities* (ECEP) van ESMA. De ECEP hebben zowel betrekking op *IFRS financial statements, non-financial statements en alternative performance measures* (APM's). Voor de jaarlijkse financiële verslagen 2020 ging het om:

- *IFRS financial statements*: de impact van de COVID-pandemie op de beoordeling van het continuïteitsbeginsel ('going concern assessment'), de significante veronderstellingen en schattingsonzekerheden en de presentatie van de financiële staten, de toepassing voor de test op bijzondere waardeverminderingen tijdens de COVID-pandemie (IAS 36), de toepassing van IFRS 9 en IFRS 7 in verband met de (toelichtingen over) financiële instrumenten, de toepassing van IFRS 16 over leasing, en winstbelastingen (IAS 12);
- *Non-financial statements*: de impact van de COVID-pandemie op niet-financiële aangelegenheden, sociale en personeelsaangelegenheden, zakenmodellen en waardecreatie; en klimaatveranderingsrisico;
- *APM*: de toepassing van de ESMA-richtsnoeren over alternatieve prestatiemaatstaven (APM's) in de context van de COVID-pandemie.

Duurzaamheidsrapportering door de Belgische genoteerde vennootschappen: vooruitgang maar ruimte voor verbetering

Naast de louter financiële informatie die de genoteerde vennootschappen verplicht zijn te publiceren, moeten ze ook zogenaamde ‘niet-financiële’ informatie ter beschikking stellen. Die informatie gaat over uiteenlopende thema’s zoals milieu, klimaat, sociale en personeelsaangelegenheden, mensenrechten en corruptiebestrijding. In tegenstelling tot de financiële rapportering, is rapportering over deze thema’s een relatief nieuwe vereiste.

In maart 2019 heeft de FSMA een studie gepubliceerd waarin ze een eerste stand van zaken maakt van de niet-financiële rapportering bij een aantal grote Belgische beursgenoteerde vennootschappen. Daarin licht ze bepaalde goede praktijken toe en formuleert ze een reeks aanbevelingen. Sinds de publicatie van die studie is de duurzaamheidsrapportering evenwel sterk geëvolueerd. De FSMA heeft het dan ook nuttig geacht om de situatie opnieuw te evalueren in een opvolgstudie.

Deze opvolgstudie, die gepubliceerd werd in juni 2021⁵⁵, is ook opgevat als een leidraad voor de vennootschappen. Aan de hand van de aanbevelingen en goede praktijken kunnen ze immers nagaan hoe ze hun niet-financiële rapportering nog kunnen verbeteren. Op die manier wil de FSMA bijdragen aan een algehele kwaliteitsverhoging van de niet-financiële rapportering.

Uit de studie blijkt dat de vennootschappen in twee jaar tijd een duidelijk groeitraject hebben doorlopen. Zo is er een opmerkelijke vooruitgang geboekt op een aantal sleutelgebieden, zoals milieu en personeelsaangelegenheden. De niet-financiële rapportering is nadrukkelijker toegepast op een aantal essentiële aspecten voor de emittenten, en de vennootschappen stellen, meer dan voorheen, becijferde objectieven voorop.

Toch is er nog ruimte voor verbetering. Zo wordt niet altijd even uitvoerig gerapporteerd over alle niet-financiële thema’s. Een voorbeeld hiervan is de beperktere rapportering over de eerbiediging van de mensenrechten en over corruptiebestrijding. Nog al te vaak is er een gebrek aan evenwicht in de rapportering. Emittenten zijn immers geneigd om de positieve aspecten op de voorgrond te plaatsen en nauwelijks of geen aandacht te besteden aan de minder positieve elementen.

Algemeen blijkt er een verschil in kwaliteit te zijn tussen de rapportering van de Bel 20-vennootschappen waarvan de informatie doorgaans vollediger en nauwkeuriger is, en de overige genoteerde vennootschappen. Naar de toekomst toe moet dan ook worden vermeden dat de kloof tussen goede en minder goede leerlingen alsmaar groter zou worden.

55 Studie nr. 48 'Niet-financiële rapportering: Opvolgstudie en leidraad voor Belgische genoteerde vennootschappen' staat op de website van de FSMA.

ANNEMIE ROMBOUTS OVER DUURZAAMHEIDS-RAPPORTERING: EEN LANDSCHAP IN VOLLE BEWEGING

'Duurzaamheidsinformatie van genoteerde vennootschappen: een cruciale schakel'

De duurzaamheidsrapportering van genoteerde vennootschappen is volop in beweging. 'Duurzaamheidsinformatie vormt een cruciale schakel om te voldoen aan de toenemende vraag naar daadwerkelijke duurzame investeringen,' zegt ondervoorzitter Annemie Rombouts.

Waarom is duurzaamheidsinformatie van genoteerde vennootschappen zo belangrijk?

'De duurzaamheidsinformatie van de genoteerde vennootschappen vormt het vertrekpunt voor verschillende onderdelen van de duurzaamheidsregelgeving. Zo dienen bijvoorbeeld ontwikkelaars van financiële producten zoals beleggingsfondsen aan te geven in hoeverre de opgehaalde gelden worden geïnvesteerd in economische activiteiten die als duurzaam worden beschouwd. Dergelijke regelgeving steunt op een correcte duurzaamheidsrapportering door de vennootschappen. Een incorrecte of laattijdige informatieverschaffing maakt immers dat andere actoren in de financiële sector niet in staat zijn om te voldoen aan de toenemende vraag naar daadwerkelijk duurzame investeringen.'

'De kwaliteit van de duurzaamheidsrapportering zal voortaan een rechtstreekse impact hebben op de toegang van een vennootschap tot financieringsbronnen'

Wat gaat er veranderen voor de duurzaamheidsrapportering van de genoteerde vennootschappen?

'Een eerste belangrijke verandering is het gevolg van de inwerkingtreding van de taxonomieverordening. De vennootschappen die een verklaring inzake niet-financiële informatie opstellen dienen deze verder uit te breiden. Zo dienen ze informatie toe te voegen over het aandeel van hun omzet dat voortvloeit uit ecologisch duurzame activiteiten. Daarnaast rapporteren ze over het aandeel van hun kapitaals- en operationele uitgaven die als ecologisch duurzaam kunnen worden aangemerkt. Ze doen dit in een vereenvoudigde vorm voor boekjaar 2021. Vanaf boekjaar 2022 zijn deze nieuwe rapporteringvereisten integraal van toepassing.'

Een tweede verandering is het gevolg van de lopende herziening van de NFI-richtlijn. Het CSRD-voorstel zal het huidige kader voor duurzaamheidsrapportering grondig aanpassen. Het aantal vennootschappen die een duurzaamheidsverslag - de opvolger van het NFI-verklaring - dienen op te stellen zal hierdoor gevoelig toenemen. Ook inhoudelijk wordt de rapportering uitgebreid en verder gestructureerd rond de drie ESG-pijlers⁵⁶.

Duurzaamheid staat eveneens hoog op de agenda van internationale en Europese standaardsetters. Wat is het nut van dergelijke duurzaamheidsstandaarden? 'Duurzaamheidsstandaarden zijn van groot belang. Onder het huidige regime zijn de vennootschappen immers vrij in hun keuze van een internationaal en Europees referentiemodel voor hun duurzaamheidsrapportering. Ook het combineren van referentiemodellen is toegestaan. Uniforme standaarden moeten hier komaf mee maken. De Europese en internationale standaardsetters werken daarom, naar het voorbeeld van financiële rapporteringsstandaarden, aan eengemaakte standaarden voor duurzaamheidsinformatie. Dit moet beleggers in staat stellen om deze informatie beter te begrijpen en eenvoudiger te vergelijken.'

Hoe zal duurzaamheidsinformatie worden gecontroleerd?

'Het CSRD-voorstel voorziet op dit punt een belangrijke rol voor de auditor. Hij voert een assurance-opdracht met een beperkte mate van zekerheid (zgn. *limited assurance*) uit op de duurzaamheidsinformatie. Op termijn zal deze opdracht verder evolueren naar een redelijke mate van zekerheid (*reasonable assurance*).'

Welke rol zal de FSMA daarin spelen?

'De FSMA zal, in het kader van haar periodieke controles op de informatieverstrekking van de genoteerde vennootschappen, steeds nauwgezet toezien op de verschafte duurzaamheidsinformatie.'

⁵⁶ Het gaat om de milieu-, sociale en governancepijler.

Toepassing van het *European single electronic format* (ESEF)

Aanvankelijk was bepaald dat emittenten waarvan de effecten zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt, vanaf 2021 hun jaarlijks financieel verslag moesten opstellen en openbaar maken in het ESEF-verslaggevingsformaat (*European single electronic format*).

Eind 2020 beslisten de Europese autoriteiten evenwel dat de lidstaten de toepassing van de ESEF vereisten voor het jaarlijks financieel verslag van genoteerde vennootschappen met één jaar mochten uitstellen. Daarop deelde de FSMA mee dat ze geen stappen zou ondernemen als een vennootschap voor het boekjaar 2020 niet zou rapporteren volgens ESEF. Ze preciseerde dat het genoteerde vennootschappen uiteraard vrij stond om hun jaarlijks financieel verslag over het boekjaar 2020 al in ESEF-formaat te publiceren. Een twintigtal Belgische genoteerde vennootschappen hebben in 2021, op vrijwillige basis, geopteerd voor een jaarlijks financieel verslag in ESEF.

De FSMA heeft die verslagen zorgvuldig onderzocht en uit deze eerste ervaring met ESEF nuttige lessen getrokken voor de genoteerde vennootschappen. Op basis hiervan heeft ze een reeks Q&A's⁵⁷ gepubliceerd die hun een beter inzicht moeten geven in hun verplichtingen op dit vlak. Hierin komt onder meer het toepassingsgebied van deze verplichting aan bod, alsook de inhoud van het jaarlijks financieel verslag in ESEF, de openbaarmaking van het jaarlijks financieel verslag, de technische en praktische aspecten van de oplading op eCorporate, de fouten en waarschuwingen in de validatiefile en de veel voorkomende fouten in de xbrl-markering.

De FSMA legt minimumstandaarden vast voor de beursintroductie van SPAC's⁵⁸

Een SPAC of *special purpose acquisition company* is een vennootschap die uitsluitend tot doel heeft geld op te halen, genoteerd te worden op de beurs om dan op korte termijn, meestal maximum 24 maanden, een fusie met of een overname van een niet-genoteerde onderneming (het *target*) te vinden en te financieren, en dat *target* vervolgens te integreren in de SPAC om een *business combination* te vormen en het *target* naar de beurs te brengen.

De vennootschap bewaart de netto-opbrengsten van de beursintroductie in de vorm van liquide middelen meestal op een geblokkeerde of escrowrekening. De aldus bewaarde bedragen zullen worden aangewend voor de financiering van de aankoop van het *target* of van de uitstapregeling voor de beleggers die dat wensen wanneer de investeringsbeslissing of *business combination* wordt genomen.

Dit type vennootschap, dat in Europa nog relatief weinig voorkomt, is al wijdverbreid in de Verenigde Staten en in Azië. Op de dag van de publicatie van dit verslag, is er in België nog geen enkele genoteerde SPAC.

In de rechtsgebieden waar dit fenomeen al bestaat, zijn marktpraktijken ontstaan in verband met de werking van SPAC's. Hoewel de basisfilosofie van de SPAC's doorgaans dezelfde is (namelijk geld ophalen met een genoteerd vehikel om een niet-genoteerd *target* te verwerven), moet hun structuur voldoen aan de specifieke kenmerken van elk nationaal rechtsstelsel en kan ze bovendien verschillen van de ene SPAC tot de andere.

57 Zie de praktijkgids FSMA_2021_19 van 22 december 2021: 'Q&A over het Europees uniform verslagleggingsformaat en eCorporate'.

58 Voor een internationaal overzicht van de SPAC-markt in 2021, zie dit verslag p. 148-149.

SPAC's hebben kenmerken die hen onderscheiden van andere ondernemingen die naar de beurs gaan. Bij de beursgang van een SPAC verwerven haar oprichters/sponsors er onmiddellijk een aanzienlijk belang in, dat niet in verhouding staat tot de economische waarde van hun eigen inbreng in geld. Voorts bestaat er niet noodzakelijk een relatie tussen de omvang van het kapitaal dat wordt opgehaald bij de beursintroductie en de acquisitiekost van het *target*. Een SPAC wordt niet gewaardeerd aan de hand van criteria die gebruikelijk zijn op de financiële markten en gekend zijn bij het beleggerspubliek. Omdat dilutie op diverse momenten in het bestaan van een SPAC inherent is aan haar structuur, dreigen winst- en verlieskansen niet gelijk te zijn voor de verschillende stakeholders. Een SPAC is een heterogeen en complex beleggingsproduct. Dit maakt het voor niet-gekwalificeerde beleggers moeilijk om er zich een geïnformeerd oordeel over te vormen.

Daarom heeft de FSMA in juni 2021 een standpunt⁵⁹ gepubliceerd over de minimumstandaarden die een omkadering moeten bieden voor de openbare aanbieding, toelating tot de verhandeling en verhandeling op een van de door Euronext Brussels geëxploiteerde markten, van aandelen die zijn uitgegeven door SPAC's, en van de commercialisering van die aandelen voor retailbeleggers op Belgisch grondgebied.

De FSMA heeft dit standpunt voorgelegd aan de sector via een openbare raadpleging die werd afgesloten op 31 mei 2021.

Voor IPO-dossiers van SPAC's gelden de gebruikelijke regels voor de beursverrichtingen en het toezicht hierop. Zo moet er onder meer een prospectus worden opgesteld en gelden er vereisten voor de financiële rapportering.

De standaarden van de FSMA voor SPAC's doen geen afbreuk aan de overige aspecten die de FSMA nauwgezet zal onderzoeken wanneer zij het IPO-prospectus of de informatienota van een SPAC onderzoekt. Deze standaarden zullen uiteraard mee evolueren in functie van het voortschrijdend inzicht van de FSMA en van eventuele initiatieven op Europees of internationaal vlak, zoals het *statement* van ESMA, 'SPACs: prospectus disclosure and investor protection considerations'.

De minimumstandaarden:

- de beheerstructuur van een SPAC en de regels in verband met de besluitvorming rond *business combinations* moeten de beleggers maximaal beschermen tegen belangenconflicten;
- de uittredingsmodaliteiten van een SPAC moeten beleggers die beslissen hun deelneming aan te houden, maximaal beschermen tegen dilutie;
- het prospectus of de informatienota van een SPAC moet verschillende dilutiescenario's bevatten en aangeven welk rendement nodig is om de dilutie van de investeerder te neutraliseren;
- SPAC-aandelen die genoteerd zijn op Euronext Brussels moeten de specifieke vermelding dragen dat ze voorbehouden zijn aan professionele beleggers.

In haar standpunt formuleert de FSMA nog een aantal bijkomende aanbevelingen. Tot dusver heeft de FSMA nog geen IPO-prospectus voor een SPAC goedgekeurd.

59 Het FSMA_standpunt_2021_04 van 21 juni 2021 'Minimumstandaarden voor de structurering van SPAC's, de informatieverstrekking over de aandelen van SPAC's en de verhandeling van die aandelen op Euronext Brussels' staat op de website van de FSMA.

Toezicht op de verrichtingen van niet-genoteerde vennootschappen

15 uitgifteprospectussen in 2021

De FSMA is ook belast met het toezicht op de prospectussen van niet-genoteerde emittenten. In het kader van die opdracht heeft ze in 2021 vijftien prospectussen goedgekeurd, waarvan vijf over de uitgifte van aandelen in coöperatieve vennootschappen en tien over *tax shelters*.

De informatienota's

De prospectuswet van 11 juli 2018 stelt dat een informatienota moet worden opgesteld voor aanbiedingen aan het publiek van vijf miljoen euro of acht miljoen euro of minder, naargelang het geval, alsook voor toelatingen tot Euronext Growth en Euronext Access.

De informatienota's hoeven niet vooraf ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de FSMA. Wel is de FSMA bevoegd om de inhoud van een informatienota *a posteriori* te controleren en administratieve maatregelen of sancties te nemen mocht blijken dat de informatienota niet voldoet aan de vereisten die door of krachtens de wet zijn opgelegd, of dat het aanbod zelf illegaal of frauduleus is.

Tussen 1 januari en 31 december 2021 werden er 464 informatienota's en 76 aanvullingen neergelegd bij de FSMA.

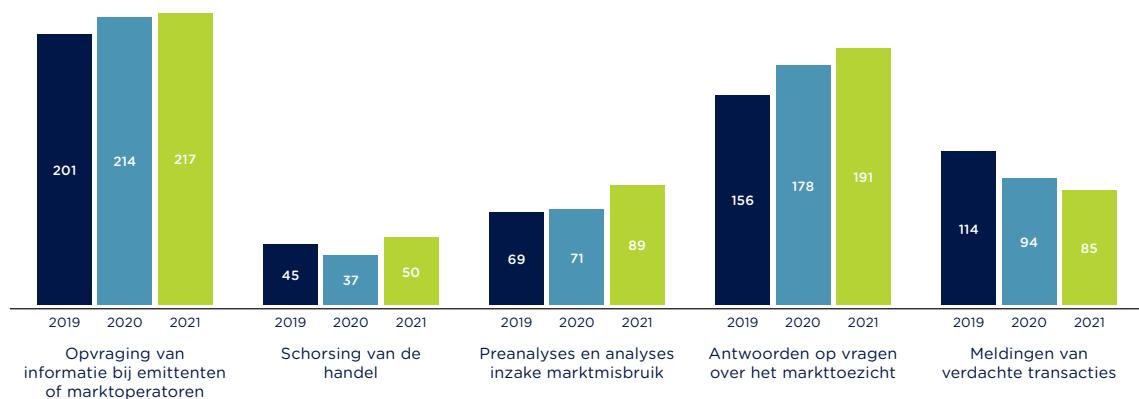
Toezicht op de financiële markten

De FSMA beschikt over opsporingstools waarmee ze kan toezien op de correcte toepassing van de bepalingen van de Verordening *Market Abuse* (MAR). De voorbije jaren heeft de FSMA de vruchten kunnen plukken van de verbeterde transactierapportering waarbij niet alleen de identiteit van de opdrachtgevers van orders wordt vermeld maar ook alle transacties die op de markt worden uitgevoerd, inclusief transacties in derivaten of daarmee gelijkgestelde producten.

Met de hulp van haar data-analysespecialisten ontwikkelde de FSMA opsporingstools die haar meer bepaald in staat stellen om de databanken met transacties van leidinggevenden te toetsen aan de transacties die op de markt worden uitgevoerd en aan de publicatie van persberichten met financiële resultaten en voorwetenschap. Op die manier kan zij de naleving controleren van:

- de verplichtingen voor melding van transacties door leidinggevenden;
- de gesloten periodes voorafgaand aan de openbaarmaking van de halfjaarlijkse resultaten en jaarresultaten;
- het verbod om transacties te verrichten tussen het ogenblik waarop voorwetenschap ontstaat en openbaar wordt gemaakt.

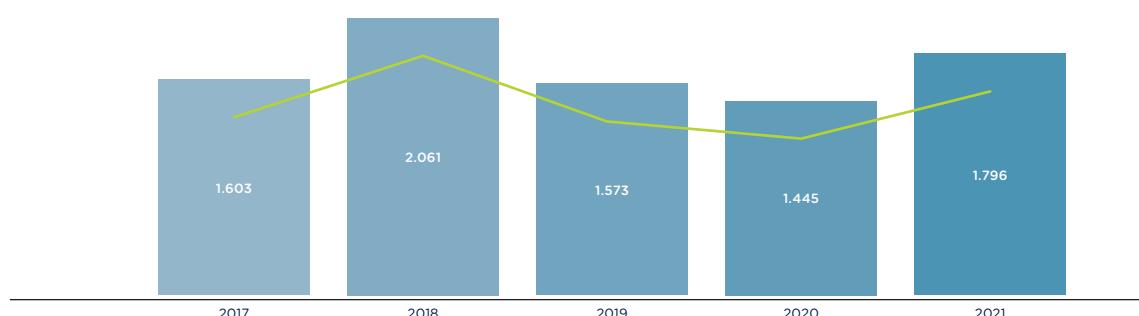
Daarnaast werd er ook een tool ontwikkeld waarmee kan worden berekend hoeveel winst marktpartijen hebben behaald of hoeveel verlies ze hebben vermeden. Met die tool kan deze informatie geanalyseerd worden om ongebruikelijke situaties op te sporen.

Grafiek 19: Real-timetoezicht en opsporing van marktmisbruik

Meldplicht voor leidinggevenden

Personen met leidinggevende verantwoordelijkheden bij een genoteerde vennootschap en personen die nauw met hen verbonden zijn, zijn verplicht om melding te maken van de transacties die ze verrichten in financiële instrumenten die verband houden met die vennootschap.

In 2021 is het aantal meldingen de leidinggevenden en nauw met hen verbonden personen gestegen. Die meldingen zijn gepubliceerd op de website van de FSMA.

Grafiek 20: Transacties van leidinggevenden

FOCUS 2022

Het financiële landschap heeft de voorbije jaren ingrijpende ontwikkelingen doorgemaakt. Die werden weerspiegeld in het toezicht op de financiële markten. Zo zijn er alsmaar meer gegevens beschikbaar, de befaamde *big data*. Ook belangrijke technologische ontwikkelingen zijn aan hun opmars begonnen, zoals artificiële intelligentie en *machine learning*. De FSMA wil zich ontplooien tot een toezichthouder die deze technologieën en data optimaal benut en exploiteert. Daartoe zet ze verder in op de modernisering van haar detectietools die bijzonder efficiënt blijken voor haar strijd tegen marktmisbruik zodat ze passende sancties kan opleggen.

In 2022 zal de FSMA haar aandacht ook toespitsen op de toepassing, door de genoteerde vennootschappen, van de nieuwe bepalingen voor duurzaamheidsrapportering. Daarnaast zal ze waken over de correcte implementatie van haar beleid voor toezicht op het *European single electronic format* of ESEF-verslaggevingsformaat.

TOEZICHT OP DE FINANCIËLE DIENSTVERLENERS

Elke consument moet kunnen vertrouwen op zijn financiële onderneming. Die moet degelijk zijn en haar medewerkers integer en bekwaam. De FSMA controleert verschillende types van ondernemingen in de financiële sector. De controles slaan op diverse onderwerpen zoals de organisatie en de continuïteit van de bedrijfsvoering, de professionele betrouwbaarheid en deskundigheid van bestuurders, deugdelijk bestuur, de naleving van opleidingsvoorwaarden en de naleving van de wetgeving over witwassen van geld en financiering van terrorisme.

Overzicht van de financiële dienstverleners	92
Financiële dienstverleners met vergunning van de FSMA	92
Financiële dienstverleners met inschrijving bij de FSMA	92
Financiële dienstverleners met registratie bij de FSMA	93
Financiële dienstverleners met Europees paspoort	93
 Toezicht op de tussenpersonen	94
De FSMA schrapte 208 tussenpersonen uit de registers	94
Vragen van ombudsdienssten blijven onbeantwoord	94
Tussenpersonen moeten steeds <i>fit&proper</i> zijn	95
Modulair examensysteem van kracht	95
Voor het eerst online-examens	96
Houd inschrijvingsdossier steeds up-to-date	96
Nieuwsbrieven	98
Brexit – Tijdelijke regeling voor de Britse verzekeringstussenpersonen in run-off	98
 Toezicht op kredietgevers, crowdfunding en andere dienstverleners	99
Dienstverleners voor virtuele munten onder toezicht van de FSMA	99
Eengemaakt Europees regime voor crowdfundingdiensten van kracht	100
 Strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme	101
Strengere aanpak van witwassen en financiering van terrorisme op komst	103
 Toezicht op beheervennootschappen en VVB's	103
Voldoende activiteiten vereist in België voor vergunning	104
<i>Fit&proper</i> voor sleutelfuncties	104

Overzicht van de financiële dienstverleners

De FSMA ziet toe op verschillende soorten van financiële dienstverleners. Afhankelijk van hun statuut moeten ze beschikken over een vergunning, een inschrijving, een registratie of een Europees paspoort om activiteiten in België te verrichten.

Financiële dienstverleners met vergunning van de FSMA

Tabel 4 : Ondernemingen met vergunning	31/12/2019	31/12/2020	31/12/2021
Beheervennootschappen van ICBE's	9	9	10
Beheervennootschappen van AICB's	13	14	14
Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	16	17	17
Kredietgevers in hypothecair krediet	115	111	107
Kredietgevers in consumentenkrediet	78	79	77
Crowdfundingplatformen	7	8	8
Onafhankelijk financieel planners ⁶⁰	5	6	7
Benchmarkbeheerders	2	2	1

Beheervennootschappen hebben als hoofdactiviteit het beheer van beleggingsfondsen. Er bestaan twee soorten vergunningen voor beheervennootschappen, afhankelijk van het type beleggingsfondsen onder beheer: de instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) en de alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's).

Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies hebben als hoofdactiviteit het verstrekken van beleggingsdiensten aan individuele klanten.

Benchmarkbeheerders bieden indices aan die kunnen worden gebruikt om de waarde van financiële instrumenten of contracten vast te stellen of om de prestaties van beleggingsfondsen te meten.

Financiële dienstverleners met inschrijving bij de FSMA

Tabel 5: Kredietbemiddelaars met inschrijving	31/12/2019	31/12/2020	31/12/2021
Kredietbemiddelaars in hypothecair krediet	4.136	3.899	3.625
Makelaar	1.730	1.687	1.554
Verbonden agent	2.167	1.963	1.808
Subagent	239	249	263
Kredietbemiddelaars in consumentenkrediet	6.373	6.064	5.778
Makelaar	1.397	1.367	1.280
Verbonden agent	2.212	2.028	1.912
Agent in een nevenfunctie	2.764	2.669	2.586

⁶⁰ Naast deze specifiek vergunde ondernemingen kunnen bepaalde andere gereglementeerde ondernemingen van rechtswege deze activiteiten uitoefenen zonder bijkomende vergunning.

Tabel 6: Verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen met inschrijving	31/12/2019	31/12/2020	31/12/2021
Verzekeringstussenpersonen	10.490	10.005	9.821
Makelaar	6.212	6.027	5.795
Agent	1.780	1.625	1.533
Subagent	2.492	2.248	2.053
Nevenverzekeringstussenpersoon	4	66	395
Gevolmachtigde onderschrijver	2	39	45
Herverzekeringstussenpersonen	17	24	33
Makelaar	14	18	24
Agent	3	6	9

Tabel 7: Tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten met inschrijving	31/12/2019	31/12/2020	31/12/2021
Tussenpersonen in bank- en beleggingsdienst	2.288	2.067	1.924
Makelaar	21	23	22
Agent	2.267	2.044	1.902

Financiële dienstverleners met registratie bij de FSMA

Tabel 8: Ondernemingen met registratie	31/12/2019	31/12/2020	31/12/2021
Wisselkantoren	7	7	8 ⁶¹
Kleinschalige beheerders	112	140	176

Kleinschalige beheerders beheren fondsen die niet openbaar worden verkocht en waarvan het totale beheerde vermogen onder een bepaalde, wettelijke drempel blijft.

Financiële dienstverleners met Europees paspoort

Tabel 9: Ondernemingen met een bijkantoor in België ⁶²	31/12/2019	31/12/2020	31/12/2021
Beleggingsondernemingen	10	10	11
Beheervenootschappen van ICB's	15	16	16

Deze buitenlandse ondernemingen bezitten een vergunning van een andere toezichthouder uit de Europese Economische Ruimte (EER). Daardoor krijgen ze een 'Europees paspoort' om in België een **bijkantoor** te vestigen.

Tabel 10: Ondernemingen die in België actief zijn in vrij verkeer van diensten	31/12/2019	31/12/2020	31/12/2021
Beheervenootschappen van ICB's uit de EER	154	148	156
Beleggingsondernemingen uit de EER	3.171	976	997
Beleggingsondernemingen uit een derde land	75	377	395

Buitenlandse vergunde ondernemingen die in de EER gevestigd zijn mogen in België actief zijn zonder dat ze er een bijkantoor hebben gevestigd. Dit regime heet **vrij verkeer van diensten**.

61 De betalingsinstellingen die diensten van valutawissel verrichten, zijn niet inbegrepen in dit aantal. Zij staan onder toezicht van de Nationale Bank van België.

62 Deze tabel vermeldt alleen de bijkantoren onder toezicht van de FSMA. Beleggingsondernemingen die diensten leveren die in België aan beursvenootschappen zijn voorbehouden, moeten hun bijkantoren aanmelden bij de Nationale Bank van België.

Toezicht op de tussenpersonen

De FSMA controleert de toegang tot het beroep van de tussenpersonen in de financiële sector. Het gaat om de tussenpersonen in verzekeringen en herverzekeringen, de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten en de bemiddelaars in hypothecair krediet en in consumentenkrediet. De FSMA behandelt de aanvragen voor de inschrijving in de verschillende registers van tussenpersonen. Ze houdt deze publieke registers bij en controleert of de tussenpersonen zich houden aan de wettelijke voorwaarden voor de uitoefening van hun beroep.

Op 31 december 2021 waren er bij de FSMA 21.181 tussenpersonen ingeschreven in de registers. De FSMA registreerde 9.821 verzekeringstussenpersonen, 33 herverzekeringstussenpersonen en 1.924 tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten. Inzake kredietbemiddeling waren er 3.625 bemiddelaars in hypothecair krediet en 5.778 bemiddelaars in consumentenkrediet ingeschreven.

De FSMA schrapte 208 tussenpersonen uit de registers

In 2021 schrapte de FSMA de inschrijving van 208 tussenpersonen uit de registers omdat zij niet langer voldeden aan de inschrijvingsvereisten. Daarnaast besliste de FSMA om de inschrijving van vier tussenpersonen tijdelijk te schorsen. Tabel 11 geeft een overzicht van de redenen van deze maatregelen.

Wanneer een kandidaat-tussenpersoon niet aantoont dat hij of zij aan de inschrijvingsvooraarden voldoet, dan weigert de FSMA de aanvraag. In 2021 gebeurde dat 37 keer.

Tabel 11: Schrappingen, schorsingen en weigeringen in 2021

	Schrappingen	Schorsingen	Weigeringen
Inschrijvingsdossier niet in orde	56		28
Geschiktheid en professionele betrouwbaarheid niet vervuld	2	4	9
Beroepsaansprakelijkheidsverzekering niet in orde	31		
Bijdrage in werkingskosten niet betaald (voor het boekjaar 2020)	105		
Tussenpersonen failliet	14		
Totaal	208	4	37

Vragen van ombudsdiens blijven onbeantwoord

De FSMA ziet erop toe dat financiële tussenpersonen hun inschrijvingsvooraarden steeds respecteren. Dat is belangrijk voor het behoud van hun inschrijving in het register van tussenpersonen van de FSMA.

Een van de voorwaarden betreft de samenwerking met de ombudsdiens. Voor de verzekeringstussenpersonen gaat het over de Ombudsman van de Verzekeringen, terwijl de Ombudsdiens voor financiële diensten (Ombudsfins) de instantie is voor de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten.

De tussenpersonen zijn verplicht om iedere vraag te beantwoorden die de ombudsdiens stelen in het kader van een onderzoek van een consumentenklacht. Dat is een wettelijke voorwaarde om hun inschrijving in het register te kunnen behouden.

De FSMA stelde vast dat sommige verzekeringstussenpersonen niet of niet tijdig antwoorden op de vragen van de Ombudsman Verzekeringen. De meldingen hierover zitten in stijgende lijn. Zo heeft de FSMA in 2021 een tiental verzekeringstussenpersonen formeel aangemaand om alsnog te antwoorden op de vragen die de Ombudsman Verzekeringen hen stelde.

De FSMA verzoekt de sector dan ook de nodige aandacht te besteden aan iedere vraag die de Ombudsman van de Verzekeringen stelt en deze tijdig te beantwoorden.

De ombudsdiens trachten te bemiddelen indien een consument een klacht heeft over een financiële onderneming. De wetgever heeft hiervoor een buitengerechtelijke regeling voor de behandeling van consumentenklachten voorzien.

Deze regeling biedt consumenten een alternatief voor een dure en vaak tijdrovende procedure voor de rechtbank, wanneer financiële ondernemingen geen oplossing aanreiken bij klachten. Meewerken aan deze klachtenregeling is in het belang van de financiële sector. Bemiddeling kan leiden tot een goedkopere oplossing voor zowel consumenten als tussenpersonen op voorwaarde dat consumenten via de klachtenregeling een bevredigend antwoord bekomen.

Tussenpersonen moeten steeds *fit&proper* zijn

Tussenpersonen moeten professioneel betrouwbaar zijn en beschikken over een passende deskundigheid of geschiktheid. Dat zijn voorwaarden inzake *fit&proper* die vereist zijn om te werken in de financiële sector. De FSMA is bevoegd om te beoordelen of tussenpersonen aan deze voorwaarden voldoen. De tussenpersonen moeten de voorwaarden vervullen zolang hun inschrijving bij de FSMA loopt. De FSMA houdt bij haar beoordeling rekening met alle informatie waarover zij beschikt en maakt steeds een afweging. Ze bepaalt hoe zwaar bepaalde tekortkomingen doorwegen in een beslissing.

Een administratieve maatregel uit het verleden zoals een aanmaning of schrapping kan bijvoorbeeld een negatief antecedent vormen. Als een tussenpersoon herhaaldelijk tekortschiet bij het naleven van zijn wettelijke verplichtingen kan dit leiden tot een negatieve beoordeling. Een opeenstapeling van tekortkomingen kan wijzen op een bepaald gedragspatroon. In zo'n geval is er een structureel probleem met het respecteren van de regels door de persoon in kwestie. Ook als iedere tekortkoming apart genomen niet zwaarwichtig genoeg is, kan een reeks van tekortkomingen toch leiden tot een negatieve beslissing. Van belang daarbij is de beroepsernst waarmee de tussenpersoon met zijn verantwoordelijkheden omgaat.

Modulair examensysteem van kracht

Wie een gereglementeerde functie wil uitoefenen bij een verzekeringstussenpersoon moet beschikken over de vereiste beroepskennis. Sinds 1 januari 2021 is een nieuw examensysteem van toepassing voor het toetsen van de vereiste theoretische kennis. Dit examensysteem beantwoordt aan de verplichtingen in de IDD-richtlijn.

Het examensysteem bestaat uit vier modules. Module 1 is een basismodule die zich richt tot iedereen die activiteiten van verzekeringsdistributie uitoefent. Dat zijn de personen in contact met het publiek (PCP), de verantwoordelijke voor de distributie (VVD) en de effectieve leider die verantwoordelijk is voor de verzekeringsdistributie.

De VVD en de effectieve leider die verantwoordelijk is voor de verzekeringsdistributie leggen ook bijkomende examens af binnen de meer gespecialiseerde modules. Welke modules dat zijn, hangt af van de activiteiten waarvoor de tussenpersoon is ingeschreven.

Module 2 handelt over verzekeringen niet-leven, terwijl module 3 levensverzekeringen zonder beleggingscomponent toelicht. Module 4 vult module 3 aan wanneer de tussenpersoon ook levensverzekeringen met beleggingscomponent verdeelt.

Alleen examinatoren die de FSMA heeft erkend mogen de modulaire examens organiseren.

Voor het eerst online-examens

Organisatoren van examens hebben tijdens het verslagjaar voor het eerst examens digitaal afgenummerd. De FSMA heeft ingestemd met deze manier van werken.

De online-examens zijn voornamelijk een gevolg van de coronacrisis. De maatregelen die de overheid trof om de crisis aan te pakken, maakten de fysieke organisatie van examens bijzonder moeilijk. Het afnemen van digitale examens bood een alternatief. Het toezicht op de kandidaten gebeurde onder meer door middel van het *live* bekijken van verschillende camerabeelden tijdens de examensessie.

De FSMA ging na of de organisatie van online-examens aan dezelfde vereisten voldeed als die van fysiek georganiseerde examens. Ze keek daarbij onder meer naar de maatregelen op het vlak van identificatie van de deelnemers, maatregelen met betrekking tot fraude en het beveiligingsprotocol.

De FSMA kwam tot het besluit dat de online examensystemen voldeden aan de vereisten. Op 4 mei 2021 keurde de FSMA de online-examens goed. Het ging om een voorlopige erkenning voor een testperiode van 12 maanden.

Houd inschrijvingsdossier steeds up-to-date

De FSMA stelt vast dat het voor tussenpersonen geen automatisme is om wijzigingen aan hun inschrijvingsdossier stelselmatig aan haar door te geven. Nochtans zijn alle tussenpersonen daar toe wettelijk verplicht. De FSMA herhaalt deze boodschap steeds opnieuw in haar nieuwsbrieven. Concreet moeten de tussenpersonen wijzigingen in hun inschrijvingsdossier onmiddellijk doorgeven via de webapplicatie Cabrio. Het inschrijvingsdossier moet altijd up-to-date zijn. Het is essentieel dat de FSMA als toezichthouder steeds over de meest recente gegevens beschikt.

VINCENT DE BOCK OVER DE INSCHRIJVINGS- VOORWAARDEN VOOR TUSSENPERSONEN

'Regels over beroepskennis voor iedereen gelijk'

Nieuwe wetgeving beoogt de regels voor tussenpersonen zoveel als mogelijk te stroomlijnen en dus te vereenvoudigen. ‘Zo’n vereenvoudiging helpt om de regels beter te kennen en toe te passen. Dit kan de sector en de tussenpersonen alleen maar ten goede komen’, zegt adjunct-directeur Vincent De Bock.

Waarom worden de regels vereenvoudigd?

‘De inschrijvingsvoorwaarden verschillen naargelang het statuut van tussenpersonen. Bijvoorbeeld, voor een verzekeringstussenpersoon golden er andere vereisten inzake beroepskennis indien hij of zij ook bemiddelaar in hypothecair krediet was of wilde worden. Ruim een derde van de verzekeringstussenpersonen zat in die situatie.’

Wat verandert er precies?

‘De regels voor de drie statuten van (her)verzekeringstussenpersonen, kredietbemiddelaars en bemiddelaars in bank- en beleggingsdiensten zijn op 1 januari 2022 eenvoudiger geworden en op bepaalde vlakken zijn ze geharmoniseerd. Een aspect dat in dit zogenaamde KB Harmonisatie ruim aan bod komt, zijn de regels over de beroepskennis, waaronder de bijscholingsplicht. Het grote voordeel van een harmonisatie is dat de regels eenduidiger en eenvoudiger worden. Dat is in het voordeel van iedereen. De regels zullen hierdoor beter gekend zijn en ook beter toegepast worden.’

Wat verandert er op het vlak van beroepskennis?

‘De houders van een master- en bachelorsdiploma met voldoende studiepunten worden geacht de theoretische kennis te bezitten die nodig is voor de uit-oefening van hun functie, ongeacht welk statuut ze hebben. Op het vlak van de permanente bijscholing moet de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten 15 uur opleiding volgen, net zoals de

(her)verzekeringstussenpersonen. Voor de kredietbemiddelaars volstaat drie uur opleiding, hetgeen reeds voor de nevenverzekeringstussenpersonen bestond. De bijscholingspunten binnen ieder statuut moeten voortaan verzameld worden over een periode van één kalenderjaar.’

Het statuut van ‘verzekeringssubagent in opleiding’ is nieuw?

‘Het nieuwe statuut van verzekeringssubagent in opleiding geldt voor verzekeringssubagenten die reeds beschikken over de vereiste theoretische kennis, maar nog geen zes maanden nuttige praktijkervaring hebben. Als verzekeringssubagent in opleiding kan deze subagent de nodige praktijkervaring opdoen op de werkvloer. Hij of zij moet daarbij wel intens begeleid worden en onder het toezicht werken van de verzekeringstussenpersoon die als principaal voor deze subagent verantwoordelijk is. Deze vernieuwing is het resultaat van overleg met de beroepsfederaties.’

Wat verandert er nog?

‘Het concept van ‘persoon in contact met het publiek (PCP) in opleiding’, zoals het vroeger reeds bestond in de (her)verzekeringsdistributie, geldt voortaan ook voor de kredietbemiddelaars en bemiddelaars in bank- en beleggingsdiensten. Dit concept is een flexibele manier om starters die nog niet voldoen aan

alle beroepskennisvereisten, toch al te laten meedraaien op het terrein.’

‘Het grote voordeel van een harmonisatie is dat de regels eenduidiger en eenvoudiger worden’

Nieuwsbrieven

De FSMA heeft in 2021 verscheidene nieuwsbrieven gestuurd naar de tussenpersonen. Daarmee licht de FSMA de tussenpersonen in over onderwerpen die hen aanbelangen zoals wijzigingen in de reglementering en het toezicht.

Nieuwsbrieven zijn het communicatiekanaal bij uitstek om een grote populatie zoals die van de tussenpersonen te bereiken. De FSMA gaat in 2022 verder op dit elan. Deze wijze van communicatie beantwoordt immers volkomen aan de verwachtingen van de sector en laat de FSMA toe om haar verwachtingen scherp te stellen.

FOCUS 2022

De FSMA zet in 2022 alle collectieve inschrijvingen van tussenpersonen om in individuele inschrijvingen.

Bij gebrek aan een wettelijke basis voor de overdracht van de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten en voor de kredietbemiddelaars, kon deze overdracht niet plaatsvinden in 2021.

Na de omzetting zijn de collectief ingeschreven tussenpersonen voortaan zelf verantwoordelijk voor het beheer van hun inschrijvingsdossier en alle wijzigingen hieraan.

Hiermee komt een einde aan het concept van de centrale instelling en de collectieve inschrijving.

Brexit – Tijdelijke regeling voor de Britse verzekeringstussenpersonen in run-off

Op 31 december 2020 verstreek de overgangsperiode die de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk hadden vastgesteld. Over een reglementair kader voor de verzekeringssector was geen overeenkomst gesloten.

Als gevolg daarvan mochten de verzekeringstussenpersonen naar Brits recht vanaf die datum in België geen (her)verzekeringsdistributieactiviteiten meer verrichten in het kader van het Europees paspoort⁶³.

Ook de in Gibraltar gevestigde verzekeringstussenpersonen verloren hun Europees paspoort.

Voor het einde van de overgangsperiode publiceerde de FSMA op haar website een nieuwsbrief waarin ze onder meer de Belgische verzekeringnemers en de Britse verzekeringstussenpersonen op de gevolgen van de brexit wees.

Vooruitlopend op de brexit is op 31 december 2020 ook een koninklijk besluit gepubliceerd dat een overgangsregeling invoerde voor de tussenpersonen naar het recht van het Verenigd Koninkrijk en van Gibraltar. Krachtens die regeling mogen die tussenpersonen, weliswaar onder strenge voorwaarden, bepaalde verzekeringsdistributieactiviteiten blijven verrichten in België. Zo mogen ze de bestaande Belgische overeenkomsten blijven beheren tot de uiteindelijke vervaldag van hun verbintenissen.

De FSMA publiceerde op haar website de modaliteiten waaronder de betrokken tussenpersonen konden vragen om voor de overgangsregeling in aanmerking te komen. Zoals voorzien in het koninklijk besluit, sloot de FSMA de indieningsperiode voor de verzoeken op 28 februari 2021 af.

⁶³ Krachtens het Europees paspoort mag elke (her)verzekeringstussenpersoon, die op regelmatige wijze in zijn lidstaat van herkomst is ingeschreven, werkzaamheden verrichten in andere lidstaten (de zogenaarde 'lidstaten van ontvangst'), zonder dat hij bij elke toezichthoudende autoriteit ingeschreven moet zijn. Om dat Europees paspoort te mogen gebruiken, moet de tussenpersoon zich tot de toezichthoudende autoriteit van zijn lidstaat van herkomst richten. Voor België kunnen de verzekeringstussenpersonen meer informatie vinden in de door de FSMA gepubliceerde FAQ's, meer bepaald in FAQ's 277, 122, 163 en 193.

Die tussenpersonen worden vermeld in een specifiek daartoe voorziene lijst die op de website van de FSMA te vinden is. Die lijst staat los van het register van de verzekeringstussenpersonen naar Belgisch recht en van de lijst van de Europese tussenpersonen die in België actief zijn in het kader van het Europees paspoort.

29 Britse verzekeringstussenpersonen beriepen zich met succes op de Belgische overgangsregeling. Geen enkele tussenpersoon naar het recht van Gibraltar kwam op rechtsgeldige wijze voor die regeling in aanmerking.

In de zomer van 2021 ondernam de FSMA acties om te controleren of de voorwaarden van de overgangsregeling werden nageleefd. Zo controleerde ze onder meer of de tussenpersonen een plan hadden uitgewerkt dat verduidelijkte hoe ze hun (her)verzekeringsdistributieactiviteiten in België voor het einde van de overgangsperiode zouden stopzetten. Verder controleerde ze of de tussenpersonen, in voorkomend geval, al met de tenuitvoerlegging van dat plan waren gestart, zodat ze, na afloop van de overgangsperiode, elke verzekeringsdistributieactiviteit in België konden stopzetten.

Uiterlijk op 30 juni 2022 loopt de overgangsregeling af.

Toezicht op kredietgevers, crowdfunding en andere dienstverleners

De FSMA controleert de toegang tot het beroep van een diverse reeks dienstverleners en de wijze waarop zij hun vergunningsvoorwaarden of andere vereisten naleven. Het gaat om kredietgevers in hypothecair krediet en in consumentenkrediet, crowdfundingplatformen, onafhankelijke financieel planners en wisselkantoren.

Op 31 december 2021 waren er bij de FSMA 184 kredietgevers, acht crowdfundingplatformen en zeven onafhankelijk financieel planners met vergunning. Acht wisselkantoren beschikken over een registratie bij de FSMA.

Sommige dienstverleners voor virtuele munten onder toezicht van de FSMA

Aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele munten en fiduciaire munten en aanbieders van bewaarportemonnees voor virtuele munten vallen in 2022 onder toezicht van de FSMA. Ze moeten zich registreren bij de FSMA en aan bepaalde inschrijvingsverplichtingen voldoen om hun activiteiten uit te oefenen.

De verplichtingen vloeien voort uit nieuwe Europese regels⁶⁴ in de strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme. Deze regels willen het de bevoegde autoriteiten mogelijk maken om het gebruik van virtuele munten via aanbieders van diensten voor virtuele munten te monitoren. De regels verplichten deze dienstverleners onder meer om verdachte activiteiten te

⁶⁴ Richtlijn (EU) 2018/843 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2015/849 inzake de voor-koming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering.

melden. Tot dusver waren ze dat niet verplicht. Dat maakte hen kwetsbaar voor criminale doel-einden door malafide organisaties.

Voortaan geldt dus de verplichting voor dienstverleners voor virtuele munten om een inschrijving te bekomen bij de FSMA. Deze verplichting geldt voor zover ze gevestigd zijn in België. Om de inschrijving te bekomen moeten ze aan een aantal vereisten voldoen⁶⁵. Ze moeten onder meer de verplichtingen inzake de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme naleven⁶⁶. Ze moeten beschikken over de noodzakelijke professionele betrouwbaarheid en passende deskundigheid. Hun effectieve leiders mogen niet vallen onder een beroepsverbod. Hun aandeelhouders moeten hun gezond en voorzichtig beheer waarborgen.

Deze verplichtingen gelden niet alleen voor dienstverleners die omwisselplatformen ter beschikking stellen en aanbieders van bewaarportemonnees. Ook dienstverleners die *automated teller machines* (ATM's) op Belgisch grondgebied uitbaten en via deze geldautomaten het wisselen tussen virtuele munten en fiduciaire munten mogelijk maken, vallen eveneens onder het toezicht van de FSMA.

Een bijzonder aandachtspunt van de FSMA in 2021 was de voorbereiding van de uitvoering van dat regelgevingskader. Zo stelde ze FAQ's, een toelichtingsbrochure en standaarddocumenten over de samenstelling van een inschrijvingsdossier ter beschikking van de sector. Die documenten zijn te vinden op de website van de FSMA.

Eengemaakt Europees regime voor crowdfundingdiensten van kracht

Er gelden voortaan enkel nog Europese regels voor het verlenen van crowdfundingdiensten aan ondernemingen in de vorm van een belegging of een lening. Op 10 november 2021 trad een nieuwe Europese verordening in werking die een eengemaakt regime voorziet voor het uitoefenen van de activiteit van crowdfundingdienstverlener.

De nieuwe regels maken het voor bestaande en nieuwe crowdfundingplatformen gemakkelijker om diensten aan te bieden op de Europese interne markt. Voortaan geldt nog één set basisregels in plaats van verschillende regels in elk land. Vergunde crowdfundingdienstverleners krijgen hiervoor een Europees paspoort.

De nieuwe regels geven startups en kleine bedrijven meer toegang tot potentiële investeerders en bieden investeerders een grotere keuze aan projecten en een betere bescherming. Crowdfundingdienstverleners zijn verplicht om hun klanten heldere informatie te geven over de mogelijke financiële risico's van elk project. Investeerders moeten essentiële informatie krijgen over de investering in een project, voorbereid door de projecteigenaar of het platform.

65 Zie koninklijk besluit van 8 februari 2022 over het statuut van en het toezicht op aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta en aanbieders van bewaarportemonnees.

66 Wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten.

Daarnaast moeten crowdfundingdienstverleners aan bepaalde prudentiële, bestuurlijke en organisatorische vereisten voldoen. Sommige van deze verplichtingen bestonden al onder de Belgische crowdfundingwet, andere zijn nieuw.

De regels zijn geldig voor crowdfundingdiensten die tot vijf miljoen euro per project per jaar inzamelen. De regels zijn enkel van toepassing op crowdfundingdiensten voor het financieren van ondernemingen. De nieuwe verordening is niet van toepassing op crowdfundingplatformen die consumenten opzetten voor het financieren van projecten van andere consumenten. Deze activiteit is overigens verboden in België.

De verordening vervangt de Belgische crowdfundingwet. De verordening heeft gevolgen voor de vergunningen van de huidige alternatieve-financieringsplatformen en voor de gereglementeerde ondernemingen die crowdfundingdiensten aanbieden. Als zij hun activiteiten willen voortzetten, moeten zij bij de FSMA een vergunningsaanvraag indienen in overeenstemming met de regels van de verordening. Tijdens de verslagperiode stelde de FSMA FAQ's en standaarddocumenten op in verband met de samenstelling van een vergunningsdossier. Die documenten zijn te vinden op de website van de FSMA.

Strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme

Voor bepaalde financiële dienstverleners onder toezicht van de FSMA gelden strenge regels en verplichtingen in het voorkomen van witwassen van geld en financiering van terrorisme. Dat is onder meer het geval voor verzekeringsmakelaars. Ze moeten de risico's waaraan ze bloot staan, identificeren, beoordelen en begrijpen en vervolgens maatregelen nemen om die risico's te verkleinen en te beheren. Voor het toezicht van de FSMA is dit een belangrijk actiepunt.

In het eerste kwartaal van 2021 plaatste de FSMA zes films voor de verzekeringstussenpersonen op haar website en op bepaalde sociale media. Met die films wil ze hen sensibiliseren voor het risico voor witwassen van geld en financiering van terrorisme, en hen in niet-technische bewoordingen informeren over de belangrijkste vereisten die uit de betrokken wetgeving voortvloeien.

GREGORY DEMAL OVER DE STRIJD TEGEN WITWASSEN

BIJ VERZEKERINGSMAKELAARS

'*Het naleven van de antiwitwaswetgeving is haalbaar'*

De FSMA deed in het verslagjaar controles op de naleving van de antiwitwaswetgeving. Dat gebeurde onder meer bij verzekeringsmakelaars die levensverzekeringsproducten verkopen. Gregory Demal, lid van het directiecomité, is gematigd positief over de resultaten van de controle, want bij drie vierde van de gecontroleerde makelaars stelde de FSMA geen inbreuken of slechts een beperkt aantal tekortkomingen vast. 'Het naleven van de antiwitwaswetgeving is haalbaar', zegt hij.

Wat zijn de voornaamste vaststellingen van de FSMA?

'Makelaars beschikken vaak niet over een algemene risicobeoordeling. Hun risicobeoordeling is niet aangepast aan hun activiteiten of ze is onvolledig.'

Antiwitwasverantwoordelijken begrijpen bepaalde specifieke elementen van de wetgeving niet goed. In sommige gevallen is er een gebrek aan bewustzijn en opleiding bij het betrokken personeel. Ook zagen we tijdens dossiercontroles dat sommige dossiers onvolledig zijn.

De gebrekkige toepassing van eigen procedures is een vaststelling die terugkomt. Sommige makelaars passen niet de juiste waakzaamheidsmaatregelen toe die van toepassing zijn op klanten met een bepaald risiconiveau of volgen de procedures voor een aanpassing van het risiconiveau van een klant niet op.'

'Tussenpersonen moeten steeds op de hoogte blijven van de evolutie van de reglementering en de wetgeving'

Welke evolutie ziet u als u de resultaten vergelijkt met die van eerdere controles?

'Bij ongeveer één vierde van de gecontroleerde tussenpersonen stelde de FSMA geen inbreuken vast. Voor deze tussenpersonen formuleerde de FSMA geen bevelen of aanbevelingen.'

Bij ongeveer de helft van de gecontroleerde makelaars identificeerde de FSMA een beperkt aantal tekortkomingen. De betrokken makelaars hebben begrip voor de bezorgdheden van de FSMA. Ze zijn bereid om hun organisatie aan te passen en hun tekortkomingen weg te werken.

Dit is een positieve evolutie en toont aan dat het naleven van de antiwitwaswetgeving voor verzekeringsmakelaars haalbaar is.

Eén vierde van de gecontroleerde makelaars daarentegen houdt zich heel slecht aan de antiwitwaswetgeving. Bij deze verzekeringsmakelaars stelde de FSMA serieuze tekortkomingen vast. Die hebben geleid tot de formulering van een tiental bevelen per makelaar. Onafhankelijk van de aanmaning om deze tekortkomingen te verhelpen, behoudt de FSMA zich het recht voor om een administratieve sanctie op te leggen.'

Hoe kunnen de verzekeringsmakelaars de antiwitwaswetgeving beter naleven?

'De naleving van de antiwitwaswetgeving is geen éénmalige oefening. Tussenpersonen moeten steeds op de hoogte zijn van de evolutie van de reglementering en de wetgeving. Ze moeten permanente opleiding en sensibilisering voorzien voor hun personeelsleden. Indien nodig moeten ze hun organisatorisch kader, hun globale en individuele risicobeoordelingen actualiseren. Tussenpersonen zijn ook verplicht jaarlijks een activiteitenverslag op te stellen, ook al moet dit verslag niet proactief worden meegedeeld aan de FSMA.'

Strengere aanpak van witwassen en financiering van terrorisme op komst

Op 20 juli 2021 kwam de Europese Commissie met een voorstel tot hervorming van de wetgeving over de strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme.

Dat project is opgebouwd rond vier tekstvoorstellingen:

- een verordening die rechtstreeks van toepassing zal zijn in de rechtsorde van elke lidstaat, en die in hoofdzaak de maatregelen bundelt die de onderworpen entiteiten moeten nemen om witwassen van geld en financiering van terrorisme te voorkomen. Die verordening breidt de lijst van de aan de antiwitwasverplichtingen onderworpen entiteiten onder meer uit tot bepaalde crowdfundingdienstverleners, aanbieders van cryptoactivadiensten en kredietbemiddelaars;
- een richtlijn, die de vierde antiwitwasrichtlijn zal vervangen die toelichting geeft bij de bevoegdheden en de opdrachten van de toezichthoudende autoriteiten en de financiële inlichtingen-eenheden, hun samenwerking, de identificatie van risico's op EU-niveau, alsook de invoering van registers, waaronder dat van de uiteindelijke begunstigden, en de toegang daartoe;
- een richtlijn tot invoering van een nieuwe Europese autoriteit, de *Anti-Money Laundering Authority* (AMLA), die toelichting geeft bij de omvang van haar toekomstige bevoegdheden en haar organisatie in verband met het rechtstreekse en onrechtstreekse toezicht op de onderworpen entiteiten, en bij haar ondersteunende rol voor de financiële-inlichtingeneenheden;
- de wijziging van de bestaande verordening over de geldovermakingen, waarbij de traceerbaarheidsvereisten worden uitgebreid tot de cryptoactiva.

Als antiwitwastoezichthouder en in het kader van haar bevoegdheden neemt de FSMA actief deel aan de besprekingen van die voorstellen binnen de Raad van de Europese Unie.

Toezicht op beheervennootschappen en VVB's

De FSMA controleert beheervennootschappen van beleggingsfondsen en vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies (VVB's). Deze vennootschappen moeten beschikken over een vergunning van de FSMA om hun diensten aan te bieden in België.

Op 31 december 2021 telde de FSMA 24 beheervennootschappen van ICBE's en AICB's en 17 VVB's onder haar toezicht.

FOCUS 2022

In 2022 zal de FSMA prioriteit geven aan de inschrijvingsaanvragen van de aanbieders van cryptoactivadiensten voor wie de nieuwe Belgische reglementering geldt, en aan de vergunningsaanvragen van de crowdfundingdienstverleners naar aanleiding van de inwerkingtreding van de betrokken Europese verordening.

In verband met de strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme zal ze verder bijzondere aandacht besteden aan de vermogensbeheersector. De FSMA zal ook de werkzaamheden van de Raad van de Europese Unie volgen in verband met de voorstellen van de Europese Commissie over de strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme.

Voldoende activiteiten vereist in België voor vergunning

Door de brexit hebben de beleggingsondernemingen naar Brits recht geen Europees paspoort meer op grond waarvan ze hun activiteiten in de lidstaten van de Europese Economische Ruimte (EER) mogen verrichten. Een mogelijkheid voor deze ondernemingen is dat ze een vennootschap oprichten in een EER-lidstaat, zoals België, en bij de FSMA een vergunning aanvragen als vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies.

De FSMA ziet er daarbij op toe dat de voorgestelde structuur voldoende activiteiten heeft in België, of voldoende activiteiten vanuit België verricht, om zo'n vergunning in België te rechtvaardigen. De FSMA beoordeelt die structuur op basis van een niet-bindend document dat is opgesteld door de Europese autoriteit ESMA⁶⁷. Deze hanteert een erg strikte benadering ten aanzien van ‘lege schelpen’ die in de EU worden opgericht om ook na de brexit over het in de MiFID-richtlijn⁶⁸ bedoelde paspoort te blijven beschikken.

Na onderzoek van een concreet dossier oordeelde de FSMA dat een vennootschap die kandidaat was voor een vergunning, niet voldoende voorstelde in België, omdat:

- ze een groot deel van haar activiteiten via een in het Verenigd Koninkrijk gevestigd bijkantoor zou blijven verrichten. Ook de meeste medewerkers zouden trouwens van daaruit actief zijn;
- ze geen enkele klant had in het Verenigd Koninkrijk, die daar de oprichting van een bijkantoor zou kunnen rechtvaardigen, gelet op de noodzaak om haar klanten daar een optimale dienstverlening te kunnen bieden.

Bij de behandeling van vergunningsdossiers blijft de FSMA erover waken dat de betrokken vennootschappen kunnen aantonen dat ze voldoende activiteiten in België hebben.

Fit&proper voor sleutelfuncties

Op 2 juli 2021 publiceerden de Europese autoriteiten EBA en ESMA de nieuwe versie van de richtsnoeren voor de beoordeling van de geschiktheid van de leden van het leidinggevend orgaan en de medewerkers met een sleutelfunctie. Die richtsnoeren handelen over het verbeteren en het harmoniseren van de beoordeling van de – individuele en collectieve – geschiktheid binnen de financiële sector, en het garanderen van een deugdelijk bestuur bij de financiële instellingen.

De nieuwe versie van de richtsnoeren verduidelijkt dat de vereisten inzake kennis, ervaring en vaardigheden van de leden van het leidinggevend orgaan ook betrekking hebben op de aspecten rond de identificatie en de beheersing van de risico's inzake witwassen van geld en financiering van terrorisme. De richtsnoeren onderstrepen ook het belang van een evenwichtige gendersamenstelling binnen het leidinggevend orgaan.

De FSMA past deze richtsnoeren toe als zij beoordeelt of kandidaten *fit&proper* zijn voor een gereglementeerde functie bij vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies en bij beheervennootschappen van (A)ICB's.

67 Zie het ESMA-document '[MiFID II Supervisory Briefing on the supervision on non-EU branches of EU Firms](#)', 9 februari 2019.

68 Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU.

BESCHERMING VAN HET AANVULLEND PENSIOEN

De FSMA staat in voor het toezicht op de aanvullende pensioenen die werknemers en zelfstandigen kunnen opbouwen in het kader van hun beroepsactiviteiten. Het beheer van deze pensioenen van de tweede pijler gebeurt via verzekeringsondernemingen of pensioenfondsen. De FSMA controleert of deze pensioeninstellingen en hun inrichters de sociale wetgeving van de tweede pensioenpijler naleven. Naast dit sociaal toezicht oefent de FSMA ook een prudentieel toezicht uit op de pensioenfondsen. Dit betekent dat de FSMA waakt over de financiële gezondheid en de passende organisatie van deze instellingen.

Sociaal toezicht	108
Vier miljoen werknemers en zelfstandigen bouwen aanvullend pensioen op	108
Pensioenplannen voor werknemers	111
Pensioenplannen voor zelfstandigen	111
Controles, onderzoek en consumentenbevraging	112
Onmiddellijke aansluiting bij een pensioenplan	112
Beheer van aanvullende pensioenen verschuift naar tak 23-producten	112
Aandacht voor transparantie over het beheer van aanvullende pensioenen	113
Correcte DB2P-aangiften	114
Onderzoek over de impact van de kosten in de tweede en derde pensioenpijler	114
De uitbetaling van het aanvullend pensioen	116
Prudentieel toezicht	117
Overzicht, resultaten en herstelmaatregelen	117
Kleine pensioenfondsen dragen activiteiten over naar andere fondsen	117
Pensioenfondsen behalen positief rendement ondanks coronacrisis	118
Pensioenfondsen nemen herstelmaatregelen	118
Inspecties zoomen in op de actuariële functie en databaseheer	120
Praktijkgids over nieuwe regels over governance en risicobeheer	121

Sociaal toezicht

De sociale wetgeving met betrekking tot de aanvullende pensioenen stelt de regels vast over de toekenning, verwerving en uitbetaling van aanvullende pensioenrechten. De bescherming van deze rechten staat in deze wetgeving voorop. Dit gebeurt in eerste instantie door werkgevers of zelfstandigen te verplichten het beheer van de toegekende pensioenrechten toe te vertrouwen aan een pensioeninstelling. Dit kan een pensioenfonds of een verzekeringsonderneming zijn. De sociale aanvullende pensioenwetgeving beoogt ook te waarborgen dat aangeslotenen accurate informatie krijgen over hun opgebouwde rechten en in bepaalde gevallen ook inspraak hebben over hun aanvullend pensioen.

De FSMA is belast met het toezicht op de naleving van deze sociale wetgeving. Dit toezicht richt zich zowel op de inrichters van het aanvullend pensioen als op de pensioeninstellingen. Binnen het sociaal toezicht ligt de nadruk op controles waarbij een bepaald thema voor de hele sector wordt onderzocht. Bij het bepalen van haar prioriteiten en van het te onderzoeken thema kiest de FSMA voor een risicogebaseerde benadering: de belangrijkste risico's worden eerst behandeld.

Controles kunnen leiden tot individuele handhavingstrajecten voor de pensioeninstellingen of de inrichters van aanvullende pensioenplannen die de wetgeving miskennen. De inrichters zijn in de meeste gevallen de werkgevers die een aanvullend pensioen voorzien voor hun werknemers.

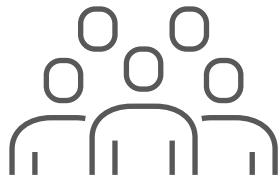
Controles resulteren vaak in leidraden die de pensioeninstellingen hulp bieden voor de correcte naleving van de wetgeving. Dat gebeurt onder meer aan de hand van de goede praktijken die tijdens een controle zijn vastgesteld. Controles monden soms ook uit in beleidsmatige aanbevelingen aan de betrokken overheidsinstanties.

Vier miljoen werknemers en zelfstandigen bouwen aanvullend pensioen op

De FSMA publiceert jaarlijks een overzicht van het aanvullend pensioen dat werknemers en zelfstandigen opbouwen in de tweede pensioenpijler. Het overzicht bevat een reeks gegevens uit de pensioendatabank DB2P. Deze gegevens geven een beeld van de toestand op 1 januari 2021.

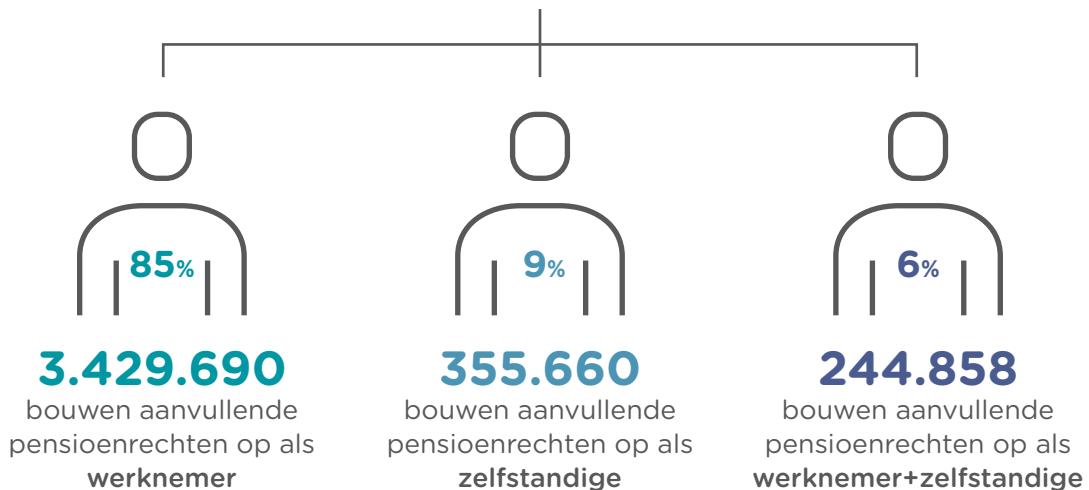
In totaal zijn er 4.030.208 mensen die een aanvullend pensioen opbouwen. Dit is een stijging van twee procent ten opzichte van 2020. Dit aantal stemt overeen met circa 80 procent van de beroepsbevolking.

De opgebouwde pensioenrechten vertegenwoordigen een totaalbedrag van 96 miljard euro. Dat is vijf procent meer dan in 2020.

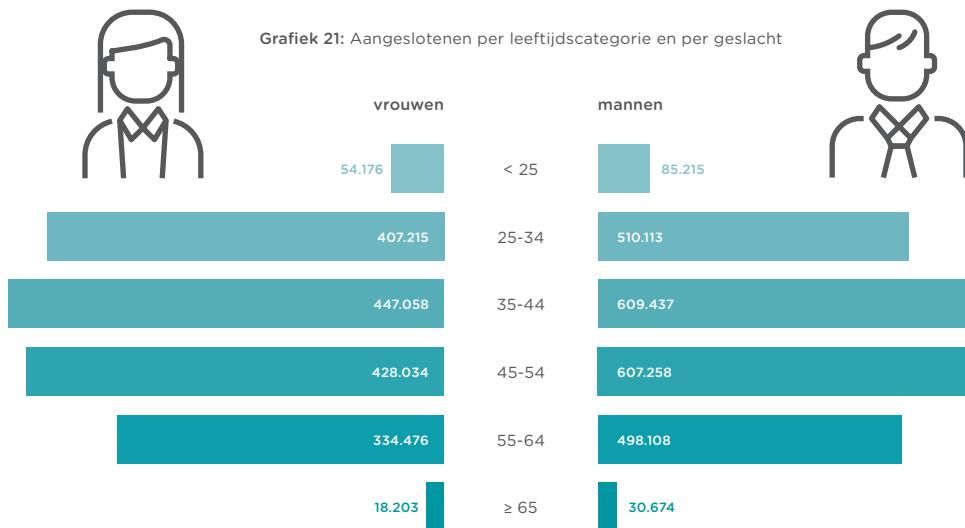

4.030.208

personen zijn aangesloten bij een **aanvullend pensioenplan**

Grafiek 21: Aangeslotenen per leeftijdscategorie en per geslacht

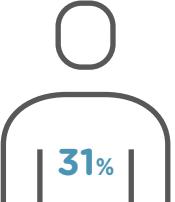

verworven pensioenreserve

De **verworven reserve** is het bedrag aan pensioenreserve dat een aangeslotene op een bepaald ogenblik tijdens zijn loopbaan al heeft opgebouwd en dat verworven is. Wanneer de aangeslotene uit dienst treedt, kan hij dit bedrag overdragen naar een andere pensioeninstelling.

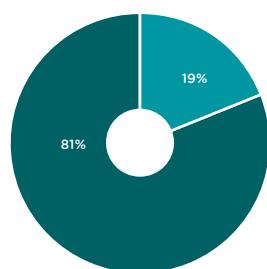

69%
van de verworven reserves
wordt opgebouwd door
werknemers

31%
van de verworven reserves
wordt opgebouwd door
zelfstandigen

16,8	Pensioenfonds	1,0
49,3	Groepsverzekering	28,9
66,1	Totaal	29,9

Verworven reserves (in miljard euro)

27 verzekeringsondernemingen
beheren samen
78,3 miljard euro
aan pensioenreserves.

152 pensioenfondsen (IBP's)
beheren samen
17,8 miljard euro
aan pensioenreserves.

Pensioenplannen voor werknemers⁶⁹

Het initiatief voor de opbouw van een pensioenplan voor werknemers gaat meestal uit van de werkgever. Heel wat werkgevers hebben een pensioenplan voor alle of een deel van de werknemers van hun onderneming. In dat geval spreekt men van een **ondernemingsplan**. Het initiatief kan ook uitgaan van een bedrijfssector. In dat geval geldt het pensioenplan voor de werknemers van een hele sector. Dit heet een **sectorplan**. Wie geen of een heel laag aanvullend pensioen opbouwt bij zijn werkgever of sector kan een **vrij aanvullend pensioen voor werknemers** (VAPW) opbouwen. Daarnaast bestaat nog een reeks **andere plannen** zoals de onthaalstructuur voor het beheer van pensioenreserves van werknemers die uit dienst zijn getreden en die hun pensioenreserves hebben overgedragen naar een andere pensioeninstelling dan die van hun ex-werkgever.

Pensioenplannen voor zelfstandigen⁷⁰

Een zelfstandige kan op individuele basis een aanvullend pensioen opbouwen via het **Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen** (VAPZ). Als een zelfstandige het statuut heeft van een **zelfstandig bedrijfsleider**, bijvoorbeeld als zaakvoerder of bestuurder in een vennootschap, kan de onderneming voor hem een aanvullend pensioen opbouwen. Zelfstandigen die hun professionele activiteit niet in een vennootschap uitoefenen hebben de mogelijkheid om ook via het **Vrij Aanvullend Pensioen voor de Zelfstandigen actief als Natuurlijk Persoon** (VAPZNP) een aanvullend pensioen bijeen te sparen.

⁶⁹ Werknemers kunnen aangesloten zijn bij meerdere types van pensioenplannen, bijvoorbeeld bij ondernemingsplannen en sectorplannen. Zij worden in de cijfers meerdere keren geteld.

⁷⁰ Zelfstandigen kunnen aangesloten zijn bij meerdere types van pensioenplannen, bijvoorbeeld bij het VAPZ en als zelfstandig bedrijfsleider. Zij worden in de cijfers meerdere keren geteld.

Controles, onderzoek en consumentenbevraging

De FSMA doet op regelmatige basis controles op de naleving van de sociale wetgeving door de pensioeninstellingen. In het verslagjaar publiceerde ze de resultaten van een controle op de vereiste van onmiddellijke aansluiting bij pensioenplannen. Ze ging na of pensioeninstellingen tijdig de nodige gegevens overmaken aan DB2P, de databank voor aanvullende pensioenen. Ze controleerde de informatie van pensioeninstellingen over het beheer van pensioenplannen. De FSMA startte in dat verband ook onderzoek naar de verschuiving van tak 21-producten naar tak 23-producten bij het beheer van aanvullende pensioenen. De FSMA publiceerde in 2021 de resultaten van een consumentenbevraging over aanvullende pensioenen. Op verzoek van de federale regering startte ze een onderzoek over de impact van de kosten in de tweede en derde pensioenpijler.

Onmiddellijke aansluiting bij een pensioenplan

Tot voor kort legden vele pensioenplannen een minimumleeftijd op voor de aansluiting van werknemers. Die minimumleeftijd mocht niet hoger liggen dan 25 jaar. Sinds 1 januari 2019 is een minimum aansluitingsleeftijd niet meer toegestaan. Werknemers die aan de voorwaarden voor aansluiting bij een pensioenplan voldoen, moeten bij hun indiensttreding onmiddellijk bij het pensioenplan van hun werkgever aansluiten.

Op basis van een risicogestuurde analyse lanceerde de FSMA over de naleving van deze nieuwe regels vanaf eind 2020 verschillende controletrajecten bij een aantal pensioeninstellingen. Pensioeninstellingen mogen immers niet meewerken aan de uitvoering van pensioenplannen die in strijd zijn met de sociaalrechtelijke regels inzake aanvullende pensioenen. Dergelijke inbreuken worden overigens strafrechtelijk beteugeld.

In een eerste fase vond een controle plaats over de formele aanpassing van de pensioenreglementen, de wijziging van de aansluitingsprocedures voor nieuw aangeworven personeelsleden en de beheersprocedures op het vlak van gegevensuitwisseling tussen inrichters en pensioeninstellingen hieromtrent. Twee van de 15 gecontroleerde pensioeninstellingen gaven aan dat ze nog niet alle pensioenreglementen van de pensioenplannen voor werknemers onder hun beheer formeel hadden aangepast aan de nieuwe wettelijke bepalingen. Wat de beheersprocedures betreft, was er evenwel geen indicatie van problemen.

Vervolgens onderzocht de FSMA aan de hand van een steekproef van pensioenplannen in welke mate deze nieuwe regels correct worden toegepast in de praktijk. Voor ruim 90 procent van de gecontroleerde regelingen stelde ze geen problemen vast. Voor de overige regelingen namen de pensioeninstellingen de nodige initiatieven zodat de vastgestelde problemen onverwijd werden rechtgezet.

Beheer van aanvullende pensioenen verschuift naar tak 23-producten

De FSMA merkt een verschuiving op in het beheer van aanvullende pensioenen naar tak 23-producten. Die gaat ten koste van het aanbod in tak 21 en verlegt het beleggingsrisico van de verzekeringsonderneming naar de verzekeringnemer.

Bij tak 21-producten waarborgen verzekeringsondernemingen een bepaald rendement op de gestorte premies. Door het lage renteklimaat kunnen zij slechts lage rentevoeten garanderen, waardoor meer en meer wordt ingezet op het beheer van aanvullende pensioenen via tak 23-producten.

Een tak 23-product is gekoppeld aan beleggingsfondsen. De verzekeringsonderneming waarborgt zelf geen rendement. Ze belegt de premies van de verzekeringnemers in fondsen. De waarde van de gecumuleerde bijdragen fluctueert dan ook met de waarde van deze fondsen. Met deze beleggingen kunnen verzekeringnemers hogere rendementen behalen dan in een tak 21-product. Maar als het fout gaat, zijn de gestorte bijdragen niet beschermd. Enkel het door de werkgever voor zijn werknemers wettelijk gewaarborgd rendement is verzekerd.

Het beheer van aanvullende pensioenen in tak 23 in plaats van in tak 21 verschuift bijgevolg het beleggingsrisico van de verzekeringsonderneming naar de verzekeringnemer. De FSMA is bezorgd over deze evolutie.

In een eerste fase wil ze zicht krijgen op de evolutie van tak 23-beheer in de tweede pensioenpijler. Om de bestaande situatie in kaart te brengen vroeg ze hiervoor gegevens op bij Sigedis, de beheerder van DB2P.

Daarnaast zal de FSMA nagaan of verzekeringsondernemingen voldoende rekening houden met de belangen van hun cliënteel bij het ontwerpen en commercialiseren van hun aanvullende pensioenproducten in tak 23. Ze richtte hier voor een vragenlijst aan de verzekeringsondernemingen die hierin het meest actief zijn.

Pensioeninstellingen moeten bijzondere sociaalrechtelijke regels eerbiedigen indien ze het beheer van een bestaande pensioentoezegging of -overeenkomst wijzigen. In het kader van de beweging naar tak 23-producten ontvangt de FSMA regelmatig technische vragen van pensioeninstellingen of inrichters hierover.

Aandacht voor transparantie over het beheer van aanvullende pensioenen

De zoektocht naar transparantie over aanvullende pensioenen is een moeilijke evenwichtsoefening. Belangrijk is dat aangeslotenen die zich interesseren voor de werking van hun aanvullend pensioen de weg vinden in de door de pensioeninstelling aangeboden informatie. Dat het beheer van een aanvullend pensioen soms gepaard gaat met de nodige complexiteit, noodzaakt bijkomende inspanningen om deze informatie voldoende helder en objectief te presenteren.

Een belangrijke rol is hierbij weggelegd voor het zogenaamde ‘transparantieverslag’. De pensioeninstellingen zijn wettelijk verplicht om jaarlijks een dergelijk verslag op te stellen. Dit om de inrichter en de geïnteresseerde aangeslotenen te informeren over een aantal aspecten die verbonden zijn aan het beheer van pensioenplannen. Het gaat dan onder meer over de financieringswijze, de achterliggende kostenstructuur, de rendementen van de beleggingen en de gehanteerde beleggingsstrategie.

In 2016 heeft de FSMA de kwaliteit van de transparantieverslagen een eerste maal onderzocht voor werknemers in het kader van pensioenplannen van het type ‘vaste bijdragen’.

FOCUS 2022

De FSMA start een grondig onderzoek over de verschuiving in het beheer van aanvullende pensioenen naar tak 23-producten. Naast het in kaart brengen van deze verschuiving aan de hand van concrete kerncijfers, kijkt de FSMA in 2022 hoofdzakelijk naar het productgoedkeuringsproces dat verzekeringsondernemingen doorlopen alvorens een tak 23-product op de markt te brengen. In het jargon heet dit proces *Product Oversight and Governance* of POG. Het betreft de toepassing van gedragsregels⁷¹. Verzekeringsondernemingen moeten onder meer een doelmarkt identificeren, ervoor zorgen dat het product tegemoetkomt aan de noden en risicoappetijf van de beoogde doelmarkt en een passende distributiestrategie uitwerken.

⁷¹ Zoals bedoeld in artikel 288, § 1 tot § 3 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

Bij dit type van aanvullend pensioen worden voor elke werknemer periodiek bijdragen gestort aan de pensioeninstelling, die deze belegt. Het pensioenreglement beschrijft wie de bijdragen betaalt (de werkgever of de werknemer) en hoeveel deze bedragen. Het aanvullend pensioen is vervolgens afhankelijk van de opbrengst van die beleggingen.

Aangezien het aanvullend pensioen bij dit type van toezeggingen rechtstreeks wordt beïnvloed door de manier waarop het beheer van het pensioenplan is georganiseerd, is het bieden van transparantie over deze elementen van bijzonder groot belang. Het onderzoek mondde uit in de publicatie van verwachtingen en aanbevelingen van de FSMA op haar website.

In 2021 startte de FSMA een vervolgonderzoek om na te gaan of de pensioeninstellingen de verwachtingen en aanbevelingen over het transparantieverslag op een adequate wijze hebben verwerkt. Ze onderzocht een selectie van 25 transparantieverslagen. In totaal zijn 18 pensioeninstellingen betrokken bij het vervolgonderzoek. De FSMA rondt dit onderzoek in de loop van de eerste jaarhelft van 2022 af.

Correcte DB2P-aangiften

Sinds eind 2016 hebben burgers via de website Mypension.be toegang tot de databank voor aanvullende pensioenen DB2P. Deze databank bundelt de gegevens over de aanvullende pensioenen die werknemers en zelfstandigen in België hebben opgebouwd. DB2P is een erg belangrijke informatiebron voor de burgers. Ze vinden er correcte, volledige en betrouwbare informatie over hun aanvullende pensioenrechten.

De FSMA heeft de voorbije jaren regelmatig controles uitgevoerd naar de kwaliteit en de tijdigheid van de aangiften van de Belgische en buitenlandse pensioeninstellingen aan DB2P. Omdat ze al jaren streng optreedt tegen pensioeninstellingen die hun rapporteringsverplichtingen niet correct nakomen, zijn deze zich bewuster geworden van het belang van die verplichtingen.

Tussen 2020 en 2021 heeft de FSMA vastgesteld dat de kwaliteit van de rapportering door de pensioeninstellingen sterk is verbeterd, vooral inzake de naleving van de rapporteringstermijnen. Gelet op die positieve evolutie en omdat de DB2P-aangiften van de pensioeninstellingen een belangrijk aandachtspunt van de FSMA blijven, zullen in de toekomst gerichte controles worden uitgevoerd. Daarbij zal de benadering meer risicogebaseerd zijn.

Onderzoek over de impact van de kosten in de tweede en derde pensioenpijler

De afgelopen jaren is er een groeiende belangstelling voor de invloed van kosten bij de opbouw van het aanvullend pensioen. In de tweede pensioenpijler voor werknemers is deze toenemende aandacht duidelijk gelinkt aan de afbouw van het aantal toezeggingen van het type 'vaste prestaties'. Bij dit type van pensioentoezegging wordt op voorhand vastgelegd hoeveel aanvullend pensioen werknemers bij hun pensionering zullen krijgen. In de meeste gevallen hangt het bedrag af van het aantal gewerkte jaren en de hoogte van het loon. Om dit beloofde aanvullend pensioen op te bouwen, worden bijdragen gestort aan een pensioeninstelling, die ze belegt. Als op het einde van de rit blijkt dat de opgebouwde bedragen niet voldoende zijn om het beloofde aanvullend pensioen uit te betalen, moet de werkgever bijpassen.

MABELIEN COPPENS OVER DE CONSUMENTEN-BEVRAKING OVER AANVULLENDE PENSIOENEN

'Consument wil begrijpelijke informatie, kort en to the point'

De FSMA publiceerde in 2021 de resultaten van een bevraging van consumenten die aangesloten zijn bij een aanvullend pensioenplan, dat ingericht is door een werkgever of een bedrijfssector. 'De consument wil vooral toegankelijke, duidelijke en beknopte informatie over de uitbetaling van zijn aanvullend pensioen,' zegt Mabelien Coppens van de dienst Pensioenen.

In welke informatie over hun aanvullend pensioen zijn consumenten het meest geïnteresseerd?

'Consumenten willen weten hoeveel aanvullend pensioen ze ontvangen, hoeveel belastingen ze erop betalen en wanneer ze hun aanvullend pensioen ontvangen. Ze zijn dus vooral geïnteresseerd in de uitbetalingsfase van hun aanvullend pensioen.'

Hebben de consumenten een duidelijk beeld daarover?

'Niet altijd. Slechts een derde van de respondenten weet hoeveel aanvullend pensioen zij of hij zal ontvangen. Slechts tien procent geeft aan een duidelijk zicht te hebben op hoeveel belastingen er zullen worden ingehouden op het uit te keren bedrag. Iets minder dan een derde van de respondenten weet wanneer het aanvullend pensioen kan worden uitbetaald.'

Hoe willen consumenten de informatie ontvangen?

'Ze wensen die informatie makkelijk te kunnen terugvinden. Zij willen begrijpelijke informatie, die niet te algemeen geformuleerd wordt en niet te veel jargon bevat. Hun voorkeur gaat uit naar korte informatie, die *to the point* is en in mensentaal is geschreven.'

Via welk kanaal ontvangt de consument het liefst informatie over zijn aanvullend pensioen?

'De website [Mypension.be](#) van de overheid geniet de voorkeur als kanaal om informatie over het aanvullend pensioen te verwerven. De FSMA spoort iedereen aan om [Mypension.be](#) te consulteren voor een laatste stand van zijn pensioenrechten. Ze moedigt iedereen aan om een e-mailadres achter te laten op deze website. De e-mail die aangeslotenen jaarlijks

van [Mypension.be](#) ontvangen, blijkt immers de grootste stimulans om informatie op die website te raadplegen.'

Welke andere resultaten leverde de bevraging op?

'Zestien procent van de respondenten weet niet welke pensioeninstelling zijn aanvullend pensioen beheert. Dit kan een verzekeringsonderneming of een pensioenfonds zijn. Van de slapers kent zelfs meer dan veertig procent zijn pensioeninstelling niet. Het gaat om werknemers die bij een vorige werkgever pensioenrechten hebben opgebouwd. Zij ontvangen geen jaarlijkse pensioenfiche meer van de pensioeninstelling die deze pensioenrechten beheert. Deze pensioenfiche wordt immers enkel nog via DB2P ter beschikking gesteld.'

'Slechts een derde van de respondenten weet hoeveel aanvullend pensioen hij zal ontvangen'

Welke lessen trekt de FSMA uit de bevraging?

'De bevraging leert ons dat pensioenconsumenten die de pensioenleeftijd naderen het meest belang hechten aan informatie met het oog op hun pensioenplanning. Sensibilisering is samen met duidelijke communicatie nodig om mensen te helpen bij het plannen van hun pensioen. Consumenten vinden algemene informatie over aanvullende pensioenen op de [website van Wikifin](#) en een lijst met veel gestelde vragen op de [website van de FSMA](#)'

Meer en meer aangeslotenen bouwen hun aanvullend pensioen echter op binnen een pensioenplan van het type ‘vaste bijdragen’. Bij dit type van pensioentoezegging worden voor elke werknemer periodiek bijdragen gestort aan een pensioeninstelling, die deze belegt. Het aanvullend pensioen is vervolgens afhankelijk van de opbrengst van die beleggingen.

In dit type van toezaggingen dragen de aangeslotenen bijgevolg het beleggingsrisico. Kosten hebben een rechtstreekse impact op het rendement en dus op het uiteindelijke pensioenresultaat van dergelijke toezaggingen. Om het beleggingsrisico voor de aangeslotenen te beperken, voorziet de wet evenwel in een minimale rendementsgarantie. Deze zorgt ervoor dat werknemers bij hun pensionering minstens recht hebben op de gestorte bijdragen, aangevuld met de wettelijk vastgestelde rentevoet. Bij een eventueel tekort moet de werkgever bijpassen.

Binnen de context van deze fundamentele verschuiving is de FSMA in 2021 gestart met een onderzoek naar de impact van kosten op de pensioenopbouw in de tweede en derde pijler. De FSMA voert dit onderzoek op verzoek van de regering in uitvoering van het regeerakkoord. De regering wenst immers over een uitgebreide analyse van deze kosten te beschikken om na te gaan of eventuele bijkomende maatregelen noodzakelijk zijn⁷².

Dit onderzoek betreft in de eerste plaats kosten die de verzekeraars, pensioenfondsen en pensioenspaarfondsen zelf aanrekenen, zoals bijvoorbeeld instapkosten en beheerskosten. Ook de kosten aangerekend door of ten voordele van externe partijen, zoals tussenpersonen en vermogensbeheerders, worden onderzocht.

Het gaat om een grootschalige oefening waarvoor de FSMA veel gegevens moet inzamelen. De FSMA werkte hiervoor een specifieke rapportering uit die rekening houdt met de karakteristieken van de verschillende betrokken financiële instellingen, alsook met de aard van de aangeboden pensioenproducten.

De uitbetaling van het aanvullend pensioen

Sinds 2016 moeten de pensioeninstellingen het aanvullend pensioen uitbetalen bij de wettelijke pensionering van de aangeslotene. Sigedis brengt diens pensioeninstelling hiervan op de hoogte op basis van de informatie afkomstig van de Federale Pensioendienst. De pensioeninstelling moet vervolgens de aangeslotene contacteren om deze laatste te informeren over het uit te betalen aanvullend pensioen. Op zijn beurt zal de aangeslotene de pensioeninstelling alle gegevens bezorgen die noodzakelijk zijn voor de uitbetaling. De pensioeninstelling moet de uitbetaling binnen de dertig dagen na ontvangst van deze gegevens uitvoeren.

In 2021 publiceerde de FSMA de resultaten van haar onderzoek dat werd opgestart om na te gaan of de pensioeninstellingen de wettelijke termijnen voor de uitbetaling van het aanvullend pensioen respecteren. Het onderzoek betrof zowel de informatieverstrekking over het uit te betalen pensioen als de eigenlijke uitbetaling.

Dit onderzoek werd uitgevoerd op basis van een steekproef van 1.076 wettelijke pensioneringen. De resultaten werden op de website van de FSMA gepubliceerd. Ze tonen aan dat de pensioeninstellingen de termijnen die verbonden zijn aan de uitbetaling van het aanvullend pensioen in de regel goed respecteren wanneer het gaat om de uitbetaling van een pensioen toegekend door een onderneming of een aanvullend pensioen opgebouwd door een zelfstandige.

De situatie ligt enigszins anders voor de pensioeninstellingen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van sectorale pensioenstelsels. Deze pensioeninstellingen zijn aangewezen op de gegevens die de Kruispuntbank voor sociale zekerheid (KSZ) hen per kwartaal ter beschikking stelt. Bij de wettelijke pensionering van een aangeslotene kan de pensioeninstelling niet altijd onmiddellijk het uit te betalen aanvullend pensioen vaststellen, maar moet zij wachten tot de relevante informatie beschikbaar is. Deze praktische moeilijkheid om bij de wettelijke pensionering het aanvullend pensioen te berekenen, heeft ook een impact op de uitbetalingstermijn. Dat geldt inzonderheid voor de vereiste om het aanvullend pensioen uit te betalen binnen de dertig dagen nadat de aangeslotene de pensioeninstelling alle noodzakelijke gegevens heeft bezorgd.

De FSMA heeft deze vaststellingen over de uitbetaling van een sectoraal aanvullend pensioen onder de aandacht van de beleidsmakers gebracht. Een vlotte uitbetaling van het aanvullend pensioen is een aandachtspunt voor de pensioeninstellingen. Zo zal de FSMA in 2022 onderzoeken in welke mate de pensioeninstellingen de uitbetaling van het aanvullend pensioen ten onrechte laten afhangen van overdreven administratieve formaliteiten.

Prudentieel toezicht

De FSMA oefent prudentieel toezicht uit op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP's), doorgaans pensioenfondsen genoemd, die actief zijn in België. Ze beschermt de rechten van de aangeslotenen en rentegenieters en waakt over een gezonde organisatie en de financiële stabiliteit en soliditeit van de IBP's. Pensioenfondsen moeten zorgen voor een passende financiering van hun pensioenverplichtingen. Ze waarderen hun pensioenverplichtingen op voorzichtige wijze en zorgen voor prudente en voldoende gespreide beleggingen. Ze brengen alle relevante risico's in kaart. Ze dragen zorg voor hun organisatie en zijn transparant over hun beleid ten aanzien van hun stakeholders.

Overzicht, resultaten en herstelmaatregelen

Hier volgt een overzicht van de pensioenfondsen, hun resultaten in het verslagjaar en de eventuele herstelmaatregelen die ze hebben genomen om te kunnen voldoen aan hun verplichtingen.

Kleine pensioenfondsen dragen activiteiten over naar andere fondsen

Eind 2021 telde België 160 IBP's naar Belgisch recht ten aanzien van 169 pensioenfondsen in 2020. De daling van het aantal pensioenfondsen is het gevolg van een consolidatiebeweging. Kleine pensioenfondsen besloten tijdens het verslagjaar hun activiteiten stop te zetten. Ze droegen hun activiteiten voornamelijk over naar andere pensioenfondsen, meestal multiwerkgeversfondsen. Enkele pensioenfondsen droegen hun activiteiten over naar groepsverzekeringen.

De consolidatiebeweging in de sector van de pensioenfondsen houdt verband met de toegenomen verplichtingen op het vlak van governance. Die vloeien voort uit de inwerkingtreding van de IORP II-richtlijn⁷³ en uit bijkomende rapporteringsvereisten van de Europese Centrale Bank en de Europese autoriteit EIOPA.

73 Richtlijn (EU) 2016/2341 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2016 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBPV's) (herschikking)

Naast de 160 IBP's naar Belgisch recht beheerde eind 2021 nog één pensioenfonds uit een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte (EER) een pensioenplan dat onderworpen is aan de Belgische sociale wetgeving en arbeidswetgeving.

De FSMA zag eind 2021 toe op 15 pensioenfondsen met activiteiten in het buitenland. In het ver- slagjaar ontving de FSMA vier kennisgevingen voor de uitoefening van nieuwe grensoverschrij- dende activiteiten en één kennisgeving voor de wijziging van een reeds uitgevoerde activiteit.

De volgende grafieken bevatten een aantal kerncijfers over de pensioenfondsensector. Meer sta- tistische gegevens over de sector zijn terug te vinden op de website van de FSMA.

Pensioenfondsen behalen positief rendement ondanks coronacrisis

Nadat de pensioenfondsen in 2020, ondanks de forse terugval van de financiële markten door de coronacrisis, een positief rendement hadden gehaald van meer dan zeven procent, zijn de totale activa in 2021 opnieuw gestegen, van 43,3 miljard euro naar 46,8 miljard euro⁷⁴. Dit is een verhoging met meer dan acht procent.

Dit resultaat was bijna volledig te danken aan de zeer goede resultaten van de financiële markten en in mindere mate aan nieuwe grensoverschrijdende activiteiten.

Pensioenfondsen nemen herstelmaatregelen

Pensioenfondsen met een financieringstekort moeten herstelmaatregelen nemen om dat tekort weg te werken. Zo'n tekort kan zich voordoen op het niveau van het fonds als geheel – een ‘glo- baal tekort’ – of op het niveau van het pensioenplan van een of meer bijdragende ondernemingen – een ‘partieel tekort’.

Het aantal pensioenfondsen met een globaal tekort – zeven in totaal – is tussen 2019 en 2020 niet veranderd. Het aantal pensioenfondsen met een partieel tekort is licht gedaald van 14 eind 2019 naar 13 eind 2020.

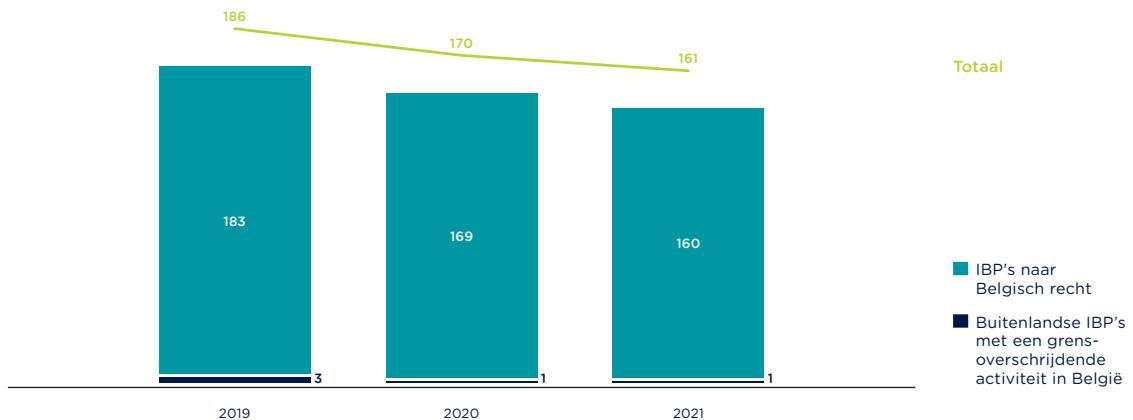
Eind 2021 hadden acht pensioenfondsen een globaal tekort en acht pensioenfondsen een partieel tekort.

De overschotten en tekorten van de pensioenfondsen kunnen grotendeels door de beleggings- resultaten worden verklaard. De tekorten zijn echter ook een gevolg van de strengere – en dus veiligere – hypotheses die pensioenfondsen bij de berekening van hun pensioenverplichtingen hanteerden. Zo moeten pensioenfondsen bijvoorbeeld meer geld opzijzetten in een klimaat van langdurige lage rente.

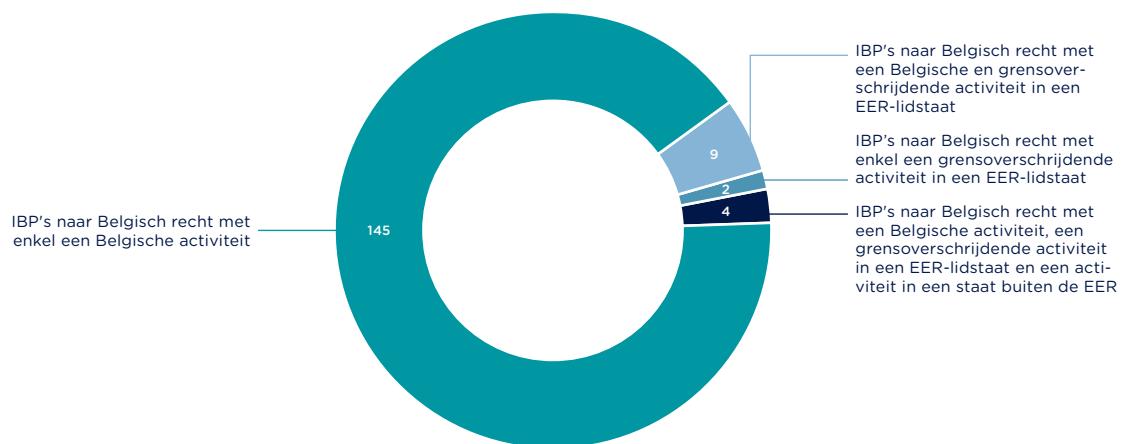
Financieringstekorten deden zich vooral voor op het vlak van de pensioenverplichtingen op lange termijn. Eind 2020 was er slechts één IBP met een tekort op korte termijn. Eind 2021 waren er twee IBP's met een tekort op korte termijn.

⁷⁴ Dit zijn voorlopige cijfers.

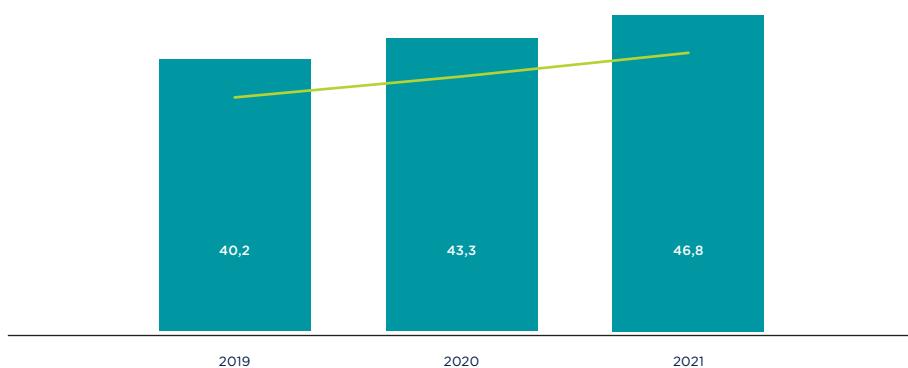
Grafiek 22: Aantal IBP's

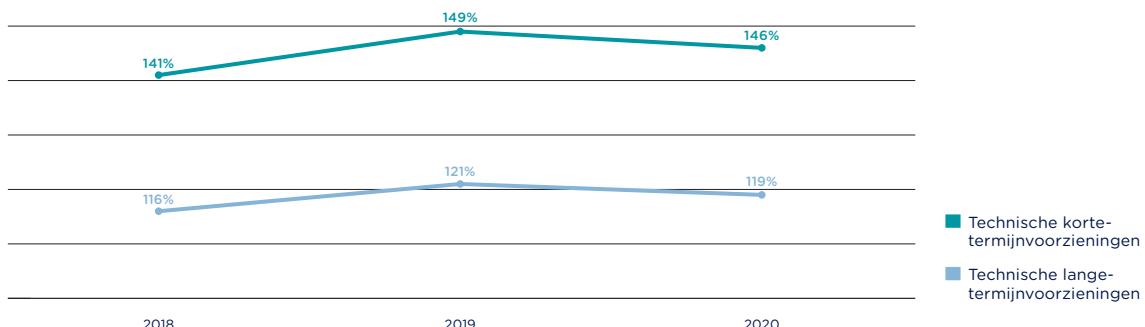
Grafiek 23: Aantal IBP's naar Belgisch recht (in 2021)

Grafiek 24: Balanstotaal van de IBP's naar Belgisch recht (in miljard euro)

Grafiek 25: Evolutie van de dekkingsgraad

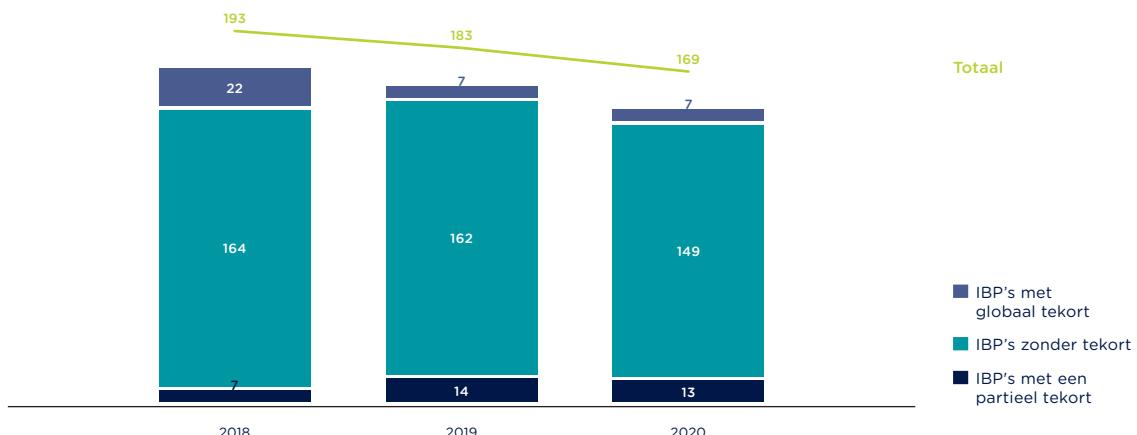

De dekkingsgraad geeft aan over hoeveel middelen een pensioenfonds beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. De technische kortetermijnvoorzieningen stemmen overeen met de verworven reserves. Dit zijn de pensioenrechten die een aangeslotene kan overdragen naar een andere pensioeninstelling wanneer hij zijn werkgever verlaat. De technische langetermijnvoorzieningen worden gevormd op basis van een voorzichtige inschatting van de beheerde pensioenverplichtingen. Het verschil tussen de korte- en langetermijnverplichtingen blijkt ook uit de gemiddelde dekkingsgraden van de sector, die eind 2020 respectievelijk 146 en 119 procent bedroegen.

Inspecties zoomen in op de actuariële functie en databaseheer

In het verslagjaar zette de FSMA haar inspectiecampagne over de onafhankelijke werking van de actuariële functie verder. Elk pensioenfonds moet de verantwoordelijke voor de actuariële functie en diens medewerkers in staat stellen om hun taken daadwerkelijk op een objectieve, eerlijke en onafhankelijke manier te vervullen. Mogelijke belangenconflicten kunnen optreden als een externe dienstverlener verantwoordelijk is voor de actuariële functie en tegelijkertijd operationele taken of adviesopdrachten uitvoert die relevant zijn voor de actuariële functie en binnen haar controledomein vallen.

Grafiek 26: Aantal IBP's met of zonder tekort

De FSMA heeft haar bevindingen over de inspectiecampagne in een globaal sectorverslag⁷⁵ gebundeld. De FSMA geeft in dit verslag ook meer toelichting bij de kwalificatie van het belangenconflict in het kader van de uitoefening van de actuariële functie en van andere werkzaamheden door personen die de actuariële functie vervullen. Verder formuleert de FSMA een aantal goede praktijken en verbeterpunten. Daarnaast heeft de FSMA met individuele feedback statements teruggekoppeld naar elk van de bij de inspectiecampagne betrokken IBP's.

De FSMA heeft in 2021 een nieuwe inspectiecampagne opgestart over databeheer. Gegevens over de aangeslotene, zijnde identificatie-, salaris- en loopbaangegevens, zijn essentieel en vormen de basis voor de berekening van pensioenrechten. Het beheer van deze gegevens is dan ook van cruciaal belang voor een goed beheer van de pensioenverbintenissen en het waarborgen van de pensioenrechten van de aangeslotenen.

De inspecties beogen de kwaliteit van het databeheerproces te onderzoeken. Daarbij gaat bijzondere aandacht naar bepaalde nieuwe en bestaande risico's zoals de continuïteit, het fraude- en het cyberrisico en het regelgevingsrisico. Voor dat laatste risico gaat de FSMA na of pensioenfondsen in hun databeheer rekening hielden met de nieuwigheden in de sociale wetgeving.

Praktijkgids over nieuwe regels over governance en risicobeheer

De FSMA heeft naast het sectorverslag over de actuariële functie een praktijkgids over de ten-uitvoerlegging van nieuwe regels over governance en risicobeheer⁷⁶ op haar website gepubliceerd. Deze publicatie past in de verplichting, die voor de nationale toezichthouders uit IORP II voortvloeit, om hun toezicht op een vooruitziende en risicotogebaseerde benadering te baseren en hierover transparant te communiceren door de wetgeving en algemene kijtlijnen van het toezicht te publiceren.

In deze praktijkgids licht de FSMA haar verwachtingen toe over de toepassing van de open wettelijke governancenormen. Daarnaast vermeldt de FSMA ook een aantal voorbeelden van goede praktijken.

De tekst is deels gebaseerd op de ontwerpcirculaire governance waarover de FSMA in 2019 een open consultatie heeft gehouden. De FSMA heeft bij het bijwerken van de tekst rekening gehouden met de naar haar mening pertinente opmerkingen en suggesties uit die consultatie, de toezichtspraktijk en de veranderde omgeving. Zo wordt bijvoorbeeld meer aandacht besteed aan de ESG-risico's.

De praktijkgids behandelt de klassieke governancethema's: een algemeen hoofdstuk over het governancesysteem met een verdere toelichting in hoofdstukken over het internecontrolesysteem, risicobeheer, continuïteit en noodplannen, uitbesteding en integriteit en beloning.

75 [Onafhankelijke werking van de actuariële functie bij IBP's: vaststellingen na inspecties bij IBP's en hun dienstverlener belast met de actuariële functie, 12 oktober 2021](#).

76 [Praktijkgids FSMA_2022_01 voor de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening over de implementatie van IORP II en de Opinions van EIOPA inzake governance en risicobeheer, 14 december 2021](#).

De praktijkgids legt zich in het bijzonder toe op risicobeheer. Zo somt de praktijkgids de mogelijke risico's op waarmee een IBP te maken kan hebben. Daarnaast gaat de praktijkgids dieper in op voorbeelden van instrumenten en methodes die de IBP kan aanwenden om de geïdentificeerde risico's te beoordelen, te beheren en te rapporteren. Ook de eigen risicobeoordeling of *own risk assessment* (ORA) die de IBP's minstens om de drie jaar moeten uitvoeren, komt uitvoerig aan bod.

FOCUS 2022

Een belangrijke nieuwigheid van de Europese richtlijn IORP II is de eigen risicobeoordeling of *own risk assessment* (ORA). Alle IBP's moesten deze oefening een eerste maal uitvoeren tegen 13 januari 2022.

De ORA heeft tot doel een holistisch beeld te geven van het risicoprofiel van een IBP. Het uitvoeren van een ORA vergt veel inspanning van de IBP's en de betrokken partijen, vermits alle aspecten van het beheer van de IBP aan bod komen en alle partijen erbij betrokken moeten worden. De FSMA verwacht dat het ORA-verslag een schat aan informatie bevat die nuttig kan zijn voor het toezicht. Om die reden zal de FSMA een controleactie opstarten waarbij ze een selectie van ORA-verslagen aan een grondig onderzoek zal onderwerpen.

De FSMA zal ook de nodige aandacht besteden aan de begeleiding van de IBP's die moeten deelnemen aan de stresstest van de Europese autoriteit EIOPA. Deze stresstest focust op duurzaamheidrisico's en op het inflatierisico.

BESTRIJDING VAN FINANCIËLE INBREUKEN

Een inbreuk op de financiële wetgeving kan door de FSMA bestraft worden met een administratieve sanctie in de vorm van een geldboete, opgelegd door een onafhankelijke sanctiecommissie, of kan leiden tot een minnelijke schikking.

Onderzoek van de dossiers en rol van de auditeur	126
Opening van 19 nieuwe onderzoeksdossiers in 2021	126
Mogelijkheid tot minnelijke schikking	127
Overzicht van verschillende minnelijke schikkingen afgesloten in 2021	127
Gerechtelijke procedures	130
De internationale dimensie van de bestrijding van financiële inbreuken	130

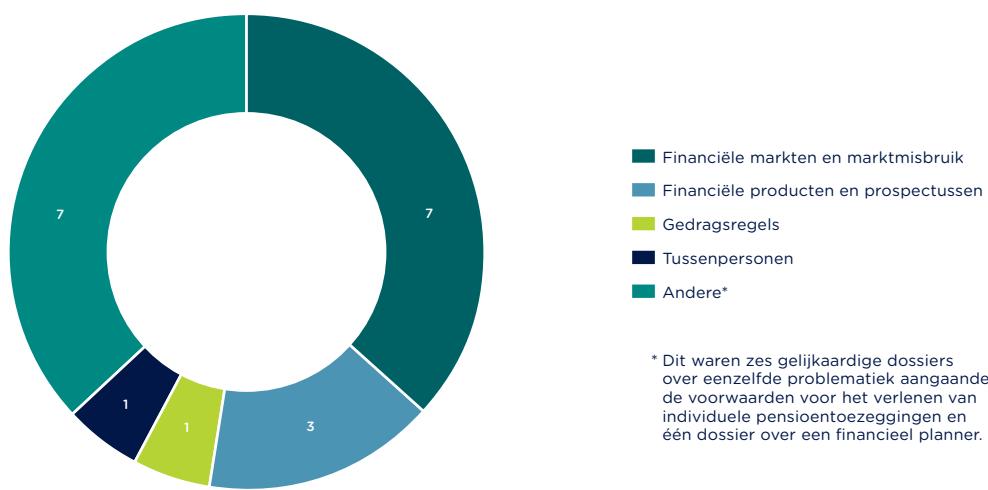
Onderzoek van de dossiers en rol van de auditeur

Als het directiecomité van de FSMA ernstige aanwijzingen vaststelt van een praktijk die aanleiding kan geven tot het opleggen van een administratieve geldboete, gelast het de auditeur het dossier te onderzoeken. Aan de auditeur en zijn teams zijn bepaalde onderzoeksbevoegdheden toegekend. Zo kunnen zij schriftelijke informatie of telecommunicatiegegevens opvragen, personen verhoren en bepaalde gegevens in beslag nemen. Na het onderzoek bezorgt de auditeur zijn schriftelijk verslag aan het directiecomité. Het directiecomité kan vervolgens bijkomende onderzoeksdaaden vragen, het dossier aan de sanctiecommissie overmaken, een minnelijke schikking aanvaarden of het dossier seponeren.

Opening van 19 nieuwe onderzoeksdossiers in 2021

In 2021 heeft het directiecomité 19 nieuwe onderzoeksdossiers geopend⁷⁷.

Grafiek 27: Thematisch overzicht van de in 2021 geopende onderzoeksdossiers

⁷⁷ Dit cijfer houdt geen rekening met onderzoeksdossiers die de FSMA heeft geopend in het kader van samenwerkingsverzoeken van buitenlandse toezichthouders. Voor meer informatie over hoe dergelijke verzoeken worden behandeld, zie dit verslag, p. 130.

Mogelijkheid tot minnelijke schikking

De mogelijkheid bestaat om een dossier af te sluiten met een minnelijke schikking. Het is het directiecomité van de FSMA dat de beslissing kan nemen om een minnelijke schikking te aanvaarden. Hiervoor moet weliswaar voldaan zijn aan een aantal voorwaarden. Zo moet de betrokken persoon zijn medewerking hebben verleend aan het onderzoek en vooraf hebben ingestemd met het voorstel tot minnelijke schikking.

In 2021 heeft het directiecomité 19 minnelijke schikkingen aanvaard, op voorstel van de auditeur, voor een totaalbedrag van 1.110.366,79 euro.

Op de website van de FSMA staan alle teksten van de minnelijke schikkingen die in 2021 zijn afgesloten. Als voorbeeld lichten wij hierna een aantal van deze minnelijke schikkingen toe.

Overzicht van verschillende minnelijke schikkingen afgesloten in 2021

Minnelijke schikking voor het ontbreken van een adequaat detectiesysteem voor het opsporen van verdachte transacties

Op 20 april 2021 heeft de FSMA een minnelijke schikking aanvaard met een kredietinstelling naar Belgisch recht die geen adequaat detectiesysteem had opgezet voor het opsporen en identificeren van orders en transacties die handel met voorwetenschap en marktmanipulatie of pogingen daartoe kunnen vormen. De minnelijke schikking bestond uit de betaling van 200.000 euro en een nominatieve publicatie op de website van de FSMA.

De Europese verordening inzake marktmisbruik legt immers een actieve opsporingsplicht op aan alle personen die beroepshalve transacties in financiële instrumenten tot stand brengen of uitvoeren.

De FSMA had een controle verricht bij deze kredietinstelling naar de naleving van de opsporingsplicht. In het kader van die controle had de kredietinstelling de FSMA op 27 april 2018 antwoorden verstrekt waaruit bleek dat ze die verplichting niet was nagekomen in de periode van 3 juli 2016 tot en met 27 april 2018.

Op grond van dit onderzoek oordeelde de FSMA dat de regelingen, systemen en procedures waarover de kredietinstelling tijdens de onderzochte periode beschikte voor de opsporing en melding van verdachte orders en transacties niet voldeden aan de regelgeving.

Na de onderzochte periode heeft de kredietinstelling bijkomende maatregelen genomen om haar actieve opsporingsplicht na te komen. Ze heeft bestaande systemen verbeterd, opleidingen georganiseerd voor haar medewerkers en een bijkomend opsporingsysteem opgezet.

Minnelijke schikking voor een onregelmatige reclamecampagne

Op 29 juni 2021 heeft de FSMA een minnelijke schikking aanvaard met een Belgische bank die een reclamecampagne voor een ICB-compartiment had gelanceerd zonder haar die campagne eerst ter goedkeuring voor te leggen.

Begin november 2020 had de FSMA de bank erop gewezen dat zij haar enkele van de reclameboodschappen vooraf ter goedkeuring had voorgelegd, en dat de reclamecampagne bovendien niet voldeed aan de vereiste informatieverstrekking bij commercialisering van financiële producten voor retailklanten.

Op vraag van de FSMA zette de bank haar reclamecampagne op 9 november 2020 onmiddellijk stop. Ze beëindigde ook, eveneens op vraag van de FSMA, een gelijkaardige reclamecampagne voor een ander ICB-compartiment die ze begin november 2020 had gelanceerd, nogmaals zonder goedkeuring van de FSMA.

Volgens de FSMA bestond de reclamecampagne uit berichten, reclame en andere documenten over een openbaar aanbod van rechten van deelneming in een ICB, of uit aankondigingen of aanbevelingen van zo'n aanbod. Het was dus geen campagne voor naamsbekendheid. De ICB was immers duidelijk herkenbaar omdat de campagne individuele kenmerken belichtte en in bepaalde documenten de naam van het financieel product vermeldde.

Bij die reclamecampagne leefde de bank de wettelijke bepalingen dus niet na op grond waarvan berichten, reclame en andere stukken die betrekking hebben op een openbaar aanbod van rechten van deelneming in een ICB, dan wel zo'n aanbod aankondigen of aanbevelen, de vereisten ten gronde moeten naleven en niet mogen worden gepubliceerd zonder voorafgaande goedkeuring van de FSMA. Dit leidde tot een minnelijke schikking die bestond uit de betaling van 300.000 euro en een nominatieve publicatie op de website van de FSMA.

Minnelijke schikking met een Belgische genoteerde vennootschap

Op 27 juli 2021 heeft de FSMA een minnelijke schikking aanvaard met een Belgisch biotechbedrijf waarvan de aandelen genoteerd zijn op Euronext Brussel en Euronext Parijs.

Als emittent waarvan de aandelen op een gereglementeerde markt noteren, moet deze vennootschap onder meer de verplichtingen van de Europese verordening marktmisbruik naleven. Zo moet ze voorwetenschap die rechtstreeks op haar betrekking heeft, zo snel mogelijk openbaar maken, mag ze de markt niet manipuleren en geen informatie verspreiden waardoor onjuiste of misleidende signalen worden of kunnen worden gegeven over het aanbod van, de vraag naar of de koers van een financieel instrument.

De FSMA is nagegaan op welke wijze de vennootschap gecommuniceerd had over een aantal klinische productontwikkelingsstudies. Daarbij stelde ze vast dat de vennootschap in 2016 en 2017 verschillende inbreuken had gepleegd. Zo had ze pas laat de beslissing bekendgemaakt om de voorbereidingen stop te zetten van een klinische studie die eerder was aangekondigd en had ze evenmin gecommuniceerd over de ernstige problemen die ze ondervond bij de werving van patiënten voor twee andere klinische studies en het mislukken van haar pogingen om het wervingsproces te versnellen.

Volgens de FSMA ging het daarbij telkens om voorwetenschap. Bijgevolg had de vennootschap die informatie zo snel mogelijk openbaar moeten maken, wat ze niet heeft gedaan. Bovendien informeerde de vennootschap de markt in verschillende mededelingen over de ontwikkelingen bij een aantal lopende studies, zonder ooit melding te maken van de voornoemde problemen. Volgens de FSMA gaf de vennootschap de markt een verkeerd beeld met die mededelingen en verspreidde ze informatie waardoor onjuiste of misleidende signalen werden of konden worden gegeven.

De minnelijke schikking die de FSMA heeft aanvaard bestond uit de betaling van 500.000 euro en een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA.

Minnelijke schikking voor een niet-conforme informatienota

Op 17 augustus 2021 heeft de FSMA een minnelijke schikking aanvaard met een Belgische vennootschap die actief is op de vastgoedmarkt voor kantoorpanden en magazijnen.

Op 15 januari 2020 heeft deze vennootschap bij de FSMA een informatienota ingediend over een openbare aanbieding van nominatieve obligaties met een vaste rentevoet van zes procent en een looptijd van drie jaar. De nominale waarde van de obligaties bedroeg 500 euro. Op 23 januari 2020, om 10 uur, werd deze aanbieding gelanceerd. Twintig minuten later was zij volledig onderschreven voor het maximumbedrag van 1,5 miljoen euro. De FSMA heeft vervolgens een a-posterioricontrole van deze informatienota verricht volgens de geldende wettelijke bepalingen, om na te gaan of ze in overeenstemming was met de toepasselijke regelgeving.

Volgens de FSMA strookte deze informatienota niet met de toepasselijke regelgeving die onder meer voorschrijft dat de inhoud van een informatienota ‘accuraat, eerlijk, duidelijk en niet-misleidend’ moet zijn. In de informatienota werd enkel melding gemaakt van een schuldenlastrisico, zonder nadere toelichting, terwijl zowel de vennootschap als de groep op geconsolideerd niveau een hoge schuldgraad had. Voorts ontbraken er een aantal vereiste minimumgegevens in de informatienota, zoals de vereiste informatie over belangrijke transacties tussen de vennootschap en haar dochterondernemingen, waaronder nochtans zeer omvangrijke uitstaande leningen, of de vereiste verklaring over de omvang van het eigen vermogen.

De minnelijke schikking bestond uit de betaling van 50.000 euro en een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA.

Minnelijke schikkingen voor aanvullend pensioentoezeggingen

In de loop van 2021 heeft de FSMA verschillende minnelijke schikkingen aanvaard voor niet-conforme aanvullend pensioentoezeggingen. Deze minnelijke schikkingen bestonden uit de betaling van bedragen die samengevoegd een totaal van 55.367 euro vormden, en uit een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA.

Aanleiding voor deze minnelijke schikkingen waren inbreuken op de wet op de aanvullende pensioenen (WAP) door bepaalde werkgevers, en meer bepaald de wijze waarop ze hun werknemers beloonden met extra aanvullend pensioen in de vorm van een individuele pensioentoezegging.

De WAP heeft als doel het aanvullend pensioen toegankelijk te maken voor zoveel mogelijk werk nemers. Daarom is de toekenning van een individuele pensioentoezegging aan strikte voorwaarden onderworpen. Werkgevers mogen bijvoorbeeld enkel een individuele pensioentoezegging toestaan als ze voor al hun werknemers een aanvullend pensioen aanbieden. Ook is het verboden om een werknemer in de 36 maanden vóór zijn pensionering een individuele pensioentoezegging toe te kennen. Dit verbod geldt sinds 2016 en is bedoeld om het oneigenlijk gebruik van individuele pensioentoezeggingen te bemoeilijken.

Onderzoek van de FSMA bracht aan het licht dat 14 ondernemingen dit verbod niet hadden nageleefd. Ze hadden werknemers die in 2018 of 2019 met pensioen gingen een individuele pensioentoezegging toegekend. Dit leidde tot minnelijke schikkingen die bestonden uit de betaling van bedragen die samen 55.367 euro bedroegen, wat overeenkomt met 35 procent van het opgebouwde pensioenkapitaal van de betrokken werknemers.

Gerechtelijke procedures

Pro memorie, op 23 juli 2020 heeft de sanctiecommissie een sanctiebeslissing genomen tegen een wisselkantoor op grond van verschillende inbreuken op de wet van 11 januari 1993 tot voor koming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme⁷⁸. Tegen die beslissing is beroep ingesteld bij het Marktenhof. Met zijn arrest van 17 februari 2021 heeft het Marktenhof de beslissing van de sanctiecommissie bekrachtigd, inclusief de geldboete van 300.000 euro, maar met uitzondering van de nominatieve bekendmaking van de beslissing van de sanctiecommissie. De beslissing van 23 juli 2020 is dan ook geanonimiseerd bekendgemaakt op de website van de FSMA.

De internationale dimensie van de bestrijding van financiële inbreuken

Net als in 2020 heeft de FSMA in 2021 vijftien verzoeken om internationale samenwerking gekregen van bevoegde buitenlandse toezichthouders. Ze heeft aan al die verzoeken gevolg gegeven binnen een termijn van gemiddeld 38 dagen, afhankelijk van de aard en de omvang van de onderzoeksdaaden die ze hiervoor moest verrichten. Vaak wordt gevraagd om de begunstigden van een verrichting te identificeren.

Soms wordt gevraagd om informatie in te zamelen bij een emittent of een telecomoperator, of om een hoorzitting te organiseren van personen die ervan worden verdacht een inbreuk te hebben gepleegd, of van getuigen.

Daarnaast heeft de FSMA in 2021 zelf 21 samenwerkingsverzoeken gericht aan bevoegde buiten landse autoriteiten tegenover 30 in 2020.

78 Zie het jaarverslag 2020 van de FSMA, p. 176.

FINANCIËLE EDUCATIE

Een van de wettelijke opdrachten van de FSMA is bijdragen tot de financiële educatie in België. Hiervoor zette ze in 2013 Wikifin op, een programma dat initiatieven ontwikkelt om de financiële geletterdheid van de bevolking te verbeteren. Dit programma werd de afgelopen jaren verder uitgebouwd en steunt op drie pijlers:

- een aanbod voor het grote publiek, onder meer via de website Wikifin.be;
- Wikifin School: een aanbod voor het onderwijs dat onder meer bestaat uit gratis pedagogische tools en opleidingen voor leerkrachten;
- het Wikifin Lab: een interactief belevingscentrum voor financiële educatie, waar leerlingen uit het secundair onderwijs kunnen experimenteren met verschillende financiële situaties uit het dagelijks leven.

De vernieuwde website Wikifin.be en communicatiecampagnes	134
Wikifin.be: neutrale, betrouwbare en praktische financiële informatie voor consumenten	134
Campagnes zetten de Wikifin-website in de kijker	134
Maandelijkse Wikifin-nieuwsbrief	135
Meer vragen via het contactformulier	135
 Wikifin School biedt ondersteuning aan leerkrachten	135
Onderwiismateriaal kent groot succes	135
Opleidingen op afstand	136
De Week van het Geld	136
 Het Wikifin Lab	137

De vernieuwde website Wikifin.be en communicatiecampagnes

Wikifin.be: neutrale, betrouwbare en praktische financiële informatie voor consumenten

Sinds de lancering van het Wikifin-programma in 2013 kende de website www.wikifin.be een heel groot succes, met jaarlijks meer dan vier miljoen bezoeken. Het doel van de website is consumenten neutrale, betrouwbare en praktische financiële informatie verstrekken over geldkwesties waarmee ze in hun dagelijks leven te maken krijgen.

Het aanbod op de website werd de voorbije jaren steeds verder uitgebreid. Bovenop de informatie over dagelijkse geldzaken kwamen er tal van nieuwe rekentools bij, onder andere de populaire Erfenisimulator (676.000 keer geraadpleegd) en Vergelijkingstool zichtrekeningen (570.000 keer geraadpleegd). De Erfenisimulator geeft consumenten een idee van hoe een nalatenschap wordt verdeeld en hoeveel successierechten de erfgenamen zullen moeten betalen. Met de Vergelijkingstool zichtrekeningen komt de consument te weten welke zichtrekeningen het beste bij zijn behoeften passen.

In 2021 heeft de FSMA de Wikifin-website volledig vernieuwd. De website heeft nu een moderne *look&feel* en de opgefriste tools bieden een nog betere gebruikservaring. Om ervoor te zorgen dat de consument gemakkelijk het antwoord op zijn vragen over geld vindt, werd de inhoud verdeeld in zeven duidelijke hoofdthema's. Daarnaast werd een performante zoekfunctie toegevoegd waardoor de consument ook via die weg snel bij de gezochte informatie terechtkomt. De structuur van de website werd ook aangepast om iedere pijler van het Wikifin-programma een eigen homepagina te geven.

Bovenop de schat aan tekstuele informatie en de populaire rekentools staan er op de website een hele reeks nieuw ontwikkelde educatieve filmpjes over allerlei geldvragen. Deze filmpjes leggen complexe onderwerpen op een eenvoudig manier uit. Ze worden ook via verschillende andere kanalen (nieuwsbrieven, YouTube, Facebook) verspreid. Thema's die in de filmpjes aan bod komen zijn:

- Welke betaalkaart kiezen?
- Je loonbrief uitleggen
- Welk consumentenkrediet kiezen?
- Wat is een beleggingsfonds?
- Wat is een aandeel?
- Hoe wordt je wettelijk pensioen berekend?
- Obligaties, coupons en ratingbureaus
- Welke spaarrekening kiezen?

Campagnes zetten de Wikifin-website in de kijker

Om ervoor te zorgen dat consumenten met hun vragen over geldzaken eenvoudig de weg vinden naar de Wikifin-website zet de FSMA permanente en ad-hoc-campagnes op. De permanente campagnes verlopen via kleine advertenties op Google en regelmatige berichten op sociale media.

Daarnaast werd in 2021 de Wikifin-website ook gepromoot als dé onafhankelijke en betrouwbare bron voor alle vragen over geld via een grote communicatiecampagne. Deze campagne kende twee golven. De eerste golf in juni 2021 verliep zowel via radiospots op de nationale radiozenders als via online advertenties via Facebook, Instagram en Google-banners. De tweede golf in oktober 2021 verliep via online-advertenties. Volgende topics werden in de kijker gezet: bruto-/nettoloon, zichtrekeningen, woning kopen en erfenis. De consument werd telkens naar de Wikifin-website geleid, onder andere naar de Vergelijkingstool zichtrekeningen, IMMOsimulator en Erfenissimulator.

Beide golven van deze nationale communicatiecampagne kenden een groot succes: de advertenties werden 32 miljoen keer getoond en zorgden voor 332.000 clicks naar de Wikifin-website.

Maandelijkse Wikifin-nieuwsbrief

Via de maandelijkse Wikifin-nieuwsbrief houdt de FSMA consumenten op de hoogte van alle nieuwigheden en handige tips voor hun geldzaken van elke dag. In deze nieuwsbrief komen heel diverse thema's aan bod, zoals de belastingaangifte, pensioensparen, budget voor studenten, inflatie, ... In 2021 ontvingen de 18.000 abonnees tien nieuwsbrieven.

Meer vragen via het contactformulier

Consumenten, maar ook leerkrachten, hebben de mogelijkheid om via het contactformulier van de Wikifin-website contact op te nemen met de FSMA. De FSMA ontvangt ieder jaar meer vragen via deze weg (van 960 in 2019 naar 2.100 in 2021). De vragen van consumenten (620) gaan over diverse onderwerpen: fiscaliteit, erfenis, beleggen, aanvullend pensioen, verzekeren, lenen ... Leerkrachten (1.200) nemen vooral contact op met vragen rond het onderwijsmateriaal van Wikifin School en over het Wikifin Lab.

Wikifin School biedt ondersteuning aan leerkrachten

Experts zijn het erover eens dat jongeren best vanaf jonge leeftijd leren omgaan met geld. Sinds de lancering van het Wikifin-programma vormen jongeren een heel belangrijke doelgroep. Via het onderwijs kunnen ze op grote schaal worden bereikt. Daarom zet de FSMA sterk in op de ondersteuning van leerkrachten via Wikifin School en het aanbieden van onderwijsmateriaal en opleidingen. De jaarlijkse themaweek 'De Week van het Geld' creëert een belangrijk momentum om rond geldzaken te werken in de klas.

Onderwijsmateriaal kent groot succes

Via het Wikifin School-platform van de vernieuwde Wikifin-website hebben leerkrachten gratis toegang tot heel gevarieerd en divers lesmateriaal. Leerkrachten kunnen gebruik maken van materiaal in verschillende vormen: meer dan 250 lesfiches, educatieve spellen, interactieve tools, video's en achtergrondinformatie voor de leerkrachten.

Dit materiaal is afgestemd op de eindtermen voor het secundair onderwijs in het Vlaams onderwijs en houdt rekening met de zogenaamde *tronc commun* van het *Pacte d'excellence* in het Franstalig onderwijs. Zo is er materiaal beschikbaar voor alle jaren van het secundair. Het materiaal behandelt onder meer volgende onderwerpen: betaalmiddelen, budget en budgetbeheer, geld en maatschappij, lenen, sparen en beleggen en verantwoord consumeren. Meer dan 13.000 leerkrachten maken gebruik van dit lesmateriaal en de lesfiches werden in totaal al meer dan 85.000 keer gedownload.

Opleidingen op afstand

Leerkrachten worden niet enkel ondersteund met lesmateriaal. De FSMA organiseert ook opleidingen om leerkrachten vertrouwd te maken met financiële concepten en hen het materiaal van Wikifin School te leren kennen. Door de coronacrisis was het aantal fysieke opleidingsmomenten beperkt in 2021 maar dit werd grotendeels vervangen door digitale opleidingen.

De Week van het Geld

Het doel van 'De Week van het Geld' is het belang van financiële educatie in de kijker zetten en geldzaken bespreekbaar maken. Met De Week van het Geld creëert de FSMA een momentum voor leerkrachten om rond geldzaken te werken in de klas.

Voor haar zesde editie trok De Week van het Geld in 2021 resoluut de digitale kaart. De leerlingen van de tweede en derde graad van het secundair onderwijs hadden de unieke kans om, via videoconferencing, een of meer gastlessen van ministers te volgen, vrij te kiezen door hun leerkracht. De leerlingen konden ook vragen stellen aan de ministers die ze persoonlijk beantwoordden.

De volgende thema's kwamen aan bod in deze lessen:

- Alexander De Croo, Eerste Minister: 'Van ruilhandel tot bitcoin: de evolutie van de betaalmiddelen in een steeds digitalere economie';
- Pierre-Yves Dermagne, Vice-eersteminister en Minister van Economie en Werk: 'De arbeidsmarkt en de beroepen van de toekomst';
- Vincent Van Peteghem, Vice-eersteminister en Minister van Financiën, bevoegd voor de Coördinatie van de Fraudebestrijding: 'Waarom betalen we personenbelasting? Welke verplichtingen gelden daarbij voor Belgen?';
- David Clarinval, Minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's en Landbouw, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing: 'Voor welke ondernemingsvorm kies je als zelfstandige: een eenmanszaak of een vennootschap?';
- Karine Lalieux, Minister van Pensioenen en Maatschappelijke Integratie: 'Hoe werkt de sociale zekerheid?';
- Eva De Bleeker, Staatssecretaris voor Begroting en Consumentenbescherming: 'Het budget van de overheid en tips om je budget te beheren';

- Jean-Paul Servais, Voorzitter van de FSMA: ‘De verschillende financieringsbronnen voor een onderneming: van bankkrediet tot crowdfunding’.

Tijdens een andere activiteit namen de leerlingen van de eerste graad van het secundair onderwijs het tegen elkaar op in de derde editie van de interactieve quiz over geld. De quiz was een initiatief van Wikifin en Febelfin. Bedoeling was de leerlingen meer te leren over geldzaken en hun financiële vaardigheden aan te scherpen. De quiz werd erg op prijs gesteld door leerlingen en leerkrachten, die hun klas konden klaarstomen dankzij het lesmateriaal van Wikifin School.

De leerlingen van het lager onderwijs speelden de educatieve spellen budg€tPRET en Just'in Budget in de klas. Met deze spellen leerden leerlingen van het derde tot zesde leerjaar een budget te beheren. Ze moeten voldoen aan een aantal financiële verplichtingen, waarbij ze worden uitgedaagd om keuzes te maken als consument.

Tijdens De Week van het Geld 2021 had Koningin Mathilde een videochat met twee klassen die Just'in Budget speelden. Het ging om het vijfde leerjaar van de Mariaschool in Tervuren en het zesde leerjaar van de vrije basisschool in Soignies-Carrières.

Het Wikifin Lab

Een uniek belevingscentrum voor financiële educatie

Het Wikifin Lab is een interactief belevingscentrum voor financiële educatie. Het opende de deuren in september 2020. Het is gevestigd in Brussel en beslaat meer dan 1000 vierkante meter. Op dit ogenblik is het bestemd voor leerlingen van het secundair onderwijs die er een ludiek opgevat parcours volgen dat hen onderdompelt in de wereld van het geld. Ze worden er geconfronteerd met verschillende financiële situaties uit het dagelijkse leven. Zo verbeteren ze hun inzicht in een aantal financiële basismechanismes.

Tijdens het twee uur durende parcours komen de volgende thema's aan bod:

- wat beïnvloedt mijn consumptie?
- welke opties heb ik voor mijn spaargeld?
- wat is de impact van mijn keuzes op de maatschappij en het milieu?
- hoe beheer ik mijn budget op een evenwichtige manier?

In de loop van het parcours wordt afwisseld tussen:

- spelopdrachten in kleine groepen van 3 tot 5 spelers;
- individuele opdrachten; en
- pedagogische debriefings met de hele klas, gegeven door een animator die aanzet tot interactie met de hele groep.

Elke leerling krijgt een eigen tablet die het te volgen parcours aangeeft. De tablet wordt ook gebruikt voor een aantal spelopdrachten.

Een team van 4 vaste animatoren begeleidt de leerlingen tijdens hun bezoek. Naast hen nemen ook medewerkers van andere FSMA-diensten de taak van animator op zich. Ook deze ‘occasionele’ animatoren zijn opgeleid om leerlingen doorheen het educatieve parcours te looden en hebben technieken geleerd om een groep aan te sturen.

SANDER HEYVAERT OVER ZIJN JOB ALS ANIMATOR

IN HET WIKIFIN LAB

'De reacties zijn heel positief'

Het Wikifin Lab, het centrum voor financiële educatie van de FSMA, ontvangt sinds september 2020 leerlingen van het middelbaar onderwijs. Tijdens hun parcours in het Wikifin Lab worden ze begeleid door animatoren. We laten Sander Heyvaert, een van hen, aan het woord.

Wat uit bestaat jullie taak in het Wikifin Lab?

'Wij ontvangen de klas en geven eerst een korte inleiding over wat de leerlingen tijdens het bezoek mogen verwachten en hoe het praktisch verloopt. Vervolgens begeleiden we de groep tijdens de verschillende etappes van het parcours.'

'De digitale en interactieve aanpak spreekt de leerlingen heel hard aan'

Een deel van het parcours is puur digitaal, waarbij de leerlingen bepaalde spellen spelen, zowel individueel als in groep. Een ander deel is interactief. Dan gaan wij als animator samen met de leerlingen in op wat ze geleerd hebben tijdens de spellen en geven we ze bijkomende uitleg en duiding. We sluiten het bezoek samen met de leerlingen af in het auditorium, waar we samen een video bekijken.'

Wat zijn de reacties van de bezoekers van het Wikifin Lab?

'De reacties zijn heel positief. Zowel de leerlingen als de leraren vullen op het eind van het bezoek een tevredenheidssenquête in en daaruit blijkt dat die tevredenheid erg hoog ligt. Dat merken wij trouwens ook tijdens de bezoeken zelf. De digitale en interactieve aanpak spreekt de leerlingen heel hard aan. En de leraren vinden het een fantastische aanvulling op hun lessen in de klas.'

Wat vindt u fijn aan uw job als animator?

'We mogen dagelijks werken in de unieke omgeving die het Wikifin Lab is. Niet alleen het gebouw zelf is prachtig; ook het parcours zorgt voor een nieuwe ervaring bij de leerlingen. Ik haal heel veel voldoening uit de positieve reacties van de leraren over de inhoud en de werkwijze en uit het enthousiasme en de dankwoordjes van de leerlingen. Het is echt een verrijkende ervaring!'

Elke groep leerlingen wordt vergezeld door een animator die pedagogische momenten inlast om hun kritische geest aan te wakkeren en de opgedane kennis te verankeren.

Het bezoek wordt afgerond met een film waarin jongeren getuigen over geldkwesties. Dit moet de leerlingen ertoe aanzetten om hun geldzaken in het dagelijkse leven zelf in handen te nemen.

Actuele maatschappelijke thema's

De vier thema's die aan bod komen in het Wikifin Lab zijn niet toevallig gekozen. Het zijn de pijlers van financiële educatie, zoals die door specialisten is vastgelegd. Ze weerspiegelen ook de huidige maatschappelijke uitdagingen. Tot slot behandelen ze een aantal aspecten die aan beide kanten van de taalgrens ook in de scholen aan bod komen.

Ervaringsleren

Om zijn doelstellingen te bereiken, heeft het Wikifin Lab gekozen voor een ervaringsgerichte aanpak, veeleer dan voor kennisaccumulatie. De leerlingen observeren niet enkel maar nemen actief deel aan de spelopdrachten. Daarna volgt er een denkoefening over hun ervaringen waarbij ze duidelijk verwoorden wat ze geleerd hebben. Dat laat hen toe hun nieuw verworven kennis en vaardigheden te gebruiken voor toekomstige beslissingen en handelingen.

De keuze voor een interactief digitaal parcours

De keuze voor een interactief en digitaal parcours (tablets, touchscreens ...) moet de leerlingen motiveren. Het zijn tools waar ze graag mee werken en die een pedagogische benadering mogelijk maken. De afwisseling tussen interactieve digitale instrumenten en debriefingmomenten in de vorm van groepsgesprekken zorgt voor een grotere motivatie van de leerlingen en verwerking van de nieuwe kennis. Onderwijsonderzoek heeft aangetoond dat digitale technologieën bevorderlijk zijn voor het leerproces van leerlingen, als aanvulling op andere leermethoden. Ze blijken sterker geëngageerd en meer gemotiveerd te zijn.

De Kennismuur

Het Wikifin Lab heeft ook een 'Kennismuur' die is opgebouwd rond drie thema's: persoonlijke financiën, de financiële sector en economische en financiële concepten. In de vitrinekasten in de muur staan vreemde voorwerpen die de nieuwsgierigheid van de bezoekers prikkelen.

Zo dient een foto van een kroostrijk gezin als uitgangspunt om de grondbeginselen van ons pensioenstelsel uit te leggen, dat deels gebaseerd is op solidariteit tussen de verschillende generaties. Een ander voorbeeld is de vitrinekast waarin Barbie en Ken staan, te midden van een overdaad aan kleren, schoenen, ... Zij illustreren de schuldproblemen die kunnen ontaarden in overmatige schuldenlast.

De Kennismuur vormt een aanvulling op het parcours in het Wikifin Lab. Hij kan vrij bezocht worden, vóór of na een bezoek aan het Lab.

'Fully booked'

Ondanks de COVID-19-crisis was het Wikifin Lab al snel volgeboekt telkens als er een inschrijvingsperiode werd opengesteld (bv. van september tot december 2021). Bekijken we de cijfers, dan hebben, sinds de opening, meer dan 4.000 leerlingen het Wikifin Lab bezocht, wat neerkomt op meer dan 200 klassen. Sommige leerkrachten zijn al meermaals teruggekomen met een andere klas. De klassen die het Wikifin Lab bezoeken, zijn afkomstig uit heel België (zie kaart hierna).

Om de coronamaatregelen te respecteren, is besloten om het aantal bezoeken aan het Wikifin Lab te beperken zodat klasbubbels niet met elkaar in aanraking komen en er tijd is om het Lab tussen twee bezoeken volledig te ontsmetten. Aangezien het Lab altijd volgeboekt is, hoopt de FSMA opnieuw meer leerlingen te mogen verwelkomen als de coronamaatregelen versoepeld worden zodat ze kan ingaan op de talrijke aanvragen van leerkrachten.

Nationale en internationale belangstelling

Ook verschillende organisaties hebben het Wikifin Lab bezocht, waaronder:

- Assuralia, de beroepsvereniging van de verzekeringsondernemingen;
- Febelfin, dat de financiële sector vertegenwoordigt;
- De Federale Overheidsdienst Economie;
- PensioPlus die de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening en de inrichters van een sectoraal aanvullend pensioenplan verenigt.

De belangstelling voor het Wikifin Lab reikt tot ver buiten onze grenzen. Zo werd het Lab onder meer bezocht door:

- Martin Moloney, de nieuwe secretaris-generaal van IOSCO (de internationale organisatie van toezichthouders van de financiële markten);
- de First Lady van Botswana. Zij wenste meer te weten te komen over de manier waarop de FSMA bijdraagt aan de financiële educatie van de bevolking en vooral van de jongeren. De delegatie was diep onder de indruk van het bezoek. Naderhand waren er nog vele contacten waarin de FSMA haar ervaring ten dienste heeft gesteld om financiële educatie in Botswana te helpen opzetten en verbeteren; en
- het directoraat-generaal Justitie en Consumentenzaken (DG JUST) van de Europese Commissie.

Getuigenissen

Bezoekers zijn heel enthousiast over het Wikifin Lab. De feedback is lovend, zoals blijkt uit enkele getuigenissen van leerkrachten die het Lab bezochten:

- ‘Twee uur in het Wikifin Lab en mijn leerlingen hebben meer geleerd dan in drie weken les!’
- ‘Tijdens het parcours komen alle punten van het lesprogramma aan bod. Iedereen is enthousiast, zowel onze leerlingen als wijzelf, wij komen zeker terug!‘
- ‘Een bezoek aan het Wikifin Lab is de ideale manier om alle begrippen te illustreren die in de klas zijn uitgelegd. Zo kunnen de leerlingen tijdens een van de animaties in de huid van een trader kruipen!‘

FOCUS 2022 EN 2023

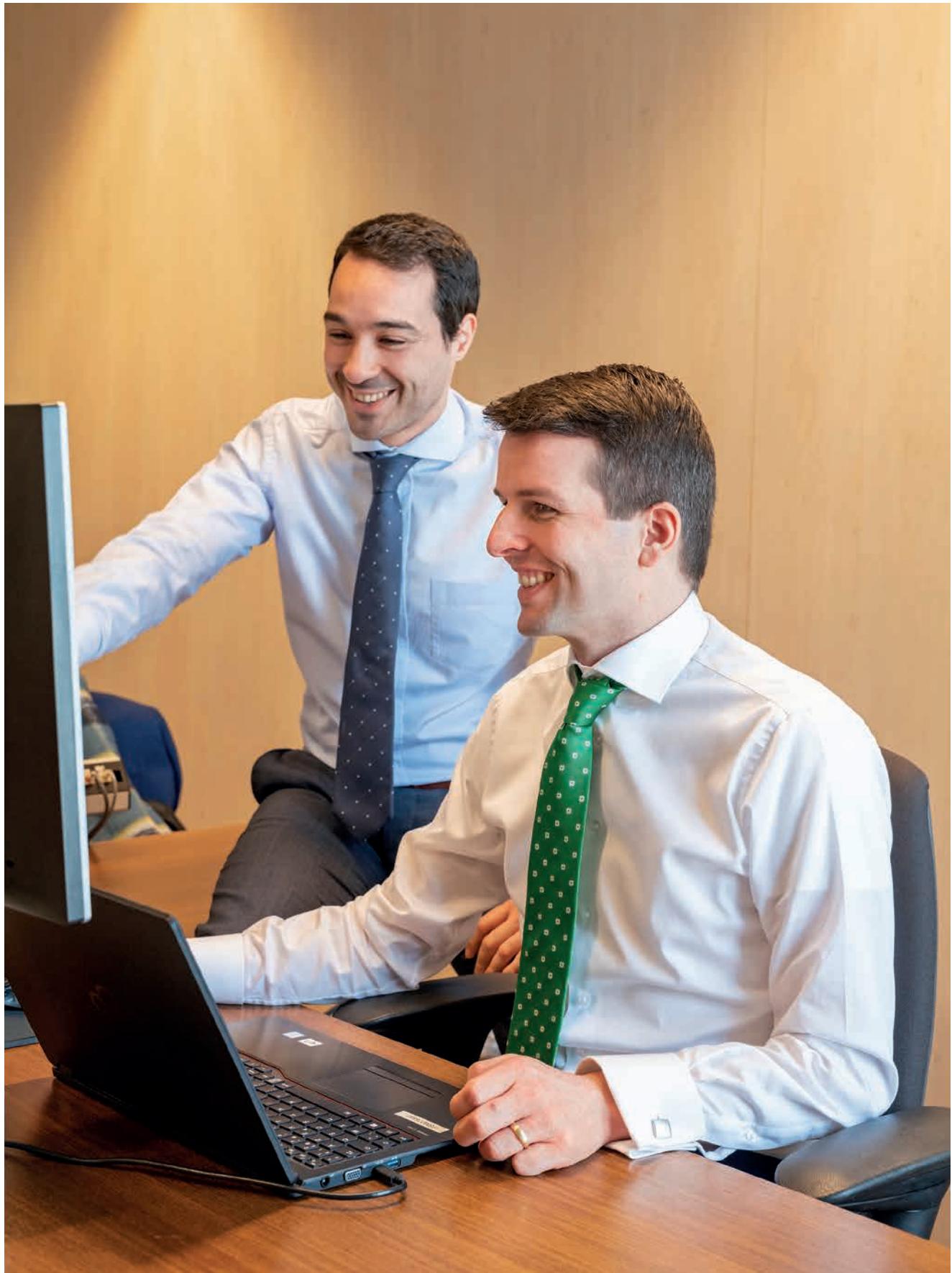
De Wikifin-website zal in de komende jaren permanent worden geoptimaliseerd om te blijven voldoen aan de wijzigende behoeften van de consument. Zo zullen zowel de functionaliteiten als de inhoud worden uitgebreid.

In de komende jaren zal de FSMA sterk inzetten op het ontwikkelen van digitaal lesmateriaal om leerkrachten nog beter te ondersteunen bij hun lessen rond geldzaken. Digitalisering in het onderwijs speelt hierin een centrale rol. De behoeftanalyse rond dit digitaal lesmateriaal is reeds opgestart en zal in 2022 worden afgerond zodat dit nieuwe lesmateriaal inspeelt op de noden van de leerkrachten.

In 2022 organiseerde de FSMA de zevende editie van De Week van het Geld. Tijdens deze editie werd er weer sterk ingezet op het onderwijs met tal van activiteiten voor het lager en secundair onderwijs. De leerlingen van het lager onderwijs gingen in groten getale aan de slag met de spellen budg€tPRET en Just'in Budget. In het secundair onderwijs namen de leerlingen het tegen elkaar op in de Wikifin Quiz en konden ze een live les van een BV volgen over sparen en beleggen!

In het Wikifin Lab zal de aandacht gaan naar het inhoudelijk updaten van de aangeboden informatie. Sommige wijzigingen zullen worden aangebracht om rekening te houden met de feedback van de leerlingen en leerkrachten, andere om in te spelen op nieuwe actuele thema's waarmee jongeren geconfronteerd worden.

Er komen zowel wijzigingen in het huidige educatieve parcours als nieuwe modules over onderwerpen waarmee jongeren in aanraking kunnen komen, zoals cryptomunten of phishing.

INTERNATIONALE ACTIVITEITEN

Financiële regelgeving wordt als gevolg van de internationalisering van de financiële markten steeds vaker op Europees en internationaal vlak bepaald. Internationale samenwerking en coördinatie tussen toezichtshouders winnen hierdoor aan belang. De FSMA is lid van verschillende internationale en Europese organisaties die aan de basis liggen van nieuwe regels en standaarden opstellen voor de financiële sector.

De internationale en Europese activiteiten van de FSMA	144
De convergentie van het toezicht in de EU	147
De markt voor beursintroducties van SPAC's	148
De voortdurende ontwikkelingen rond cryptoactiva in het middelpunt van de belangstelling	149

De internationale en Europese activiteiten van de FSMA

Internationaal

De FSMA is op internationaal vlak lid van:

De internationale organisatie van toezichthouders
op de financiële markten en producten

De Internationale Vereniging van Verzekerings-
toezichthouders

De Internationale Organisatie van Pensioen-
toezichthouders

De FSMA is betrokken bij de werkzaamheden van
de Raad voor Financiële Stabiliteit

Europa

De FSMA is op Europees vlak betrokken bij de opstelling en omzetting van nieuwe financiële regelgeving. Ze is lid van:

De Europese Autoriteit voor Effecten en Markten

De Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen

De FSMA neemt deel aan de werkzaamheden van het Europees Comité voor Systeemrisico's

De FSMA is een actieve deelnemer aan tal van Europese en internationale werkzaamheden. Vele regelgevende initiatieven met impact voor de Belgische marktdeelnemers vinden immers hun oorsprong op internationaal en vooral Europees vlak zodat het belangrijk is de stem van de FSMA te laten horen. Samenwerking met buitenlandse collega-toezichthouders is ook van groot belang voor de effectiviteit van het toezicht dat de FSMA uitoefent⁷⁹. Daarenboven schaart de FSMA zich achter de doelstelling van de EU om aansluitend bij de eengemaakte regelgeving in de EU te streven naar convergentie van de nationale toezichtspraktijken⁸⁰.

Op Europees niveau zetelt de FSMA in de *Board of Supervisors* van ESMA en EIOPA en is lid van de *General Board* van de ESRB. De ondervoorzitter van de FSMA leidt het *Corporate Reporting Standing Committee* binnen ESMA. Op mondial vlak zetelt de FSMA in de *Board* van IOSCO, is lid van IAIS en IOPS en is betrokken bij de werkzaamheden van de FSB.

De voorzitter van de FSMA vervult sinds meerdere jaren een voorname rol binnen IOSCO. Sinds 2016 is hij ondervoorzitter van IOSCO en van de IOSCO *Board*. Sinds 2014 is hij voorzitter van het Europees Regionaal Comité en van het Financieel en Auditcomité van IOSCO.

Als IOSCO-ondervoorzitter vertegenwoordigt hij IOSCO binnen een aantal andere internationale organisaties, zoals de FSB.

In 2021 werd hij herverkozen als voorzitter van de *Monitoring Board* van de IFRS Foundation voor een mandaat van twee jaar. De *Monitoring Board* beoordeelt de kwaliteit en effectiviteit van de governancestructuur van de IFRS Foundation. Binnen de IFRS Foundation werd in 2021 een nieuw orgaan, de *International Sustainability Standards Board*, opgericht dat ESG-verslaggevingsnormen zal voorbereiden die individuele jurisdicities aan ondernemingen kunnen opleggen. De *Monitoring Board* zal voortaan ook opvolgen of de ontwikkeling van deze IFRS-standaarden op het gebied van duurzaamheid in het algemeen belang plaatsvindt⁸¹.

Sinds 2021 is de voorzitter van de FSMA eveneens co-voorzitter van de *Monitoring Group* die is samengesteld uit een aantal internationale instellingen en financiële toezichthouders die het algemeen belang behartigen bij de vaststelling van internationale auditstandaarden. Tijdens het verslagjaar werden onder impuls van de *Monitoring Group* verdere stappen gezet om de onafhankelijkheid van de internationale normalisatie in het auditdomein te versterken⁸².

De FSMA neemt ook deel aan de werkzaamheden van diverse werkgroepen van IOSCO. Zo leidt de voorzitter van de FSMA binnen IOSCO het netwerk dat de ontwikkelingen in verband met SPACS opvolgt⁸³.

79 De FSMA wisselt in het bijzonder geregeld vertrouwelijke informatie uit met buitenlandse collega's in het kader van de betegeling van marktmisbruik en dit op grond van internationale akkoorden waarbij de FSMA partij is.

80 Zie dit verslag, p. 147.

81 Zie dit verslag, p. 22-26.

82 Zie IOSCO, *The Monitoring Group* (www.iosco.org).

83 Zie dit verslag, p. 85-86 en p. 148-149.

De convergentie van het toezicht in de EU

In de bestaande architectuur van het financieel toezicht in de Europese Unie staan de nationale toezichthouders in voor het dagdagelijks toezicht⁸⁴ en zorgen de Europese toezichthoudende autoriteiten voor de convergentie van het toezicht op de toepassing en de naleving van de eenge- maakte Europese regelgeving. Toezichtsconvergentie beoogt consistente en effectieve uitvoering en toepassing van het ‘single rulebook’ en het gebruik van voldoende vergelijkbare benaderingen voor vergelijkbare risico’s. Het algemene doel is te streven naar vergelijkbare resultaten op het gebied van regelgeving en toezicht. Voor de Europese toezichthoudende autoriteiten waarvan FSMA lid is, ESMA en EIOPA, is het bevorderen van toezichtsconvergentie een strategische prioriteit. Regelgevende wijzigingen in hun werking hebben hun toezichtsconvergentie-instrumenten versterkt⁸⁵. Een risicogebaseerde identificatie van de prioriteiten in het toezicht stuurt mede de convergentie-initiatieven aan.

Tijdens het verslagjaar hebben ESMA en EIOPA de toezichtsconvergentie met behulp van diverse instrumenten ondersteund, met name door het uitvaardigen van richtsnoeren, adviezen, vragen en antwoorden (Q&A’s), de besprekings van concrete toezichtzaken, het verrichten van peer reviews en het organiseren van workshops, webinars of opleidingssessies. Conform de Europese verwachtingen streeft de FSMA ernaar de richtsnoeren van ESMA of EIOPA zoveel mogelijk in haar toezichtspraktijk te integreren. De door richtsnoeren en Q&A’s geboden preciseringen van de toepasselijke regelgeving helpen de marktpartijen op het terrein bij de concrete toepassing van de verplichtingen die op hen rusten.

De FSMA en de andere nationale toezichthouders in de EU hebben in 2021 voor het eerst strategische toezichtsprioriteiten van de EU, als bepaald door ESMA en EIOPA in hun eigen werkprogramma’s geïntegreerd. Zo heeft de FSMA meegewerkt aan Europees gecoördineerde controle-acties inzake de kosten en het rendement bij retailbeleggingsproducten. Deze acties verliepen off site omwille van de pandemie, maar dit zonder impact op de kwaliteit of de inspectiestandaarden.

De FSMA voorziet in de nodige middelen om ook in de toekomst efficiënt en effectief te kunnen voldoen aan de verwachtingen van de Europese toezichthoudende autoriteiten en verantwoording te kunnen afleggen over haar toezichtsacties, om aldus haar opdracht van algemeen belang binnen het kader van het Europees toezichtssysteem optimaal te vervullen.

⁸⁴ Het Gemeenschappelijk Toezichtsmechanisme voor het banktoezicht in de eurozone en welbepaalde directe toezichtsbevoegdheden van ESMA in domeinen zoals ratingbureaus, zijn hier een uitzonderingen op.

⁸⁵ Zie het jaarverslag 2020 van de FSMA, p. 156.

De markt voor beursintroductionen van SPAC's⁸⁶

Voor de markt voor beursintroductionen bleek 2021 wereldwijd het drukste van de voorbije 20 jaar te zijn. Vooral bij Amerikaanse start-ups en fintechs steeg in 2021 de belangstelling voor minder bekende, innovatieve beursintroductionstechnieken zoals directe noteringen of beursnoteringen van *special purpose acquisition companies* (SPAC's).

Zowel aan het begin als aan het einde van het jaar was het optimisme voor SPAC's erg groot: bij de nieuwe SPAC-beursintroductionen sneuvelden wereldwijd alle eerdere jaarrecords zoals het grootste aantal beursintroductionen, de hoogste opbrengst, de grootste gemiddelde omvang, de grootste beursintroduction, ... Eveneens wereldwijd kondigden 940 ondernemingen SPAC-transacties aan.

SPAC's zijn nieuw opgerichte bedrijven die geen commerciële activiteiten hebben en enkel worden opgericht om via de beurs geld in te zamelen met het oog op een toekomstige overname van privéondernemingen. Vandaar de benaming '*blank check company*'.⁸⁷ 735 van die ondernemingen gingen effectief met de SPAC-formule aan de slag en konden in 2021 via de beurs worden verhandeld. Zij zamelden in totaal 171,2 miljard Amerikaanse dollar in.

Typisch voor SPAC's is dat ze weinig tijd hebben om een bedrijfscombinatie (*business combination*) aan te gaan met een over te nemen privéonderneming. Doorgaans geven ze zichzelf tussen 18 en 24 maanden om een doelwit (*target*) te vinden en ermee te fuseren.

Voor het tweede jaar op rij bleef 'SPAC's' het *buzzword* op de financiële markten. Oorzaken waren de blijvende instroom van prominente beleggers, geroutineerde managementteams en grote investeringsbanken, de aanhoudende toename van zogenaamde *celebrities* als adviseurs in dit segment, in combinatie met een overvloed aan rendement zoekend kapitaal en de beloften aan beleggers over de toegang tot *private equity*, en mogelijke voordelen zoals snelheid, flexibiliteit, prijszekerheid, zekerheidsstelling van de dealfinanciering, ...

Hoewel een grotere geografische diversificatie kon worden opgetekend inzake SPAC's domineerden de Verenigde Staten dit marktsegment. Tijdens het hele jaar 2021 trok in de Verenigde Staten een recordaantal van 613 SPAC's naar de beurs tegenover 248 in 2020. Daarbij werd 162 miljard Amerikaanse dollars opgehaald.

De *boomende* trend van de SPAC's in de Verenigde Staten had ook een impact op de rest van de wereld. Vooral in Azië en de Stille Oceaan (54 deals) en in de EU groeide de vraag naar SPAC's. In 2021 startten 48 Europese SPAC's effectief hun activiteiten. De meeste deals werden opgetekend in Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Zweden, Frankrijk en Luxemburg.

⁸⁶ Zie ook dit verslag, p. 85-86 en de [consultatie van de FSMA](#) voor een gedetailleerde toelichting bij de werking en de vakterminologie van SPAC's.

⁸⁷ Zie ook dit verslag, p. 85-86.

Het stijgende aantal SPAC's op zoek naar een *target* kan voor gespannen markten zorgen. Speculatieve *targets* (fintech, technologie/media/telecom, gezondheidszorg, ruimte/satellieten, energie/duurzaamheid, infrastructuur, diepzeemijnbouw, 3D-printing, gezondheidszorg, cryptohandel, ...) bleken vooralsnog oververtegenwoordigd te zijn. Sommige van die vennootschappen werden zelfs tot een twintigvoud van de verwachte verkoopcijfers gewaardeerd.

Omdat vele SPAC's in 2020 en begin 2021 naar de beurs trokken, kan de inherente tijdsdruk de *going concern* van sommige SPAC's in de nabije toekomst in gevaar brengen. De niet-aflatende stroom van beursnoteringen van SPAC's zorgt voor extra druk en toenemende concurrentie bij de zoektocht naar deals. SPAC's op zoek naar een *target* voeren trouwens niet alleen onderling concurrentie met elkaar, maar gaan ook rechtstreeks de concurrentie aan met *private equity firms*, waarvan de kooplust traditioneel groot is om privéondernemingen op te kopen en zo hun fondsenaanbod in stand te houden.

Een andere markttrend die in 2021 werd opgetekend, was de grotere vraag naar terugbetalingen bij stemmingen over de voorgestelde bedrijfscombinatie en naar een verschuiving van de deadline voor het sluiten van een fusie of overname. Door het grotere aantal onsuccesvolle SPAC's begonnen beleggers zich ook meer te focussen op de beursprestaties van de SPAC's zowel voor als na verwerving van een privéonderneming.

Zolang het archetypemodel van SPAC's in het voordeel van de sponsors blijft neigen, is er niet alleen bezorgdheid over de consumentenbescherming⁸⁸, maar kan ook de ongebreidelde toename van het aantal beursintroducties het SPAC-segment uit evenwicht brengen. Met name aan het overaanbod aan SPAC's zijn risico's verbonden. De waakzaamheid bij het toezicht werd verscherpt nadat er bij vele deals controverses en schandalen opdoken of rechtszaken en onderzoeken werden geopend. In de VS heeft de SEC een ontwerp van *consultation paper* over SPAC's gepubliceerd, omwille van de bezorgdheid over mogelijke onverantwoorde verschillen in beleggersbescherming bij SPAC's-beursgangen en bij traditionele IPO's⁸⁹.

De voortdurende ontwikkelingen rond cryptoactiva in het middelpunt van de belangstelling

De voorbije jaren waren er vele ontwikkelingen rond cryptoactiva. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de Europese en internationale regelgevers en toezichthouders in 2021 tal van documenten over dit onderwerp publiceerden.

De wereld van de cryptoactiva evolueert immers voortdurend: de realiteit van de ene dag is vaak niet die van de volgende. Het concept 'cryptoactiva' zelf verwijst naar zeer uiteenlopende realiteiten, gaande van cryptomunten (zoals bitcoin of ether) over concepten als *stablecoins* en *security tokens* of de ontwikkelingen rond *decentralized finance* (DeFi), tot *non-fungible tokens* (NFT's).

88 Zie hierover de [publieke verklaring](#) van ESMA, *SPACs: prospectus disclosure and investor protection considerations*, 15 juli 2021.

89 Zie SEC, *Statement on the Proposal to Enhance Investor Protections in SPACs*, 30 maart 2022 (www.sec.gov).

Door die uiteenlopende realiteiten en het ontbreken van een specifiek regelgevingskader zijn er geen gecentraliseerde gegevens vorhanden waarmee de omvang van het fenomeen precies en definitief kan worden beoordeeld. Volgens particuliere bronnen zouden er echter zo'n 16.000 verschillende cryptoactiva bestaan met een marktwaarde van zo'n 3.000 miljard dollar in 2021.

Kenmerkend voor die markt zijn echter een erg hoge volatiliteit en de vele risico's voor wie beslist eraan deel te nemen, zoals het risico om zijn geld grotendeels te verliezen, om met frauduleuze aanbiedingen te worden geconfronteerd⁹⁰, om de toegang tot zijn virtuele portefeuille te verliezen, ...

IOSCO publiceerde een verslag⁹¹ dat niet alleen een aantal risico's identificeert die de betrokken marktdeelnemers lopen, maar de regelgevers en de beleggers ook vier denkpistes aanreikt om het hoofd te bieden aan die risico's. Het verslag bevat verder voorbeelden van educatief materiaal dat de IOSCO-leden ter zake gebruiken. Het *FinTech Network* van IOSCO ging in 2021 aan de slag rond het thema van de gedecentraliseerde financiering (DeFi), dat zich gestaag ontwikkelt binnen het ecosysteem van de cryptoactiva. Zo organiseerde het netwerk onder meer een symposium over dat thema, en plant het de ontwikkeling van een toolbox voor de toezichthouders om de risico's van dit fenomeen in ontwikkeling aan te pakken.

Stablecoins – cryptomunten die een constante pariteit nastreven met een wettelijke muntheid zoals de euro of de dollar – krijgen internationaal veel aandacht, omdat van hun potentiële systeemrisico als ze een globaal karakter hebben⁹². In oktober 2021 publiceerden de Bank voor Internationale Betalingen (BIS) en IOSCO een consultatieverslag⁹³ met richtsnoeren voor de toepassing van de beginselen voor financiële marktinfrastructuur op de globale stablecoinvoorzieningen met een grote systemische impact. Het is niet de bedoeling om nieuwe standaarden te ontwikkelen, maar om duidelijkheid te scheppen voor de toezichthoudende autoriteiten en de stablecoinoperatoren die de bestaande standaarden willen naleven. In oktober 2021 publiceerde de FSB ter zake zijn voortgangsverslag⁹⁴ over de tenuitvoerlegging van zijn aanbevelingen over globale stablecoinvoorzieningen. Daarin stelt de FSB onder meer vast dat de verschillende benaderingen die wereldwijd worden gebruikt, een gevaar kunnen inhouden voor regelgevingsarbitrage en marktfragmentatie.

Na een analyse van de ontwikkelingen en kwetsbaarheden binnen drie segmenten van de cryptoactiva – (i) de ‘ongedekte’ cryptoactiva, zoals bitcoin, (ii) de *stablecoins* en (iii) de gedecentraliseerde financiering en de handelsplatformen voor cryptoactiva – waarschuwt⁹⁵ de FSB recent voor de mogelijke risico's van de cryptoactiva voor de financiële stabiliteit. De FSB wijst daarbij onder meer op de nauwere banden tussen de markten voor cryptoactiva en de traditionele financiële wereld, het gebruik van de hefboomwerking in beleggingsstrategieën, of de met *stablecoins* verbonden liquiditeits-, krediet- en operationele risico's.

90 Zie ook dit verslag, p. 68-72.

91 Zie IOSCO, *Investor Education on Crypto-Assets*, december 2020, beschikbaar op de website www.iosco.org.

92 In Verenigde Staten heeft de CFTC in oktober 2021 een geldboete van 41 miljoen dollar opgelegd aan de bekendste *stablecoin*-uitgever, Tether (USDT). De CFTC had immers vastgesteld dat, in tegenstelling tot wat de Tether-operatoren beweerden, niet elke USDT in omloop door evenveel wettelijke munten was gedekt.

93 Zie BIS, *Application of the Principles for Financial Market Infrastructures to stablecoin arrangements*, oktober 2021, beschikbaar op de website www.bis.org.

94 Zie FSB, *Regulation, Supervision and Oversight of ‘Global Stablecoin’ Arrangements*, 7 oktober 2021, beschikbaar op de website www.fsb.org.

95 Zie FSB, *FSB warns of emerging risks from crypto-assets to global financial stability*, 16 februari 2022, beschikbaar op de website www.fsb.org.

Omwille van de toenemende interactie tussen de wereld van de cryptoactiva en de traditionele financiële wereld, boog het Bazelcomité zich over de prudentiële regels die zouden moeten gelden voor de banken die in cryptoactiva beleggen. In het consultatiedocument dat het in juni 2021 publiceerde⁹⁶, onderscheidt het Bazelcomité in essentie twee grote groepen van cryptoactiva. Voor de tweede groep, die cryptoactiva (zoals bitcoin) omvat, impliceren de voorstellen dat de banken één euro kapitaal zouden moeten aanhouden voor elke euro die zij in dergelijke activa beleggen, wat wijst op het grote risico dat die producten inhouden.

Terwijl duurzaamheid een centraal thema is geworden in de financiële wereld⁹⁷, lokt de hoge energieconsumptie bij het validatieproces van de transacties dat sommige protocollen over cryptoactiva gebruiken, wereldwijd reacties uit, zo ook in Europa waar stemmen opgaan om met name de bitcoinmining te verbieden. Ter zake zouden beperkende maatregelen kunnen worden opgenomen in de MiCA-ontwerpverordening (*Markets in Crypto Assets*) die de Europese Commissie eind 2020 voorstelde, en die met name een kader wil uittekenen voor cryptoactiva zoals *stablecoins*. De Raad van de Europese Unie bereikte in november 2021 een akkoord over die verordening. De onderhandelingen tussen de Commissie, de Raad en het Parlement zouden in de loop van 2022 moeten plaatsvinden.

In de marge van haar halfjaarlijks verslag over trends, risico's en kwetsbaarheden wees ESMA in maart 2021 opnieuw op de risico's van cryptoactiva. Ze vermeldde daarbij onder meer dat de meeste cryptoactiva niet gereguleerd zijn en dus niet dezelfde garanties en bescherming genieten als gereguleerde financiële producten⁹⁸. In maart 2022 publiceerden de drie ESA's een nieuwe gezamenlijke waarschuwing over dit onderwerp⁹⁹.

Tot slot hangt ook de problematiek van de digitale munten van centrale banken (*Central Bank Digital Currencies* of CBDC's) samen met de problematiek van de cryptoactiva. In juli 2021 lanceerde de Europese Centrale Bank (ECB) de pilootfase van haar project rond de digitale euro¹⁰⁰. De beslissing over de eventuele uitgifte van een digitale euro zal pas worden genomen na een periode van 24 maanden, waarin de ECB zich zal buigen over de essentiële aspecten van de ontwikkeling en distributie van dat nieuwe potentiële instrument.

96 Zie BIS, *Consultative document - Prudential treatment of crypto-asset exposures*, juni 2021, beschikbaar op de website www.bis.org.

97 Zie ook dit verslag, p. 22-26.

98 Zie ESMA, *ESMA sees high risk for investors in non-regulated crypto assets*, 17 maart 2021, beschikbaar op de website www.esma.europa.eu.

99 Zie 'ESMA, EBA en Eiopa waarschuwen consumenten voor de risico's van virtuele valuta's', beschikbaar op de website www.esma.europa.eu.

100 Zie ECB, *Eurosysteem start met een project voor een digitale euro* , 14 juli 2021, beschikbaar op de website www.ecb.europa.eu.

WETGEVING EN REGELGEVING

De FSMA is nauw betrokken bij het omzetten van nieuwe wetgeving en het opstellen van nieuwe regels voor de financiële sector. In dit hoofdstuk staat een overzicht van de belangrijkste nieuwe ontwikkelingen in 2021.

Bijzondere mechanismen	154
Koninklijk besluit ‘harmonisatie’	157
Geharmoniseerde crowdfundingregeling	160
Omzetting van het ‘MiFID Recovery Package’	160
Grensoverschrijdende distributie van instellingen voor collectieve belegging	161
Aanpassing van de sectorale toezichtswetten aan het WVV	162

Bijzondere mechanismen

De wet van 2 juni 2021¹⁰¹ geeft onder meer uitvoering aan een aantal aanbevelingen van de Bijzondere commissie ‘internationale fiscale fraude/Panama Papers’¹⁰² en de parlementaire onderzoekscommissie ‘Optima’¹⁰³.

In het kader van hun werkzaamheden hadden die commissies een aantal aanbevelingen geformuleerd voor de versoepeling van de toepassingsvoorwaarden van de meldingsplicht van de NBB of de FSMA aan het gerecht inzake bijzondere mechanismen. Een aanbeveling luidde dat de meldingsplicht zou gelden ongeacht of er al dan niet sprake is van bewezen fraude door de cliënt.

De wet van 2 juni 2021 geeft uitvoering aan die aanbeveling, en houdt daarbij rekening met het beroepsgeheim waaraan de toezichthouders krachtens het Europees recht zijn gebonden.

Die wijzigingen hebben een beperkte draagwijdte voor de FSMA. Gelet op het risico voor de reputatie en de financiële positie van de betrokken financiële entiteiten, betreffen die wijzigingen immers enkel de toezichtsbevoegdheid van de FSMA ten aanzien van de entiteiten onder haar prudentieel toezicht. Daardoor worden enkel de sector van het collectief beheer van de instellingen voor collectieve belegging en de sector van het vermogensbeheer en beleggingsadvies geviseerd¹⁰⁴. De NBB van haar kant is bevoegd voor de financiële entiteiten onder haar prudentieel toezicht, meer bepaald de kredietinstellingen, de verzekeringsondernemingen en de beursvennootschappen.

Bovendien brengt de wet van 2 juni 2021 geen wijziging aan in de regel in de organieke wet van de FSMA¹⁰⁵ op grond waarvan zij niet bevoegd is inzake belastingaangelegenheden. Deze regel vloeit voort uit een essentieel administratiefrechtelijk beginsel, namelijk het specialiteitsbeginsel, dat geldt voor de toezichthouders van de financiële sector. Conform dat beginsel komt het de FSMA, die is opgericht om toe te zien op de goede werking van de financiële diensten en markten en op de bescherming van de consument, niet toe om in de plaats te treden van de bevoegde belastingbesturen voor het heffen en innen van belastingen.

De wet van 2 juni 2021 brengt de volgende wijzigingen aan in de sectorale toezichtswetten voor financiële entiteiten:

Invoeging van een wettelijke definitie van het begrip ‘bijzondere mechanismen’

De wet van 2 juni 2021 verduidelijkt de constitutieve bestanddelen van het begrip ‘bijzondere mechanismen’¹⁰⁶. Die bestanddelen veranderen echter niet ten opzichte van de manier waarop dat begrip al lang wordt geïnterpreteerd¹⁰⁷.

101 Wet van 2 juni 2021 houdende diverse financiële bepalingen inzake fraudebestrijding.

102 Verslag van de Bijzondere commissie ‘internationale fiscale fraude/Panama Papers’, Parl.st., Kamer, 2017-2018, nr. 2749/001, p. 15-17.

103 Verslag van de parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek over de oorzaak van het faillissement van Optima Bank en de eventuele belangenvermenging tussen de Optima Groep en haar componenten enerzijds en openbare besturen anderzijds, Parl.st., Kamer, 2017-2018, nr. 1938/007, p. 66-67 en 87.

104 Het gaat meer bepaald om de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies naar Belgisch recht, de beleggingsvennootschappen naar Belgisch recht, de beheervennootschappen van instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht, de vergunde beheerders van alternatieve instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht, inclusief de kleinschalige beheerders die openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging beheren, de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies naar het recht van een derde Staat die in België een bijkantoor hebben gevestigd, de in een derde land gevestigde beheerders van AICB’s waarvoor België niet de referentielidstaat is en die AICB’s naar Belgisch recht beheren, en/of in België AICB’s uit de Europese Unie of uit derde landen commercialiseren die in België een bijkantoor hebben gevestigd.

105 Artikel 46, eerste lid, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

106 Artikel 46, derde lid, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

107 Zie het jaarverslag 1974-1975 van de Bankcommissie, p. 22.

Het gaat in de eerste plaats om een ‘*procedé dat uit een reeks gedragingen of onthoudingen bestaat*’. De betrokken mechanismen moeten dus herhaaldelijk in werking worden gesteld. Het begrip ‘onthoudingen’ kan zowel slaan op meerdere onthoudingen als op één onthouding waarvan de effecten zich in de tijd uitstrekken.

Het ingevoerde procedé moet ‘*als doel of gevolg hebben fiscale fraude door derden mogelijk te maken of te bevorderen*’. Die reeks gedragingen of onthoudingen moet dus op een bepaalde manier verband houden met fiscale fraude door derden, namelijk tot doel of tot gevolg hebben fiscale fraude door derden te bevorderen. Er moet trouwens niet meer worden bepaald of de cliënt (al dan niet) fiscale fraude heeft gepleegd.

Vervolgens ‘*moet de financiële entiteit zelf het initiatief hebben genomen of er duidelijk actief aan deelnemen, of moet het initiatief het gevolg zijn van een grove nalatigheid van de financiële entiteit*’. Zo moet de financiële entiteit het bijzonder mechanisme zelf hebben ingesteld, ongeacht of ze dit op eigen initiatief dan wel op verzoek van haar cliënteel heeft gedaan. Daarbij kan het trouwens zowel gaan om gevallen waarin de financiële entiteit zeker weet dat de door haar uitgevoerde verrichting fiscale fraude door derden kan bevorderen, als om gevallen waarin zij te goeder trouw niet onwetend kan zijn van het feit dat die verrichting tot doel of tot gevolg heeft fiscale fraude door derden te bevorderen.

Tot slot moet het ingevoerde procedé ‘*een bijzonder karakter hebben, wat betekent dat de financiële entiteit weet of zou moeten weten dat deze gedragingen afwijken van de normen en de normale praktijken in de financiële sector*’. Het moet dus om verrichtingen gaan die afwijken van de gebruikelijke praktijken in de bank- en financiële sector. Het kan ook gaan om verrichtingen die op zich rechtmatisch zijn, maar waarvan het normale doel wordt omgebogen voor fiscale doeileinden.

De vraag of wat een financiële entiteit heeft ingevoerd, als ‘bijzonder mechanisme’ kan worden gekwalificeerd, moet geval per geval en op basis van een a-posterioronderzoek worden beantwoord. Om het begrip ‘bijzondere mechanismen’ bevattelijker te maken, had de voormalige Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen in een circulaire bepaalde praktijken opgesomd die als ‘bijzondere mechanismen’ worden gezien¹⁰⁸. In aansluiting op de goedkeuring van de wet van 2 juni 2021 hebben de NBB en de FSMA die circulaire geactualiseerd, ieder voor de financiële entiteiten waarop zij toezicht houden¹⁰⁹. Denk bijvoorbeeld aan een financiële entiteit die haar wettelijke verplichtingen op fiscaal vlak herhaaldelijk en opzettelijk niet naleeft. Een ander voorbeeld is een financiële entiteit die klanten met opzet adviseert over de manier waarop zij inkomsten kunnen innen zonder inhouding van de roerende voorheffing.

¹⁰⁸ Circulaire DA 97/9 van 18 december 1997 aan de kredietinstellingen en Circulaire D4 97/4 van 18 december 1997 aan de beleggingsondernemingen.

¹⁰⁹ Circulaire FSMA_2022_11 van 11 april 2022 over bijzondere mechanismen en Circulaire NBB_2021_16 betreffende de bijzondere mechanismen.

De lijst van de ‘typeverrichtingen’ in die circulaires is niet exhaustief. Het verbodsbeginsel is, met andere woorden, mogelijk integraal van toepassing op elk ander procedé dat aan de wettelijke definitie van ‘bijzonder mechanisme’ voldoet, en door een financiële entiteit zou worden ingevoerd.

Invoeging van een bepaling over het verbod om ‘bijzondere mechanismen’ in te stellen, gekoppeld aan een strafrechtelijke sanctie

Voor de goedkeuring van de wet van 2 juni 2021 was de FSMA bevoegd om de financiële instellingen onder haar prudentieel toezicht aan te manen om bijzondere mechanismen stop te zetten. Gaven die financiële instellingen geen gevolg aan die aanmaning, dan kon de FSMA administratieve herstelmaatregelen opleggen.

Bovendien moest de FSMA bij het gerecht aangifte doen van bijzondere mechanismen die een instelling onder haar prudentieel toezicht had ingesteld, maar enkel wanneer zij er kennis van had dat die bijzondere mechanismen voor die instelling zelf als dader, mededader of medeplichtige een onder het strafrecht vallend fiscaal misdrijf vormde. Pas als aan die voorwaarden was voldaan, strookte de aangifteplicht met het beroepsgeheim waaraan de FSMA krachtens het Europees recht is gebonden.

De aangifteplicht werd dus gekenmerkt door een vereiste van dubbele strafbaarstelling: enerzijds, moest de klant fiscale fraude hebben gepleegd en, anderzijds, moest een financiële entiteit een bijzonder mechanisme hebben ingesteld.

Door de wettelijke bekraftiging van het beginsel van het verbod om een bijzonder mechanisme in te stellen, gekoppeld aan een strafrechtelijke sanctie, wordt thans een einde gesteld aan dat vereiste van de dubbele strafbaarstelling, terwijl de naleving van de regels inzake het beroepsgeheim behouden blijft.

De huidige aangifteplicht wordt vervangen door de verplichting voor de FSMA om bij het gerecht aangifte te doen wanneer zij over concrete elementen beschikt in verband met bijzondere mechanismen, waarvan de instelling strafrechtelijk strafbaar is, bij een onderneming onder haar prudentieel toezicht¹¹⁰.

Daarna is het aan het parket om te beoordelen of al dan niet een gerechtelijk onderzoek moet worden ingesteld. Als alle constitutieve bestanddelen van een strafrechtelijke inbreuk aanwezig zijn, zal dat onderzoek, in voorkomend geval, tot een inbeschuldigingstelling en een strafrechtelijke sanctie kunnen leiden. Deze zal dan door een strafrechter worden uitgesproken.

Verplichting voor de erkend commissarissen om een melding te doen aan de toezichthoudende autoriteiten

De wetgever heeft de erkend commissarissen een cruciale rol gegeven bij het toezicht op de naleving van het verbod om bijzondere mechanismen in te stellen, door hen explicet te verplichten om, onder hun eigen en uitsluitende verantwoordelijkheid, aan het toezicht door de toezichthoudende autoriteiten mee te werken^{111 112}.

¹¹⁰ Artikel 46, tweede lid, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

¹¹¹ Artikel 76, tweede lid, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

¹¹² Dit geldt niet voor de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies die wettelijk niet verplicht zijn om zo'n erkende revisoren aan te stellen.

Deze verplichting past in de algemene opdracht van de erkend commissarissen om, in het kader van hun wettelijk gedefinieerde werkzaamheden, na te gaan of de financiële entiteiten waar zij hun functies uitoefenen, de wettelijke bepalingen naleven en of zij correct functioneren.

Die verplichting kadert in de signaalfunctie van de erkend commissarissen. Op grond daarvan brengen zij op eigen initiatief verslag uit bij de FSMA zodra zij kennis krijgen van beslissingen of feiten die op een overtreding van de sectorale toezichtswetten kunnen wijzen. Zodra de erkend commissarissen – bij de uitoefening van hun opdrachten – over concrete elementen beschikken in verband met bijzondere mechanismen, zijn ze verplicht om deze aan de FSMA te melden.

Bovendien heeft de wetgever in de sectorale toezichtswetten voor de erkend commissarissen de verplichting ingeschreven om de toezichthouder jaarlijks een verklaring te bezorgen waarin zij aangeven (al dan niet) aanwijzingen van bijzondere mechanismen te hebben vastgesteld¹¹³.

Deze specifieke verplichtingen komen aan bod in de circulaires van de FSMA over de medewerkingsopdrachten van de erkend commissarissen¹¹⁴.

De FSMA verwacht ook dat de financiële entiteiten een fiscaal voorkomingsbeleid voeren. Zo moeten de personen belast met de effectieve leiding van die entiteiten, in voorkomend geval het directiecomité, een fiscaal voorkomingsbeleid uitwerken en de tenuitvoerlegging en toepassing ervan garanderen, onder meer via sensibiliseringssacties voor het personeel. Het voorkomingsbeleid bepaalt de doelstellingen van de onderneming, en identificeert en analyseert de risico's die zij op dat vlak loopt. De compliancefunctie is verantwoordelijk voor het toezicht op de effectieve toepassing van het voorkomingsbeleid van de onderneming. Ook de circulaire over dat fiscaal voorkomingsbeleid is recent geactualiseerd. De FSMA geeft daarin toelichting bij haar verwachtingen ter zake¹¹⁵.

Verder heeft de FSMA een samenwerkingsprotocol gesloten met de Algemene Administratie van de Bijzondere Belastinginspectie van de FOD Financiën, onder meer met het oog op de uitwisseling van niet-vertrouwelijke informatie over de vastgestelde praktijken inzake bijzondere mechanismen¹¹⁶.

Koninklijk besluit ‘harmonisatie’

Het koninklijk besluit van 12 december 2021¹¹⁷ regelt, om redenen van harmonisatie, bepaalde aspecten van het statuut van de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten, de kredietmiddelaars en de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen. Het wijzigt daartoe de drie koninklijke besluiten¹¹⁸ die deze verschillende statuten regelen.

¹¹³ Artikelen 106, § 1, eerste lid, 5°, en 247, § 1, eerste lid, 5°, van de wet van 3 augustus 2012 betreffende de instellingen voor collectieve belegging die voldoen aan de voorwaarden van Richtlijn 2009/65/EG en de instellingen voor belegging in schuldborderingen, en artikel 357, § 1, eerste lid, 6°, van de wet van 19 april 2014 betreffende de alternatieve instellingen voor collectieve belegging en hun beheerders.

¹¹⁴ Circulaire FSMA_2020_01 van 2 januari 2020 over de medewerkingsopdracht van de erkend commissarissen en circulaire FSMA_2022_08 van 14 februari 2022 over de medewerkingsopdracht van de erkend commissarissen bij openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelname.

¹¹⁵ Circulaire FSMA_2022_12 van 11 april 2022 over het voorkomingsbeleid inzake bijzondere mechanismen.

¹¹⁶ Zie het [samenwerkingsprotocol](#) van 30 augustus 2021.

¹¹⁷ Koninklijk besluit van 12 december 2021 tot harmonisatie van verschillende koninklijke besluiten over de bemiddeling in de financiële en verzekeringssector.

¹¹⁸ Koninklijk besluit van 1 juli 2006 tot uitvoering van de wet van 22 maart 2006 betreffende de bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten en de distributie van financiële instrumenten, koninklijk besluit van 29 oktober 2015 tot uitvoering van Titel 4, Hoofdstuk 4 van Boek VII van het Wetboek van economisch recht, en koninklijk besluit van 18 juni 2019 tot uitvoering van de artikelen 5, 19° /1, 264, 266, 268 en 273 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

De harmonisatie is geënt op de regels voor de verzekerings- en herverzekeringsstussenpersonen. Deze werden recent aangepast om ze in overeenstemming te brengen met de bepalingen van de IDD-richtlijn¹¹⁹. Die harmonisatie betreft allerlei aspecten, waaronder de opheffing van de regeling inzake de collectieve inschrijving van de tussenpersonen, de inhoud van het inschrijvingsdossier, de toekenning van bepaalde afwijkingen inzake beroepskennis, de aanpassing van het vereiste inzake beroepskennis van de personen in contact met het publiek, en het aanscherpen van het vereiste inzake geregelde bijscholing.

De belangrijkste wijzigingen betreffen de regeling inzake beroepskennis die van toepassing is op de tussenpersonen, hun leiders en hun personen in contact met het publiek. Zo wordt onder meer de beschrijving van de vereiste theoretische kennis geactualiseerd en worden de geldende afwijkingen voor de verschillende categorieën van tussenpersonen op elkaar afgestemd. Bovendien zullen alle personen in contact met het publiek, ongeacht hun activiteitssector, voortaan actief kunnen zijn zodra ze worden aangesteld, en dit gedurende een periode van één jaar, een zogenaamd ‘opleidingsjaar’, waarin ze de vereiste theoretische kennis en praktijkervaring zullen kunnen opdoen.

In dezelfde optiek kunnen de verzekerings- of herverzekeringssubagenten, hun verantwoordelijken voor de distributie en hun effectieve leiders die *de facto* verantwoordelijk zijn voor de activiteit van verzekerings- of herverzekeringsdistributie, en die geen zes maanden nuttige praktijkervaring hebben opgedaan, toch met hun activiteiten starten. Ze kunnen die praktijkervaring opdoen onder het toezicht en binnen de omkadering van hetzelfde verzekerings- of herverzekeringsstussenpersoon voor wiens rekening zij handelen, hetzelfde een verantwoordelijke voor de distributie die daartoe bij die tussenpersoon is aangesteld. De betrokken subagenten moeten echter over de vereiste theoretische kennis beschikken.

Deze wijziging gaat samen met een wettelijke versterking van de verantwoordelijkheid van de verzekerings- of herverzekeringsagenten en de verzekerings- of herverzekeringsmakelaars die samenwerken met subagenten. Die agenten en makelaars zijn al wettelijk verplicht om de activiteiten te controleren van de verzekeringssubagenten met wie zij samenwerken. Om die bestaande verantwoordelijkheid en actiemiddelen van de FSMA verder te versterken, zal deze controleverplichting worden opgenomen in de inschrijvingsvoorwaarden van de kandidaat-verzekeringsagenten of -verzekeringsmakelaars, die permanent moeten worden nageleefd. Ter zake wordt bijvoorbeeld verwezen naar de voor hen geldende verplichting om de geldende gedragsregels en informatieverplichtingen voor de verzekeringsdistributieactiviteiten na te leven, of om zich te conformeren aan de Belgische wetgeving over de voorkoming van witwassen van geld en financiering van terrorisme¹²⁰.

Ook wordt verduidelijkt dat de duur van de praktische ervaring, die vereist is bovenop de theoretische kennis, voor alle statuten van tussenpersonen op voltijdbasis wordt berekend. Dit vereiste is essentieel om te kunnen nagaan of de betrokkenen de nodige omkadering ontvangen, en of zij de nodige kennis en ervaring op het terrein opdoen om de cliënten een kwaliteitsvolle service te kunnen verlenen. De nieuwe regel sluit niet uit dat de ervaring deeltijds wordt opgedaan. De totale duur van de vereiste ervaring zal dan proportioneel worden berekend om overeen te stemmen met de vereiste duur op voltijdbasis. De voorgestelde formulering is geënt op de ESMA-richtsnoeren voor de beoordeling van kennis en bekwaamheid¹²¹. De FSMA zal specifieke berekeningsmodaliteiten bepalen voor de gevallen waarin hetzelfde de kandidaat, hetzelfde de tussenpersoon of de

119 Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie.

120 Wet van 8 mei 2022 houdende diverse bepalingen inzake bemiddeling in de financiële en de verzekeringssector.

121 Zie ESMA, Richtsnoeren voor de beoordeling van kennis en bekwaamheid, 22 maart 2016, beschikbaar op de website www.esma.europa.eu.

onderneming waarbij de ervaring wordt opgedaan, verschillende gereglementeerde activiteiten cumuleert. In die hypotheses zullen de vereiste periodes van praktijkervaring niet noodzakelijk moeten worden gecumuleerd, op voorwaarde natuurlijk dat de opgedane ervaring pertinent blijft.

Met betrekking tot beleggingsdiensten wordt verduidelijkt dat de vereisten inzake beroepskennis niet enkel gelden voor de personen in contact met het publiek in de zin van artikel 13 van de wet van 22 maart 2006¹²², maar ook voor alle natuurlijke personen die beleggingsadvies of informatie over financiële instrumenten verstrekken, of beleggings- of nevendiensten aan cliënten verlenen voor rekening van een beleggingsonderneming of een kredietinstelling. Laatstgenoemde ondernemingen moeten overigens nagaan of al die personen over de nodige kennis en vaardigheden beschikken om de wettelijke en reglementaire verplichtingen na te leven. Door de criteria voor die beoordeling vast te stellen, voldoet het koninklijk besluit van 12 december 2021 volledig aan artikel 25 van de MiFID II-richtlijn.

Ook wordt bijzondere aandacht besteed aan de harmonisering van de bijscholingsplicht voor tussenpersonen en hun personeelsleden. Die bijscholing moet geregeld worden gevolgd en een minimumaantal uren omvatten, berekend over een periode van een jaar. Ook de modaliteiten voor de erkenning van die bijscholing door de FSMA zijn gewijzigd. Om zich van de kwaliteit van de verstrekte opleidingen te kunnen vergewissen, zal de FSMA de organisatoren van opleidingen voortaan erkennen.

De inhoud van de bijscholing moet natuurlijk betrekking hebben op de theoretische kennis waarover de tussenpersonen en hun personeelsleden moeten beschikken. Tijdens de drie jaar na hun eerste inschrijving of aanduiding moet de bijscholing trouwens worden toegespitst op de werkelijk verstrekte of gecontroleerde diensten.

De bijscholingsplicht geldt ook voor de personen in contact met het publiek. De werkgever is verantwoordelijk voor het uitwerken en opvolgen van het jaarlijkse opleidingsplan dat tot doel heeft de kennis van die personen up-to-date te houden.

Voor de beroepskennis is in overgangsbepalingen voorzien, vooral om te verduidelijken dat niet van iedere persoon die vóór de inwerkingtreding van de nieuwe regels aan het vereiste inzake beroepskennis was onderworpen, zal worden geëist dat hij opnieuw het bewijs van zijn kennis levert in het licht van de aangebrachte wijzigingen.

Tot slot wordt ook het vereiste inzake de beroepsaansprakelijkheidsverzekering op enkele punten gewijzigd. Nog steeds met het oog op de harmonisering met de andere statuten van tussenpersonen, wordt voortaan van de verzekeringsonderneming geëist dat zij de FSMA ervan in kennis stelt als de beroepsaansprakelijkheid van een tussenpersoon niet langer is verzekerd. Die verplichting geldt ook voor de tussenpersoon, net zoals de verplichting om de FSMA in kennis te stellen van elke wijziging met een impact op de permanente naleving van zijn inschrijvingsvoorwaarden.

Het inschrijvingsdossier van de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten en van de kredietgevers wordt ook aangevuld met de identificatiegegevens van de verantwoordelijke(n) voor de voorkoming van witwassen van geld en financiering van terrorisme. Ook wordt verduidelijkt dat de beschrijving van de inhoud van het inschrijvingsdossier in de verschillende eerder vermelde koninklijke besluiten geen afbreuk doet aan het recht van de FSMA om de bijkomende inlichtingen te vragen die ze nodig zou achten voor de beoordeling van het dossier.

122 Wet van 22 maart 2006 betreffende de bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten en de distributie van financiële instrumenten.

Geharmoniseerde crowdfundingregeling

Verordening 2020/1503¹²³ voert een geharmoniseerde crowdfundingregeling in op Europees niveau. Volgens artikel 1 ‘worden bij deze verordening uniforme vereisten vastgesteld voor de verlening van crowdfundingdiensten, voor de organisatie van, de vergunningverlening aan, en het toezicht op crowdfundingdienstverleners, voor de exploitatie van crowdfundingplatforms, alsmede voor de transparantie en publicitaire mededelingen in verband met de verlening van crowdfundingdiensten in de Unie’.

Deze verordening is op 10 november 2021 in werking getreden. Alle nieuw opgerichte crowdfundingplatforms moeten een vergunning verkrijgen conform deze verordening en de bepalingen ervan naleven bij de uitoefening van hun activiteiten. Voor de crowdfundingplatforms die voor 10 november 2021 met hun activiteiten zijn gestart, geldt een overgangsperiode tot 10 november 2022.

In België vervangt Verordening 2020/1503 de wet van 18 december 2016¹²⁴ integraal. Net als alle Europese verordeningen is ook Verordening 2020/1503 rechtstreeks van toepassing. Ze moet dus niet eerst in nationaal recht worden omgezet. Deze verordening wordt ten uitvoer gelegd bij de wet van 23 februari 2022. Die wet wijst de FSMA als bevoegde autoriteit aan en brengt de nodige wetswijzigingen aan voor de toepassing van Verordening 2020/1503.

Omzetting van het ‘MiFID Recovery Package’

Begin 2022 is de Belgische wet¹²⁵ tot omzetting van de zogenaamde *MiFID Recovery Package*-richtlijn¹²⁶ goedgekeurd. Die Europese richtlijn maakt deel uit van het door de Europese wetgever goedgekeurde ‘herstelpakket voor de kapitaalmarkten’, dat moet bijdragen aan het economisch herstel na de gezondheidscrisis ingevolge de COVID-19-pandemie. Dat herstel wordt ondersteund door beperkte en gerichte wijzigingen aan te brengen in de bestaande Uniewetgeving inzake financiële diensten.

Deze richtlijn wijzigt de MiFID II-richtlijn¹²⁷ voor de sector van de financiële markten en de beleggingsdiensten. Die wijzigingen zijn vooral bedoeld om onnodige bureaucratie weg te nemen en weloverwogen maatregelen te treffen die effectief worden geacht om de economische moeilijkheden te verzachten voor de actoren uit die sector.

123 Verordening (EU) 2020/1503 van het Europees Parlement en de Raad van 7 oktober 2020 betreffende Europese crowdfundingdienstverleners voor bedrijven en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/1129 en Richtlijn (EU) 2019/1937.

124 Wet van 18 december 2016 tot regeling van de erkenning en de afbakening van crowdfunding en houdende diverse bepalingen inzake financiën.

125 Wet van 23 februari 2022 tot tenuitvoerlegging van Verordening (EU) 2020/1503 van het Europees Parlement en de Raad van 7 oktober 2020 betreffende Europese crowdfundingdienstverleners voor bedrijven en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/1129 en Richtlijn (EU) 2019/1937, en tot omzetting van Richtlijn (EU) 2021/338 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2021 tot wijziging van Richtlijn 2014/65/EU wat betreft informatievereisten, productgovernance en positielimieten, en Richtlijnen 2013/36/EU en (EU) 2019/878 wat betreft de toepassing daarvan op beleggingsondernemingen, om bij te dragen aan het herstel van de COVID-19-crisis.

126 Richtlijn (EU) 2021/338 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2021 tot wijziging van Richtlijn 2014/65/EU wat betreft informatievereisten, productgovernance en positielimieten, en Richtlijnen 2013/36/EU en (EU) 2019/878 wat betreft de toepassing daarvan op beleggingsondernemingen, om bij te dragen aan het herstel van de COVID-19-crisis.

127 Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU.

Vooreerst wordt een minder strenge regeling ingevoerd voor de verstrekking van beleggingsdiensten aan professionele klanten en aan bepaalde tegenpartijen die als ‘in aanmerking komende tegenpartijen’ worden gekwalificeerd. Die benaming slaat op de financiële instellingen en andere ondernemingen die, samen met de professionele cliënten, een categorie van beleggers vormen die worden geacht een uitgebreidere financiële expertise te bezitten. Die expertise rechtvaardigt dat zij minder bescherming genieten bij hun beleggingen. Ook wilde de Europese wetgever de financiële instellingen bijkomende versoepelingen bieden wanneer zij zakendoen met dergelijke klanten, onder meer inzake informatieverstrekking.

De Europese wetgever wilde daarnaast de commercialisering van financiële producten vergemakkelijken. Die producten worden, volgens hem, voor herkapitaliseringsdoeleinden gebruikt en dus om de economische crisis te boven te komen die het gevolg is van de COVID-19-pandemie. De richtlijn voert daartoe onder meer minder strenge productgovernancevereisten in voor bepaalde soorten obligaties, die doorgaans als eenvoudige producten worden beschouwd die geschikt zijn voor niet-professionele klanten. Het gaat daarbij om obligaties zonder andere ingebedde derivaten dan een ‘make-whole’-clausule. Zo’n clausule biedt de beleggers bescherming tegen verliezen door ervoor te zorgen dat zij, indien de obligatie vervroegd wordt afgelost, een betaling ontvangen die gelijk is aan de som van de netto contante waarde van de resterende, tot de vervaldag verwachte couponbetalingen en de hoofdsom van de obligatie. De Europese wetgever stelt de kredietinstellingen en de beleggingsondernemingen die beleggingsdiensten in verband met zo’n obligaties verstrekken, vrij van de productgovernancevereisten.

Eveneens met het oog op de ondersteuning van de emittenten moedigt de *MiFID Recovery Package*-richtlijn het onderzoek naar small- en midcapemittenten aan. Daarbij wordt het verstrekken van onderzoek door derden aan financiële instellingen beter afgestemd op hun algemene verplichting om zich op een loyale, billijke en professionele wijze in te zetten voor de belangen van hun klanten. De Europese wetgever heeft geoordeeld dat dit onderzoek de zichtbaarheid van emittenten vergroot en zo voor voldoende investeringen en liquiditeit zorgt.

Tot slot wil de *MiFID Recovery Package*-richtlijn de administratieve lasten bij de communicatie tussen financiële instellingen en hun klanten verminderen. Daarom geldt nu als algemene regel dat alle informatie die aan de klanten moet worden verstrekt, elektronisch wordt verstrekt, tenzij de klant of potentiële klant een niet-professionele klant is die heeft gevraagd om de informatie op papier te ontvangen. In dat geval wordt die informatie kosteloos verstrekt op papier.

Grensoverschrijdende distributie van instellingen voor collectieve belegging

Richtlijn 2019/1160¹²⁸ bevat diverse maatregelen om de grensoverschrijdende commercialisering van instellingen voor collectieve belegging te bevorderen. Zo kan de werking van de interne markt op dat punt worden verbeterd. Hierna volgt een overzicht van die maatregelen:

¹²⁸ Richtlijn (EU) 2019/1160 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 tot wijziging van Richtlijnen 2009/65/EG en 2011/61/EU met betrekking tot de grensoverschrijdende distributie van instellingen voor collectieve belegging.

- De kennisgevingsprocedures die een ICB in staat stellen haar rechten van deelneming in een andere lidstaat te commercialiseren en de commercialisering in een lidstaat te beëindigen, worden gewijzigd. De modaliteiten om de commercialisering van rechten van deelneming van een ICB in een andere lidstaat te beëindigen en bepaalde van de betrokken verplichtingen niet langer na te leven, worden geharmoniseerd.
- Voor de ICB's wordt de verplichting geschrapt om, in elke lidstaat waar hun rechten van deelneming worden gecommercialiseerd, over een fysieke ‘financiële dienst’ te beschikken die instaat voor de contacten met de beleggers.
- Voor de ICB's die onder de toepassing van de AIFM-richtlijn vallen, verduidelijkt de richtlijn de voorwaarden waaronder commerciële ‘pre-marketing’-initiatieven, die tot doel hebben de markt te testen, zijn toegestaan zonder dat het paspoort effectief moet worden gebruikt.
- De procedures voor de communicatie tussen de bevoegde autoriteiten van de verschillende lidstaten (de FSMA en haar buitenlandse collega-toezichthouders) bij inbreuken op de wetgeving worden gewijzigd.

Deze richtlijn wordt aangevuld met Verordening 2019/1156¹²⁹, die minimumvereisten invoert voor de publicitaire mededelingen die bij de commercialisering van rechten van deelneming in ICB's worden verspreid. Ondanks het feit dat zij rechtstreeks van toepassing is, verbiedt deze verordening de lidstaten niet om nationale bepalingen over de commercialisering te handhaven in verband met deze geharmoniseerde materie. Voorwaarde is echter dat die nationale bepalingen niet in tegenspraak zijn met de bepalingen van de verordening en niet afwijken van de minimumstandaard waarin de verordening voorziet.

Deze richtlijn is in Belgisch recht omgezet bij de wet van 4 juli 2021 tot omzetting van Europese richtlijnen en tenuitvoerlegging van Europese verordeningen over financiële aangelegenheden. Deze wet voert geen nieuwe verplichtingen in die verder gaan dan de vereisten van de richtlijn.

Aanpassing van de sectorale toezichtswetten aan het WVV

Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV), dat in 2019 in werking is getreden, heeft het vennootschapsrecht op vele punten gewijzigd. Als gevolg daarvan moeten ook verschillende sectorale wetten op bancair en financieel gebied worden aangepast, om de coherentie tussen deze wetgeving en het vennootschapsrecht te handhaven. De wet van 27 juni 2021 houdende diverse financiële bepalingen heeft die wijzigingen aangebracht. Hierna volgt een overzicht van de belangrijkste punten:

¹²⁹ Verordening 2019/1156 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende het faciliteren van de grensoverschrijdende distributie van instellingen voor collectieve belegging en houdende wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 345/2013, (EU) nr. 346/2013 en (EU) nr. 1286/2014.

- De verwijzingen naar het oude Wetboek van Vennootschappen zijn vervangen door verwijzingen naar het WVV, en de gebruikte terminologie sluit nu aan bij die van het WVV.
- Een van de nieuwigheden die het WVV invoert, is het nieuwe statuut van de besloten vennootschap, dat het statuut van de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid vervangt. De besloten vennootschap is een vennootschap die geen wettelijk onbeschikbaar eigen vermogen heeft, waarvan het juridisch statuut vergelijkbaar is met dat van het maatschappelijk kapitaal bij naamloze vennootschappen. Enkel gereglementeerde ondernemingen met een statuut dat geen kapitaal- of minimumeigenvermogensvereisten omvat, kunnen dus als besloten vennootschap worden opgericht. Dat is bijvoorbeeld het geval voor alternatieve-financieringsplatformen, onafhankelijk financieel planners en tussenpersonen.
- De statuten van niet-genoteerde vennootschappen kunnen voortaan een onbeperkt aantal stemmen toeekennen aan één aandeel. Deze regel geldt niet voor genoteerde vennootschappen, hoewel hun statuten een dubbel stemrecht kunnen verlenen aan aandelen, mits aan een aantal voorwaarden is voldaan. Gevolg van die vernieuwingen is dat het stemrecht van een aandeelhouder niet noodzakelijk meer afhangt van het kapitaalpercentage dat hij bezit. Bovendien zouden ze aanleiding kunnen geven tot een groter aantal ‘passieve’ (dus zonder dat de aandeelhouder daartoe het initiatief neemt) aanpassingen van het stemrecht, bijvoorbeeld wanneer bij een statutenwijziging dubbele of meervoudige stemrechten worden toegekend. De bepalingen over het toezicht op de aandeelhouderskring zijn dus aangepast opdat, bij de toepassing ervan, ook rekening zou worden gehouden met de verwervingen van stemrechten. De aangebrachte wijzigingen betreffen ook de verwervingen van zogenaamde ‘passieve’ stemrechten, die voortvloeien uit statutenwijzigingen of inkopen van eigen aandelen, en dus niet het gevolg zijn van een aankoop van aandelen of een persoonlijk initiatief van de aandeelhouder. De toekenning van dubbele of meervoudige stemrechten zal daarentegen zonder meer verboden zijn voor de openbare instellingen voor collectieve belegging. Voor hen geldt immers de specifieke regeling inzake de gelijkheid van de aandeelhouders.
- Het WVV heeft belangrijke wijzigingen aangebracht in verband met de governance van naamloze vennootschappen. Het biedt naamloze vennootschappen voortaan de mogelijkheid om tussen een monistisch en een dual bestuursmodel te kiezen, of om met één enkele bestuurder te werken. Die wijzigingen vereisen een aanpassing van de bepalingen over het directiecomité dat de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies en de beheervennootschappen van (A)ICB's mogen oprichten. De aanpak waarvoor de wetgever heeft geopteerd, houdt in dat de vereiste wijzigingen worden aangebracht om de essentie van de huidige (facultatieve) regeling in verband met het directiecomité te kunnen handhaven.
- In de wetteksten waarin die mogelijkheid nog niet was opgenomen (overeenkomstig de Europees richtlijnen), maar wel is toegestaan door het Europees recht, verduidelijkt de wet dat de statutaire zetel (en niet langer enkel het hoofdbestuur) van de ondernemingen onder toezicht in België gevestigd moet zijn: in de door het WVV ingevoerde nieuwe regeling is het immers de statutaire zetel, en niet langer het hoofdbestuur (werkelijke zetel), die het aanknopingspunt zal vormen om te bepalen of het WVV als *lex societatis* van een vennootschap wordt toegepast.
- Aangezien de vennootschapsvorm van de commanditaire vennootschap op aandelen niet in het nieuwe WVV is opgenomen, worden de verwijzingen naar dergelijke vennootschappen geschrapt. De betrokken vennootschappen zullen in bepaalde gevallen echter de mogelijkheid hebben om voor de vorm van een naamloze vennootschap met één enkele bestuurder te kiezen.

DE ORGANISATIE VAN DE FSMA

Structuur en organen van de FSMA	166
Directiecomité	166
Organogram van de departementen en diensten	167
Raad van toezicht	168
De interne-auditfunctie bij de FSMA	171
Bedrijfsrevisor	172
Sanctiecommissie	172
Organisatie in de praktijk	174
Personalsbeheer	174
Sociaal overleg	179
Ontwikkelingen op informaticagebied	179
Duurzaamheid	180

Structuur en organen van de FSMA

Directiecomité

Jean-Paul Servais,
voorzitter

Annemie Rombouts,
ondervoorzitter

Gregory Demal,
lid van het directiecomité

Henk Becquaert,
lid van het directiecomité

Organogram van de departementen en diensten (situatie op 7 maart 2022)

Directiecomité			
Juridische dienst, dienst 'economische studies en vooruitzichten', cel 'markten en post-trade' en 'beheer van multidisciplinaire teams', Internationale relaties en Sustainability Policy, Communicatie en financiële educatie			
Jean-Paul SERVAIS, Voorzitter	Juridische dienst, dienst 'economische studies en vooruitzichten', cel 'markten en post-trade' en 'beheer van multidisciplinaire teams' Jean-Michel VAN COTTEM	Internationale relaties en Sustainability Policy Antoine VAN CAUWENBERGE	Communicatie en financiële educatie Jim LANNOO
Operationeel toezicht op de markten, asset management en de bancaire spaar- en beleggingsproducten			Strategie en organisatie
Annemie ROMBOUTS, Ondervoorzitter	Toezicht op de informatie van vennootschappen, Toezicht op de financiële rapportering van de emittenten en Toezicht op de financiële markten Thierry LHOEST	Toezicht op asset management en op bancaire spaar- en beleggingsproducten Veerle DE SCHRYVER	Personelsbeheer Hilde DAEMS
Expertisecentrum data analytics en Operationeel toezicht op de verzekeringen en de pensioenen			
Henk BECQUAERT, Lid	Expertisecentrum data analytics en Toezicht op de verzekeringen Karel DE BONDT	Toezicht op de pensioenen Greet T'JONCK	Informaticadienst Dominique MICHAUX Infrastructuur
Centraal inspectieteam en Operationeel toezicht op de gedragsregels, de tussenpersonen en de financiële dienstverleners en het antiwitwasbeleid			
Gregory DEMAL, Lid	Toezicht op de tussenpersonen en de financiële dienstverleners en het antiwitwasbeleid Vincent DE BOCK	Centraal inspectieteam en toezicht op de gedragsregels Els DE KEYSER	Boekhouding Beheercontrole
Michaël ANDRÉ, Auditeur		ENFORCEMENT PERIMETERTOEZICHT	
		Kim VANMECHELEN, interne auditor	
		INTERNE AUDIT	

Raad van toezicht

Samenstelling

In de loop van 2021 werd de samenstelling van de raad van toezicht gewijzigd en de raad is voortaan als volgt samengesteld:

Jean Eylenbosch,
voorzitter

Selien De Schryder

Roland Gillet

François Koulisher

Pierre Nicaise

Kristien Smedts

Reinhard Steennot

Luk Van Biesen

Jan Verhoeve

Maud Watelet

De raad uit zijn bijzondere dank aan de heer Dirk Van Gerven voor zijn voorzitterschap van de raad van toezicht sinds 2011. Zijn deskundigheid en aandacht voor een goede dialoog met het directiecomité hebben ertoe bijgedragen dat de raad zijn rol ten volle heeft kunnen vervullen. De heer Van Gerven werd bij koninklijk besluit gemachtigd de titel van erevoorzitter van de raad van toezicht te dragen. De raad dankt ook de heer Reinhard Steennot die voor een periode voorafgaand aan de hersamenstelling van de raad het voorzitterschap op professionele wijze heeft waargenomen. In zijn nieuwe samenstelling heeft de raad de heer Jean Eylenbosch tot voorzitter verkozen.

De raad brengt ook van harte hulde aan mevrouw Deborah Janssens en de heren Frédéric Rouvez en David Szafran die elk vanuit hun ervaring en expertise grote diensten aan de raad hebben bewezen. Ze zijn eveneens bij koninklijk besluit gemachtigd de titel van erelid te dragen.

Verslag over de uitoefening door de raad van toezicht van zijn wettelijke opdrachten

Algemeen toezicht op de FSMA

De wet van 2 augustus 2002 vertrouwt het algemeen toezicht op de werking van de FSMA toe aan de raad van toezicht.

In de loop van 2021 hebben de leden van de raad van toezicht acht keer vergaderd (zowel fysiek als digitaal) en een keer gebruik gemaakt van de schriftelijke besluitvormingsprocedure.

Benoemingen voorzitter en leden van het directiecomité

Gevolgevend aan het verzoek van de bevoegde ministers heeft de raad overeenkomstig zijn wettelijke opdracht advies verleend over de voorstellen tot benoeming binnen de hoogste leiding van de FSMA.

Coronacrisis

Zoals vorig jaar heeft de raad van toezicht de organisatie van de FSMA en haar werkzaamheden tijdens de coronacrisis van nabij opgevolgd. Zo verstrekte het directiecomité geregeld toelichting over de werkorganisatie van de FSMA die zich continu diende aan te passen aan de overheidsmaatregelen om de pandemie te bestrijden. De raad van toezicht wil langs deze weg de medewerkers van de FSMA bedanken om op voorbeeldige wijze hun taken te hebben uitgevoerd in soms moeilijke omstandigheden.

De raad van toezicht appreccieerde ook de door de diensten van de FSMA ontwikkelde dashboards met nuttige kwantitatieve gegevens over de voor de FSMA relevante financieel-economische indicatoren gelinkt aan de coronacrisis en meer algemeen. De leden van de raad zullen in de toekomst de gelegenheid hebben om input te geven bij de voorbereiding van deze dashboards.

Overzicht van de behandelde thema's

De leden wisselden van gedachten over actuele thema's zoals de initiatieven op Belgisch en Europees vlak inzake duurzame financiering. Zo bespraken ze de studie van de FSMA over de rapportering door genoteerde ondernemingen van niet-financiële informatie over uiteenlopende ESG-thema's zoals milieu, sociale kwesties en personeelsaangelegenheden. Ze verwelkomen dat de FSMA de betrokken vennootschappen houvast biedt bij de opstelling van een kwaliteitsvolle rapportering.

De leden kregen voorts toelichting over recente tendensen zoals het gebruik van online platformen voor beleggingen en de toename van beursgangen via SPACS. Ze noteerden ook het groeiend aandeel van particuliere beleggers op de beurs, zoals geanalyseerd in kwantitatieve studies van de FSMA. Deze evolutie beantwoordt aan de Europese ambitie een kapitaalmarktenunie uit te bouwen met een sterke participatie van retailbeleggers. Van toezichthouders zoals de FSMA wordt een passende aandacht voor deze tendensen verwacht. In dit kader zijn de initiatieven van de FSMA om de financiële geletterdheid van de bevolking te verbeteren, meer dan welkom. De leden verheugen zich dan ook over de grote belangstelling uit het onderwijsveld voor het in 2020 geopende Wikifin Lab. De leden bespraken ook de initiatieven van de FSMA ter preventie van beleggingsfraude.

Zoals in vorige jaren gaven de diensten van de FSMA toelichting bij de impact van nieuwe technologieën op de financiële sector en op de toezichtsmethodes van de FSMA. Zo bespraken de leden de ervaring met het fintech-contactpunt van de FSMA dat fintech-spelers helpt bij het navigeren door het toezichtlandschap. De leden werden ook ingelicht over nieuwe Europese regelgevende initiatieven in verband met crypto-activa en over de voorbereiding in België van een statuut voor de aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele en fiduciaire valuta.

De raad besteedde ook aandacht aan de sector van de beleggingsfondsen die tijdens de pandemie wereldwijd met uitdagingen te kampen had, maar zich nadien heeft hersteld. Zo gaf de raad een positief advies over een reglement van de FSMA dat de rapportering van de fondsen aan de FSMA die tijdens de pandemie was aangescherpt voor de toekomst bestendigt. De leden volgden ook op hoe de FSMA toeziet op de transparantie in de sector van het collectief beheer op het gebied van de voorstelling van fondsen als duurzame fondsen om *greenwashing* te voorkomen.

De leden kregen ook geregeld updates over belangrijke ontwikkelingen in verband met de bevoegdheden van de FSMA die zich afspelen op Europees en internationaal vlak. De raad verheugt zich over de invloed die de FSMA kan uitoefenen door haar vooraanstaande rol in Europese en internationale organisaties.

Werking van de FSMA

De leden wisselden geregeld van gedachten over onderwerpen die betrekking hebben op de organisatie en het personeelsbeleid van de FSMA. De leden hebben met name aandacht besteed aan de stappen die de FSMA zet in de ontwikkeling naar 'het nieuwe werken' en in het data-gedreven toezicht.

In het kader van zijn wettelijke opdrachten keurde de raad op 9 december 2021 de begroting van de FSMA voor 2022 goed. De raad heeft de jaarrekening voor het jaar 2020 goedgekeurd op 22 april 2021 en de jaarrekening voor 2021 op 25 april 2022. De raad herbenoemde na een overheidsopdrachtprocedure de heer Alexandre Streel als revisor van de FSMA voor een termijn van twee jaar.

De raad van toezicht keurde onderhavig verslag, wat de bevoegdheden van de raad van toezicht betreft, op 25 april 2022 goed.

Verslag over de uitoefening door het auditcomité van zijn wettelijke opdrachten

Het auditcomité kwam in 2021 vijf keer bijeen. Ingevolge de wijziging in de samenstelling van de raad van toezicht onderging ook het auditcomité een wijziging. De raad van toezicht verkoos de heer François Koulischer als nieuw lid van het auditcomité in opvolging van de heer Frédéric Rouvez. Het auditcomité uit zijn waardering voor de deskundige inbreng van de heer Rouvez als lid van het auditcomité en dankt hem daarvoor van harte. In zijn eerste vergadering in zijn nieuwe samenstelling heeft het auditcomité de heer Pierre Nicaise herverkozen als voorzitter van het auditcomité.

In het kader van zijn wettelijke opdracht heeft het auditcomité tijdens zijn vergaderingen een aantal interne-auditverslagen behandeld, waaronder de auditbevindingen over hoe de FSMA in een aantal sectoren onder haar toezicht de regels tot voorkoming van witwassen van geld controleert. Het auditcomité heeft ook de opvolging van de aanbevelingen uit eerdere auditverslagen besproken.

Tijdens zijn vergaderingen heeft het auditcomité, op voorstel van het directiecomité, het jaarverslag 2021, de rekeningen voor 2021 en de begroting voor 2022 onderzocht en de raad van toezicht geadviseerd deze goed te keuren.

Op grond van de uitkomst van een overheidsopdracht, heeft het auditcomité aan de raad van toezicht de herbenoeming aanbevolen van de heer Alexandre Streel als revisor van de FSMA.

Het auditcomité stemde ook in met de aanduiding van een nieuwe interne auditor binnen de FSMA.

De interne-auditfunctie bij de FSMA

Interne audit is onafhankelijk en objectief

De interne audit verstrekkt de FSMA zekerheid over de mate waarin de FSMA haar werking beheert, ze verleent advies om de werking van de FSMA te verbeteren en ze draagt bij tot het creëren van meerwaarde. De interne audit helpt de organisatie om haar doelstellingen te bereiken door een systematische en gedisciplineerde evaluatie van de processen voor risicobeheer, beheer en bestuur, en door voorstellen te formuleren om hun effectiviteit te verbeteren.

De FSMA duidde in juni 2021 een nieuwe verantwoordelijke voor de interne audit aan. In de loop van 2021 heeft de interne audit twee opdrachten volbracht. Een derde opdracht bevond zich eind 2021 in de afrondingsfase.

Naast deze opdrachten werkt de interne audit actief mee aan een meerjarig transversaal project. Dit beoogt een uitvoerige *mapping* van de strategieën en beleidslijnen die de FSMA hanteert voor het toezicht op de reglementeringen waarvoor zij bevoegd is. Om die opdracht uit te voeren, kreeg de dienst bijkomende middelen toegewezen (1 VTE) via interne detachering.

Bovendien volgde de interne audit, zoals gebruikelijk, zijn eerdere audits op. Daarbij gaat de dienst na of de maatregelen voor het opvolgen van zijn aanbevelingen zijn uitgevoerd. Ook actualiseerde hij het auditcharter.

De verantwoordelijke voor de interne audit legt alle auditverslagen voor aan het directiecomité. Vervolgens maakt de interne audit ze ter goedkeuring over aan het auditcomité. Dit gaat gepaard met een toelichting van de verslagen samen met de maatregelen die het directiecomité heeft genomen om de auditaanbevelingen op te volgen.

Het auditcomité van de FSMA houdt toezicht op de werkzaamheden van de interne audit. Het is samengesteld uit vier leden van de raad van toezicht. Het auditcomité onderzocht de halfjaarlijkse activiteitenverslagen van de interne audit over het jaar 2021 en keurde de activiteitenplanning van de dienst voor het jaar 2022 goed.

Bedrijfsrevisor

Volgens artikel 57, tweede lid van de wet van 2 augustus 2002, wordt de controle op de rekeningen van de FSMA uitgeoefend door een of meer bedrijfsrevisoren. Zij worden door de raad van toezicht benoemd voor een hernieuwbare termijn van twee jaar, op voorwaarde dat zij niet zijn ingeschreven op de lijst van de door de FSMA erkende revisoren en dat zij geen functie uitoefenen bij een onderneming die aan haar toezicht is onderworpen. De revisoren controleren en certificeren elk gegeven waarvan sprake in de reglementering over de dekking van de werkingskosten van de FSMA zoals bedoeld in artikel 56 van vooroemde wet. BDO, vertegenwoordigd door de heer Alexandre Streel, werd door de raad van toezicht benoemd tot bedrijfsrevisor.

Sanctiecommissie

Samenstelling

Het koninklijk besluit van 11 juli 2021 verlengde de mandaten van de volgende leden: de heren Erwin Francis, Philippe Quertainmont, Michel Rozie, Kristof Stouthuysen, Guy Keutgen en Reinhard Steennot¹³⁰. De nieuwe mandaten gingen in op 16 september 2021 voor een termijn van zes jaar.

Tijdens de vergadering van de sanctiecommissie van 16 september 2021 hebben de leden de heer Michel Rozie herverkozen als voorzitter van de sanctiecommissie.

De samenstelling van de sanctiecommissie en de duur van de mandaten van de leden zijn als volgt:

¹³⁰ Belgisch Staatsblad van 19 juli 2021.

Michel Rozie, voorzitter
Ere-eerste voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen, lid van de sanctiecommissie in de hoedanigheid van magistraat die geen raadsheer is in het Hof van Cassatie of in het hof van beroep te Brussel
Einde van het mandaat:
15 september 2027

Martine Castin
Lid van de sanctiecommissie met passende deskundigheid op het vlak van de wettelijke controle van de jaarrekening

Sofie Cools
Lid van de sanctiecommissie

Erwin Francis
Raadsheer in het Hof van Cassatie, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie

Guy Keutgen
Lid van de sanctiecommissie

Jean-Philippe Lebeau
Voorzitter van de ondernemingsrechtbank van Henegouwen, lid van de sanctiecommissie in de hoedanigheid van magistraat die geen raadsheer is in het Hof van Cassatie of in het hof van beroep te Brussel

Christine Matray
Ereraadsheer in het Hof van Cassatie, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie

Pierre Nicaise
Lid van de sanctiecommissie

Philippe Quertainmont
Ereraadsheer in de Raad van State, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van de Raad van State

Reinhard Steennot
Lid van de sanctiecommissie

Kristof Stouthuysen
Lid van de sanctiecommissie met passende deskundigheid op het vlak van de wettelijke controle van de jaarrekening

Marnix Van Damme
Kamervoorzitter in de Raad van State, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van de Raad van State

Einde van het mandaat:
17 september 2023

Einde van het mandaat:
15 september 2027

Einde van het mandaat:
16 december 2024

Einde van het mandaat:
16 december 2024

Einde van het mandaat:
15 september 2027

Einde van het mandaat:
16 december 2024

Beslissingen van de sanctiecommissie

Niet-naleving van de verplichting om voorwetenschap openbaar te maken en overtreding van het verbod op marktmanipulatie - Nominatieve publicatie en geldboete

Op 27 december 2021 heeft de sanctiecommissie vastgesteld dat een vennootschap zich, in de aanloop naar de verkoop van haar belangrijkste bedrijfstak, niet heeft gehouden aan haar verplichting om voorwetenschap openbaar te maken, noch aan het verbod op marktmanipulatie.

De sanctiecommissie heeft namelijk vastgesteld dat de vennootschap, waarvan de effecten op het ogenblik van de feiten genoteerd waren op een geregelteerde markt, een inbreuk heeft gepleegd op artikel 17, lid 1, eerste alinea van Verordening 596/2014 betreffende marktmisbruik (de ‘Verordening marktmisbruik’). Volgens deze bepaling moet een uitgevende instelling voorwetenschap zo snel mogelijk openbaar maken. Deze vennootschap bleek te beschikken over voorwetenschap die niet was openbaar gemaakt en waarvan de openbaarmaking evenmin was uitgesteld onder de voorwaarden als vastgelegd in de Verordening marktmisbruik.

De sanctiecommissie heeft ook vastgesteld dat de markt niet juist en volledig geïnformeerd was met de perscommuniqués die de vennootschap had gepubliceerd, met name als reactie op de informatie die in de pers was verschenen. Dit heeft de sanctiecommissie tot de conclusie gebracht dat de vennootschap het verbod op marktmanipulatie had overtreden door onjuiste of misleidende informatie te verspreiden, wat een inbreuk vormt op artikel 15 *juncto* artikel 12, lid 1, c) van de Verordening marktmisbruik.

De sanctiecommissie heeft besloten om de vennootschap een geldboete op te leggen van 250.000 euro en deze beslissing nominatief bekend te maken gedurende een periode van 12 maanden.

Tegen die beslissing van de sanctiecommissie werd geen beroep ingesteld bij het Marktenhof.

Organisatie in de praktijk

Personalsbeheer

Veralgemeend telewerk afgewisseld met periodes van terugkeer naar kantoor

Net zoals in 2020 volgde de FSMA de overheidsmaatregelen in het kader van de COVID-19-pandemie nauwgezet op. Zodra de nationale preventiemaatregelen het toelieten, moedigde de FSMA haar medewerkers aan om af en toe op kantoor te werken, uiteraard mits naleving van de veiligheidsmaatregelen van de interne preventiedienst.

Periodes van veralgemeend telewerk werden zo afgewisseld met periodes van al dan niet vrijwillige terugkeer naar kantoor gedurende één of meerdere dagen per week.

Deze omschakeling verliep telkens zonder problemen. De FSMA paste zich steeds vlot aan aan de coronamaatregelen van de overheid en nieuwe wetenschappelijke inzichten inzake de preventie van COVID-19. Daarbij besteedde ze de nodige aandacht aan het behoud van sociaal contact, wat het mentale welzijn van de medewerkers ten goede kwam. De medewerkers kregen ook de mogelijkheid om een opleiding over mentale veerkracht te volgen.

Clusterbesmettingen op de werkvloer vermeden

Wanneer een medewerker aangaf positief getest te zijn op COVID-19, trad een communicatiesysteem in werking. Alle hoogrisicocontacten van de medewerker werden individueel ingelicht. Teamgenoten werd gevraagd extra waakzaam te zijn voor symptomen van COVID-19. De FSMA heeft op die manier clusterbesmettingen op de werkvloer kunnen vermijden. Heel deze procedure gebeurde met respect voor de privacy.

De FSMA stelde zich, ook in 2021, steeds flexibel op ten aanzien van medewerkers die noodgedwongen in quarantaine of isolatie zaten of van wie de kinderen thuis waren als gevolg van de sluiting van scholen of kinderopvang. De medewerkers konden op flexibele uren telewerken, waar nodig gecombineerd met de zorg voor hun kinderen. Indien dit niet volstond konden de betrokken medewerkers steeds bij hun werkgever terecht voor het uitwerken van een oplossing die specifiek afgestemd was op hun noden.

Verbondenheid en betrokkenheid in een context van hybride werken

Om het sociaal contact te bevorderen, organiseerde de FSMA tijdens de coronacrisis teambuildings. Die vonden doorgaans virtueel plaats. Zodra de coronamaatregelen het toelieten, mochten de teams in bubbels het nieuwe Wikifin Lab bezoeken en ontdekken. De medewerkers waren laaiend enthousiast over deze unieke beleving.

Elke medewerker van de FSMA ontving op het einde van het jaar per post een persoonlijke wenskaart van de FSMA, ondertekend door alle leidinggevenden.

Om de medewerkers te laten kennismaken met hun nieuwe collega's plaatste de FSMA een filmpje op het intranet waarin elke nieuwkomer zich op een informele manier voorstelde. Dat initiatief werd bijzonder sterk geapprecieerd.

Sinds eind 2021 organiseert de FSMA de debriefing van de beslissingen van het directiecomité, die voordien per departement werd georganiseerd, gezamenlijk voor alle medewerkers. Zij krijgen enkele minuten om belangrijke dossiers toe te lichten. De voorzitter geeft extra toelichting en leidt alles in goede banen. Dit nieuwe initiatief garandeert een gelijke informatiedoorstroming en bevordert tegelijk de verbondenheid tussen collega's over de departementen heen.

Vormingsaanbod gaat digitaal

Het veralgemeend telewerk heeft geleid tot een versnelde digitalisering van tal van activiteiten bij de FSMA, onder meer van het vormingsaanbod. Alle interne vormingen moesten plots digitaal worden georganiseerd.

Het toelichten van belangrijke projecten gebeurde bijvoorbeeld in een FSMA Talk, een videofilm die de collega's kunnen bekijken wanneer het hen het beste past. Voor de nieuwkomers werd voor het eerst een digitaal integratietraject met vormingen uitgewerkt.

Omdat digitale opleidingen breed toegankelijk zijn, zal de FSMA ook in de toekomst blijven inzetten op digitale vormingen. Weliswaar in combinatie met vormingen op kantoor. In functie van efficiëntie en effectiviteit zal ze voor elke opleiding onderzoeken of ze deze digitaal dan wel face-to-face organiseert.

HILDE DAEMS OVER DE NIEUWE MANIER VAN WERKEN

NA DE CORONACRISIS

'Telewerk is onderdeel van onze werkorganisatie'

Met veralgemeend telewerk en een versnelde digitalisering is de FSMA omgeschakeld naar een nieuwe manier van werken in tijden van coronacrisis. Ook na de coronacrisis blijft de FSMA inzetten op deze nieuwe manier van werken. ‘We streven naar een goed evenwicht tussen werken op kantoor en thuis,’ zegt directeur Hilde Daems.

Wat waren de belangrijkste vaststellingen tijdens het veralgemeend telewerk in 2020 en 2021?

‘Telewerk staat een vlotte behandeling van toezichtsdossiers en de realisatie van de toezichtsobjectieven op dienstniveau niet in de weg, tenminste als een aantal voorwaarden vervuld is.

Onze medewerkers ondervonden de vele voordelen van telewerk, zoals minder woon-werkverkeer en een nog beter uitgebalanceerd evenwicht tussen privé- en professioneel leven.

‘We hebben een volledig nieuwe, structurele telewerkregeling bedacht en uitgewerkt voor de toekomst’

We geloven evenwel zeer sterk in de noodzaak om aanwezig te zijn en samen te werken op de werkvloer. Dat is goed voor het welzijn van de medewerkers, de onderlinge cohesie en om voeling te behouden met de organisatie. Het helpt ook om complexe dossiers of meer innoverende projecten nog vlotter tot een goed einde te brengen.’

Zullen deze ervaringen leiden tot wijzigingen in de werkorganisatie in de toekomst?

‘Zeker en vast. In 2021 hebben we een volledig nieuwe, structurele telewerkregeling bedacht en uitgewerkt voor de toekomst. De nieuwe regeling laat de

medewerkers toe om, per dienst, twee vaste dagen per week thuis te werken en drie dagen op kantoor. Op die manier is er een evenwicht tussen de voordeelen van telewerk en de voordelen van samenwerking op kantoor.

We vergoeden kosten die de medewerkers dragen door het telewerk. Er is een telewerkvergoeding en een forfaitair bedrag dat zij kunnen besteden aan de aankoop van kantormateriaal. Op die manier willen we de medewerkers toelaten thuis dezelfde werkomstandigheden te creëren als op kantoor.’

Heeft het veralgemeend telewerk nog andere blijvende gevolgen op de werkorganisatie?

‘Door het veralgemeend telewerk is de digitalisering in de voorbije twee jaar in een stroomversnelling gekomen. Deze digitalisering heeft geleid tot heel wat optimalisaties en efficiëntiewinsten.

Zo wordt van medewerkers verwacht om hun dossiers voor het directiecomité aan te passen aan een digitale omgeving en meer oog te hebben voor een kernachttige boodschap, een duidelijke structuur en ‘sprekende’ titels.

Sommige vergaderingen met instellingen en personen onder toezicht kunnen sindsdien digitaal plaatsvinden. Ook sommige internationale vergaderingen vinden sindsdien digitaal plaats, wat de FSMA toelaat meer vergaderingen bij te wonen en tegelijk te besparen op verplaatsingskosten en -tijd.’

Werkbelevingsbevraging levert zeer positieve resultaten op

De FSMA verrichtte in het najaar van 2021 een werkbelevingsbevraging onder haar medewerkers. De resultaten bleken globaal zeer positief. Op het merendeel van de criteria scoorde de FSMA even goed of zelfs beter dan haar *benchmark*. Ze stelde een markante verbetering vast ten aanzien van de aandachtspunten die tijdens de vorige bevraging in 2015 naar voren kwamen. De verbeterinitiatieven die toen werden genomen, hebben duidelijk een positieve impact gehad.

In 2022 zal de FSMA de aandachtspunten die ze tijdens de nieuwe bevraging heeft geïdentificeerd, trachten te verbeteren door concrete acties. De grootste uitdaging voor de FSMA bestaat er immers in om de positieve uitkomst van de werkbelevingsbevraging te bestendigen.

Actieve begeleiding bij re-integratie

De FSMA heeft in 2021 re-integratietrajecten opgestart voor alle medewerkers die langer dan zes maanden arbeidsongeschikt zijn. De FSMA wil samen met de medewerkers voor wie dit medisch mogelijk is, uitzoeken welke aanpassingen ze aan de arbeidsvooraarden kan doorvoeren opdat deze medewerkers het werk, al dan niet deeltijds, kunnen hervatten. Dankzij een actief re-integratiebeleid kon de FSMA al verschillende medewerkers terug verwelkomen op de werkvloer.

Rekrutering: de FSMA zet in op employer branding en sociale media

In 2021 zette de schaarste op de arbeidsmarkt zich verder door, wat ook voelbaar was bij de FSMA. Vandaar dat de FSMA in het verslagjaar nieuwe rekruteringskanalen verkende. De FSMA probeert meer aanwezig te zijn op *social media* en digitale rekruteringskanalen. In 2022 zet ze voluit in op *employer branding*. Zo hoopt ze zich als werkgever beter te onderscheiden.

In het verslagjaar verliep de aanwervingsprocedure helemaal digitaal. De FSMA wil in de toekomst blijven inzetten op deze manier van werken. Een digitaal gesprek kan immers sneller worden ingepland en heeft een kleinere impact op de tijdsbesteding van kandidaten. Toch kiest de FSMA er bewust voor een deel van de procedure terug op kantoor te laten plaatsvinden. Kandidaten geven immers aan dat het voor hen een grote meerwaarde is om de kantoren van de FSMA te kunnen bezoeken en toekomstige collega's te kunnen ontmoeten. Zowel de beperktere tijdsbesteding als de kennismaking ter plaatse zijn belangrijk voor een positieve *candidate experience*. Vandaar dat de FSMA ernaar streeft om beide evenwichtig te combineren in de aanwervingsprocedure.

Personalsbestand

In 2021 verwelkomde de FSMA 16 nieuwe medewerkers. Rekening houdend met de oppensioenstelling of uitdiensttreding van een aantal medewerkers, eindigde de personeelsteller op 31 december 2021 op 374 medewerkers.

Tabel 12: Het personalsbestand

	31/12/2020	31/12/2021
Personalsbestand volgens het register (in aantal)	375	374
Personalsbestand volgens het register (in VTE)	353,54	355,19
Operationeel personalsbestand (in VTE)	343,35	342,50
Maximaal personalsbestand ¹³¹ (in VTE)	399	399

¹³¹ Zie koninklijk besluit van 17 mei 2012 over de werkingskosten van de FSMA zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 28 maart 2014.

Het aantal statutaire en contractuele personeelsleden van de ex-CDV is gedaald van 14 naar 12 medewerkers. De gemiddelde leeftijd van deze groep van medewerkers is 54,25 jaar, waarvan de jongste medewerker 46 jaar is.

De gemiddelde leeftijd van de FSMA-medewerkers is met zes maanden gestegen en bedraagt 43,5 jaar.

In 2021 was er een licht overwicht aan vrouwelijke medewerkers, zowel bij de medewerkers met een universitaire - als met een bacheloropleiding. Ook op het niveau van het management is er genderdiversiteit. Bij de coördinatoren waren er bij afsluiting van het verslagjaar evenveel mannen als vrouwen, bij de (adjunct-) directeuren was er een licht overwicht aan mannelijke medewerkers.

Eind 2021 telde de FSMA 61,23 procent medewerkers met een universitaire opleiding en 27,81 procent met een bacheloropleiding.

De kwalificaties van de universitaire medewerkers zijn de volgende:

Tabel 13: De opleidingen van de universitaire medewerkers

Juridische opleiding	51,33 %	Economische opleiding	35,40 %
Wiskundige opleiding	2,21 %	Andere ¹³²	11,06 %

Het aantal medewerkers met een juridische opleiding steeg licht, terwijl het aantal medewerkers met wiskundige, economische en andere opleidingen licht daalde.

28,88 procent van de medewerkers heeft een deeltijds arbeidsregime. In 2021 observeerde de FSMA, in tegenstelling tot de voorgaande jaren, een lichte daling in het aantal deeltijdse regimes. Het meest voorkomende deeltijds regime was het regime van 80 procent. De regimes van 90 procent en 95 procent bleven ook populair, zowel bij vrouwelijke als bij mannelijke medewerkers.

Taalkaders

Als publiekrechtelijke instelling is de FSMA onderworpen aan de wetgeving op het taalgebruik in bestuurszaken. Twee koninklijk besluiten leggen de geactualiseerde trappen van de hiërarchie en de taalkaders van de FSMA vast¹³³. De taalverhoudingen zijn vastgesteld op 43,85 procent Franstalige en 56,15 procent Nederlandstalige medewerkers binnen elke taaltrap. Eind 2021 telt de FSMA 43,32 procent Franstalige medewerkers en 56,68 procent Nederlandstalige medewerkers.

Deontologie

Zowel de personeelsleden als de leden van het directiecomité van de FSMA dienen een deontologische code na te leven die is goedgekeurd door de raad van toezicht. Deze code legt in het bijzonder het verbod op om verrichtingen uit te voeren in financiële instrumenten van vennootschappen die onder permanent toezicht van de FSMA staan. Daarnaast is hij erop gericht alle belangengeschenken of mogelijke schijn van belangengeschenken te vermijden. Om die reden mogen de personeelsleden geen belangengeschenken aanvaarden van een onderneming onder toezicht.

¹³² Dit betreft voornamelijk medewerkers van de ondersteunende diensten en de dienst financiële educatie.

¹³³ Koninklijk besluit van 9 januari 2018 tot vaststelling van de taalkaders van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 januari 2018 en koninklijk besluit van 9 januari 2018 tot vaststelling van de trappen van de hiërarchie van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 januari 2018.

Tijdens het afgelopen jaar werden de gebruikelijke vragen van medewerkers behandeld in verband met financiële verrichtingen of de uitoefening van bijkomende functies die al dan niet in het verlengde liggen van de bevoegdheden van de FSMA. Het directiecomité heeft in dit verband het beleid van de voorgaande jaren verdergezet.

Indien een medewerker een arbeidsovereenkomst heeft ondertekend met een onderneming onder het toezicht van de FSMA dan wordt systematisch en ten preventieve titel de toegangen tot de dossiers betreffende deze onderneming, met onmiddellijke ingang afgesloten.

Sociaal overleg

Samen met de Nationale Bank van België en Credendo valt de FSMA onder het paritair comité 325 voor de openbare kredietinstellingen. Binnen dit paritair comité werd in december 2021 een sectorakkoord 2021-2022 afgesloten, waarin zoals de vorige jaren afspraken worden gemaakt over onder meer werkzekerheid, arbeidsvoorwaarden en koopkracht.

De FSMA zal in uitvoering van deze cao in 2022 duidelijke en transparante richtsnoeren uitwerken en leidinggevenden verder sensibiliseren over het recht op deconnectie, zodat de medewerkers een gezond evenwicht tussen het werk en het privéleven bewaren. Het sectorakkoord omvat ook een nieuwe remedieringsprocedure voorafgaand aan ontslag. Die procedure waarborgt dat de betrokken werknemer voldoende geïnformeerd wordt over disciplinaire of professionele tekortkomingen die er ten aanzien van hem of haar werden vastgesteld en voldoende kansen krijgt om hieraan te remediëren.

Op ondernemingsvlak pleegden de directie en vertegenwoordigers van de werknemers onder meer overleg over de aanpassing van de sociale documentatie (intern reglement met arbeidsvoorwaarden en organisatieregels), overheidsopdrachten (zoals de nieuwe verzekering medische kosten) en de nieuwe telewerkregeling en digitale werkorganisatie.

De FSMA voerde in 2021 een *benchmarking* door van de loon- en arbeidsvoorwaarden. De werknemersvertegenwoordigers werden hier nauw bij betrokken. Op basis van de resultaten zal in 2022 samen met de werknemersvertegenwoordigers verder worden onderzocht of en op welke manier de evolutie in de loopbaan en de verloning van de medewerkers aan herziening toe is.

Ontwikkelingen op informaticagebied

In 2021 werd voortgegaan op de weg die in 2020 was ingeslagen. Op het vlak van de ontwikkelingen werden grote inspanningen geleverd voor de vervanging van het dossierbeheersysteem, alsook voor de tweede fase van het 'FINPRO'-project, de databank voor financiële producten. Daarnaast is voortgewerkt aan de uitbating van gegevens, waardoor een nog groter aantal rapporten gebaseerd op geanalyseerde verslagen, zoals de dashboards, kon worden overgemaakt aan verschillende diensten van de FSMA.

In 2021 is de FSMA op een vernieuwende wijze te werk gegaan door een PoC, '*proof of concept*', uit te voeren voor het automatisch opsporen van frauduleuze websites. Daarbij wordt aan de hand van semantische zoekopdrachten via *webscraping* een lijst opgemaakt van bedrieglijke websites om er lokaal een kopie van op te laden. Vervolgens wordt automatisch nagegaan of de website aanwijzingen bevat van mogelijke fraude. Als al die elementen eenmaal in een databank zijn ingevoerd, is het mogelijk om een rapport op te maken met als doel de geselecteerde websites te blokkeren. Daarnaast is er ondersteuning geboden, zowel op technisch vlak als op het gebied

van ontwikkelingen, aan de cel *Data Analytics* om analyses te verrichten met behulp van artificiële intelligentie en *scripting* op de grote databanken van transacties op de Belgische markt. Deze technologieën die gehanteerd werden in 2021, zijn opgenomen in een bestek voor een lopende overheidsopdracht om te worden ingezet voor talrijke projecten in 2022 en 2023.

Op het vlak van IT-beveiliging zijn er in 2021 grote werkzaamheden gestart. Ze omvat 14 projecten op het gebied van infrastructuur, ontwikkeling en sensibilisering van de FSMA-medewerkers voor IT-beveiliging. De meeste van die projecten zijn zo complex dat ze ten minste twee jaar in beslag zullen nemen.

Voor het deel infrastructuur is een nieuwe tool geïnstalleerd om het gebruik van de rekencapaciteit van onze opslagsystemen voor bestanden te monitoren. Deze tool maakt het mogelijk om, bij overbevraging, wat zich bijvoorbeeld kan voordoen bij een ransomware-aanval, het kwaadaardige proces automatisch een halt toe te roepen.

De FSMA werkt ook aan een nieuwe tool voor controle van de internettoegang en aan de herziening van haar e-mailbeleid.

Op het vlak van ontwikkelingen integreert de FSMA nieuwe veiligheidsprincipes in de code die zij schrijft, naast een specifieke opleiding voor haar ontwikkelaars. Ze heeft ook nieuwe instrumenten geïmplementeerd die zowel de kwaliteit als de veiligheid monitoren van de modules die ze schrijft of van de modules die ze hergebruikt.

Het in 2020 opgestarte project om de machines van het netwerk systematisch te scannen en eventuele tekortkomingen te verhelpen, is voortgezet in 2021. Ook in de *Penetration Testing*-systemen werden verbeteringen aangebracht. In deze context hebben twee externe leveranciers een poging ondernomen om de beveiliging te kraken van de FSMA-applicaties die openstaan voor extern gebruik.

Daarenboven vond een *Red Teaming* oefening plaats. Voor deze test van het beveiligingssysteem werd een ethisch hacker ingeschakeld die zijn opdracht vanuit de kantoren van de FSMA heeft uitgevoerd. De lessen die hieruit werden getrokken, werden grondig geanalyseerd en de nodige stappen werden ondernomen.

Voor de medewerkers van de FSMA werd een platform opgezet met verplichte opleidingen over IT-beveiliging. Daarnaast waren er in 2021 op willekeurige tijdstippen ook verschillende *phishing*-oefeningen met reallife simulaties.

Tot slot zijn er diverse beheerprojecten opgestart, zoals het afstemmen van de governance op het beveiligingsframework 'iso 27001' en het ondertekenen van contracten voor *forensic assurance*-ondersteuning waardoor de hulp van topspecialisten kan worden ingeroepen mocht er zich een beveiligingsincident voordoen.

Duurzaamheid

De FSMA hecht in haar interne bedrijfsvoering veel belang aan haar maatschappelijke verantwoordelijkheid en aan duurzaamheid. Al enkele jaren zet ze zelfs fors in op duurzaamheid. Hoewel de coronacrisis het voorbije jaar jammer genoeg opnieuw centraal stond, bood ze toch ook bepaalde opportuniteiten. Zo waren er meestal minder medewerkers aanwezig in de FSMA-kantoren.

Grafiek 28: Evolutie van het elektriciteits- en gasverbruik (in KWh)

Een van de belangrijkste duurzaamheidsdoelstellingen van de FSMA is het garanderen van het behoud van de natuurlijke hulpbronnen door een efficiënter beheer ervan. In die optiek opteert de FSMA bij de vervanging van verlichting steeds voor alternatieven met ledtechnologie. De ruimten die de personeelsleden het meest gebruiken, zijn nu trouwens allemaal met ledverlichting uitgerust. Als een elektrisch apparaat moet worden vervangen, koopt de FSMA steeds energie-efficiëntere apparaten. Die inspanningen leverden haar vorig jaar onder meer een EPC-label B op.

Parallel daarmee beschikt de FSMA over een installatie met zonnepanelen. Het aantal geplaatste zonnepanelen is maximaal volgens de draagkracht van het dak van het FSMA-gebouw. Die installatie produceert jaarlijks 27.629 KWh, zowat het stroomverbruik van 7 gezinnen. Bovendien koopt de FSMA al 10 jaar groene energie, wat haar CO₂-afdruk eveneens verkleint.

Daarnaast levert de FSMA grote inspanningen om haar waterverbruik te beperken. Bij de installatie van sanitair bijvoorbeeld is waterverbruik een doorslaggevende factor bij de materiaalkeuze. In 2021 zijn alle kranen in de sanitaire ruimtes vervangen door automatische *touchless* kranen. Ook de waterdispensers met plat en bruisend water op de verschillende verdiepingen zijn handenvrij. Door die evoluties zou het waterverbruik licht kunnen stijgen, maar tegelijkertijd zal ook de hoeveelheid plastic afval dalen. Alle personeelsleden ontvingen verder een herbruikbare fles en een herbruikbaar glas.

Grafiek 29: Evolutie van het waterverbruik (in m³)

De FSMA wil de natuur terugbrengen naar haar leefomgeving. Zij hoopt dat het sedumdak van het Wikifin Lab ertoe zal bijdragen dat haar insectenhotel snel bewoners zal krijgen.

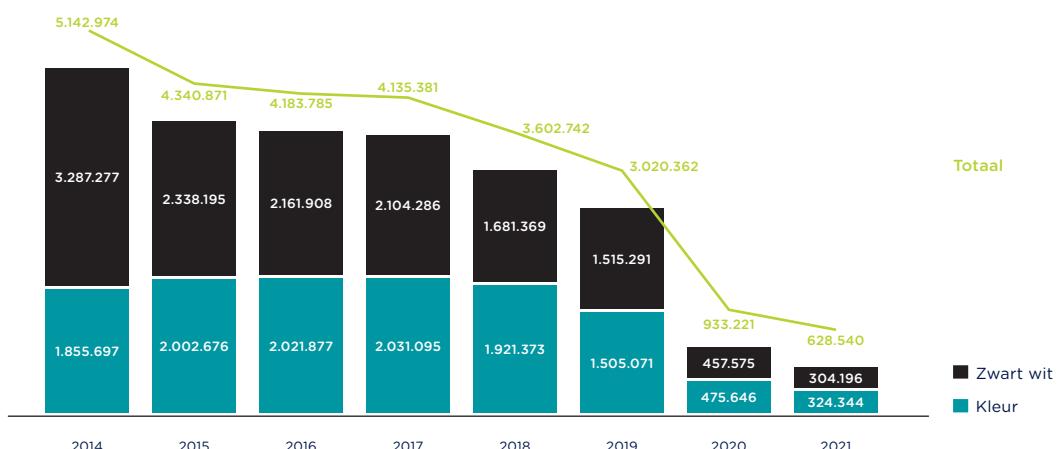
Bij de maaltijdbereiding werken de keukenmedewerkers van de FSMA steeds vaker met bioproducten en verse ingrediënten. Vorig jaar werden ook lokale producten extra in de kijker gezet. Wat het dessertaanbod betreft, kunnen de personeelsleden kiezen tussen zelfgemaakte desserts en fairtradeproducten. Ook met sinterklaas kregen de personeelsleden fairtradechocolade. De FSMA-keuken werkt met een systeem van voorinschrijvingen, waardoor voedselverspilling kan worden vermeden. Tijdens de coronacrisis konden geleverde voedingsmiddelen soms toch niet worden verwerkt. Die voedingsmiddelen werden dan aan een daklozenvereniging (vzw De Samaritanen) gedoneerd, zodat ze toch nog een nuttige bestemming kregen.

Er werd een nieuw afvalverwerkingscontract gegund dat het mogelijk maakt de slogan ‘reuse, recycle, reduce’ effectief in de praktijk te brengen. Als oud materiaal moet worden weggegooid, spreekt de FSMA eerst bedrijven uit de sociale economie aan. Naast de voedselgiften aan de vzw De Samaritanen schenkt ze IT-materiaal dat aan vervanging toe is, al geruime tijd aan Close The Gap. Herbruikbaar kantoormateriaal en ander meubilair gaan naar kringwinkels. Voor het overige materiaal, zoals verrijdbare archiefkasten die niet meer worden gebruikt, zoekt de FSMA steeds geïnteresseerden.

Dankzij de nieuwe afvalcontainers kan nu ook het biologisch afbreekbaar afval afzonderlijk worden verzameld. Daardoor daalt de hoeveelheid restafval van de FSMA fors, te meer daar ook de uitbreiding van het aanvaarde pmd-afval een positieve impact op de hoeveelheid restafval heeft. Steeds meer afval van de FSMA kan dus worden gerecycled. Bovendien staat bij de renovatie van de kantoorruimten de ‘cradle-to-cradle’-benadering – of ‘eindeloos recycleren’ – voorop. Dat gebeurde voor het eerst bij de vervanging van het vast tapijt in verschillende vergaderzalen.

De uiteindelijke doelstelling is zo weinig mogelijk afval te produceren. De installatie van een waterverzachter voor de hele FSMA draagt ertoe bij dat sanitair en andere installaties langer meegaan. Ook dat zal de afvalproductie positief beïnvloeden. Door de digitalisering van intern en extern uitgewisselde dossiers daalt de gebruikte hoeveelheid papier. Bij het drukken van jaarverslagen en brochures let de FSMA erop zo weinig mogelijk exemplaren over te hebben. Zoals onderstaande grafiek over de evolutie van het totale aantal fotokopieën en prints toont, printen en fotokopiëren de medewerkers die vaker telewerken, veel minder.

Grafiek 30: Evolutie van het aantal fotokopieën en prints

Telewerk heeft een onbetwistbare positieve ecologische impact door de beperking van het woon-werkverkeer. Met de invoering van de regeling rond twee dagen structureel telewerk per week heeft de FSMA in 2021 resoluut op telewerk ingezet¹³⁴. Voor het woon-werkverkeer kiezen bovendien steeds meer medewerkers een duurzame mobiliteitsvorm. Terwijl het coronavirus het aantal gebruikers van het openbaar vervoer tijdelijk deed dalen, nam het fietsgebruik sterk toe. De FSMA zorgde voor een beveiligde parking, hangsloten en douches. Daarnaast kunnen de fietsers ook een herstelkit gebruiken, en, tijdens de jaarlijkse week van de mobiliteit, ontvangen ze een goodiebag en wordt hen een dialoogplatform geboden om ideeën en ervaringen uit te wisselen.

Een andere belangrijke partner in de duurzaamheidsreflex is de centrale aankoopdienst van de FSMA. Bij aankopen probeert die dienst systematisch duurzame keuzes te maken (bio, eco, fair-trade, ...) en neemt hij in het kader van overheidsopdrachten, waar mogelijk, duurzaamheidsclauses op.

De duurzaamheidsmaatregelen die de FSMA tot nog toe heeft genomen, leverden haar een duurzaamheidslabel ‘ecodynamische onderneming’ met twee sterren op. De FSMA wil verder gaan op de ingeslagen weg en hoopt in 2022 een driesterrenlabel binnen te halen.

Duurzaamheid impliqueert ook de zorg voor medewerkers, externe partners en bezoekers. In het tweede opeenvolgende coronajaar heeft de FSMA snel gereageerd om bepaalde maatregelen, waar nodig, aan te scherpen, te versoepelen of bij te sturen. Iedereen ontving het nodige beschermingsmateriaal (mondmaskers, zelftesten, ontsmettingsdoekjes, ...). Verder werden CO₂-meters en digitale thermometers voorzien. Technische installaties werden dagelijks gemonitord om een optimale werking te garanderen en het personeel een aangename werkplek te bezorgen. Met de externe schoonmaak- en bewakingsfirma’s werd frequent overlegd over een aanpassing van hun dienstverlening, rekening houdend met de veiligheid van hun medewerkers. Bezoekers kregen de nodige informatie vóór ze naar de FSMA-kantoren kwamen.

De veiligheid van de medewerkers omvat nog meer dan alleen de coronamaatregelen. Zo werd in 2021 een nieuwe en veiligere installatie voor de reiniging van de glazen gevel van het gebouw in gebruik genomen, en begonnen verschillende nieuwe contracten te lopen voor de keuring en het onderhoud van de technische installaties.

¹³⁴ Zie ook dit verslag, p. 174-176.

JAARREKENING VAN HET BOEKJAAR 2021

Dit hoofdstuk behandelt de jaarrekening van het boekjaar 2021 van de FSMA, inclusief uitleg over de resultaat- en balansposten, de resultaatbepaling en een beschrijving van de grondslagen van waardering. De raad van toezicht keurde de jaarrekening 2021 goed op 25 april 2022, conform artikel 48, § 1, 4°, van de wet van 2 augustus 2002 over het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

Juridisch kader	186
Balans	187
Resultatenrekening	188
Bijlagen	189
Balans	189
Resultatenrekening	190
Toelichting	191
Toelichting bij de balans	191
Toelichting bij de resultatenrekening	192
Waarderingsregels	193
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	194
Verslag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2021	195

Juridisch kader

De FSMA stelt haar jaarrekening op volgens de bepalingen van artikel 57 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, en van het Koninklijk besluit van 12 augustus 2003, dat het schema van de jaarrekening bevat¹³⁵. Zowel het balansschema als het schema van de resultatenrekening zijn aangepast aan de specifieke aard van de activiteiten en de bevoegdheden van de FSMA.

De **werkingskosten**¹³⁶ van de FSMA worden gefinancierd door de ondernemingen en de personen die onder haar toezicht staan of waarvan de verrichtingen of de producten onder haar toezicht staan. Indien de geïnde bijdragen de reële uitgaven en lasten overschrijden, wordt het overschat terugbetaald¹³⁷. In het omgekeerde geval worden bijkomende bijdragen opgevraagd¹³⁸.

Voor 2021, bedraagt het budget voor de werkingskosten van de FSMA 87.588 k€, in overeenstemming met het financieringsbesluit. Hierin is de financiering van de zetel, ten belope van 3.123 k€, niet meegerekend¹³⁹.

Het financieringsbesluit voorziet binnen dit budgettair kader in een maximumbedrag van 11.000 k€¹⁴⁰ aan **uitgaven en lasten**. Dit maximumbedrag wordt aan het einde van het boekjaar aangepast in functie van de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijsen en de verhoudingsgewijze toename van het aantal personeelsleden¹⁴¹. Deze aanpassing wordt door de bedrijfsrevisor van de FSMA gecertificeerd.

De kosten zoals bedoeld in artikel 2, 2° van het financieringsbesluit¹⁴² vallen niet onder dit geïndexeerd maximumbedrag, alsook de kosten met betrekking tot de organen en het personeel van de instelling.

Voor 2021 bedroeg het maximum aantal operationele personeelsleden dat de FSMA mocht tewerkstellen, 399 voltijdse equivalenten (VTE's)¹⁴³, bepaalde categorieën¹⁴⁴ buiten beschouwing gelaten. Dit getal houdt geen rekening met de nieuwe bevoegdheden die aan de FSMA toegekend werden na 2014 zoals de praktische uitvoering van het toezicht op de bedrijfsrevisoren.

De financiering van het toezicht op de bedrijfsrevisoren werd vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 25 december 2016. De kosten en bijdrages van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren worden opgenomen in de jaarrekening van de FSMA.

¹³⁵ Koninklijk besluit van 12 augustus 2003 tot uitvoering van artikel 57, eerste lid van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, BS 15 oktober 2003, p. 50050.

¹³⁶ Koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA ter uitvoering van artikel 56 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (hierna ‘financieringsbesluit’ genoemd), BS 21 juni 2012, p. 33859, artikel 2.

¹³⁷ Financieringsbesluit, artikel 23.

¹³⁸ Financieringsbesluit, artikel 24.

¹³⁹ De som van beide bedragen betrreft 90.711 k€, zijnde de gebudgetteerde bijdragen voor de werkingskosten in 2021.

¹⁴⁰ Financieringsbesluit, artikel 2, 4°; voor boekjaar 2021 betrreft dit een maximumbedrag van 18.533 k€.

¹⁴¹ Financieringsbesluit, artikel 2, 4°.

¹⁴² Dit betreft o.a. de bijdragen aan Europese toezichtautoriteiten, uitzendkrachten, erelonen advocaten, belastingen, toezicht op de bedrijfsrevisoren etc.

¹⁴³ Financieringsbesluit, artikelen 2, 1° en 36, § 1.

¹⁴⁴ De categorieën die zijn opgesomd in artikel 2, 1° van het financieringsbesluit.

Balans¹⁴⁵

ACTIVA	12/31/2021		12/31/2020	
VASTE ACTIVA		35.727		38.402
II. Materiële en immateriële vaste activa		35.727		38.402
1. Materiële vaste activa	30.348		33.948	
A. Terreinen en gebouwen	29.073		32.313	
B. Installaties, machines en uitrusting	224		99	
C. Meubilair en rollend materieel	1.051		1.536	
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	0		0	
2. Immateriële vaste activa	5.379		4.454	
VLOTTENDE ACTIVA		42.616		46.125
IV. Vorderingen op ten hoogste één jaar		6.551		8.930
A. Vorderingen i.v.m. de werking	5.437		7.464	
B. Overige vorderingen	1.114		1.466	
V. Beleggingen		19.981		26.504
VI. Liquide middelen		15.195		10.167
VII. Overlopende rekeningen		889		524
TOTAAL VAN DE ACTIVA		78.343		84.527
PASSIVA				
EIGEN VERMOGEN		16.500		15.000
II. Reserves		16.500		15.000
FINANCIERINGSFONDS		10.187		11.438
VOORZIENINGEN		10.806		10.824
SCHULDEN		40.850		47.265
IV. Schulden op meer dan één jaar		18.215		20.364
A. Financiële schulden	18.215		20.364	
2. Kredietinstellingen	18.215		20.364	
V. Schulden op ten hoogste één jaar		21.905		26.097
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	2.149		2.051	
C. Schulden i.v.m. de werking	6.760		7.528	
1. Leveranciers	3.378		2.448	
2. Overige schulden	3.382		5.080	
D. Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	11.419		13.268	
1. Belastingen	2.406		2.251	
2. Bezoldigingen en sociale lasten	9.013		11.017	
E. Overige schulden	1.577		3.250	
VI. Overlopende rekeningen		730		804
TOTAAL VAN DE PASSIVA		78.343		84.527

145 Alle bedragen in de tabellen zijn uitgedrukt in 000 euro tenzij anders vermeld.

Resultatenrekening

	Boekjaar 2021	Boekjaar 2020
I. OPBRENGSTEN	91.467	89.886
A. Bijdragen in de werkingskosten	91.351	89.654
B. Andere opbrengsten	116	232
II. WERKINGSKOSTEN	87.366	85.515
A. Diensten en diverse goederen	17.509	16.078
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	64.439	64.371
C. Waardeverminderingen op vorderingen i.v.m de werking	167	283
D. Voorzieningen voor risico's en kosten	-1.268	-1.241
E. Afschrijvingen op vaste activa	6.519	6.024
III. WERKINGSOVERSCHOT	4.101	4.371
IV. FINANCIËEL RESULTAAT	-1.024	-1.121
V. GEWOON WERKINGSOVERSCHOT	3.077	3.250
VI. UITZONDERLIJK RESULTATEN	0	0
VII. WERKINGSOVERSCHOT VAN HET BOEKJAAR	3.077	3.250
Verwerking van het werkingssaldo van het boekjaar		
A. Te bestemmen werkingoverschot (werkingstekort) van het boekjaar	3.077	3.250
B. Onttrekking aan de onbeschikbare reserves		
C. Toevoeging aan de onbeschikbare reserves	1.500	0
D. Terugbetalingen krachtens het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA(*)	1.577	3.250
E. Bijkomende opvragingen krachtens het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA (**)		

(*) Artikel 23 van het koninklijk besluit.

(**) Artikel 24 van het koninklijk besluit.

Bijlagen

Balans

					Totaal materiële vaste activa			
II. STAAT VAN DE VASTE ACTIVA 2021								
a) Aanschaffingswaarde								
Per einde van het vorige boekjaar	67.226	843	2.256	0	70.325	1.108	17.550	
Mutaties tijdens het boekjaar								
Aanschaffingen	229	247	45	0	521	56	3.266	
Andere	0	0	0	0	0	0	0	
Per einde van het boekjaar	67.455	1.090	2.301	0	70.846	1.164	20.816	
b) Afschrijvingen en waardeverminderingen								
Per einde van het vorige boekjaar	34.913	744	720	0	36.377	1.108	13.096	
Mutaties tijdens het boekjaar								
Geboekt	3.469	122	530	0	4.121	56	2.341	
Andere	0	0	0	0	0	0	0	
Per einde van het boekjaar	38.382	866	1.250	0	40.498	1.164	15.437	
c) Nettoboekwaarde per einde van het boekjaar	29.073	224	1.051	0	30.348	0	5.379	

Resultatenrekening

		Boekjaar 2021	Boekjaar 2020
I.A. Brutobijdragen			
1 Kredietinstellingen		9.544	9.412
2 Beleggingsondernemingen en onafhankelijke financiële planners		2.061	2.033
3 Tussenpersonen		16.943	16.760
4 Uitgiftedossiers		771	873
5 Beleggingsinstellingen		20.785	20.493
6 Noteringen op een Belgische markt		8.062	7.951
7 Verzekerings -en pensioenondernemingen		21.663	21.363
8 College 'Toezicht op de bedrijfsrevisoren'		3.182	2.305
9 Varia		5.218	5.340
10 Financiering van het gebouw		3.122	3.124
Totaal	91.351	89.654	
II.B.1. Werknemers ingeschreven in het personeelsregister			
a) Totaal aantal op de afsluitingsdatum van het boekjaar		375	375
b) Totaal aantal op de afsluitingsdatum van het boekjaar in voltijdse equivalenten		356	354
c) Gemiddeld personeelsbestand in voltijdse equivalenten		356	350
d) Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren		495.167	555.349
II.B.2. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen			
a) Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen		38.509	37.440
b) Werkgeversbijdragen voor sociale verzekeringen		10.148	9.605
c) Werkgeverspremies voor bovenwettelijke verzekeringen		12.642	13.745
d) Andere personeelskosten		2.699	2.911
e) Pensioenen		441	670
Totaal	64.439	64.371	
II.D. Voorzieningen voor risico's en lasten			
Terugneming diverse voorzieningen		-17	-17
Varia		0	0
Aanwending financieringsfonds		-1.251	-1.224
Totaal	-1.268	-1.241	

Toelichting

Toelichting bij de balans

Vaste activa

In 2021 werden er slechts een beperkt aantal investeringen uitgevoerd onder de rubriek ‘materiële vaste activa’.

Wat de immateriële vaste activa betreft, valt de toename van de investeringen in 2021 te verklaren door de ontwikkeling van informaticatoepassingen.

Vlottende activa

De evolutie in de rubriek “Vorderingen in verband met de werking” ten opzichte van 2020 kan hoofdzakelijk verklaard worden doordat de bijdragen van de instellingen voor collectieve belegging (ICB) sneller werden geïnd.

De FSMA besliste vanaf 2016 om maandelijks een belegging aan te gaan op een termijnrekening van korte duur (32 dagen). Op jaareinde 2021 werd een bedrag van 19.981.000 euro geplaatst.

Reserves

Door de sterk stijgende inflatie beslist de FSMA om zijn liquiditeitsreserves in 2021 op te trekken tot 16.500.000 euro zodat de liquiditeitsreserve, de continuïteit van de werking van de FSMA waarborgt gedurende een periode van 2 maanden.

Financieringsfonds

Het ‘financieringsfonds’ financiert mee de FSMA-eigendommen.

Schulden

De rubriek ‘Schulden op meer dan één jaar’ (18.215.000 euro) omvat het nog verschuldigde saldo van de leningen die zijn aangegaan voor de financiering van het gebouw van de FSMA. Het bedrag van de annuïteit dat in 2022 vervalt (2.149.000 euro), wordt opgenomen onder de rubriek ‘Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen’.

De schulden tegenover de leveranciers (3.378.000 euro) betreffen de facturen die per 31 december 2021 nog moesten worden betaald, alsook de nog te ontvangen facturen voor de tijdens het boekjaar 2021 geleverde diensten en goederen. Er zijn geen bemerkingen over deze schulden.

De overige schulden in verband met de werking (3.382.000 euro) omvat hoofdzakelijk het saldo van het werkingsoverschot dat volgens het financieringsbesluit in de volgende jaren moet worden terugbetaald. De daling kan hoofdzakelijk verklaard worden door het hoger werkingsoverschot, na terugstorting aan het IBR, (4.818.000 euro) van het boekjaar 2019 dat tijdens 2021 werd terugbetaald en het, na terugstorting aan het IBR, werkingsoverschot (3.137.000 euro) van het boekjaar 2020 dat pas in 2022 zal worden terugbetaald.

De rubriek ‘Schulden met betrekking tot belastingen en bezoldigingen’ daalt ten opzichte van het vorige boekjaar. De schulden met betrekking tot de bezoldigingen en de sociale lasten omvatten op 31 december 2021 het in 2022 te betalen vakantiegeld (6.782.000 euro) en verdienstepremies (500.000 euro), de sociale lasten (496.000 euro) en groepsverzekering (1.235.000 euro). Geen van deze schulden zijn vervallen op het einde van het jaar.

Toelichting bij de resultatenrekening

De opbrengsten

De rubriek ‘Opbrengsten’ bevat in hoofdzaak de bijdragen die verschuldigd zijn door de ondernehmen en personen onder het toezicht van de FSMA voor de dekking van haar werkingskosten. Voor de berekening van deze bijdragen wordt, volgens de modaliteiten van het financieringsbesluit, uitgegaan van een vast bedrag per gecontroleerde sector, of van een tarivering van de verrichtingen, of nog van een activiteitsvolume.

De financiering van het ‘College van Toezicht op de bedrijfsrevisoren’ (3.182.000 euro) is vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 25 december 2016. De FSMA dient voor deze bevoegdheid als een ondersteuning van het College.

De werkingskosten

RESULTATENREKENING	Boekjaar 2021		Boekjaar 2020	
II. WERKINGSKOSTEN	87.366		85.515	
A. Diensten en diverse goederen	17.509	20%	16.078	19%
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	64.439	74%	64.371	75%
C. Waardeverminderingen, voorzieningen en afschrijvingen	5.418	6%	5.066	6%

De werkingskosten van de FSMA bestaan voornamelijk uit personeelskosten (74 procent). De personeelskosten ten opzichte van het boekjaar 2020 blijven constant.

De stijgende evolutie van de ‘Diverse goederen en diensten’ kan verklaard worden door onder andere extra informaticakosten.

Financiële resultaten

De financiële kosten omvatten hoofdzakelijk de interesten met betrekking tot de leningen die zijn aangegaan om het gebouw te financieren. Deze interestkosten dalen elk jaar.

Werkingsoverschot

Het boekjaar 2021 werd afgesloten met een werkingsoverschot van 3.077.000 euro waarvan 1.500.000 euro toegevoegd wordt aan de reserves en 1.577.000 euro zal worden terugbetaald aan de financiële sector.

Waarderingsregels

Oprichtingskosten

De herstructureringskosten worden integraal ten laste gebracht van het boekjaar waarin zij werden besteed.

Vaste activa

De rubriek 'Materiële vaste activa' is opgesplitst in:

- terreinen en gebouwen;
- installaties, machines en uitrusting;
- meubilair en rollend materieel;
- overige materiële vaste activa.

De aanschaffingswaarde van de maatschappelijke zetel van de FSMA wordt progressief afgeschreven over een periode van 25 jaar. Het bedrag van de jaarlijkse afschrijving evolueert evenredig met de kapitaalflossing die wordt verricht in het kader van het krediet dat is aangegaan voor de financiering van het gebouw.

Naast de maatschappelijke zetel worden aankopen van goederen waarvan wordt verwacht dat ze meerdere jaren zullen worden gebruikt en die een minimale aankoopprijs van 1.000 euro per eenheid hebben, beschouwd als materiële vaste activa.

Die materiële vaste activa worden tegen aanschaffingsprijs geboekt en lineair afgeschreven over een periode van vier jaar, met uitzondering van de hardware die op drie jaar wordt afgeschreven.

De rubriek 'immateriële vaste activa' betreft aan derden betaalde ontwikkelingskosten voor informaticatoepassingen. Voor zover die kosten meer dan 100.000 euro per toepassing bedragen, worden zij lineair afgeschreven over een periode van vijf jaar.

Computerlicenties worden volledig afgeschreven in het jaar waarin zij worden aangeschaft.

Vorderingen

De rubriek 'Vorderingen' betreft in hoofdzaak bijdragen in de werkingskosten van de FSMA die verschuldigd zijn door de ondernemingen onder haar toezicht. Vorderingen worden geboekt voor het openstaande bedrag. Voor de waardering wordt een onderscheid gemaakt tussen de vorderingen op Belgische en buitenlandse debiteuren die geen tussenpersonen zijn, en de vorderingen op tussenpersonen.

Vorderingen op Belgische en buitenlandse debiteuren die geen tussenpersonen zijn

Vorderingen op Belgische debiteuren worden als dubieuus beschouwd en als dusdanig geboekt als zij, drie maanden nadat zij voor invordering zijn overgemaakt aan de administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen van de FOD Financiën, alsnog onbetaald zijn. Op dat ogenblik wordt op deze vorderingen een waardevermindering van 50 procent toegepast. Als er na een nieuwe periode van drie maanden nog steeds geen betaling is ontvangen, wordt er een bijkomende waardevermindering van 50 procent geboekt.

Vorderingen op buitenlandse debiteuren worden als dubieus geboekt en er wordt een waardevermindering van 50 procent op toegepast als zij drie maanden na het versturen van een aangetekende brief nog steeds niet zijn betaald. Na een nieuwe periode van drie maanden wordt het saldo van de vordering uit de balans afgeboekt en aan het resultaat toegerekend.

In geval van faillissement wordt de vordering onmiddellijk als dubieus geboekt en wordt tegelijkertijd een waardevermindering geboekt voor het volledige bedrag van de vordering.

Vorderingen op tussenpersonen

Niet-betaalde bijdragen van geschrapt tussenpersonen worden overgeboekt naar de ‘Dubieuze debiteuren’ na definitieve schrapping. Tegelijkertijd wordt een waardevermindering geboekt voor het openstaande bedrag.

Liquide middelen

Kastegoeden, tegoeden op zichtrekeningen en termijnbeleggingen worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Voorzieningen

Voorzieningen worden aangelegd voor het dekken van verliezen of kosten van duidelijk omschreven aard die op de balansdatum als waarschijnlijk moeten worden beschouwd of vaststaan, maar waarvan de omvang slechts kan worden geraamd.

De ‘voorzieningen voor risico’s en kosten’ worden geïndividualiseerd in functie van de risico’s en kosten die ze moeten dekken.

Schulden

De schulden worden gewaardeerd tegen hun nominale waarde op de balansdatum van het boekjaar.

Vorderingen en verplichtingen in vreemde munten

De vreemde valuta’s worden naar euro omgerekend tegen de slotkoers per einde boekjaar die is opgenomen in de gespecialiseerde dagbladen. Bij verplichtingen in vreemde munten kunnen zich omrekeningsverschillen voordoen. In voorkomend geval worden die als wisselkoersverschillen verwerkt.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Tegen de FSMA lopen een aantal vorderingen tot schadeloosstelling wegens vermeende tekortkomingen in het toezicht op de verzekeringsondernemingen en de pensioeninstellingen. Gezien de bijzondere omstandigheden van elk van die vorderingen is de FSMA van oordeel dat die vorderingen onontvankelijk of ongegrond zijn. Op dit ogenblik zijn er nog een aantal procedures hangende die zijn ingesteld tegen beslissingen tot schrapping van de inschrijving van verzekeringstussenpersonen of tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten, maar die houden geen rechtstreeks vermogensrechtelijk risico in voor de FSMA.

Verslag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2021

Overeenkomstig de wettelijke en reglementaire bepalingen brengen wij U verslag uit over de uitvoering van de controle-opdracht die ons werd toevertrouwd. Wij werden benoemd door de Raad van toezicht van 22 april 2021, overeenkomstig het voorstel van het Directiecomité, uitgebracht op aanbeveling van het Auditcomité en op voordracht van de Ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de Raad van toezicht die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op 31 december 2023.

Verslag over de jaarrekening – oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de jaarrekening over het boekjaar afgesloten op 31 december 2021, opgesteld op basis van het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, met een balanstotaal van 78.343 (000) EUR en waarvan de resultatenrekening afsluit met een overschot van 3.077 (000) EUR. Wij hebben eveneens de bijkomende specifieke controles uitgevoerd die door de wet van 2 augustus 2002 en het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 zijn vereist.

Het opstellen van de jaarrekening valt onder de verantwoordelijkheid van het Directiecomité. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het opzetten, implementeren en in stand houden van een interne controle met betrekking tot het opstellen en de getrouwe weergave van de jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat; het kiezen en toepassen van geschikte waarderingsregels; en het maken van boekhoudkundige ramingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle uitgevoerd overeenkomstig de internationale controlestandaarden (ISA's) zoals deze in België werden aangenomen. Deze controles vereisen dat onze controle zo wordt georganiseerd en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat.

Overeenkomstig voornoemde controles hebben wij rekening gehouden met de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de FSMA, alsook met haar procedures van interne controle. Wij hebben van de verantwoordelijken en van het Directiecomité van de FSMA de voor onze controles vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen. Wij hebben op basis van onze beoordeling de verantwoording onderzocht van de bedragen opgenomen in de jaarrekening. Wij hebben de grondheid van de waarderingsregels, de redelijkheid van de betekenisvolle boekhoudkundige ramingen gemaakt door de FSMA, alsook de voorstelling van de jaarrekening als geheel beoordeeld. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid. Wij zijn van mening dat deze werkzaamheden een redelijke basis vormen voor het uitbrengen van ons oordeel.

Naar ons oordeel, rekening houdend met de toepasselijke wettelijke en bestuurrechtelijke voorschriften, geeft de jaarrekening afgesloten op 31 december 2021 een getrouw beeld van het vermogen, van de financiële toestand en van de werkingskosten van de FSMA en de in de toelichting vermelde gegevens stemmen met de bepalingen van het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 overeen.

Brussel, 13 april 2022
Alexandre STREEL
Bedrijfsrevisor

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

Voor de leesbaarheid worden in het jaarverslag afkortingen gebruikt, waarvan de volledige benaming hieronder wordt weergegeven:

AICB	Alternatieve instelling voor collectieve belegging
AIFM	Alternative Investment Fund Managers
AML	Anti-money laundering
APM	Alternative performance measures
ATM	Automated teller machine
Bel 20	Belangrijkste aandelenindex van de Brusselse beurs die 20 genoteerde vennootschappen omvat
Bevek	Beleggingsvennootschap met veranderlijk kapitaal
BIS	Bank for International Settlements
CBDCs	Central Bank Digital Currencies
CBDF	Cross Border Distribution of Funds
CDV	Controledienst voor de Verzekeringen
CFD	Contract for difference
COP	Conference of the Parties (United Nations)
COVID-19	Corona Virus Disease 19
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
DB2P	Databank Aanvullende Pensioenen
DeFi	Decentralized finance
DG JUST	Directoraat-generaal Justitie en Consumentenzaken
EBA	European Banking Authority - Europese Bankautoriteit
ECB	Europese Centrale Bank
ECEP	European Common Enforcement Priorities
EER	Europese Economische Ruimte
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority - Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen
ESA	European Supervisory Authority - Europese toezichthoudende autoriteit
ESEF	European single electronic format
ESG	Environmental, social and governance
ESMA	European Securities and Markets Authority - Europese Autoriteit voor Effecten en Markten
ESRB	European Systemic Risk Board
EU	Europese Unie
FAQ	Frequently asked questions
Fintech	Financiële technologie
FOD	Federale overheidsdienst
FSB	Financial Stability Board
FSMA	Financial Services and Markets Authority - Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten
IAIS	International Association of Insurance Supervisors
IASB	International Accounting Standards Board
IBP	Instelling voor bedrijfspensioenvoorziening

ICB	Instelling voor collectieve belegging
ICBE	Instelling voor collectieve belegging in effecten
IDD	Insurance Distribution Directive
IFRS	International Financial Reporting Standards
IOPS	International Organization of Pension Supervisors
IORP II	Institutions for Occupational Retirement Provision - Richtlijn betreffende de werkzaamheden en het toezicht op IPB's
IOSCO	International Organization of Securities Commissions - Internationale Organisatie van Effectentoezichthouders
IPO	Initial Public Offering
ISSB	International Sustainability Standards Board
KB PUB	Koninklijk Besluit van 25 april 2014 betreffende bepaalde informatieverplichtingen bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten
KID	Key Information Document
KMO	Kleine en middelgrote ondernemingen
LMT	Liquidity Management Tool
MAR	Market Abuse Regulation
MiCA	Markets in Crypto Assets
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive
MLM	Multi-level marketing
MTF	Multilateral Trading Facility
NFI	Non-financial information
NFT	Non-fungible token
NBB	Nationale Bank van België
ORA	Own risk assessment
PCP	Persoon in contact met het publiek
POG	Product oversight and governance
PRIIP	Packaged Retail and Insurance-based Investment Product
Q&A	Questions & answers
RTS	Regulatory Technical Standard
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation
SPAC	Special Purpose Acquisition Companies
UCITS	Undertaking for Collective Investments in Transferable Securities
VAPW	Vrij aanvullend pensioen voor werknemers
VAPZ	Vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen
VAPZNP	Vrij Aanvullend Pensioen voor de Zelfstandigen actief als Natuurlijk Persoon
VTE	Volijdsequivalent
VVB	Venootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies
VVD	Verantwoordelijke voor de distributie
WAP	Wet aanvullende pensioenen
WVV	Wetboek van Venootschappen en Verenigingen

Verantwoordelijk uitgever

J.-P. Servais, Congresstraat 12-14, 1000 Brussel

Fotografie Christophe Vander Eecken en Thomas Verfaille (p. 168)

Vormgeving Gramma nv

Druk Bredero Graphics

www.fsma.be